

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

เรื่องระดับสานต่อความพอเพียง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

JEWELRY : THE THREAD OF SELF – SUFFICIENCY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for Doctor of Philosophy DESIGN

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2020

Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง
โดย	อรอุมา วิชัยกุล
สาขาวิชา	การออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

.....คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัฒน์พันธ์ คุรุฑะเสน)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยอดขวัญ สวัสดิ์)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพ็ญสิริ ขาตินิยม)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(รองศาสตราจารย์ ดร.รัฐไท พรเจริญ)

.....ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อติเทพ แจ้ดนาลาว)

60158904 : การออกแบบ แบบ 1.1 ระดับปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, เครื่องประดับ, ยั่งยืน

นางสาว อรอุมา วิชัยกุล: เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
หลัก : รองศาสตราจารย์ ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์

ดุชนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสานต่อแก่นแท้อันเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย คือ การคงเดิมหรือการรักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้ อย่างพอเหมาะ พอดี มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคม ในขณะที่มีการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่า มีความคุ้มค่า หรือสร้างประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป จนสามารถบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาร่วมกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดสิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์

เนื้อหาสาระในข้างต้นถูกนำมาสานต่อด้วยการแสดงออกผ่านหลักการทางสุนทรียศาสตร์ ด้วยการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ จากวัสดุภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และวัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน สู่การสร้างความงามในทิศทางของนวัตกรรมศิลป์ ด้วยทักษะเชิงช่างที่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือพอดีกับศักยภาพของตน สู่การสร้างรูปลักษณะ สี และผิวสัมผัสของวัสดุ ตลอดจนวิธีการสวมใส่ที่สื่อสารให้เห็นถึงคุณค่าในแง่มุมของการสร้างสุนทรียะแห่งความยั่งยืน ผ่านการประดับตกแต่งร่างกายที่ควบคู่ไปกับจิตใจ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและการใช้ชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

60158904 : Major DESIGN

Keyword : SUFFICIENCY ECONOMY PHILOSOPHY, JEWELRY, SUSTAINABILITY

MISS ONUMA WICHAIKUL : JEWELRY : THE THREAD OF SELF – SUFFICIENCY

THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR SUPAVEE SIRINKRAPORN, Ph.D.

The objective of this research is to illustrate the philosophy of the self-sufficiency economy of the late King Bhumibol Adulyadej through creating the aesthetic art form that embrace the true concept of Thailand sustainable development. Such philosophy can be translating into maintain or preserving the value and its importance at an appropriate level by not ripping it down making it lose its authenticity. One must consider and respect human limitation, natural resources, environmental, and geographical relationship in which having said all these, one must drive these existing resources in order to increase their potential to create maximum result without the complexity of the process. The integration between human and the environment will result in new things or new method that could benefit human way of life physically and mentally.

The above content has been used as a reference point and the meaning has been digested to find its principle of aesthetic in material form and design. From materials available from the Royal Projects of King Rama IX to unused plastic bags all play an important role in creating the new aesthetic inventions using one's know-how and skills in order to create form, colour, texture of material and the way in which the piece is worn are reflecting the true value of aesthetic. The invention will spark new knowledge and approach in design and the way people live in the 21st century.

กิตติกรรมประกาศ

ดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้เป็นการรวบรวมความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการศึกษากระบวนการในการวิจัย สู่การสร้างองค์ความรู้และทฤษฎีอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากหลักการทรงงานและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 เพื่อนำไปบูรณาการกับหลักการทางด้านสุนทรียศาสตร์และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านเนื้อหาสาระและการแสดงออก

การศึกษาและทำวิจัยในครั้งนี้ ข้าพเจ้าได้รับทุนสนับสนุนจากโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) ประจำปีงบประมาณ 2560 เลขที่สัญญา PHD/0174/2559 ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ซึ่งปัจจุบันอยู่ในการบริหารจัดการของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากคณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาดุชฎินิพนธ์ ผู้แนะนำแนวทางในการดำเนินการวิจัย ทดลอง และสร้างสรรค์ผลงานจนดุชฎินิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนการช่วยเหลือ แนะนำอย่างดียิ่งจากคณาจารย์ทุกท่านในหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ และคณาจารย์ในภาควิชาออกแบบเครื่องประดับ สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณครอบครัวและกัลยาณมิตรทุกท่านที่เป็นกำลังใจแก่ข้าพเจ้าเสมอมา

อรอุมา วิชัยกุล

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.4 สมมุติฐานของการศึกษา.....	6
1.5 ขอบเขตของการศึกษา.....	7
1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	9
1.7 ขั้นตอนของการศึกษา.....	10
1.8 วิธีการศึกษา.....	10
1.9 แหล่งข้อมูล.....	11
1.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 ที่มาและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	12
2.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย.....	20
2.3 สรุปหลักคิดและหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	42

2.4	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการทรงงานเพื่อการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ	44
2.5	หน้าที่และความสำคัญของศิลปะที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์	64
2.6	แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมและงานออกแบบด้วยหลักของความพอประมาณ และควมามีเหตุผลที่มีผลลัพธ์ในการช่วยฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์	66
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	74
3.2	การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์	99
3.3	วิเคราะห์ศักยภาพของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการ ออกแบบ	114
บทที่ 4	แนวทางการสร้างสรรค์	120
4.1	การประยุกต์ใช้หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการออกแบบเครื่องประดับ	120
4.2	กระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ	124
4.3	การพัฒนารูปลักษณะของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	143
4.4	การออกแบบงานเครื่องประดับเพื่อสานต่อหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง	151
บทที่ 5	กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ	156
5.1	กระบวนการผลิตชิ้นงานเครื่องประดับ	157
5.2	การสวมใส่ผลงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง	168
บทที่ 6	สรุปและอภิปรายผล	180
	รายการอ้างอิง	194
	ภาคผนวก	198
	ภาคผนวก ก การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้าน การเกษตร	199

ภาคผนวก ข การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้าน อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	204
ภาคผนวก ค การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านสังคม	208
ภาคผนวก ง การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	214
ภาคผนวก จ การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านศิลปกรรม	218
ภาคผนวก ฉ การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านจิตใจ	222
ประวัติผู้เขียน	227

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1	49
1	สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย
ตารางที่ 2	115
2	วัสดุภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันตก ของประเทศไทย.....
ตารางที่ 3	130
3	แสดงผลการทดลองเพื่อค้นหาปริมาณ สัดส่วนของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติ และถุงพลาสติก.....
ตารางที่ 4	132
4	แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติ เข้ากับถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีด ที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศาเซลเซียส.....
ตารางที่ 5	135
5	แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติ เข้ากับเศษถุงพลาสติกที่ฉีกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้แก่ ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) และถุงพลาสติกหนาแน่นสูง (HDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้ เตารีดที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศาเซลเซียส.....
ตารางที่ 6	138
6	แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดเส้น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติ เข้ากับถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีด ที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศาเซลเซียส.....
ตารางที่ 7	141
7	แสดงแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ
ตารางที่ 8	183
8	แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 - 12.....

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	2
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย	9
ภาพที่ 3 กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	16
ภาพที่ 4 องค์การสหประชาชาติจึงได้ทูลเกล้าถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	20
ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่	23
ภาพที่ 6 รูปแบบการบริหารจัดการน้ำด้วย โคก หนอง นา โมเดล	23
ภาพที่ 7 นายจันทร์ที ประทุมภา ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2554	24
ภาพที่ 8 นายสมศักดิ์ เครือวัลย์ ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2558	24
ภาพที่ 9 ครูชบ ยอดแก้ว ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้เริ่มแนวคิดด้วยการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ตำบลน้ำขาว และพัฒนาแนวคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์ชุมชน	30
ภาพที่ 10 กลุ่มธุรกิจกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน	31
ภาพที่ 11 วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก ถูกสร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	36
ภาพที่ 12 ศาลหลักเมือง กรุงเทพมหานคร	37
ภาพที่ 13 โคมไฟ ของแบรนด์ TIMA	37
ภาพที่ 14 ผลงานของ รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ เครื่องประดับไทยพอเพียง	38
ภาพที่ 15 ผลงานของ รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ โดยการนำองค์ความรู้ ด้านสุนทรียศาสตร์มาส่งเสริมธรรมชาติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	39
ภาพที่ 16 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9	44
ภาพที่ 17 แผนที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย	46

ภาพที่ 18	แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดตาก.....	47
ภาพที่ 19	แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี.....	47
ภาพที่ 20	แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดราชบุรี.....	48
ภาพที่ 21	แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี.....	48
ภาพที่ 22	แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.....	49
ภาพที่ 23	อ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้ม.....	51
ภาพที่ 24	ป่าเต็งรังบริเวณเขาเขียวในโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริน.....	51
ภาพที่ 25	ต้นประดู่ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำเชิงป่าเขาเขียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลูกไว้เพื่อฟื้นคืนสภาพจากป่าเต็งรังกลายเป็นป่าเบญจพรรณ.....	51
ภาพที่ 26	การปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน.....	52
ภาพที่ 27	บริเวณป่าไม้ในโครงการห้วยองค์อันเนื่องมาจากพระราชดำริน.....	53
ภาพที่ 28	การจัดทำแปลงทดสอบปลูกผลไม้ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ส่วนกลาง.....	54
ภาพที่ 29	การปลูกพืชแบบผสมผสาน.....	55
ภาพที่ 30	ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริน.....	56
ภาพที่ 31	การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดิน.....	57
ภาพที่ 32	การทำเกษตรในพื้นที่ป่า.....	57
ภาพที่ 33	พื้นที่ทำกินของเกษตรกร.....	59
ภาพที่ 34	พันธุ์พืชเศรษฐกิจของโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริน.....	60
ภาพที่ 35	กักหน้ลมภายในโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริน.....	61
ภาพที่ 36	การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบการใช้พืชและหญ้าในการกรองน้ำเสีย.....	62

ภาพที่ 37	การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม เป็นพื้นที่ที่เปียกชุ่มหรือพื้นที่ที่มีน้ำขัง.....	62
ภาพที่ 38	The Swedish Pavilion	67
ภาพที่ 39	ผลงานโคมไฟ Sustainable Wood Light Sculptures ของ Nori Morimoto ..	68
ภาพที่ 40	EMARBLE MATERIAL & STOOL วัสดุหินเทียมจากเปลือกไข่ไก่เหลือทิ้ง	68
ภาพที่ 41	ผลงาน Wasara biodegradable collection โดย Shinichiro Ogata	69
ภาพที่ 42	ภาชนะและโคมไฟ Autarchy โดย Formafantasma	69
ภาพที่ 43	ผลิตภัณฑ์จากการนำซากรากไม้เก่ามาอัดและแปรรูปของแบรนด์ FEIT	70
ภาพที่ 44	ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ Nel Linssen	70
ภาพที่ 45	ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ Michihiro Sato	70
ภาพที่ 46	ผลงานของ Malgosia Kalinska	71
ภาพที่ 47	ผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเส้นใยกล้วย	71
ภาพที่ 48	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร	77
ภาพที่ 49	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี	79
ภาพที่ 50	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านสังคม	82
ภาพที่ 51	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	84
ภาพที่ 52	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านศิลปกรรม	87
ภาพที่ 53	แสดงปริมาณการจัดกลุ่มค่าสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ	89
ภาพที่ 54	แสดงค่าสำคัญที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดและครอบคลุมอยู่ในทุกด้าน ของการพัฒนาประเทศไทย.....	90
ภาพที่ 55	สรุปหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย	91

ภาพที่ 56	แสดงหลักการสำคัญของการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย	94
ภาพที่ 57	หลักการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตก ของประเทศไทย.....	97
ภาพที่ 58	แสดงหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	98
ภาพที่ 59	แสดงหลักการงานจิตรกรรมฝีพระหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9	100
ภาพที่ 60	แสดงหลักการผลงานของ ดร. ถวัลย์ ดัชนี.....	101
ภาพที่ 61	แสดงหลักการผลงานของนายพิชัย นริณด์	101
ภาพที่ 62	แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ปรีชา เถาทอง.....	102
ภาพที่ 63	แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ชลูด นิมเสมอ.....	102
ภาพที่ 64	แสดงหลักการผลงานของศาสตร์เมธีนนทิวรรณ จันทนะพะลิน.....	103
ภาพที่ 65	แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์เข็มรัตน์ กองสุข.....	103
ภาพที่ 66	แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณประหยัด พงษ์ดำ	104
ภาพที่ 67	แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์เดชา วราขุน	104
ภาพที่ 68	แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี.....	105
ภาพที่ 69	แสดงหลักการผลงานของเครื่องประดับไทยประเพณีนิยม	105
ภาพที่ 70	แสดงหลักการผลงานของครูเนื่อง แผงสีคำ	106
ภาพที่ 71	แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์.....	106
ภาพที่ 72	แสดงหลักการผลงานของนุตร์ อารยะวานิชย์ เชนยะวณิช	107
ภาพที่ 73	แสดงหลักการผลงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพล อดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9	108
ภาพที่ 74	แสดงหลักการผลงานของวิหมันต์ ขุนเพ็ชร.....	108
ภาพที่ 75	แสดงหลักการผลงานของประภาพร ศุภตริยวรพงศ์.....	109
ภาพที่ 76	แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์.....	109

ภาพที่ 77	แสดงหลักการผลงานของอาจารย์ทัศนัฐรสขง ศรีกุลกรณั.....	110
ภาพที่ 78	แสดงหลักการผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมภรณ์ ประพิศพงค์วานิช ..	110
ภาพที่ 79	แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ อินทรชูโต.....	111
ภาพที่ 80	แสดงหลักการผลงานของศรุตดา เกียรติภาคภูมิ.....	111
ภาพที่ 81	แสดงหลักการผลงานของศุภชัย แก้วทงนค์.....	112
ภาพที่ 82	แสดงหลักการผลงานของแบรนด์ SODA.....	112
ภาพที่ 83	สรุปหลักการทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อบูรณาการร่วมกับหลักการของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	113
ภาพที่ 84	ทิศทางของวัสดุกับแนวทางการออกแบบในศตวรรษที่ 21 (TCD).....	118
ภาพที่ 85	การรับบริจาควัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน.....	119
ภาพที่ 86	แสดงหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	120
ภาพที่ 87	ทรัพยากรธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตก ของประเทศไทย.....	125
ภาพที่ 88	วัสดุประเภทถุงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน	125
ภาพที่ 89	วัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ป่านละเอียด.....	126
ภาพที่ 90	วัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ป่านละเอียด (ต่อ).....	127
ภาพที่ 91	วัสดุประเภทถุงพลาสติก	127
ภาพที่ 92	แสดงกระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ.....	128
ภาพที่ 93	วัสดุที่ได้จากการลอง	129
ภาพที่ 94	ตัวอย่างการไล่น้ำหนักความชื้น อ่อนของสี.....	144
ภาพที่ 95	ตัวอย่างการไล่น้ำหนักความชื้น อ่อนของสี (ต่อ).....	144
ภาพที่ 96	มิติของสีเกิดจากการซ้ำของวัสดุแต่ละแผ่นทำให้เกิดรูปทรง.....	145
ภาพที่ 97	การเพิ่มความชัดของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุ	146

ภาพที่ 98	การตัดแบ่งวัสดุที่รีดเป็นแผ่นหนาให้กลายเป็นเส้น.....	147
ภาพที่ 99	การใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับ แป้นดิ่งลวด(โลหะ)มาสร้างรูปทรงใหม่ที่ส่งเสริมให้ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุ.....	147
ภาพที่ 100	เพิ่มความท้าทายศักยภาพของวัสดุชนิดเส้นด้วยการโค้งงอและสร้างรูปทรงที่มีมิติ.....	147
ภาพที่ 101	ประสานเส้นใยเข้ากับถุงพลาสติก เพื่อเพิ่มปริมาณของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียว.....	149
ภาพที่ 102	แผ่นวัสดุที่มีความหนาแตกต่างกัน.....	149
ภาพที่ 103	ประสานเครื่องมือในการทำเครื่องประดับประเภทเครื่องเจาะ.....	149
ภาพที่ 104	แสดงการเจาะให้เห็นชั้นของวัสดุ.....	150
ภาพที่ 105	การนำวัสดุที่เจาะแล้วไปเข้าเครื่องรีด เพื่อให้วัสดุยืด ขยาย ด้วยแรงบีบ กด จนเกิดเป็นลวดลาย.....	150
ภาพที่ 106	วัสดุรูปลักษณะใหม่ ที่ได้จากการประสานเทคนิคและเครื่องมือในงานเครื่องประดับ.....	150
ภาพที่ 107	การนำวัสดุมาจัดการให้เกิดมิติของสี ลวดลาย ที่เกิดจากการซ้ำของวัสดุ แต่ละแผ่นทำให้เกิดรูปทรง.....	151
ภาพที่ 108	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	152
ภาพที่ 109	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	152
ภาพที่ 110	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	153
ภาพที่ 111	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	154
ภาพที่ 112	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	155
ภาพที่ 113	ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง.....	155
ภาพที่ 114	วัสดุชนิดแผ่นจากเส้นใยธรรมชาติและแผ่นพลาสติกจำนวน 5 ชั้น.....	157
ภาพที่ 115	การนำแผ่นวัสดุมาประกบด้วยกันและไล่ค่าน้ำหนักสีจากอ่อนไปเข้ม เพื่อสร้างมิติ.....	157
ภาพที่ 116	การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน.....	158

ภาพที่ 117	เครื่องประดับ : กำไล	158
ภาพที่ 118	เครื่องประดับ : กำไล	158
ภาพที่ 119	วัสดุชนิดแผ่นจากเส้นใยธรรมชาติและแผ่นพลาสติกจำนวน 5 ชั้น	159
ภาพที่ 120	การนำแผ่นวัสดุมาประกอบเข้าด้วยกันและไล่ค่าน้ำหนักสีจากอ่อนไปเข้ม เพื่อสร้างมิติ	159
ภาพที่ 121	การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน	159
ภาพที่ 122	เครื่องประดับ : เข็มกลัด	160
ภาพที่ 123	เครื่องประดับ : เข็มกลัด	160
ภาพที่ 124	นำวัสดุชนิดเส้นมาตัดให้เกิดความโค้ง เป็นรูปทรงหยดน้ำซ้อนกัน	161
ภาพที่ 125	การนำเส้นวัสดุที่ตัดเป็นรูปหยดน้ำมาซ้อนกันให้เกิดจังหวะจากการซ้ำ	161
ภาพที่ 126	การผลิตตัวเรือนเครื่องประดับจากโลหะเงิน	162
ภาพที่ 127	การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน	162
ภาพที่ 128	เครื่องประดับ : ประดับใหญ่	163
ภาพที่ 129	แผ่นวัสดุที่มีลวดลายอันเกิดจากการผสมผสานเทคนิคและเครื่องมือในการทำ เครื่องประดับชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน	164
ภาพที่ 130	การนำแผ่นวัสดุที่มีลวดลายมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างมิติจากการทับซ้อน ..	164
ภาพที่ 131	การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน	165
ภาพที่ 132	การสร้างรูปทรงของงานเครื่องประดับที่สอดคล้องกับสัดส่วนของร่างกาย	165
ภาพที่ 133	การนำแผ่นวัสดุที่มีลวดลายมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างมิติจากการทับซ้อน ..	166
ภาพที่ 134	การผลิตตัวเรือนเครื่องประดับจากโลหะเงิน	166
ภาพที่ 135	การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน	166
ภาพที่ 136	เครื่องประดับ : แหวน	167
ภาพที่ 137	ผลงานเครื่องประดับ : กำไล	168
ภาพที่ 138	ผลงานเครื่องประดับ : กำไล	169

ภาพที่ 139	ผลงานเครื่องประดับ : กำไล.....	170
ภาพที่ 140	ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด.....	171
ภาพที่ 141	ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด.....	172
ภาพที่ 142	ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด.....	173
ภาพที่ 143	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่.....	174
ภาพที่ 144	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่.....	175
ภาพที่ 145	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่.....	176
ภาพที่ 146	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัว.....	177
ภาพที่ 147	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัว.....	178
ภาพที่ 148	ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัวและแหวน.....	179
ภาพที่ 149	นำเสนอผลงานทางวิชาการและวิจัย ในงานศิลปากรวิจัยครั้งที่ 11.....	181
ภาพที่ 150	ร่วมแสดงผลงานในงาน Innovation and Design Zone, Bangkok Gems & Jewelry Fair ครั้งที่ 6.....	182
ภาพที่ 151	การเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ในรูปแบบนิทรรศการ ชื่อผลงาน “Po Pieng Jewelry”.....	182
ภาพที่ 152	การเผยแพร่นิทรรศการรายงานความก้าวหน้าผลงานคุณิณีพันธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.....	183
ภาพที่ 153	แสดงความสอดคล้องกันของเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี.....	187
ภาพที่ 154	แสดงความสอดคล้องของงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง กับการออกแบบอย่างยั่งยืน.....	188
ภาพที่ 155	แสดงแนวทางการออกแบบโดยใช้เนื้อหาสาระอันเป็นหัวใจหลักของ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.....	189
ภาพที่ 156	แสดงแนวทางการนำความรู้ด้านวัสดุมาขยายผลในเชิงพาณิชย์.....	193

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันและการแข่งขันที่สูงเพื่อก้าวสู่ระบบทุนนิยม วัตถุนิยม ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีนายทุนเป็นผู้มีอำนาจและการเน้นพัฒนาปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ ทำให้เกิดค่านิยมการบริโภคทางวัตถุ ส่งผลทำให้เกิดการสร้างสรรคเทคโนโลยีและวิทยาการสมัยใหม่ ขึ้นอย่างมากมาย เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและมีผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทย อย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผลของการพัฒนาในด้านบวกนั้น ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทาง วัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย แต่ในความสำเร็จนั้นก็แลงมาด้วยปัญหา ความเหลื่อมล้ำไม่มีการพัฒนาที่ทั่วถึง เกิดความเจริญที่ไม่สมดุลของเมืองกับชนบท อีกทั้งมีผลลบ ตามมาด้วยในหลายด้าน เช่น การต้องพึ่งพิงตลาดและพ่อค้าคนกลางในการส่งสินค้า ความเสื่อมโทรม ของทรัพยากรธรรมชาติ ความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มกันตามประเพณีเพื่อการจัดการทรัพยากร ที่เคยมีอยู่ได้แตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยสั่งสมกันมาถูกกลืนเลือนและเริ่มสูญหายไป สิ่งสำคัญก็คือ ความพอเพียงในการดำรงชีวิตซึ่งเป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเอง และความมี อิสระในการกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง ความสามารถในการควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเองได้รับ การสนองตอบต่อความต้องการต่าง ๆ รวมทั้งความสามารถในการจัดการปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งทั้งหมดนี้ถือว่าเป็นศักยภาพพื้นฐานที่คนไทยและสังคมไทยเคยมีอยู่แต่เดิมต้องถูกกระทบกระเทือน ซึ่งวิกฤตเศรษฐกิจจากปัญหาฟองสบู่และปัญหาความอ่อนแอของชนบท รวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกิดขึ้น ล้วนแต่เป็นข้อพิสูจน์และยืนยันปรากฏการณ์นี้ได้เป็นอย่างดี¹

นอกจากนี้ผลของพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัยยังส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่และ คุณภาพชีวิตของคนไทยในสังคมเมือง เช่น การบริโภคที่เกินฐานะเกินความพอดินนำมาซึ่งปัญหา มลภาวะ เกิดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอย่างรุนแรง อันมาจากการใช้ทรัพยากร เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์อย่างสูงสุดโดยขาดการอนุรักษ์ และการให้ความสำคัญต่อ เทคโนโลยีอุตสาหกรรมมากกว่าการพึ่งพาตนเอง ผลกระทบจากการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดภายใต้

¹ มูลนิธิชัยพัฒนา, จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง, เข้าถึงเมื่อ 3 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html

ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจและสังคมก่อให้เกิดช่องว่างทางความคิดสู่ปัญหาสังคมแห่งการเอาใจเอาเปรียบ การค้ากำไรเกินควร การมองเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม และรวมไปถึงปัญหายาเสพติด ปัญหาด้านขยะและการจราจร เป็นต้น

จากปัญหาสังคมและคุณภาพชีวิตของคนไทย พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริในการบรรเทาปัญหาในช่วงต้นด้วยรากฐานของความพอเพียง ด้วยการพระราชทานปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแกนหลักของการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอนและขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติให้มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีภูมิคุ้มกันที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน มีความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

คำนิยามของเศรษฐกิจพอเพียงในช่วงต้นเกิดจากการประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งพระราชทานในโอกาสต่าง ๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปเผยแพร่ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

ภาพที่ 1 กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง, เข้าถึงเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.kwic.ac.th/web58/index.php/2-uncategorised/1-2018-03-25-10-32>

“.....การพัฒนาประเทศ จำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น ต้องสร้างพื้นฐาน คือ ความพอมี พอกิน พอใช้ ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน โดยใช้วิธีการและใช้อุปกรณ์ที่ประหยัดแต่ถูกต้องตามหลักวิชาการ เมื่อได้พื้นฐาน มั่นคงพร้อมพอควร และปฏิบัติได้แล้ว จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นต่อไป หากมุ่งแต่จะทุ่มเทสร้างความเจริญ ยกเศรษฐกิจขึ้นให้รวดเร็วแต่ประการเดียว โดยไม่ให้แผนปฏิบัติการสัมพันธ์กับสภาวะของประเทศและของประชาชนโดยสอดคล้องด้วย ก็จะเกิดความไม่สมดุลในเรื่องต่าง ๆ ขึ้น ซึ่งอาจกลายเป็นความยุ่งยากล้มเหลวได้ในที่สุด”

พระราชดำรัสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วันที่ 18 กรกฎาคม 2517

“.....เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป.....”

พระราชดำรัส จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542

“.....พอเพียง มีความหมายกว้างขวางยิ่งกว่านี้อีก คือคำว่าพอ ก็พอเพียงนี้ก็พอแค่นั้นเอง คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าประเทศใดมีความคิดอันนี้ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ซื่อตรง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมี มีมากอาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น.....”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย
วันที่ 4 ธันวาคม 2541

จากพระบรมราโชวาทในข้างต้น พระพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเห็นแนวทางในการพัฒนาที่เน้นการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศเป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว อาจเกิดปัญหาได้ จึงทรงเน้นการมีพอกินพอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน เมื่อมีพื้นฐานความมั่นคงพร้อมพอสมควรแล้ว จึงสร้างความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น ซึ่งหมายถึง แทนที่จะเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมนำการพัฒนาประเทศ ควรที่จะสร้าง

ความมั่นคงทางเศรษฐกิจพื้นฐานก่อน นั่นคือทำให้ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่พอมีพอกินก่อน เป็นแนวทางการพัฒนาที่เน้นการกระจายรายได้ เพื่อสร้างพื้นฐานและความมั่นคงทางเศรษฐกิจ โดยรวมของประเทศ ก่อนเน้นการพัฒนาในระดับสูงขึ้นไป

แนวทางการพัฒนาแบบพอเพียงและยั่งยืนนี้มีคุณค่าทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และรวมไปถึงด้านสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีการนำความรู้และกระบวนการทัศน์ของการออกแบบและการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาใช้ในการทำงานเพื่อช่วยเหลือสังคม สภาพแวดล้อม รวมถึงมีส่วนช่วยแก้ไข บรรเทาปัญหาต่าง ๆ ที่มนุษย์และโลกของเรากำลังเผชิญ และรวมถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้อย่างเต็มประสิทธิภาพผ่านความคิดในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อความยั่งยืน เป็นการเปลี่ยนทัศนคติ และภาพพจน์ของคำว่า พอเพียง ที่ไม่ได้ใช้กับการเกษตรเท่านั้น

จากการศึกษากระแสเทรนด์โลกในระหว่างปี 2012 - 2021 จะเห็นว่ามีกล่าวถึงสังคมแห่งความยั่งยืนที่คำนึงถึงปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมการใช้ชีวิตที่คำนึงถึงความสมดุล รวมถึงประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรมากขึ้น มีแบรนด์สินค้าและโครงการต่าง ๆ ในแวดวงของศิลปหัตถกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใส่ใจสิ่งแวดล้อมและชุมชน เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถใช้ได้ยาวนานและใช้วัสดุสิ่งทอที่ผลิตด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้สามารถพัฒนาเส้นใยที่ใช้งานได้นานโดยไม่ต้องซื้อสินค้าใหม่บ่อย ๆ บางแบรนด์สินค้าก็ให้ความสำคัญกับวัสดุที่สามารถย่อยสลายหรือแปรสภาพได้ให้กลายเป็นต้นทุนใหม่ที่ได้ประโยชน์แบบครบวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ เพราะต้นทุนทางการผลิตส่วนใหญ่ในปัจจุบันล้วนมาจากสินทรัพย์ทางธรรมชาติ ถึงแม้โครงการเหล่านี้จะไม่ได้อ้างอิงถึงพระราชดำริเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แต่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของความพอเพียงที่สามารถปฏิบัติให้เกิดสุนทรียะได้อย่างเป็นรูปธรรม

การนำองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมไทย อันเป็นพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาผนวกกับความรู้ในเชิงสุนทรียศาสตร์ นำไปสู่แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยที่มุ่งเน้นการออกแบบที่ยั่งยืน เป็นมิตรและสมดุลกับสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการนำวัสดุจากโครงการในพระราชดำริ หรือทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนโดยรอบมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุเพื่อสร้างสุนทรียะที่เกิดจากทักษะฝีมือเพื่อการออกแบบที่ยั่งยืน สารสำคัญของงานเครื่องประดับคือเน้นการสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการใช้สอยทั้งทางกายและทางจิตใจ แสดงออกถึงการเสริมสร้างค่านิยมที่ดีและยั่งยืนแก่สังคมไทย สามารถชักจูงให้ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าแห่งสุนทรียภาพของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อีกทั้งสามารถต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นรูปแบบธุรกิจที่ผลิตด้วยการพึ่งพาตนเองได้ โดยการใช้ภูมิปัญญา นวัตกรรมที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนแก่ประเทศชาติ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบเครื่องประดับ และแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 รวมไปถึงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อออกแบบเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม สามารถต่อยอดภูมิแผ่นดินเพื่อพัฒนาสู่การสร้าง ภูมิคุ้มกันให้ประเทศชาติ

1.2.2 เพื่อวิจัย พัฒนาระบบการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ ด้วยวัสดุจากโครงการ ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หรือทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชน โดยรอบ อันเป็นต้นทุนทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสร้างสุนทรียะที่เกิดจากทักษะฝีมือ เพื่อการออกแบบที่ยั่งยืน

1.2.3 เพื่อขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคน ในศตวรรษที่ 21

1.3 นิยามศัพท์เฉพาะ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง แนวพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ที่มีพระราชดำรัสแก่ชาวไทยนับตั้งแต่ พ.ศ. 2517 เป็นต้นมา เป็นแนวคิดที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทยที่ดั่งบนพื้นฐานของทางสายกลาง และความไม่ประมาท คำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกัน ในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมีสติ ปัญญา และความเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ ความสุข ในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง

เครื่องประดับ หมายถึง เครื่องประดับไทยร่วมสมัย ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประดับตกแต่ง ร่างกายเป็นวัฒนธรรมทางศิลปะของไทยมาช้านาน ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จวบจนถึง สมัยรัตนโกสินทร์มีหลักฐานทางโบราณคดีจำนวนมากที่สะท้อนให้เห็นถึงอารยธรรมอันเก่าแก่ของ บรรพบุรุษที่แสดงออกอย่างมีสุนทรียะ ด้วยทักษะฝีมืออันประณีตเพื่อสร้างสรรค์วัตถุนั้นเป็นสิริมงคล ต่อร่างกาย ในอดีตเครื่องประดับไทยมีหน้าที่เพื่อการสักการะทางสถานภาพ เป็นตัวกำหนดความ แตกต่างกันของฐานันดรหรือแม้แต่มีอิทธิพลต่อการยึดเหนี่ยวจิตใจ

พัฒนาการของงานเครื่องประดับได้เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยเช่นเดียวกับงานศิลปะ แขนงอื่น ๆ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมและวัฒนธรรมไปสู่สังคมยุคหลังสมัยใหม่ หรือที่เรียกว่า สังคมโลกาภิวัตน์ทำให้วัตถุประสงค์ในการใช้เครื่องประดับของคนไทยได้เปลี่ยนไป การมองว่า เครื่องประดับคือวัตถุทางจิตวิญญาณอันศักดิ์สิทธิ์ค่อย ๆ สลายไป การแสดงความรู้สึกส่วนตัวเข้ามา มีบทบาทแทนที่ ทำให้เครื่องประดับไทยร่วมสมัยเทียบได้กับสื่อทางปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ การให้ความสำคัญต่อทักษะทางการสร้างสรรค์งานเชิงช่าง หรือความสนใจกับการเลือกสรรวัตถุดิบใหม่ ๆ

เพื่อตอบสนองภาพแนวคิดต่าง ๆ เครื่องประดับเป็นเสมือนหัวใจหรือจินตนาการที่ปลดปล่อย การแสดงออกและสามารถเปลี่ยนแปลงความคิด อารมณ์ รวมถึงความรู้สึก แฝมยังกุมเรื่องราวต่าง ๆ ไว้ เพราะมนุษย์แต่ละบุคคลก็มีเรื่องราว มีความเรียงและจิตแห่งบทกวีของตนเองสามารถสะท้อน ภาพความคิดและการรับรู้อันมีประสิทธิภาพของผู้สวมใส่ เพราะนั่นหมายถึงการเชื่อมโยงการสื่อสาร ถึงความหมายสากลและหรือประสบการณ์ร่วมผ่านจากมนุษย์คนหนึ่งไปสู่มนุษย์อีกคนหนึ่งหรือ สร้างสรรค์เพื่อตนเอง²

ยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสมดุลหรือมีปฏิสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระหว่าง มิติต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม จิตใจ รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม อันจะเป็นองค์ประกอบที่จะรวมกันหรือองค์รวมในการทำให้ชีวิตมนุษย์สามารถอยู่ดีมีสุขได้ ทั้งสำหรับคนในรุ่นปัจจุบันและคนรุ่นอนาคต

1.4 สมมุติฐานของการศึกษา

1.4.1 ได้ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่มุ่งเน้นสุนทรียภาพการออกแบบที่ยั่งยืน เป็นการค้นพบเนื้อหาและวัสดุแบบใหม่ที่เป็นมิตรและสมดุลกับสิ่งแวดล้อม เช่น วัสดุเหลือใช้หรือ ทรัพยากรของประเทศ ด้วยการนำวัสดุจากโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หรือทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนโดยรอบ อันเป็นต้นทุนทางการเกษตรมาใช้ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด

1.4.2 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงมีเป้าหมายในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.4.2.1 ด้านนโยบาย มุ่งเน้นการออกแบบและการผลิตที่เป็นไปในทิศทางของ การอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ

1.4.2.2 ด้านวิชาการ ผลงานวิจัยสามารถขยายผลคุณค่าของความรู้สร้างสรรค์ ให้เกิดเป็นเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง ที่มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักถึงการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติของประเทศและส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยไปสู่ระดับสากลในช่องทาง ต่าง ๆ

² สุภาวี ศิรินคราภรณ์, โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาเมืองสวยด้วยการสร้างสรรค งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย “กรณีศึกษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแห่งชุมชนบ้านแม่หมีใน จังหวัด ลำปาง กับพัฒนาการการสร้างสรรคสุนทรียภาพของเครื่องประดับชาติพันธุ์ร่วมสมัย” (สำนักงาน ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม, 2522), 22.

1.4.2.3 ด้านพาณิชย์ คุษฎีนิพนธ์สามารถแสดงการประยุกต์ใช้องค์ความรู้สู่การออกแบบผลงานเครื่องประดับด้วยความเหมาะสม ความพอประมาณ และผลิตด้วยการพึ่งพาตนเองด้วยวัสดุจากโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หรือทรัพยากรท้องถิ่นของชุมชนโดยรอบ อันเป็นต้นทุนทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและสามารถนำไปสู่กระบวนการออกแบบและผลิตเชิงอุตสาหกรรมขนาดย่อม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนแก่ประเทศชาติ

1.5 ขอบเขตของการศึกษา

1.5.1 ศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อค้นหาหลักการ แนวความคิด และมิติทางวัฒนธรรมของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านต่าง ๆ ที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

5.1.1.1 ศึกษาที่มา ความสำคัญ และคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

5.1.1.2 ศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันมีผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมในมิติต่าง ๆ เช่น มิติด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ด้านศิลปกรรม และด้านจิตใจ เป็นต้น

1.5.1.3 สรุปแก่นแท้ อันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปบูรณาการกับความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับ

1.5.2 ศึกษาหน้าที่และความสำคัญของศิลปะที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

1.5.2.1 ศึกษาคุณค่าของศิลปกรรมแขนงต่าง ๆ อันเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลา ค้ำจุนจิตใจของมนุษย์ในสังคมปัจจุบัน

1.5.2.2 วิเคราะห์ความเชื่อมโยง ระหว่างความรู้ด้านทัศนศิลป์และหัวใจของความพอประมาณ ความมีเหตุผล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบงานเครื่องประดับไทยร่วมสมัยที่สามารถต่อยอดภูมิแผ่นดินและพัฒนาสู่การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศชาติ เพื่อนำไปสู่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

1.5.3 สร้างสมมุติฐานในการบูรณาการองค์ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ ที่นำไปสู่แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมและงานออกแบบเครื่องประดับ อันมีผลลัพธ์ที่มีส่วนในการฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์

1.5.3.1 ศึกษาพฤติกรรมของคนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นการใช้ชีวิตในเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.5.3.2 ศึกษาแนวทาง รูปแบบของงานศิลปกรรมและงานออกแบบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

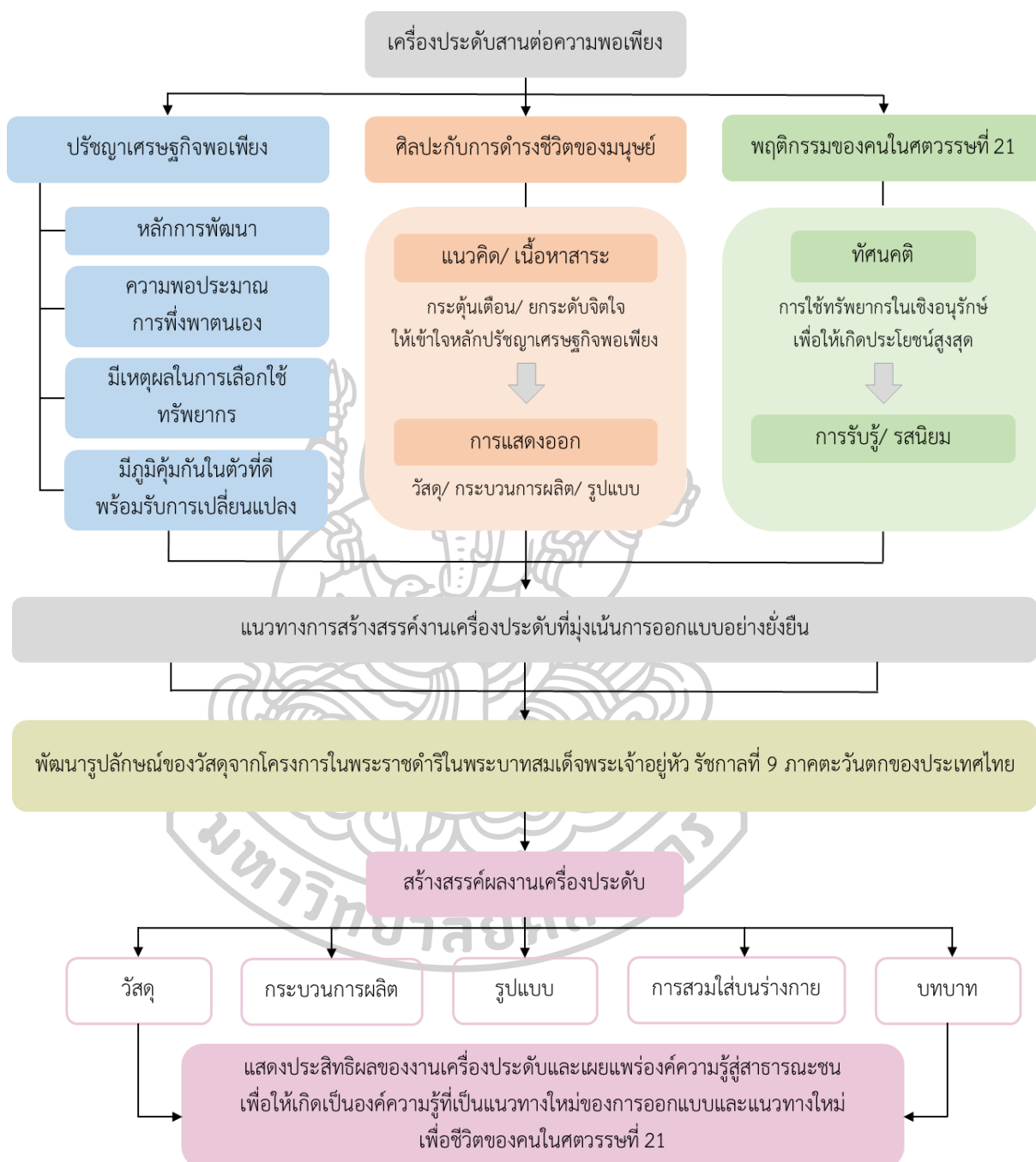
1.5.4 ศึกษา ทดลอง ศักยภาพและการสร้างสรรค์ด้านวัสดุและทรัพยากรจากโครงการในพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 หรือจากชุมชนโดยรอบ เพื่อทำการทดลองวัสดุแล้วดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย

1.5.5 ขยายผลการทดลองและศักยภาพของวัสดุ สู่แนวทางการออกแบบ วิธีการผลิต ประมวลผลการนำเสนอการสวมใส่เครื่องประดับและพื้นที่ของร่างกาย รวมถึงบทบาทของงานเครื่องประดับ เพื่อสามารถสื่อสารถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.5.6 วิเคราะห์ผลลัพธ์ แสดงประสิทธิผลของเครื่องประดับ และเผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณชนเพื่อประเมินคุณค่าของงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

1.6 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

1.7 ขั้นตอนของการศึกษา

1.7.1 รวบรวมข้อมูลทั้งแบบปฐมภูมิและทุติยภูมิ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 อันมีคุณค่าในการพัฒนาที่ยั่งยืนของชาติ

1.7.2 ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม โดยการสร้างองค์ความรู้ที่ผสมผสานระหว่างความรู้ในเชิงทัศนศิลป์และแนวทางของความพอประมาณ ความมีเหตุผล ที่สามารถต่อยอดภูมิแผ่นดินเพื่อพัฒนาสู่การสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศชาติ

1.7.3 ศึกษา ทดลอง สร้างสรรค์ศักยภาพด้านวัสดุและทรัพยากรจากโครงการในพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ในภาคตะวันตกของประเทศไทย เช่น จังหวัดราชบุรีจังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้น เพื่อทำการทดลองวัสดุแล้วดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่แนวทางในการออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัย โดยการคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากวัสดุอย่างคุ้มค่า ความพอประมาณความมีเหตุผล

1.7.4 ขยายผลการทดลองและศักยภาพของวัสดุ สู่แนวทางการออกแบบ วิธีการผลิต ประมวลผลการนำเสนอการสวมใส่เครื่องประดับและพื้นที่ของร่างกาย เพื่อนำไปสู่การออกแบบเป็นผลงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงที่มีความร่วมสมัย

1.7.5 สรุปผลและนำเสนอผลงานวิจัย

1.8 วิธีการศึกษา

1.8.1 ศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง หนังสือ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตลอดจนหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนและเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความรอบรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.8.2 ลงพื้นที่เพื่อศึกษา สืบหาวัสดุและทรัพยากรในท้องถิ่นที่เหลือใช้จากภาคการเกษตรจากแหล่งต่าง ๆ มาทำการทดลองวัสดุเพื่อค้นหาผลลัพธ์ที่เหมาะสมสู่การออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย

1.8.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์

1.8.4 ออกแบบเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงโดยการค้นหาความสอดคล้องและสมดุลกันระหว่างศักยภาพด้านวัสดุและพื้นที่ติดตั้งบนร่างกายหรือวิธีการสวมใส่งานเครื่องประดับ

1.8.5 นำเสนอผลงานวิจัยด้วยการเผยแพร่ในงานประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ และในรูปแบบของการจัดนิทรรศการ

1.9 แหล่งข้อมูล

1.9.1 ด้านเนื้อหา โดยการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เช่น หนังสือ รายงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ สิ่งพิมพ์ต่าง ๆ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง และจากสถานที่จริง เป็นต้น

1.9.2 ด้านวัสดุ โดยการลงพื้นที่สำรวจจากโครงการพระราชดำรินพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ในภาคตะวันตกของประเทศไทย เช่น จังหวัดตาก จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมไปถึงการศึกษาด้านวัสดุภายในห้องสมุดวัสดุเพื่อการออกแบบ ณ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ Thailand Creative and Design Center (TCDC)

1.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.10.1 ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่มุ่งเน้นสุนทรียภาพการออกแบบที่ยั่งยืน เป็นการค้นพบเนื้อหาและวัสดุแบบใหม่ที่เป็นมิตรและสมดุลกับสิ่งแวดล้อม จากโครงการในพระราชดำรินของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อันเป็นต้นทุนทางการเกษตรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.10.2 กระบวนการออกแบบและผลิต อันเกิดจากความพอประมาณ สมเหตุสมผล สามารถพึ่งพาตนเองได้ภายใต้เทคโนโลยีแห่งภูมิปัญญา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีสู่กระบวนการออกแบบและผลิตเชิงอุตสาหกรรมขนาดย่อม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนแก่ประเทศชาติ

1.10.3 งานวิจัยสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชนในด้านศิลปะและวัฒนธรรม เป็นองค์ความรู้ ภูมิปัญญาในการสร้างสรรค์ ออกแบบวัตถุที่พัฒนาจิตใจและวิถีชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สามารถขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิต และสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ที่มาและความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคของการพัฒนา เพื่อสร้างมาตรฐานในการครองชีพของประชาชนให้มีระดับที่สูงขึ้น ด้วยการระดมและใช้ทรัพยากรของประเทศเพื่อการขยายฐานทางด้านเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศไทยมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภคต่าง ๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษาอย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันผลในด้านลบอันเกิดจากการพัฒนาที่มีนายทุนเป็นผู้มีอำนาจและการเน้นพัฒนาปัจจัยภายนอกเป็นสำคัญ โดยได้ระดมใช้ทุนด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อกระบวนการผลิตโดยไม่คำนึงถึงความคุ้มค่าของประโยชน์ที่ได้รับ เพื่อมุ่งไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรมอย่างเต็มรูปแบบตามกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ผลในด้านลบนี้จึงมีความเสี่ยงในการสร้างความล้มเหลวด้านความยั่งยืนของประเทศ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านเศรษฐกิจ มิติด้านสังคมและมิติด้านสิ่งแวดล้อม ที่สำคัญประชาชนภายในชาติไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้

ในขณะที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นสภาพการณ์ที่ประเทศได้รับทั้งโอกาสและภัยคุกคาม นับเป็นความโชคดีของคนไทยทั้งประเทศ เนื่องด้วยพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 ได้ทรงวางรากฐานในการพัฒนาประเทศไทยให้มีการพัฒนาตามลำดับขั้น โดยเริ่มจากการสร้างพื้นฐานอาชีพให้เกิดความพอมี พอใช้ของประชาชนส่วนใหญ่เป็นเบื้องต้นก่อน จึงค่อยสร้างค่อยเสริมความเจริญและฐานะทางเศรษฐกิจขั้นที่สูงขึ้นโดยลำดับต่อไป เห็นได้จากการพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่หลากหลาย ครอบคลุมชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนคนไทยในทุกมิติ เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ในระยะเริ่มแรกของการทรงงาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเสด็จฯ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในทุกภูมิภาคของประเทศ ด้วยมีพระราชประสงค์ที่จะรับทราบถึงปัญหาความทุกข์ยากเดือดร้อนและความต้องการของราษฎร ในขณะเดียวกันก็ทรงศึกษาลักษณะทางภูมิศาสตร์ และ ลักษณะทางสังคม วิถีชีวิตของคนในพื้นที่นั้น ๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงความแตกต่างทางสภาพความเป็นอยู่ทางกายภาพและความรู้สึกนึกคิดของผู้คน โครงการในระยะแรกจะเป็นการช่วยเหลือด้านสาธารณสุข ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพ ต่อมาทรงขยายเป็นโครงการเกี่ยวกับการจัดสรรพื้นที่ทำกิน การสร้างอาชีพ และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้สามารถนำไปสู่การพึ่งพาตนเองของ

ประชาชนคนไทยอย่างมีความสุขและยั่งยืน ด้วยมีหลักในการทรงงานที่สำคัญคือ ทรงใช้หลักในการแก้ปัญหาด้วยความรู้จักประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด มุ่งหมายให้ประชาชนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ภายหลังร่วมกับสิ่งที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยากมากนัก

จากการมองปัญหาของประเทศอย่างลึกซึ้ง และกำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหานั้นอย่างชัดเจนของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทำให้มีจำนวนโครงการในพระราชดำริ 4,685 โครงการ ตลอดระยะเวลา 70 ปีที่ครองราชย์ ซึ่งนั่นหมายถึงการทรงงานหนัก เพื่อความอยู่ดีกินดี ของประชาชนชาวไทย ซึ่งพระองค์ทรงสั่งสมประสบการณ์ การลองผิดลองถูกเพื่อเรียนรู้จนค้นพบหลักการอันเป็นรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เป็นหลักการที่อยู่บนรากฐานของวัฒนธรรมไทยที่เรียกว่า “ทางสายกลาง” โดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันในตัวเอง ตลอดจนใช้ความรู้และคุณธรรม เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ที่สำคัญจะต้องมีสติ ปัญญา และความเพียร ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างแท้จริง จนกลั่นกรองออกมาเป็น “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

แนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาช้านาน ในรูปของหลักการสร้างความพออยู่ พอกิน และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแนวคิดนี้เพื่อใช้ปรับทิศทางการพัฒนาประเทศไทยเป็นครั้งแรก ในปี พ.ศ. 2517 เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำรงชีวิต โดยยึดหลักความพอเหมาะพอดี ความมีเหตุผล ความไม่ประมาท ซึ่งคนไทยเริ่มเรียนรู้เกี่ยวกับสาระสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนี้ จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเตือนล่วงหน้าให้มีความระมัดระวังเกี่ยวกับความสมดุล ด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและทรงแนะแนวทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นลำดับขั้น ดังตอนหนึ่งในพระราชดำรัส ความว่า

“.....การพัฒนาประเทศนั้นจำเป็นต้องทำตามลำดับขั้น เริ่มด้วยการสร้างพื้นฐานคือความมีกินมีใช้ของประชาชนก่อนด้วยวิธีการที่ประหยัด ระวังแต่ถูกต้องตามหลักวิชาเมื่อพื้นฐานเกิดขึ้นมั่นคงพอควรแล้วจึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นที่สูงขึ้นตามลำดับต่อไป ด้วยความรอบคอบระมัดระวัง และประหยัดนั้นก็เพื่อป้องกันความผิดพลาดล้มเหลวและเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้แน่นอนบริบูรณ์....”³

พระราชดำรัสในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่ 19 กรกฎาคม 2517

³ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า 1 ทศวรรษ (2555), 6.

การตระหนกอย่างจริงจังถึงความหมายของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เริ่มเกิดขึ้น ภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจใน พ.ศ. 2540 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน การพัฒนาคนให้สามารถอุ้มชูตัวเองได้และได้ทรงอธิบายความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง ความว่า

“....พอเพียงนี้ก็หมายความว่า มีกิน มีอยู่ ไม่ฟุ่มเฟือย ไม่หรูหราก็ได้ แต่ว่าพอ คนเราถ้าพอในความต้องการก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อยก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจมีความคิดว่าทำอะไร ต้องพอเพียง หมายความว่าพอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข พอเพียงนี้อาจจะมีมาก อาจจะมีของหรูหราก็ได้ แต่ว่าต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้ พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง....”

พระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม 2541

“....เศรษฐกิจพอเพียง เป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดิน เปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกตอกรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้นั่นเอง สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม แต่คนส่วนมากมองไม่เห็นเสาเข็ม และลืมเสาเข็มด้วยซ้ำไป....”

พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
จากวารสารชัยพัฒนา ประจำเดือนสิงหาคม 2542

เมื่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นปรัชญาแห่งการดำเนินชีวิตที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยผ่านพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ ถูกรื้อฟื้นนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างแพร่หลายเพื่อขับเคลื่อนให้ประเทศไทยมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินำบทความที่อธิบายถึงปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างครอบคลุมไปเผยแพร่ เพื่อเป็นหลักคิดและแนวทางปฏิบัติที่ทำให้ประชาชนทั่วไปสามารถจดจำและมีความเข้าใจที่ชัดเจนมากขึ้น โดยมีใจความว่า

“...เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี...”⁴

2.1.1 กรอบแนวคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตน โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุก ๆ มิติของการพัฒนาและการดำเนินชีวิต โดยประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการและเงื่อนไข 2 ประการ ดังนี้

(1) ความพอประมาณ หมายถึง ความเหมาะสมของการดำเนินงาน ทั้งในแง่ของขนาดที่ไม่เล็กเกินไปหรือไม่ใหญ่เกินไป แต่เป็นไปตามอัตภาพและสภาพแวดล้อม และในแง่ของจังหวะเวลาที่ไม่เร็วเกินไปหรือไม่ช้าจนเกินไป แต่รู้จักทำเป็นขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานมีความก้าวหน้า โดยที่ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน

(2) ความมีเหตุผล หมายถึง การพิจารณาที่จะดำเนินงานใด ๆ ด้วยความถี่ถ้วนรอบคอบ ไม่ย่อท้อ ไร้อคติ คำนึงถึงเหตุและปัจจัยแวดล้อมทั้งหมด เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างถูกต้องดีงาม เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุข โดยปราศจากการเบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

⁴ เรื่องเดียวกัน, 9.

(3) การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หมายถึง การจัดองค์ประกอบของการดำเนินงานให้มีสภาพพร้อมรองรับต่อผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในได้เป็นอย่างดี

ซึ่งทั้งสามหลักการดังกล่าว คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีจะต้องมีความเกี่ยวเนื่องกันเป็นองค์รวม ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นอกจากนี้ การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นจะต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

(1) เงื่อนไขความรู้ หมายถึง เครื่องอาศัยของการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างถูกต้อง ประกอบด้วย ความรอบรู้ คือ ความรู้ลึกในงานที่ทำและความรู้กว้างในสภาวะแวดล้อม และสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานที่ทำ ความระลึกรู้ (สติ) คือ การยั้งคิดพิจารณาและรู้ทันสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนที่จะกระทำการใด ๆ และความรู้ชัด (ปัญญา) คือ การเห็นและเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างกระจ่างชัด ถูกต้องตามเหตุตามผลและตามจริง

(2) เงื่อนไขคุณธรรม หมายถึง เครื่องอาศัยของการดำเนินงานเพื่อให้เป็นไปอย่างดีงาม ประกอบด้วย ความซื่อสัตย์สุจริต คือ ความประพฤติชอบ มีการพูดและการกระทำที่ตรงต่อหน้าที่การงาน ต่อตนเอง และต่อผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง มีเจตนาบริสุทธิ์ ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง และไม่เอาเปรียบ เอาเปรียบ ความอดทน มีความเพียร คือ ความบากบั่น ความกล้าแข็ง มีความหนักแน่น ไม่ท้อถอย ทำให้การดำเนินงานรุดหน้าเรื่อยไปจนประสบผลสำเร็จ และความรอบคอบระมัดระวัง คือ การพิจารณาอย่างถี่ถ้วนในทุกแง่ทุกมุมก่อนที่จะดำเนินงาน เพื่อมิให้เกิดความเผอเรอและพลั้งพลาด

ภาพที่ 3 กรอบความคิดของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: แหล่งเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง, เข้าถึงเมื่อ 2 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.kwic.ac.th/web58/index.php/2-uncategorised/1-2018-03-25-10-32-53>

2.1.2 จุดมุ่งหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการดำรงอยู่บนทางสายกลาง ด้วยหลักของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และต้องประกอบไปด้วยเงื่อนไข 2 ประการ คือมีความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเปรียบเทียบคำว่า พอเพียง กับคำว่า Self – Sufficiency หมายความว่า ผลิตอะไรมีพอที่จะใช้ ไม่ต้องไปขอยืมคนอื่น อยู่ได้ด้วยตนเอง เป็นไปตามที่เขาเรียกว่า ยืนบนขาของตนเอง พอใจในความ ต้องการไม่เบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณ พุดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติงาน ก็พอเพียง⁵ ซึ่งเมื่อมีความพอเพียงในระดับพื้นฐานหรือในระดับบุคคลและครอบครัวที่สามารถพึ่งพาตนเองได้แล้ว จึงค่อยสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกัน จนนำไปสู่ การพึ่งพิง เกื้อกูล ร่วมมือกัน และประสานกับโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นเรื่องของอุดมการณ์ที่ให้ตระหนักในคุณค่าของความสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์ และเอื้อเฟื้อต่อธรรมชาติ

ดังนั้นจุดมุ่งหมายสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงให้ความสำคัญกับการพึ่งพาตนเองได้ในระดับพื้นฐานก่อนและค่อยขยาย หรือสร้างเครือข่าย ประสานร่วมมือกับ ภายนอก โดยดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวโดยสรุปถึงหลักการพึ่งตนเอง 5 ประการ คือ

- (1) พึ่งตนเองทางจิตใจ คือ มีจิตใจที่เข้มแข็ง สามารถสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะ จิตใจฮึกเหิมต่อสู้ชีวิตด้วยความสุจริตและมีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่จนสำเร็จ
- (2) พึ่งพาตนเองทางสังคม คือ ควรเสริมสร้างให้แต่ละชุมชนในท้องถิ่นได้ร่วมมือ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน นำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดและเผยแพร่ให้ได้รับประโยชน์ซึ่งกันและกัน
- (3) พึ่งพาตนเองได้ทางทรัพยากรธรรมชาติ คือ การส่งเสริมให้นำทรัพยากรธรรมชาติ หรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงมีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
- (4) พึ่งพาตนเองได้ทางเทคโนโลยี คือ การศึกษา ทดลอง เพื่อให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศและสังคมไทย และสามารถนำไปปฏิบัติใช้ได้อย่างเหมาะสม
- (5) พึ่งพาตนเองได้ในทางเศรษฐกิจ คือ สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองในระดับเบื้องต้น แม้ยังไม่มีเงินก็ยังมีข้าว ปลา ผัก ผลไม้ ในท้องถิ่นของตนเองเพื่อการยังชีพ และสามารถนำไปสู่ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระดับมหภาคต่อไปได้ด้วย⁶

⁵ สุเมธ ตันติเวชกุล, *ใต้เบื้องพระยุคลบาท*, พิมพ์ครั้งที่ 9 (กรุงเทพฯ: มติชน, 2553), 286.

⁶ เรื่องเดียวกัน, 290.

จึงเห็นได้ว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาทางด้านเกษตรหรือในแง่ของศีลธรรมจรรยา ความไม่ละโมภ และการประหยัดเท่านั้น แม้ว่าจะเป็นเงื่อนไขสำคัญของเศรษฐกิจพอเพียงก็ตาม แต่เราจะเห็นถึงจุดมุ่งหมายที่กว้างกว่านั้น โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้วิเคราะห์ว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของอุดมการณ์ที่มีความเชื่อมโยงในเชิงที่เกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์แต่ละคนกับธรรมชาติแวดล้อม และกับมนุษย์ด้วยกันเอง เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เรื่องของปัจเจกชน แต่เป็นการเกื้อกูลกันจนเกิดเป็นความสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนพออยู่ได้ไปด้วยกัน เพราะโลกทัศน์ของเศรษฐกิจพอเพียงมองว่ามนุษย์แต่ละคนไม่ได้เป็นศูนย์กลาง นอกจากนี้ค่านิยมอันสำคัญคือ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพต่อส่วนรวมเป็นสิ่งสำคัญ และไม่ว่าจะเป็นการอุดมการณ์ โลกทัศน์ ความสัมพันธ์ทางสังคม และค่านิยม ล้วนมีความสอดคล้องกัน จนสรุปจุดมุ่งหมายหลักของเศรษฐกิจพอเพียงได้ว่า เป็นความมั่นคงในปัจจุบัน และความยั่งยืนของระบบนิเวศและวิถีชีวิต⁷ ทำให้เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายในเพื่อให้ทันและเข้ากับสิ่งภายนอก ในแง่ที่สองเป็นการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอกเพื่อป้องกันไม่ให้อะไรภายในได้รับความกระทบกระเทือนเสียหาย

จากจุดมุ่งหมายของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องการให้คนไทยในทุกกระดับสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านต่าง ๆ ตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงได้เปรียบเศรษฐกิจพอเพียงว่าเป็นเสมือนจากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินเปรียบเสมือนเสาเข็มที่ถูกต้องรองรับบ้านเรือนตัวอาคารไว้แน่นอน สิ่งก่อสร้างจะมั่นคงได้ก็อยู่ที่เสาเข็ม ทำให้เมื่อปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา มีการอัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2549) ถึงฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เพื่อให้นำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ ควบคู่ไปกับกระบวนการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา โดยยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ภายใต้อิทธิพลโลกาภิวัตน์และสถานการณ์เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทย จากการพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมา สรุปได้ว่าประสบความสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวได้อย่างต่อเนื่องและปรับตัวสู่ความมั่นคง ความยากจนลดลง ขณะเดียวกันระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก

⁷ นิธิ เอียวศรีวงศ์, *มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง* (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2544), 12.

2.1.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะโลก

จากการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเทศไทย เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยอาศัยหลักแห่งความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร และจะต้องยึดความรู้และคุณธรรมในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน จนเห็นผลลัพท์ที่กว้างขึ้นในระดับชาติ ทำให้เมื่อปี พ.ศ. 2550 ทางสหประชาชาติได้มีการจัดทำรายงานการพัฒนาค้นกับเศรษฐกิจพอเพียง โดยหยิบยกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นประเด็นหลักและเผยแพร่รายงานนี้ไปทั่วโลก กว่า 140 ประเทศ หมายความว่า คนที่เกี่ยวข้องก็จะได้ทราบข้อมูลข่าวสารผ่านรายงานฉบับนี้⁸ ดังนั้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นทางออกหนึ่งสำหรับช่วยเหลือภาวะปั่นป่วนทางเรื่องเศรษฐกิจที่ทั่วโลกหันมาให้ความสนใจ เพราะเห็นแล้วว่า การพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นแบบสุดขีดตามระบบทุนนิยมเดินไปสู่จุดที่ติดตัน ในทัศนะโลกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นปรัชญาแห่งภูมิคุ้มกัน โดยนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อมจากประเทศเยอรมนี ศ.ดร. วูล์ฟกัง ซัคส์ (Wolfgang Sachs) เห็นว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการเลือกใช้เทคโนโลยีและทรัพยากรที่เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อมทิศทางเดียวกับ ศ.ดร.ปีเตอร์ วอร์ (Peter George Warr) อาจารย์เศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติออสเตรเลีย ที่เปรียบเทียบเศรษฐกิจพอเพียงกับเศรษฐศาสตร์สีเขียว และเชื่อว่าการใช้ทรัพยากรแบบไม่เบียดเบียนและการมีชีวิตอยู่อย่างพอเพียงจะเป็นหนทางสู่ความสุขแท้จริง เพราะโลกไม่สามารถตอบสนองต่อการใช้ทรัพยากรอย่างไม่มีขีดจำกัด ด้านนักเศรษฐศาสตร์เจ้าของรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ชาวอินเดีย ศ.ดร.อมาตยา เซน (Amartya Sen) มองว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการใช้สิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ และใช้โอกาสให้พอเพียงกับชีวิตที่ดี ซึ่งไม่ได้หมายถึงความไม่ต้องการ แต่ต้องรู้จักใช้ชีวิตให้พอดี ให้มองที่คุณค่าของชีวิตมนุษย์ ความสำคัญกับเรื่องจิตวิญญาณ และการคำนึงถึงสังคมและสิ่งแวดล้อมมากกว่าที่เป็นการเน้นเรื่องการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ อย่ามองคนเป็นทรัพยากรในปัจจัยการผลิตทางเศรษฐศาสตร์ หรือเป็นเครื่องจักรในการสร้างรายได้เพียงด้านเดียว แนวความคิดดังกล่าวสอดคล้องกับวิธีการพัฒนาของยูเอ็น ที่ให้ความสำคัญกับคน โดยถือว่าเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา และส่งเสริมกระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคนในที่สุด เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นหลักการเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อสถานการณ์ที่เข้ามากระทบโดยกะทันหัน เพื่อปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเพื่อวางแผนยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการเติบโตที่เสมอภาคและยั่งยืน ทำให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นที่ยอมรับใน

⁸ Sufficiency Economy Initiative, **วันที่โลก (ต้อง) เรียนรู้ ศก.พอเพียง**, เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก http://www.sufficiencyeconomy.com/2008/10/blog-post_27.html

สังคมโลก องค์การสหประชาชาติจึงได้ทูลเกล้าถวายรางวัล "ความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์" UNDP Human Development Lifetime Achievement Award แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในปี พ.ศ. 2549 เพื่อเฉลิมพระเกียรติในพระปรีชาสามารถ และพระราชกรณียกิจที่ทรงทุ่มเท พระวรกายเพื่อประชาชนชาวไทยมาตลอด โดยรางวัลนี้เป็นตัวแทนของความสำเร็จสูงสุดด้านการพัฒนามนุษย์ไม่ว่าจะเป็นในระดับชาติภูมิภาค หรือสากล ซึ่งการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ไม่ได้เกี่ยวข้องกับความเป็นมนุษย์อย่างเดียว ยังรวมถึงความสามารถและตัวเลือกที่มากขึ้นในการใช้ชีวิตอย่างมีความรู้ แข็งแรง และสร้างสรรค์ เมื่อทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพแล้ว ย่อมหมายถึงเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้น สิทธิมนุษยชนที่เป็นธรรมยิ่งขึ้น ควบคู่กันไป

ภาพที่ 4 องค์การสหประชาชาติจึงได้ทูลเกล้าถวายรางวัลความสำเร็จสูงสุด ด้านการพัฒนามนุษย์แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

ที่มา: Global compact, **กษัตริย์นักพัฒนาของประชาชนชาวไทย**, เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <http://www.globalcompact-th.com/unite-bulletin/detail/13>

จึงเห็นได้ว่าในทัศนะของนักคิด นักวิชาการ และบุคคลที่มีชื่อเสียงของต่างประเทศต่างยอมรับว่าเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางปฏิบัติของโลกเพื่อสร้างชีวิตที่ยั่งยืน และเป็นเครื่องยืนยันว่าเศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่หลักการพัฒนาเฉพาะเรื่องของการเกษตรเท่านั้น แต่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และรวมไปถึงด้านสุนทรียศาสตร์

2.2 การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย

อย่างที่ทราบกันดีว่าในปี พ.ศ. 2540 มีการพูดถึงปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในวงกว้าง และชัดเจนมากขึ้น ผนวกกับพระบรมราโชวาทที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพระราชทานไว้ เพื่อนำมาเป็นข้อเตือนสติอันดีเลิศแก่ประชาชนตลอดมา ให้ทุกคนตระหนักถึงการปฏิบัติตนบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน โดยมีความพอประมาณ ความเหมาะสม

ของการดำเนินงาน ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี รู้จักผสมผสานความรู้ด้านต่าง ๆ รวมทั้งการมีสติ มีคุณธรรม ซื่อสัตย์สุจริต และมีความเพียรไม่ย่อท้อต่อปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาประเทศไทยให้อยู่รอดและมีความยั่งยืน

เมื่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเสมือนรากฐานของชีวิต รากฐานความมั่นคงของแผ่นดินปรัชญานี้จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนด้านศิลปกรรม และการพัฒนาด้านจิตใจ เป็นต้น

2.2.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาคการเกษตร

การพัฒนาด้านการเกษตรในประเทศไทย นับเป็นเป้าหมายหลักที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงให้ความสำคัญ เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม โดยพื้นฐาน ดังนั้นกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้าจะต้องพัฒนาด้านการเกษตรให้มีความมั่นคงเข้มแข็งเสียก่อน เพราะความมั่นคงทางอาหาร ความยังชีพในครัวเรือน นับเป็นบทบาทสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

“...ทุกวันนี้ แม้ประเทศเราจะพัฒนาด้านอุตสาหกรรมไปมากแล้วก็ตาม แต่การเกษตรก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากันจะละเลยทอดทิ้งไม่ได้ ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องค้นหาแนวทางปฏิบัติการเกษตรที่เหมาะสมกับสภาวะการณ้อยู่เสมอ เพื่อช่วยให้เกษตรกรของเราได้มีผลผลิตที่เพียงพอเลี้ยงตัว และมีฐานะความเป็นอยู่ที่สุขสบายพอควรแก่อดีตภาพ...”⁹

พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ ณ สถาบัน เทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ 13 กุมภาพันธ์ 2538

การพัฒนาทางด้านการเกษตรเป็นหลักการพัฒนาที่เน้นการปฏิบัติ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงได้ทำการศึกษา ทดลอง แก้ไขปัญหาด้านการเกษตรมาอย่างยาวนาน และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม จนเกิดเป็นทฤษฎีใหม่ในพระราชดำริ เป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ดินเพื่อการอยู่อาศัยและมีชีวิตอย่างยั่งยืน โดยการแบ่งที่ดินขนาดเล็กออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน

⁹ คำพ่อสอน, “ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.” ใน หนังสือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส, 2559), 145.

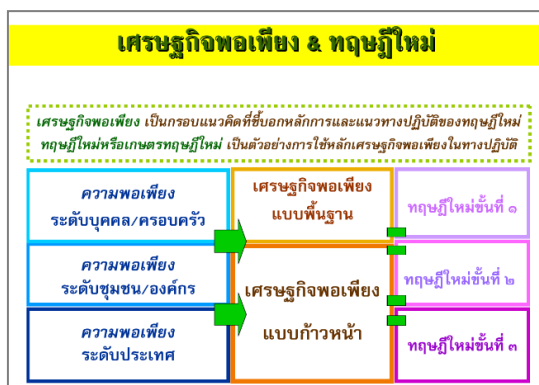
ด้วยการคำนวณอย่างเป็นระบบ ได้แก่ พื้นที่แหล่งน้ำ พื้นที่ดินเพื่อทำนาปลูกข้าว พื้นที่ดินสำหรับปลูกพืชไร่ นานาพันธุ์ และที่สำหรับอยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ในอัตราส่วน 3 : 3 : 3 : 1 ตามลำดับ เพื่อประโยชน์สูงสุดของเกษตรกร 3 ขั้นตอน เริ่มจากขั้นที่ 1 เป็นการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และจัดการผลิตด้านการเกษตรภายในครัวเรือน อันเป็นการผลิตเพื่อพออยู่พอกินและพึ่งพาตนเอง ขั้นที่ 2 เป็นการรวมพลังกันภายในชุมชนในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมแรงกันดำเนินงานในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สุวีถีการ การศึกษา สังคมและศาสนา และขั้นที่ 3 เป็นการเชื่อมโยง ติดต่อประสานกับชุมชนภายนอก เพื่อจัดหาแหล่งทุนมาช่วยในการลงทุนพัฒนาในด้านต่าง ๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน¹⁰

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระราชทานทฤษฎีใหม่นี้ เพื่อเป็นแนวทางให้เกษตรกรได้นำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้กับพื้นที่ทางการเกษตรของตนเองอย่างเหมาะสม ตามหลักภูมิสังคม ดังพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2541 ความว่า

“...ทฤษฎีใหม่นี้ เป็นเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะคนที่ทำนี้ ต้องไม่พึ่งชานผู้ที่ปฏิบัติต้องมีความเพียรและต้องอดทน ไม่ใช่ทำง่าย ๆ ไม่ใช่ทำได้ทุกแห่ง ต้องเลือกที่แต่ค่อย ๆ ทำไป ก็จะสมารถที่จะขยายความคิดของทฤษฎีนี้ได้ โดยดัดแปลงทฤษฎีนี้แล้วแต่สถานที่ แล้วแต่สภาพภูมิประเทศ ทฤษฎีใหม่ ยืดหยุ่นได้ และต้องยืดหยุ่นเหมือนชีวิตของเราทุกคน ต้องมียืดหยุ่น...”

เกษตรทฤษฎีใหม่นี้เป็นตัวอย่างการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ดังกรอบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ที่ชี้บอกหลักการและแนวทางปฏิบัติของเกษตรทฤษฎีใหม่ ในภาพที่ 5

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.), *ทฤษฎีใหม่หลักการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์ การพิมพ์ 2559), 20.

ภาพที่ 5 กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจพอเพียงกับทฤษฎีใหม่
ที่มา: โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง, โครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้
(2551), 10.

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ ได้ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างกว้างขวาง ทั้งนักวิชาการที่ต้องการสานต่อศาสตร์พระราชาอย่าง อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ประธานมูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ ผู้ผ่านการบ่มเพาะหลักคิดและหลักปฏิบัติ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สู่การปฏิบัติจนสามารถพิสูจน์และสร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรได้เห็นว่าการทำการเกษตรนี้สามารถอยู่อย่างมั่นคงบนแนวทางที่พอเพียงได้จริง ๆ โดยการทดลองปฏิบัติจริงบนพื้นที่ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติ มาบเอื้อง จังหวัดชลบุรี เป็นการบริหารจัดการน้ำด้วย โคน หนอง นา โมเดล เป็นการบูรณาการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ประโยชน์สูงสุดบนที่ดินทำกินตามหลักการของเกษตรทฤษฎีใหม่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยหลักการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม มีความอึดหยุ่นตามภูมิสังคม ตลอดจนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ

ภาพที่ 6 รูปแบบการบริหารจัดการน้ำด้วย โคน หนอง นา โมเดล
ที่มา: คิตดี 4.0, โคน หนอง นา โมเดล, เข้าถึงเมื่อ 22 มีนาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://kiddee40.net/homepage-2/8-kaset/474-2020-02-12-02-06-29>

เช่นเดียวกับอาจารย์ต่อวงศ์ ปุ้ยพันธ์วงศ์ ผู้สานต่อศาสตร์พระราชาดำเนินการออกแบบพื้นที่ทางการเกษตรโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ ผสมผสานกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยอาศัยความสอดคล้องทางธรรมชาติและ การผสมผสานภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยใช้พื้นที่ที่อยู่อาศัยใน อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี นำศาสตร์พระราชากษัตริย์ใหม่ ที่มีสูตร 30 : 30 : 30 : 10 มาปฏิบัติ โดยดัดแปลงให้เข้ากับสภาพพื้นที่และสภาพสังคม (ภูมิสังคม) จนเกิดผลเป็นเกษตรกรรมที่ยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองได้ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน เกษตรอินทรีย์ วนเกษตร และเกษตรกรรมยั่งยืนรูปแบบอื่น ๆ จากนั้นจึงมีการเชื่อมโยงกันในระดับชุมชนเพื่อสร้างเครือข่ายสู่การเพื่อแม่แบ่งปัน

การทำเกษตรทฤษฎีใหม่นี้เป็นเรื่องของการจัดการพื้นที่อย่างเหมาะสม ตามสภาพพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ดังนั้นการประยุกต์ใช้จะต้องอาศัยความยืดหยุ่น รอมชอมต่อธรรมชาติ เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่พื้นที่ทำกินของตนเอง เห็นได้จากตัวอย่างความสำเร็จในการน้อมนำการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งเป็นการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติของเกษตรกรในหลายพื้นที่ เช่น ปราชญ์ชาวบ้านอย่าง นายจันทร์ที ประทุมภา และนายสมศักดิ์ เครือวัลย์ ผู้เคยประสบวิกฤตเศรษฐกิจในครอบครัว ผู้ที่เคยล้มเหลวจากการทำเกษตรแบบปลูกพืชเชิงเดี่ยวและพึ่งพาสารเคมี เมื่อพวกเขาได้นำหลักการจัดการพื้นที่อย่างมีระบบของเกษตรทฤษฎีใหม่มาเรียนรู้ด้วยและทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ในการวางแผนการดำรงชีวิตด้วยความพอประมาณ ทำให้สามารถสร้างรายได้ให้แก่ครัวเรือน และแบ่งปันสู่ชุมชนภายนอก จนปัจจุบันใช้พื้นที่เกษตรของตนเองเป็นแหล่งการเรียนรู้ สร้างเครือข่ายและจัดการด้านการผลิตและการตลาดในชุมชนปัจจุบันมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมสนับสนุน ในการสร้างองค์ความรู้และถ่ายทอดความรู้ให้กับเกษตรกรทั่วไป

ภาพที่ 7 (ซ้าย) นายจันทร์ที ประทุมภา ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2554

ภาพที่ 8 (ขวา) นายสมศักดิ์ เครือวัลย์ ปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง ปี พ.ศ. 2558

ที่มา: ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน, สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง, เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, เข้าถึงได้จาก <https://www.moac.go.th/philosopher-philosopher-preview-382991791802>

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ในการพัฒนาด้านการเกษตร โดยศึกษาจากพระบรมราชาวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากหนังสือ บทความวิชาการ และการศึกษาจากตัวอย่างผู้สานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปฏิบัติ ด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร ได้ว่า เป็นการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการบริหาร จัดการพื้นที่ แบ่งสัดส่วนที่ดินทำกินโดยอาศัยการคำนวณอย่างมีระบบ คำนึงถึงความเหมาะสม ความสอดคล้องกับภูมิสังคม คำนึงถึงการใช้ทรัพยากรในพื้นที่ทำกินให้เกิดประโยชน์สูงสุด และ กระทำการอย่างมีการเชื่อมโยง ประสานกันในทุกภาคส่วนเพื่อให้เกิดเป็นเครือข่ายภายในชุมชนกับ สังคมภายนอก จนนำไปสู่การพึ่งพิง เกื้อกูลกันได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้จะต้องปฏิบัติด้วยความ ยืดหยุ่นหรืออะลุ่มอล่วย ไม่ติดตำราและมีระบบการจัดการที่เรียบง่าย เกษตรกรทุกคนสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริงโดยไม่ต้องพึ่งพิงเทคโนโลยีมากนัก

2.2.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

การพัฒนาอย่างก้าวกระโดดในด้านเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำให้เกิดการพัฒนา ทางด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่ควบคู่กันไป ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านสาธารณูปโภค ต่าง ๆ มากมาย และในขณะเดียวกันก็นำมาซึ่งผลกระทบด้านความสมดุลระหว่างการพัฒนา ในเชิงปริมาณ คุณภาพ และความเป็นธรรมในสังคม ที่สำคัญคือทรัพยากรธรรมชาติเกิดความ เสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีนั้น มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างภาคการผลิตและ ศักยภาพด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและทุนมนุษย์ ที่จะส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ก้าวหน้า ได้อย่างมั่นคง ดังพระราชดำรัส เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา ณ ศาลาดุสิดาลัย วันที่ 4 ธันวาคม 2534 ความว่า

“...เราไม่เป็นประเทศร่ำรวย เรามีพอสมควร พออยู่ได้ แต่ไม่เป็น ประเทศที่ก้าวหน้าอย่างมาก เราไม่อยากจะเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมาก เพราะถ้าเราเป็นประเทศก้าวหน้าอย่างมากก็จะมีแต่ถอยกลับ ประเทศ เหล่านั้นที่เป็นประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้า จะมีแต่ถอยหลัง และถอยหลัง อย่างน่ากลัว แต่ถ้าเรามีการบริหารแบบเรียกว่าแบบคนจน แบบที่ไม่ติดกับ ตำรามากเกินไป ทำอย่างมีสามัคคีนี้แหละคือเมตตา กัน จะอยู่ได้ตลอดไป...”¹¹

¹¹ คำพ่อสอน, “ประมวลพระบรมราชาวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง,” ใน หนังสือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส, 2559), 195.

จากพระราชดำรัสในข้างต้นทำให้เห็นว่าการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมอย่างก้าวกระโดดจะส่งผลกระทบต่ออย่างใหญ่หลวงกับประเทศชาติ ดังนั้นแนวทางการสร้างความยั่งยืนให้กับภาคอุตสาหกรรมการผลิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงควรอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณและความมีเหตุผลในการใช้เทคโนโลยี กล่าวคือ การตระหนักรู้ถึงศักยภาพและภูมิปัญญาของตนเองและชุมชน ความเป็นไปได้ทางกระบวนการผลิตโดยอาศัยเทคโนโลยีที่ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะของอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต ส่งผลให้ผู้ผลิตได้กำไรมากขึ้นและผู้บริโภคซื้อสินค้ามีราคาถูกลง

ยกตัวอย่างการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในระบบอุตสาหกรรมของบริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (เอสซีจี) ที่ในช่วงหนึ่ง เอสซีจี มีวิสัยคิดในการดำเนินธุรกิจตามหลักสากลทั่วไป คือ การขยายธุรกิจ มุ่งผลกำไรเป็นสำคัญ สร้างการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งองค์กรประสบผลสำเร็จทางธุรกิจ จึงได้หันกลับมาเริ่มต้นปฏิบัติด้วย ความพอประมาณ โดยประเมินความสามารถขององค์กรว่ามีความสามารถในด้านใด สรรวจทุนทรัพย์ ทุนวัตถุดิบ และทุนบุคลากร เพื่อนำไปสู่ความมีเหตุผล คือ ลดบทบาทในธุรกิจที่ไม่ถนัดและหันกลับมาทุ่มเททำธุรกิจที่ถนัดให้มีประสิทธิภาพ พร้อมเร่งสร้างภูมิคุ้มกัน โดยวางแผนบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างรัดกุม เพื่อเตรียมพร้อมรับมือกับภาวะวิกฤตทั้งในด้านการดำเนินธุรกิจ และด้านการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยหลักการดำเนินธุรกิจของเอสซีจี คือ เราอยู่ได้ ผู้มีส่วนได้เสียอยู่ได้ ลูกค้าอยู่ได้ สิ่งแวดล้อมอยู่ได้ ถ้าเราถลุงทรัพยากรทั้งหมดเพื่อกำไรสูงสุดในวันนี้ วันข้างหน้าเราก็จบ เราต้องมองหาความสมดุลที่ยั่งยืน และมั่นคง ถ้าทำธุรกิจโดยไม่ใช้สามคำนี้เป็นตัวนำทางโลกคงประสบหายนะอย่างรวดเร็วที่สุด¹²

จึงเห็นได้ว่าการพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากการปฏิบัติด้วยความรู้จักประมาณตนเองหรือขีดความสามารถขององค์กรแล้ว ยังต้องรู้จักประมาณตนด้านทรัพยากรทางธรรมชาติด้วย โดยต้องคำนึงถึงความสอดคล้องกันระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเกิดจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยี อุตสาหกรรมที่สะอาด ลดปริมาณของเสีย มีกระบวนการผลิตที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นข้อจำกัดของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพในระยะยาวหรือที่เรียกว่า อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

วิชาชา ภูจินดา ได้อธิบายถึงหลักการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่มุ่งเน้นการพึ่งพาซึ่งกันและกันตามแบบระบบนิเวศวิทยา ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งหลักการของนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐนิเวศ เป็นการพึ่งพาอาศัย

¹² GMLive, SCG สืบสานพระราชปณิธานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, เข้าถึงเมื่อ 11 มีนาคม 2562, เข้าถึงได้จาก [https://www.gmlive.com/SCG%](https://www.gmlive.com/SCG%20)

ซึ่งกันและกันระหว่างโรงงานหรือหน่วยต่าง ๆ ในนิคมอุตสาหกรรม โดยการใช้ผลผลิต ผลพลอยได้ หรือของเสียจากโรงงานหนึ่งมาเป็นวัตถุดิบของอีกโรงงานหนึ่ง ทำให้ลดของเสียและมลภาวะที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ระบบสาธารณูปโภคและพลังงานร่วมกัน¹³ นับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในเครือข่ายภาคอุตสาหกรรม ด้วยใช้ความรู้และความรอบคอบ เพื่อการพัฒนาที่ถูกต้องเหมาะสมกับลักษณะหรือรูปแบบของอุตสาหกรรมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสภาพแวดล้อม นับเป็นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ธรรมชาติตามหลักปรัชญาในเวทีที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อความยั่งยืนตามหลักปรัชญาดังกล่าวได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง โดยมีบทเรียนจากนิคมอุตสาหกรรมมาตาปุต จังหวัดระยอง ที่มีการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่องจนขาดการประมาณตนในด้านสิ่งแวดล้อม นำมาซึ่งปัญหาด้านมลภาวะที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนในชุมชนโดยรอบ ผลกระทบดังกล่าว ทำให้ภาคอุตสาหกรรมหันมาให้ความสำคัญกับการจัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมให้เข้าไปอยู่รวมกันอย่างมีระบบระเบียบ เป็นสัดส่วน และคำนึงถึงการจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรมกับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดของวัตถุดิบนั้น ๆ และในกระบวนการผลิตต้องใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างคุ้มค่าและก่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี โดยศึกษาจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากหนังสือ บทความวิชาการ และการศึกษาจากตัวอย่างผู้สานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ได้ว่าเป็นการพัฒนาที่จะต้องปฏิบัติอย่างประมาณตน คำนึงถึงศักยภาพของตนและทรัพยากรทางธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด คุ้มค้ำกับผลที่จะได้รับ คำนึงถึงการมีส่วนร่วม การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรอุตสาหกรรมและชุมชนโดยรอบเข้าด้วยกัน รู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่สามารถช่วยลดต้นทุนในกระบวนการผลิตและดำเนินการอย่างค่อยเป็นค่อยไปตามลำดับขั้น ไม่ทำการใดที่เกินกำลังของตน

¹³ วิสาชา ภูจินดา, “ความสอดคล้องของหลักการของนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง,” วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 3, 1 (2550): 11.

2.2.3 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาด้านสังคม

การพัฒนาประเทศท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเน้นการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและการค้าและการบริการ ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้สูงขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาความอ่อนแอในสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นความเหลื่อมล้ำในการกระจายรายได้ ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรในสังคมเมือง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ จำเป็นต้องมีเรื่องของการพัฒนาด้านสังคมเข้ามาเกี่ยวข้อง และดำเนินการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีการกล่าวถึงศีลธรรมภายในจิตใจของมนุษย์ และการสร้างความเสมอภาคทางสังคมร่วมด้วย ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ที่ทรงเน้นแนวทางการพัฒนาด้านสังคมโดยให้คนในสังคมเกิดการรวมตัวกัน จนเป็นระบบเครือข่าย โดยเริ่มต้นจากการสร้างความพร้อมภายในตนเอง แล้วค่อยขยายการดำเนินงานให้เกิดการรวมตัวกันด้วยความสามัคคีและความเอื้ออาทรต่อกัน ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่ออัญเชิญลงพิมพ์ในนิตยสารที่ระลึกครบรอบ 36 ปี ของสโมสรไลออนส์กรุงเทพฯ 31 มีนาคม 2538 ความว่า

“...สังคม ใดก็ตาม ถ้ามีความเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน ด้วยความมุ่งมั่น เจริญต่อกัน สังคมนั้นย่อมเต็มไปด้วยไมตรีจิต มิตรภาพ มีความร่มเย็น เป็นสุข น่าอยู่...”¹⁴

“....ความสามัคคี เป็นคุณสมบัติประจำตัวของคนไทย ที่ได้อบรม สืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษโดยไม่ขาดสาย ทั้งนี้เพราะคนไทย ทราบตระหนักว่า หมู่คณะที่มีความสามัคคีแน่นแฟ้นสมบูรณ์ ย่อมมีกำลังกล้าแข็งทั้งในการคิด และการปฏิบัติ....”

พระราชดำรัสพระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีการเปิดประชุม การสังคมศาสตร์แห่งชาติครั้งที่ 15 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ วันพฤหัสบดี ที่ 25 เมษายน 2539

¹⁴ mthai.com, พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของ พระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ พระราชทานแก่องค์กรคณะบุคคลต่าง ๆ, เข้าถึงได้จาก <https://news.mthai.com/general-news/525176.html>

จากพระราชดำรัสในข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาด้านสังคมเพื่อให้เกิดผล
 อย่างเป็นรูปธรรมนั้น จะต้องพัฒนาที่ตัวบุคคลก่อน เมื่อบุคคลมีความเข้มแข็งและพร้อมด้วยสติปัญญา
 ก็จะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน รู้จักฝึกกำลังและที่สำคัญมีกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดจาก
 ฐานรากที่มั่นคงและแข็งแรงให้กับสังคมต่อไป

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาด้านสังคมนั้น
 เป็นเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการร่วมมือ เกื้อกูลกันของกลุ่มคนตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน
 ไปจนถึงระดับชาติ ให้มีความเคารพในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและความคิด ที่ส่งอิทธิพลไปสู่
 การพัฒนาที่เข้มแข็ง โดย ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้อธิบายถึงความสัมพันธ์ทางสังคมของเศรษฐกิจ
 พอเพียงว่า เป็นความสัมพันธ์ของชุมชนดั้งเดิม อันหมายถึงสมาชิกสามารถติดต่อสัมพันธ์กัน
 ได้โดยตรง เช่น ความสัมพันธ์ที่แนบแน่นของระบบเครือญาติที่มักมีพิธีกรรมทางศาสนาเชื่อมโยงคน
 ในชุมชนเข้าหากันไว้ได้อย่างมีพลัง และให้ความสำคัญกับความเสมอภาค ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นง่าย
 ในกลุ่มที่คิดว่าตนคือเครือญาติกัน¹⁵ แนวความคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับ ปรียานุช พิบูลสรารุช
 ที่อธิบายว่าพัฒนาด้านสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นเรื่องของ
 ความสัมพันธ์ของคนในสังคม ที่ประกอบด้วยการเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เคารพกฎเกณฑ์ ระเบียบ กติกา
 เชื่อถือในความเป็นธรรม สิ่งเหล่านี้จะสามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในยามวิกฤตให้กับสมาชิกในสังคม¹⁶

การพัฒนาด้านสังคมด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการพึ่งพา
 ตนเองและพึ่งพาซึ่งกันและกันของคนในสังคมหรือชุมชนโดยรอบอย่างมีคุณธรรม ซึ่งเห็นผลได้อย่าง
 เด่นชัดจากการวางรากฐานในการพัฒนาประเทศของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
 เรื่องการจัดตั้งสหกรณ์ ที่สืบเนื่องจากการพัฒนาทางด้านการเกษตรในโครงการในพระราชดำริ
 เพื่อสร้างความอยู่ดี กินดี ของเกษตรกร

“...สหกรณ์ แปลว่า การทำงานด้วยกัน หมายถึง ฝึกกำลังผู้ทำงาน
 เกี่ยวข้องกัน การทำงานที่เกี่ยวข้องกันนั้นให้พร้อมกันทุกด้าน และต้อง
 กระทำกันด้วยความรู้ความสามารถ ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ด้วยความ
 เมตตาหวังดี เอื้อเพื่อเผื่อแผ่กันและกัน จึงจะเป็นสหกรณ์แท้ ซึ่งมีแต่
 ความเจริญก้าวหน้าและอำนวยประโยชน์อันพึงประสงค์...”

พระราชดำรัส ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน วันที่ 26 มีนาคม 2527

¹⁵ นิธิ เอียวศรีวงศ์, *มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง* (กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2544), 11.

¹⁶ เรื่องเดียวกัน, 93.

เช่น การจัดตั้งสหกรณ์การเกษตรหุบกะพง ตำบลเขาใหญ่ อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัด เพชรบุรี ที่อยู่ภายใต้โครงการในพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เป็นการพัฒนาวิถีชีวิตราษฎรในรูปแบบ หมู่บ้านสหกรณ์ โดยเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกิน ได้รวมตัวกันทำการเกษตร พืชไร่ พืชสวนและผลิตสินค้าภายในชุมชน และจำหน่ายออกสู่ตลาด เป็นการช่วยต่อยอดผลผลิตของเกษตรกรที่มีอยู่ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินหมุนเวียนในสหกรณ์ หมู่บ้านและสร้างความสามัคคีให้ชุมชนและเคารพในความเสมอภาคและการแบ่งปันที่เป็นธรรม

กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ เพื่อพัฒนาแนวคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์ชุมชน ของกลุ่มสัจจะ ออมทรัพย์ ตำบลน้ำขาว อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดสงขลา ที่จัดตั้งโดยนายชบ ยอดแก้ว โดยสอนการเรียนรู้ ในเรื่องการจัดการเงินทุนของตนเองและครอบครัวให้กับชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการประสานเชื่อมโยงกับ สังคม วัฒนธรรมและจิตใจไปพร้อมกัน โดยการนำเงินออมของสมาชิกมารวมกันแล้วให้สมาชิกกู้เงิน เมื่อถึงสิ้นปีจึงนำผลกำไรมาแบ่งครึ่งหนึ่งเป็นการปันผลให้สมาชิก อีกครึ่งหนึ่งนำเข้ากองทุนสวัสดิการ เพื่อช่วยเหลือสมาชิกยามเจ็บป่วย ดังนั้นการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์จึงเป็นการสร้างความเข้มแข็ง ในชุมชน ปลุกค่านิยมของชาวบ้านให้เห็นความสำคัญของส่วนรวมมากกว่าเรื่องส่วนตัว เป็นการสร้างความสามัคคีในสังคม ส่งผลให้ไม่ต้องพึ่งพิงแหล่งเงินจากภายนอกนับเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยไม่ต้องยึดติดกับเศรษฐกิจกระแสหลัก

ภาพที่ 9 ครูชบ ยอดแก้ว ราษฎรท้องถิ่น ผู้เริ่มแนวคิดด้วยการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ตำบลน้ำขาว และพัฒนาแนวคิดเรื่องเศรษฐศาสตร์ชุมชน

ที่มา: สมาคมภูมิปัญญาไทยภาคใต้, **ครุภูมิปัญญาไทยด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน (การออมทรัพย์)**, เข้าถึงเมื่อ 6 ตุลาคม 2561, เข้าถึงได้จาก http://www.souththaiwisdomscholarsassociation.com/sites/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=8&Itemid=23

นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการประกอบอาชีพของผู้ประกอบการระดับชุมชน เป็นวิสาหกิจชุมชน และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เช่น กลุ่มมัดย้อมสีธรรมชาติคีรีวง อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านธาราทิพย์ อำเภอลำทะเมนชัย

จังหวัดมหาสารคาม ซึ่งมีการบริหารธุรกิจบนฐานของการสร้างกลุ่มที่เข้มแข็ง ศึกษาศักยภาพของทุนในชุมชนทั้งที่เป็นวัตถุดิบ องค์ความรู้พื้นฐานและการตลาดเพื่อสร้างสินค้าที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ขณะเดียวกันก็แบ่งผลกำไรคืนสู่สมาชิกและชุมชนอย่างมีคุณธรรม

ภาพที่ 10 กลุ่มธุรกิจกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ (2555), 20.

จากการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ บทความวิชาการ และการศึกษาจากตัวอย่างผู้สานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาด้านสังคมได้ว่าเป็นการพัฒนาที่อาศัยการเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ทุกระดับเข้าด้วยกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ คำนึงถึงความสอดคล้องเหมาะสมทางภูมิสังคม และความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางความคิดให้ความสำคัญต่อประโยชน์ส่วนรวมสูงสุด มากกว่าประโยชน์ส่วนตน และมีความอะลุ่มอล่วย ถ้อยทีถ้อยอาศัยระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติแวดล้อม

2.2.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นควบคู่กับการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม ในปัจจุบันนับเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องรับผิดชอบร่วมกันของทุกประเทศทั่วโลก กล่าวคือ การพัฒนาที่ยั่งยืน นำมาซึ่งปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษที่ยังก่อตัวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

สำหรับในประเทศไทยอัตราการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจโดยการนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติมาเป็นวัตถุดิบเพื่อให้เกิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ มากมาย แต่ยังขาดการวางแผนและการจัดการที่เหมาะสม ทำให้ส่งผลในด้านลบ คือ ทรัพยากรทางธรรมชาติเสื่อมโทรม การสร้างมลพิษ และส่งผลต่อการเกิดภัยทางธรรมชาติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงเล็งเห็นถึง

ความสำคัญของปัญหาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ในระยะยาว จึงทรงให้มีการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อพัฒนา ปรับปรุง อนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นน้ำ ดิน ป่าไม้ เพราะทรัพยากรเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างมาก ดังพระราชดำรัสในครั้งในการเสด็จออกมหาสมาคม ในงานพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา 5 ธันวาคม 2529 ความว่า

“...ทุกวันนี้ ประเทศไทยยังมีทรัพยากรพร้อมมูล ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรบุคคล ซึ่งเราสามารถนำมาใช้เสริมสร้างความอุดมสมบูรณ์ และเสถียรภาพอันถาวรของบ้านเมืองได้เป็นอย่างดี ข้อสำคัญ เราต้องรู้จักใช้ทรัพยากรนั้นอย่างฉลาด คือไม่นำมาทุ่มเทใช้ให้เปลืองไปโดยไร้ประโยชน์ หรือได้ประโยชน์ไม่คุ้มค่า หากแต่การระมัดระวังใช้ด้วยความประหยัดรอบคอบ ประกอบด้วยความคิดพิจารณาตามหลักวิชา เหตุผล และความถูกต้องเหมาะสม โดยมุ่งถึงประโยชน์แท้จริงที่จะเกิดแก่ประเทศชาติ ทั้งในปัจจุบัน และอนาคตอันยืนยาว...”

จากพระราชดำรัสในข้างต้นเป็นการสอนให้เข้าใจถึงความพอดีด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาที่ทำให้เกิดความสมดุลของมิติทางเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างความอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อธิบายให้เห็นถึงการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตั้งอยู่ในความไม่ประมาท คิดอย่างรอบคอบ มองว่าธรรมชาตินั้นเชื่อมโยงกัน ทั้ง น้ำ ดิน ป่าไม้ ซึ่งเราต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ อย่างดี และมีความรู้ที่กระจ่างชัด¹⁷ เช่นเดียวกันพลโท ฉลอง โชติกษาคม มองว่าการพัฒนาที่ดีต้องเกิดการผสมกันทั้งทางเป้าหมายด้านเศรษฐกิจ สังคม และเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อม รวมกันเป็นปรัชญาสีเขียวที่เป็นการพัฒนาที่เกิดความสมดุลทั้งด้านการพัฒนา การเพิ่มประชากร และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

การพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรง ทรงได้วางรากฐานไว้ในการดำเนินโครงการในพระราชดำรินานมากมาย และเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในด้านของความเชื่อมโยงกัน เกื้อกูลกันของธรรมชาติกับธรรมชาติด้วยกันเอง เช่น การปลูกป่า

¹⁷ สุเมธ ตันติเวชกุล, ตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556), 165.

โดยไม่ต้องปลูกต้นไม้ โดยปล่อยให้ขึ้นเองตามธรรมชาติเพื่อให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติเอง ภายในโครงการศึกษาฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม จังหวัดราชบุรี การใช้หญ้าแฝกฟื้นฟูสภาพดิน ในโครงการห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี การนำน้ำดี ชักไล่น้ำเสีย หรือ เจือจางน้ำเสียให้กลับเป็นน้ำดี ตามจังหวัดการขึ้นลงตามธรรมชาติของน้ำ การบำบัดน้ำเน่าเสีย โดยใช้ผักตบชวาซึ่งมีตามธรรมชาติในปริมาณที่เหมาะสมทำหน้าที่ดูดซับความสกปรก รวมทั้งสารพิษ จากน้ำเน่าเสีย ในกรุงเทพมหานครโดยรับน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา หรือจากแหล่งน้ำภายนอกส่งเข้าไป ตามคลองต่าง ๆ เช่น คลองบางเขน คลองบางซื่อ คลองแสนแสบ คลองเทเวศร์ หรือคลองบางลำพู ฯลฯ เป็นต้น ทำให้สามารถเจือจางน้ำเน่าเสียและชักพาสิ่งโสโครกไปได้มาก และโครงการอื่น ๆ อีกมากมาย ที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

จากโครงการต่าง ๆ ในข้างต้น ล้วนเป็นวิธีการฟื้นฟูทรัพยากรทางธรรมชาติ ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นความพอประมาณและสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้วยการนำ วัสดุในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รู้จักใช้และจัดการอย่างฉลาดและรอบคอบ ที่สำคัญคือ ใช้วิธีการที่เรียบง่ายแต่เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้หลาย ๆ องค์กร ได้น้อมนำหลักการพัฒนาดังกล่าว มาปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่มีสำนึกต่อวิ้งแวดล้อมและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน เช่น บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย(มหาชน) SCG ที่ได้ดำเนินการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน โดยกำหนดนโยบายให้มีการใช้น้ำ ในกระบวนการผลิตให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงพิจารณาความเสี่ยงการขาดแคลนและขาดคุณภาพ ของน้ำ ที่สำคัญคือรัดกุมด้านกระบวนการบำบัดน้ำเสีย และร่วมมือกับชุมชนในการจัดสรรน้ำที่ผ่านการ บำบัดแล้วเพื่อนำกลับไปใช้ในพื้นที่การเกษตรในหน้าแล้ง ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการจัดการ ทรัพยากรโดยให้เกิดการมีส่วนร่วมของคน การเกื้อกูลกันระหว่างมนุษย์และธรรมชาติ เมื่อ SCG เห็นผลลัพธ์ภายในอุตสาหกรรมของตนแล้ว ยังได้น้อมนำหลักการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาขยายผลในวงกว้างภายใต้โครงการต่าง ๆ เพื่อการรักษา น้ำ เช่น การสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อผืนป่าที่ชุ่มชื้น และทำเกษตรได้ตลอดปี การฟื้นฟู บำบัดน้ำเสีย ในแม่น้ำแม่กลอง เป็นต้น เช่นเดียวกันกับบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ที่ได้สืบสานแนวทางการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ด้วยโครงการรักษาน้ำ รักษาป่า รักษาบังกะเจ้า โครงการรักษาป่า สร้างคน 84 ตำบล วิถีพอเพียง เป็นต้น เพื่อมุ่งเน้น การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์และสังคมชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการ พัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยศึกษาจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากหนังสือ บทความวิชาการ และการศึกษาจากตัวอย่างผู้สานต่อปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้สามารถสรุป หลักการปฏิบัติพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ว่า ควรมีการคำนึงถึงประโยชน์ สูงสุด ความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติมีการประยุกต์ความรู้ เพื่อการจัดการทรัพยากร

อย่างฉลาดและรอบคอบและการคำนึงถึงความพอประมาณ ในการนำทรัพยากรมาใช้ให้เหมาะสมกับขนาดของอุตสาหกรรมหรือเทคโนโลยี ในขณะที่เดียวกันต้องมีการฟื้นฟูทรัพยากรจากการอาศัยการร่วมมือ ร่วมใจกันของคนในสังคมเพื่อการจัดการด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

2.2.5 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาด้านศิลปกรรม

ในยุคที่มีการพัฒนาบ้านเมืองอย่างก้าวกระโดดตามกระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ส่งผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น จึงก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างประเทศ และส่งผลเชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาของงานศิลปกรรมของไทย ที่มีเนื้อหาทางด้านแนวความคิด รูปแบบ การเลือกใช้วัสดุที่มีเป็นสากลมากขึ้น

รศ. อธิธิพล ตั้งโฉลก ได้กล่าวถึงความก้าวหน้าของงานศิลปกรรมที่เป็นไปตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกเข้าสู่ยุคศิลปะสากล หรือยุคโลกาภิวัตน์ ย่อมขัดแย้งกันอย่างตรงกันข้ามกับกระแสการอนุรักษ์ เอกลักษณ์ไทย หัวข้อสำคัญนี้มักถูกกล่าวถึงด้วยความสงสัย ข้องใจ หรือมีการอภิปรายโต้แย้งกันได้เสมอ ๆ ในหลายระดับ ทั้งโดยนักวิชาการ นักวิจารณ์ อาจารย์สอนศิลปะ ศิลปิน หรือผู้ดู ผู้สะสมผลงาน สำหรับกลุ่มผู้มีหัวอนุรักษ์นิยม หรือไม่มีความรู้ความเข้าใจในศิลปะสมัยใหม่มากพอ มักจะกล่าวหาโจมตีศิลปินไทย ว่าลอกเลียนฝรั่ง ซึ่งจะปรากฏให้เห็น ให้ได้ยินอยู่เสมอในยุคแรก ๆ ของการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ นอกจากนี้ รศ.อธิธิพล ตั้งโฉลก ยังแสดงทัศนะว่าการแลกเปลี่ยนรับเอาแต่สิ่งที่ดี ๆ ระหว่างตะวันตกและตะวันออกเกิดเป็นลักษณะ “สากล” เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องเป็นไป ซึ่งอาจจะมีทั้งผู้ชื่นชอบและผู้ต่อต้าน รวมทั้งการเกิดผลลัพธ์ที่ดีและผลกระทบที่เป็นไปในทางเลื่อมลู่¹⁸

ดังนั้นการพัฒนาอย่างสมดุลในด้านศิลปกรรม จะต้องสอดคล้องกับยุคสมัย ควรเป็นการอนุรักษ์ที่ควบคู่ไปกับการพัฒนา ด้วยการนำเอาเนื้อหาของความคิด ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาผสมผสาน ประยุกต์ให้เข้ากับความเป็นปัจจุบัน สะท้อนความเข้าใจบริบทและความเคารพในความดั้งเดิม ในขณะที่ไม่ปฏิเสธของใหม่ รู้เท่าทันการถ่ายโอนทางวัฒนธรรมและความเจริญทางด้านวัตถุอันส่งอิทธิพลให้ผู้คนยึดติดกับความหรรษา และเกินความพอดี

¹⁸ อธิธิพล ตั้งโฉลก, แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550), 23.

“...งานด้านการศึกษาศิลปะและวัฒนธรรมนั้น คืองานสร้างสรรค์
ความเจริญทางปัญญาและทางจิตใจ ซึ่งเป็นทั้งต้นเหตุทั้งองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้
ของความเจริญด้านอื่น ๆ ทั้งหมด และเป็นปัจจัยที่จะช่วยให้เรารักษาและ
ดำรงความเป็นไทยไว้ได้สืบไป...”

พระบรมราชาวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยศิลปากร
วันที่ 12 ตุลาคม 2513

“...การสร้างงานศิลปะทุกอย่างทุกประเภท นอกจากจะต้องใช้ความ
ฝึกหัดชัดเจนในทางปฏิบัติ ประกอบกับวิธีการที่ได้อย่างเหมาะสมแล้ว ศิลปิน
จำต้องมีความจริงใจและความบริสุทธิ์ใจในงานที่ทำด้วย จึงจะได้ผลงานที่มีค่า
ควรแก่การยอมรับนับถือ...”

พระบรมราชาวาท ในพิธีเปิดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ
ครั้งที่ 21 วันที่ 8 กันยายน 2515

จากพระบรมราชาวาทแสดงให้เห็นว่า งานศิลปกรรมเป็นงานที่สร้างความเจริญ
ทางปัญญาและจิตใจ ดำเนินควบคู่ไปกับการพัฒนาเพื่อความเจริญด้านอื่น ๆ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงให้ความสำคัญของการพัฒนาด้านศิลปกรรมที่สามารถสร้างประโยชน์
ควบคู่ไปกับคุณค่าทางความงาม เห็นได้จากงานสถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น
การสร้างวัด พระองค์ทรงมองลึกซึ้งเข้าไปถึงลักษณะทางสังคม ที่เป็นส่วนรวมของคน โดยมีวัด
เป็นศูนย์กลางที่ทำให้วงจรของสังคมราบรื่น ดังนั้นวัดจะต้องสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์ ประโยชน์
ในที่นี่ไม่ได้หมายถึง งบประมาณ หรือความใหญ่โต แต่เป็นเรื่องของความพอประมาณ พอเพียง และ
สมประโยชน์ จึงนำไปสู่งานสถาปัตยกรรมอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก
โดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น
เป็นผู้ออกแบบอาคารพระอุโบสถ ให้เป็นสถาปัตยกรรมรูปแบบใหม่ ที่แตกต่างไปจากการสร้างวัดที่เน้น
ความใหญ่โต สวยงาม หรูหรา อย่างธรรมเนียมในอดีต แต่ทรงเน้นความเรียบง่าย ประหยัด ก่อสร้าง
ได้รวดเร็ว มีขนาดที่เหมาะสมกับพื้นที่ และคงไว้ซึ่งความสง่างามเอกลักษณ์แห่งสถาปัตยกรรมไทย
นาวาอากาศเอกอาวุธ เงินชูกลิ่น ได้เลือกขนาดของพระอุโบสถตามจำนวนสูงสุดของพระสงฆ์
ที่จำเป็นต้องประกอบกิจกรรมทางศาสนา และค้นหาแนวทางการเลือกวัสดุใหม่ในการออกแบบ
พระอุโบสถ ซึ่งไม่เคยปรากฏในแบบแผนการออกแบบ อาทิ การเลือกใช้วัสดุผสมหลังคาเป็นแผ่นเหล็ก

ชูปสี (เมทัลชีท) การใช้ประตูหน้าต่างเป็นบานเลื่อนกรอบอะลูมิเนียม การออกแบบพื้นเป็นเพียงซีเมนต์ขัดมันธรรมดา¹⁹

ภาพที่ 11 วัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก ถูกสร้างขึ้นตามแนวพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9

ที่มา: วรชัย ตันติศิริวัฒน์, พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียงผ่านงานสถาปัตยกรรม, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: พลัสเพลส จำกัด, 2552), 23.

ตัวอย่างสถาปัตยกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อีกตัวอย่างหนึ่งที่ดำเนินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง คือ การบูรณะศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานครใน พ.ศ. 2525 ซึ่งศาลหลักเมืองนี้เป็นอาคารสถานคู่บ้านคู่เมืองจึงต้องมีการปรับปรุงให้สมฐานะ มีความสง่างามและมีรูปลักษณะที่สมเกียรติ วรชัย ตันติศิริวัฒน์ อธิบายว่า ความพอเพียงนอกจากจะมีความหมายของความเรียบง่ายและประหยัด อันให้คุณค่าของความสุขสบายของการใช้ชีวิตอย่างสามัญที่สมถะและมีธรรมาภิบาลตามอัตภาพแล้ว ความพอเพียงยังมีนัยยะถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเหมาะสมตามฐานานุศักดิ์ของชีวิตและสังคมอีกเช่นกัน ด้วยเหตุที่ว่า อาคารสถานที่บางแห่งไม่เพียงแต่ต้องมีหน้าที่ตอบสนองประโยชน์ใช้สอยตามหน้าที่แล้ว ยังมีบทบาทสะท้อนหรือเชิดชูถึงอัตลักษณ์ของความเป็นไทยหรือคุณค่าความเป็นตัวแทนแห่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์อีกด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ในกรณีที่เกิด ความพอเพียงคือความเรียบง่ายและประหยัด แต่ในกรณีพิเศษ ความพอเพียงคือความคุ้มค่าสง่างามสมแต่ละฐานานุศักดิ์²⁰

¹⁹ วรชัย ตันติศิริวัฒน์, พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียงผ่านงานสถาปัตยกรรม, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ: พลัสเพลส จำกัด, 2559), 28.

²⁰ เรื่องเดียวกัน, 37.

ภาพที่ 12 ศาลหลักเมือง กรุงเทพมหานคร

จากแนวคิดสถาปัตยกรรมพอเพียงสะท้อนให้เห็นถึงประโยชน์สุขของคนในพื้นที่ หรือชุมชนภายใต้องค์ความรู้ที่เหมาะสม มีพื้นฐานมาจากภูมิปัญญา และที่สำคัญคือการคำนึงถึง ภูมิสังคม คือการคำนึงถึงสภาพแวดล้อมของสังคมนั้น ๆ และหน้าที่ใช้สอย ซึ่งถือเป็นจุดหมายสูงสุดในแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ที่แท้จริง

จากสถาปัตยกรรมพอเพียงที่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์สูงสุดจากวัสดุ และความเชื่อมโยงสู่ชุมชนโดยรอบ หลักคิดดังกล่าวถูกส่งต่อไปยังนักออกแบบผลิตภัณฑ์ชื่อดังอย่าง ศุภชัย แก้วทงศ์ เจ้าของแบรนด์ TIMA กับแนวคิดการในการสร้างสรรค์โคมไฟจากวัสดุภายในท้องถิ่นภาคใต้ ด้วยการนำเทคนิคการทำกรงนกมาประกอบกับงานออกแบบร่วมสมัย ทำให้ได้โคมไฟ ที่ทั้งมีความงามและเกิดประโยชน์ใช้สอยที่คุ้มค่าทั้งทางด้านวัสดุและการตกแต่งบ้าน นอกจากนี้ ตัวนักออกแบบเองยังหาความยั่งยืนให้กับชุมชนโดยการพัฒนาแบรนด์ของตนให้สามารถต่อยอดไปสู่ ชุมชนก่อนจะหาช่องทางให้สินค้าหรือผลิตภัณฑ์เหล่านั้นได้ออกสู่ตลาดและวางขายได้จริง เพื่อให้รายได้ กระจายสู่ชุมชน และเพื่อให้ภูมิปัญญาของท้องถิ่นได้ดำรงอยู่โดยที่ยังมีรายได้เลี้ยงปากท้อง

ภาพที่ 13 โคมไฟ ของแบรนด์ TIMA

ที่มา: บ้านและสวน, 10 ดีไซน์เนอร์ไทย หัวใจคราฟต์, เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://www.baanlaesuan.com/99530/design/lifestyle/10-designer-thai/>

นอกจากผลงานศิลปกรรมที่มีขนาดใหญ่แล้ว ยังมีงานศิลปกรรมขนาดเล็กอย่าง ผลงานเครื่องประดับ ที่มีการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาตีความ สื่อสารความสำคัญของ ความพอประมาณผ่านการใช้วัสดุและกระบวนการผลิต ดังตัวอย่างผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ ผู้นำองค์ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์มาผนวกเข้ากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จนเกิดเป็นผลงานเครื่องประดับที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับดิน โดยการนำดินต๋อยคุณภาพมา ดัดแปลงใหม่ เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าใหม่ให้กับทรัพยากรและการใช้อย่างรู้คุณค่า มาผสมผสานกับ หินสีที่แตกหักหรือมีตำหนิเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่า

ภาพที่ 14 ผลงานของ รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ เครื่องประดับไทยพอเพียง

นอกจากการใช้วัสดุอย่างตรงไปตรงมาเพื่อสื่อถึงเนื้อหาสาระของความพอประมาณ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ ยังได้สร้างงานเครื่องประดับที่มี การตีความอย่างลึกซึ้ง ด้วยการคิดย้อนแย้งเพื่อให้เข้าใจถึงนิยามและความหมายของเครื่องประดับ ความแตกต่างระหว่างวัฒนธรรมทางจิตวิญญาณกับวัฒนธรรมทางวัตถุ โดยแสดงออกด้วยรสนิยม และปัญญา ด้วยการนำเศษของแผ่นฟิล์มย่อยสลาย ที่มีความกำกวมและแฝงไปด้วยความหมาย ซ่อนเร้น น่าค้นหา โดยมุ่งหวังที่จะพลิกภาพสิ่งของที่ถูกทอดทิ้ง ให้กลายเป็น สิ่งของที่ทรงคุณค่า จากแนวคิดดังกล่าวได้นำมาเทียบเคียง ด้วยการนำองค์ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์มาส่งเสริมธรรมชาติ ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายใต้กรอบแนวคิด 3 ห่วง 2 เงื่อนไข คือ

1. ความพอประมาณกับความไม่รู้จักพอ vs ของมีราคากับความมีคุณค่า
2. ความมีเหตุผลกับกิเลสโลภะ vs เครื่องประดับกายกับเครื่องประดับจิตใจ
3. ภูมิคุ้มกัน vs การยึดมั่นในตัวตนของวัตถุ

ความเปราะบาง เสื่อมสลาย สื่อความหมายของกาลเวลา เป็นแนวความคิดที่อยู่ในงาน "อัจฉรีประดับกาย" นักออกแบบที่ได้เลือก กระดาษเซรามิก และ แผ่นฟิล์มที่ย่อยสลายได้มาใช้ ในงานออกแบบ ความบอบบางไม่จีรังของวัสดุทั้งสองบ่งบอกถึงสัจธรรมที่ว่าสรรพสิ่งทั้งหลาย ย่อมเสื่อมสภาพไปตามกาลเวลานักออกแบบได้ทดสอบคุณสมบัติของวัสดุด้วยการพับ ตัด ถัก พูบ และใช้

เลเซอร์สร้างลวดลาย จนกระทั่งค้นพบว่ากระดาษเซรามิกมีความเปราะบางและแสดงตัวตนได้น้อย ไม่เหมาะกับการใช้งาน ขณะที่ฟิล์มย่อยสลายได้ ซึ่งนำมาพิมพ์สกรีน อัดรีด ตึงยึด ทดลองกรีดเป็น เส้นยาวแล้วนำมาถักเข้ากับวัสดุอื่น ๆ เพื่อทำเป็นเครื่องประดับ กลับให้ผลลัพธ์ที่น่าสนใจและให้ ภาพลักษณ์ของหยากไย่ที่บ่งบอกถึงกาลเวลาและความแปรเปลี่ยน เครื่องประดับนี้เมื่อสวมใส่นานวัน เข้าก็จะเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย ด้ายที่ทำจากแผ่นฟิล์มจะย่อยสลายไป สื่อเป็นนัยว่าสิ่งมีค่าบางอย่าง ต้องใช้เวลา และจิตใจในการสัมผัสรับรู้ ‘หยากไย่ประดับ’ นี้สร้างสรรค์ขึ้นจากการถักแผ่นฟิล์ม ย่อยสลายได้ที่เป็นเส้นยาวเข้ากับโลหะเงินบริสุทธิ์อย่างตั้งใจ โดยปล่อยให้เวลาและสิ่งแวดล้อม แสดงปฏิกิริยาต่อแผ่นฟิล์มที่จะเปื่อย ยุ่ย กรอบ หลุดร่อย ส่วนโลหะเงินก็จะเปลี่ยนสีจากขาวสุกสว่าง เป็นคล้ำดำ แสดงถึงความจริงของชีวิตที่ร่วงโรย หม่นหมอง เป็นการออกแบบเพื่อเปิดเผยสภาวะจริง ให้มนุษย์ที่ได้สวมใส่ศิลปะแห่งชีวิตที่มีสังขารเป็นความงามนี้ ได้รู้จักความธรรมดาเรียนรู้ธรรมชาติและเกิดการยอมรับ²¹

ภาพที่ 15 ผลงานของ รศ.ดร. สุภาวี ศิรินคราภรณ์ โดยการนำองค์ความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์มา ส่งเสริมธรรมชาติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาด้านศิลปกรรม โดยศึกษาจากพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และผลงานศิลปะที่สานต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการนำไปประยุกต์ใช้จนเห็นผลอย่างเป็น รูปธรรม ทำให้ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการปฏิบัติได้ว่าเป็นการสร้างสรรคความงามที่คำนึงถึงประโยชน์ สูงสุดด้านการประยุกต์ใช้แนวความคิด เนื้อหา วัสดุเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรคอย่างเป็นรูปธรรม มีกระบวนการทางศิลปะที่ไม่ยุ่งยาก เรียบง่าย มีความเหมาะสม สอดคล้องกันระหว่างคุณค่าทาง ความงามและประโยชน์ใช้สอยและเชื่อมโยงกับคน ชุมชน และสภาพแวดล้อมโดยรอบ มีการอนุรักษ์ ภูมิปัญญาดั้งเดิม ในขณะที่ไม่ปฏิเสธของใหม่

²¹ สุภาวี ศิรินคราภรณ์, **จับคู่พลิกโฉมวัสดุไทย**, เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560, เข้าถึง ได้จาก <http://th.materialconnexion.com/siamesetwist/trial02.html#nog>

2.2.6 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาด้านจิตใจ

ในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นยุคของข้อมูลข่าวสาร ที่ไร้พรมแดน ซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิด จิตใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดความลุ่มหลงในวัฒนธรรมและค่านิยม ที่มุ่งแสวงหาแต่ความสุขทางวัตถุ มนุษย์มีความเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น ขาดความเอื้ออาทร ขาดความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และขาดคุณธรรม จริยธรรม สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นปัญหาที่เป็นผลพวงของการพัฒนาเพื่อความเจริญทางวัตถุ อย่างขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางจิตใจ

“...จิตใจและความประพฤติที่สะอาดและมีระเบียบ เป็นรากฐานสำคัญของชีวิต ทั้งจิตใจทั้งความประพฤติตั้งนั้นไซ้จะเกิดมีขึ้นเองได้ หากแต่ต้องฝึกหัดอบรมและสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอ นับตั้งแต่บุคคลเกิด ดังที่มนุษย์ไม่ว่าชาติใดภาษาใดได้เฝ้าพยายามกระทำสืบต่อกันมา ทุกยุคทุกสมัย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรักษาตัวและมีความสุขความสำเร็จในการครองชีพ ทั้งให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยความผาสุกสงบ ดังนั้น ถึงแม้เราจะอยู่ในท่ามกลางความเจริญรุดหน้าแห่งยุคปัจจุบันอย่างไร เราก็ทอดทิ้งการศึกษาทางด้านจิตใจและศีลธรรมจรรยาไปไม่ได้ ตรงข้าม เราควรเอาใจใส่สั่งสอนกันให้หนักแน่น ทัวถึงยิ่งขึ้น เพื่อให้มีความคิด ความเข้าใจถูกต้อง สอดคล้องกับสภาพการณ์แวดล้อมทั้งหลายที่วิวัฒนาการไปไม่หยุดยั้ง...”²²

พระราชดำรัส พระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในพิธีเปิดสัมมนาเรื่อง “การพัฒนาสังคมในด้านศีลธรรมและจิตใจ” ณ โรงแรมนารายณ์ กรุงเทพมหานคร วันที่ 15 ธันวาคม 2516

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาด้านจิตใจ อันเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของประเทศ เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ดังนั้นคุณธรรมจรรยาจึงเป็นสิ่งที่ควรฝึกฝนควบคู่ไปกับการศึกษาทางด้านวัตถุ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง และเพื่อประโยชน์ของสังคม ดังพระบรมราโชวาท ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศิลปากร วันอังคารที่ 12 กรกฎาคม 2520 ความว่า

²² คำพ่อสอน, “ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง,” ใน หนังสือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส, 2559), 59.

“...ความเจริญนั้นมักจำแนกกันเป็นสองอย่างคือความเจริญทางวัตถุอย่างหนึ่งและความเจริญทางจิตใจอีกอย่างหนึ่ง ยิ่งกว่านั้น ยังเห็นกันว่าความเจริญอย่างแรกอาศัยวิชาการทางด้านวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสร้างสรรค์ ส่วนความเจริญอย่างหลังอาศัยศิลปะศีลธรรมจรรยาเป็นปัจจัย แท้จริงแล้วความเจริญทางวัตถุกับความเจริญทางจิตใจที่ดี หรือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์กับทางด้านศิลปะศีลธรรมจรรยาที่ดี มิใช่สิ่งที่แยกออกจากกันให้เด็ดขาดได้ ทั้งนี้เพราะสิ่งที่เราพยายามจะแยกออกจากกันนั้น มีมูลฐานที่เกิดอันเดียวกัน คือ “ความจริงแท้” ซึ่งเป็นวิทยาศาสตร์ ถึงจะพยายามแยกออกจากกันอย่างไร ๆ ที่สุดก็จะรวมลงสู่กำเนิดจุดเดียวกัน แม้แต่จุดประสงค์ก็จะลงสู่จุดเดียวกัน คือความสุขความพอใจของคน...”

เราจะเห็นได้ว่าในการพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงเน้นย้ำถึงเงื่อนไข 2 ประการที่ไม่อาจละทิ้งความสำคัญได้ นั่นคือ ความรู้คู่คุณธรรม เพราะการมีคุณธรรมภายในจิตใจที่หนักแน่น เข้มแข็งนั้น จะสามารถทำให้ทุกคนพึ่งพาตนเองได้ทางด้านจิตใจ ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวโดยสรุปไว้ว่า การพึ่งตนเองทางจิตใจ คือ คนที่สมบูรณ์พร้อม ต้องมีจิตใจที่เข้มแข็ง มีจิตสำนึกว่าตนนั้นสามารถพึ่งตนเองได้ ดังนั้นจึงควรที่จะสร้างพลังผลักดันให้มีภาวะจิตใจที่เอื้อหนุนต่อชีวิตด้วยความสุจริต มีพึงควรท้อแท้ให้พยายามต่อไป ด้วยการยึดหลักการพัฒนาคน ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ความว่า บุคคลต้องมีรากฐานทางจิตใจที่ดี คือ ความหนักแน่นมั่นคงในสุจริตธรรม และความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ให้จนสำเร็จ ทั้งต้องมีกุศโลบายหรือวิธีการอันแยบยลในการปฏิบัติงานประกอบพร้อมกันด้วยจึงจะสัมฤทธิ์ผลที่แน่นอน และบังเกิดประโยชน์อันยั่งยืนแก่ตนเองและแผ่นดิน²³

หากพิจารณาถึงหลักการพัฒนาจิตใจด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่มุ่งเน้นให้มีคุณธรรมประจำใจควบคู่ไปกับการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น การตั้งมั่นอยู่บนพื้นฐานของความซื่อสัตย์สุจริต มีจิตใจเอื้ออาทร มีความมั่นคงทางอารมณ์ เข้าใจชีวิตและโลกตามเป็นจริง มีจิตสาธารณะ นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก สิ่งเหล่านี้ย้ำเน้นให้เห็นว่าปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพุทธปรัชญาที่สอดคล้องกับพื้นฐานวิถีชีวิตของคนไทย โดยอาจารย์อรุณ ศิริจานุสรณ์ ได้อธิบายหลักพุทธปรัชญาและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านจิตใจ ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า เป็นความสามารถในการคิดแก้ปัญหาอย่างถูกต้องด้วยความรู้แจ้งตรงตามหลัก

²³ สุเมธ ตันติเวชกุล, **ใต้เบื้องพระยุคลบาท**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน, 25593), 289.

แห่งสัมมาทิฐิ คือ เป็นผู้ที่มีความเห็นถูก คิดถูก พูดถูก กระทำถูกต้อง เลี้ยงชีพถูกต้อง พยายามอย่างถูกต้อง มีสติชอบและมีความตั้งมั่นแน่วแน่ในทางที่ถูกต้องดั่งงามอย่างแท้จริง มีความสามารถในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม แสดงออกหรือตอบสนองผู้อื่นได้อย่างมีศรัทธาและปัญญา อย่างทัดเทียมกันและกัน ทันต่อกาล ที่เรียกว่า ความรู้นำไปสู่การปฏิบัติขัดเกลาจิตตน เป็นความรู้คู่คุณธรรมขั้นพื้นฐาน ขั้นกลางและขั้นสูงสุด²⁴

จากการศึกษาข้อมูลในข้างต้นจึงสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาด้านจิตใจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นพื้นฐานในการพัฒนาที่สำคัญยิ่ง มีหลักการสำคัญในการพัฒนาคือ การมีจิตใจที่มั่นคง แน่วแน่ในการคิดดี ทำดี ยึดมั่นในจิตใจที่เป็นกลาง ไม่สุดโต่ง เข้าใจชีวิตและโลกตามเป็นจริง มีการเอื้ออาทร มองเห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญสูงสุด ซึ่งการพัฒนาจิตใจด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดความพอดีทางจิตใจจะก่อให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และนำมาซึ่งความมั่นคงและยั่งยืนในการพึ่งพาตนเอง และการอยู่ร่วมกันในสังคมแบบเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

2.3 สรุปหลักคิดและหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการศึกษาที่มา ความสำคัญ และคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็นปรัชญาที่ชี้แนะการดำรงอยู่และการปฏิบัติของประชาชนในทุกๆระดับ ตลอดจนศึกษาการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ การพัฒนาด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม และด้านจิตใจ ทำให้สามารถสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ ดังนี้

2.3.1 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้สอนให้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ แต่สอนให้รู้เท่าทันและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงจากสังคมภายนอก

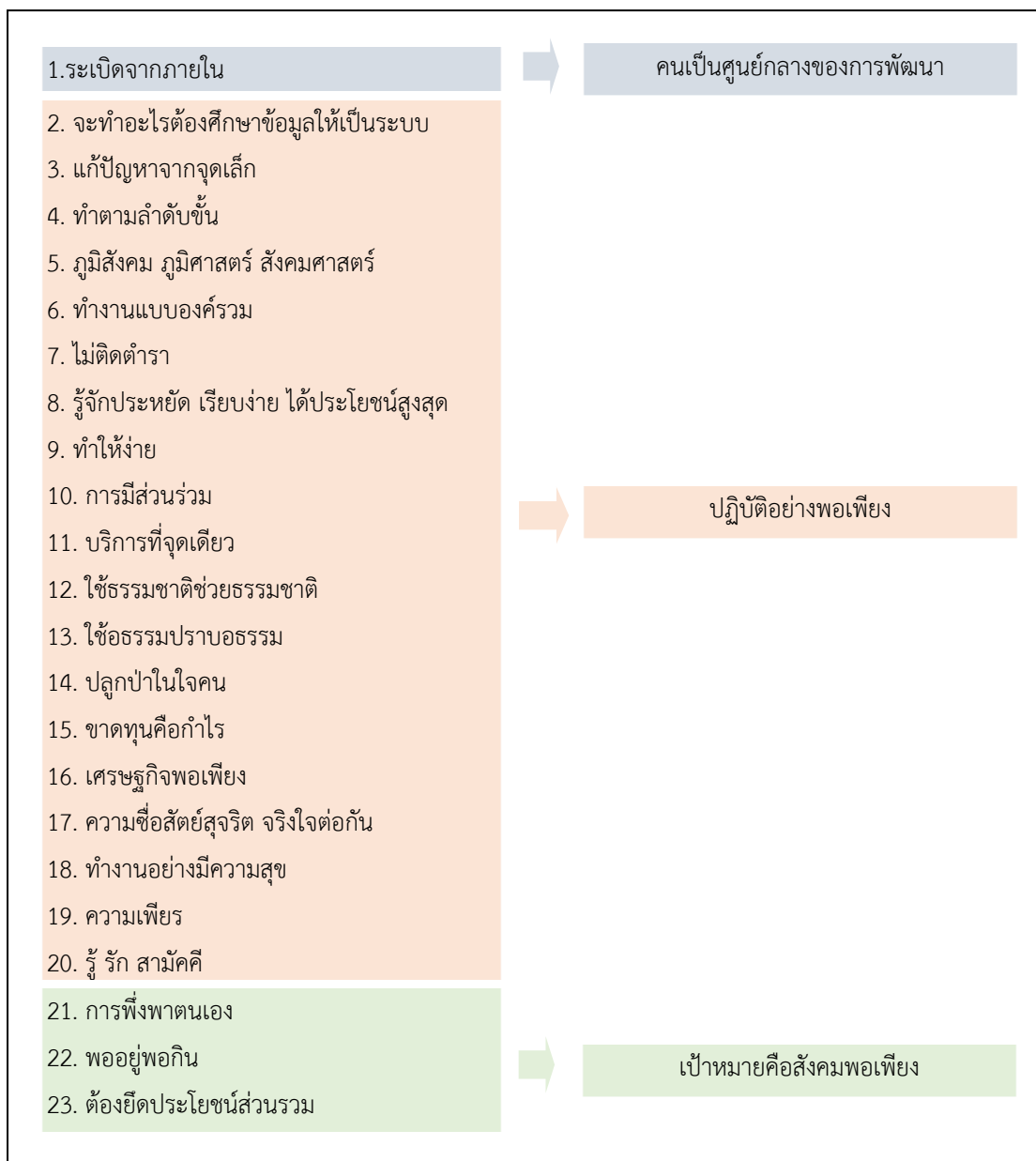
2.3.2 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอนให้รู้จักสร้างภูมิคุ้มกันจากสภาวะการเปลี่ยนแปลงจากสังคมภายนอก ด้วยการปฏิบัติที่ยึดหลักทางสายกลาง มีความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีคุณธรรมในการนำความรู้มาประยุกต์ใช้

2.3.3 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และด้านสุนทรียศาสตร์ มิได้มุ่งพัฒนาเฉพาะเรื่องของเกษตรกรรมเท่านั้น

²⁴ อรุณ ศิริจานุสรณ์, “ความสัมพันธ์แห่งหลักพุทธปรัชญากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง,” *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์* 31, 121 (กรกฎาคม-กันยายน 2552): 106.

2.3.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอนให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตนเองได้ ตั้งแต่ระดับพื้นฐาน
จิตใจ ครอบครัว องค์กร ชุมชน สังคม ประเทศชาติ ให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความสมดุล มั่นคง ยั่งยืน
จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหลักคิดและหลักปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้
เห็นว่าคุณค่าของปรัชญาพอเพียง คือ การประยุกต์ใช้อย่างมีหลักการ เชื่อมโยงหลายมิติเข้าด้วยกัน
ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาคุณภาพคน การคำนึงถึงลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะสังคม และทุนทาง
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งการพัฒนามิติต่าง ๆ เหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ 9 ทรงมองปัญหาอย่างลึกซึ้ง และมีหลักการทรงงานในลักษณะทางสายกลางที่สอดคล้องกับ
สิ่งที่อยู่รอบตัวและสามารถปฏิบัติได้จริง เห็นได้จากหลักการทรงงานที่เชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน
ด้วยการปฏิบัติอย่างพอเพียง เพื่อผลในการพึ่งพาตนเองได้ พออยู่พอกิน และต้องยึดประโยชน์
ส่วนรวมเป็นหลัก

ภาพที่ 16 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

2.4 ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับหลักการทรงงานเพื่อการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานแก่ประชาชนชาวไทย ในระยะแรกลักษณะของโครงการจะดำเนินศึกษาค้นคว้า และทดลองเป็นการส่วนพระองค์ เพื่อเตรียมพระองค์ด้านข้อมูลและความรู้ที่จะทรงนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและเผยแพร่วิทยาการสู่เกษตรกร โดยเริ่มโครงการจากในเขตพื้นที่รอบ ๆ ที่ประทับ ในส่วนภูมิภาคก่อน จากนั้นจึงขยายขอบเขตออกไปสู่พื้นที่เกษตรกรรมที่กว้างขึ้น ภายใต้หลักการทำงานที่สำคัญคือ ต้องสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าที่ราษฎรกำลังประสบอยู่ได้อย่างรีบด่วนและมีผล

ในระยะยาว โดยที่พัฒนานั้นต้องเป็นไปตามลำดับขั้นตอนตามความจำเป็นและประหยัด ผู้ที่ได้รับประโยชน์คือ ประชาชนที่สามารถ "พึ่งพาตนเองได้" ในที่สุด ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ²⁵

ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาข้อมูลการพัฒนาประเทศไทยด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อให้เห็นถึงการนำหลักการพัฒนามาประยุกต์ใช้กับสถานที่จริง เพื่อนำข้อมูลจากรูปแบบและวิธีการพัฒนาของโครงการ รวมถึงศึกษาด้านวัสดุและทรัพยากรธรรมชาติ อันเป็นเนื้อหาสาระที่สามารถนำไปสู่การขยายผลสู่การออกแบบสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย

เนื่องจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศไทย มีหลากหลายประเภทด้วยกัน เช่น ประเภทการเกษตร สิ่งแวดล้อม พัฒนาแหล่งน้ำ การคมนาคม สื่อสาร การส่งเสริมอาชีพ สวัสดิการสังคม สาธารณสุข และอื่น ๆ ซึ่งรายละเอียดของแต่ละโครงการขึ้นอยู่กับสภาพภูมิประเทศของบริเวณนั้นว่าเป็นอย่างไร และสังคมวิทยาเกี่ยวกับลักษณะนิสัยใจคอของคน ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งนับเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญในฐานะแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และอุตสาหกรรมการเกษตรที่สำคัญเป็นจำนวนมาก ที่ทำรายได้ให้แก่ประเทศ²⁶ และเป็นไปตามนโยบายการพัฒนาพื้นที่ภาคตะวันตกของมหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อการส่งเสริม ฟื้นฟู และอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่นให้คงอยู่และสามารถใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาท้องถิ่นประเทศชาติ

การแบ่งภูมิภาคตามราชบัณฑิตยสถาน แบ่งภาคตะวันตกที่ประกอบไปด้วย 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก กาญจนบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

²⁵ Energy Policy and Planning Office, **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**, เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/index.php/en/component/k2/item/10844>

²⁶ หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร, **ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก**, เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/localpulinet/?page_id=83

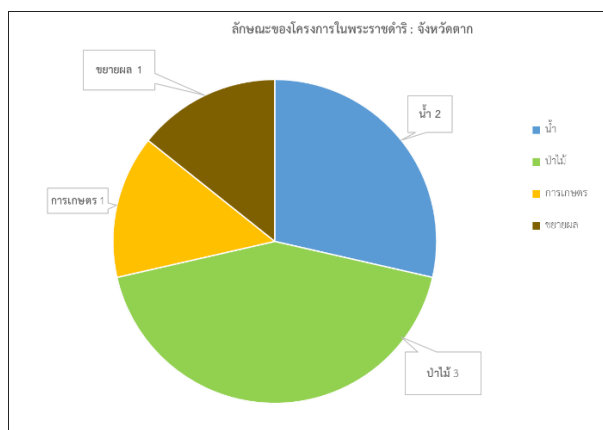

ภาพที่ 17 แผนที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันออกของประเทศไทย เป็นโครงการพัฒนาที่ประกอบไปด้วย การส่งเสริมอาชีพ การเกษตร และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ภายในโครงการส่วนใหญ่ จะมีการพัฒนาแหล่งน้ำ ดินและป่าไม้ร่วมอยู่ด้วยเป็นพื้นฐาน เนื่องจากเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญทางการเกษตร ซึ่งแต่ละโครงการจะมีที่มาของปัญหาและนโยบายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่แตกต่างกัน

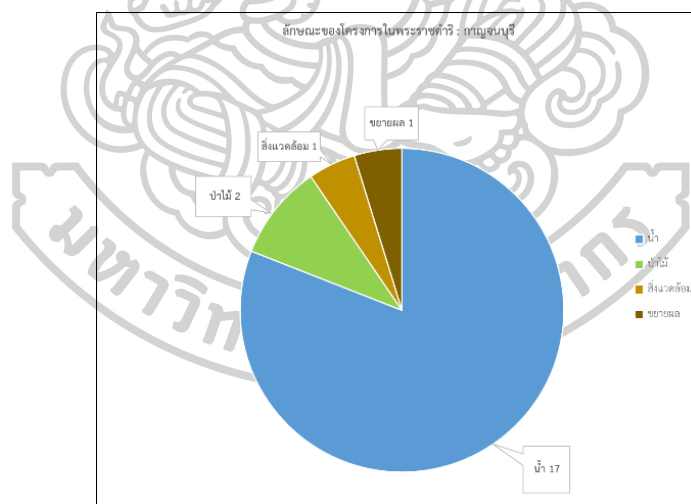
(1) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดตาก จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณพบว่าส่วนใหญ่เป็นโครงการเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า เป็นต้นน้ำลำธารให้มีสภาพสมบูรณ์เพื่อการเกษตร ตามมาด้วยการพัฒนาด้านแหล่งน้ำเพื่อส่งน้ำช่วยเหลือการเพาะปลูกของราษฎร เพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ทำการเกษตรในฤดูแห้งแล้ง ตลอดจนการอุปโภคบริโภคและการเลี้ยงสัตว์ ช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝนที่เกิดขึ้นประจำทุกปี

และโครงการเพื่อขยายผลให้เกษตรกรในพื้นที่ดำรงชีวิตในเชิงบูรณาการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคน ครอบครัวและชุมชนตลอดจนเป็นแหล่งเรียนรู้ของการพัฒนาพื้นที่สูงอย่างยั่งยืน

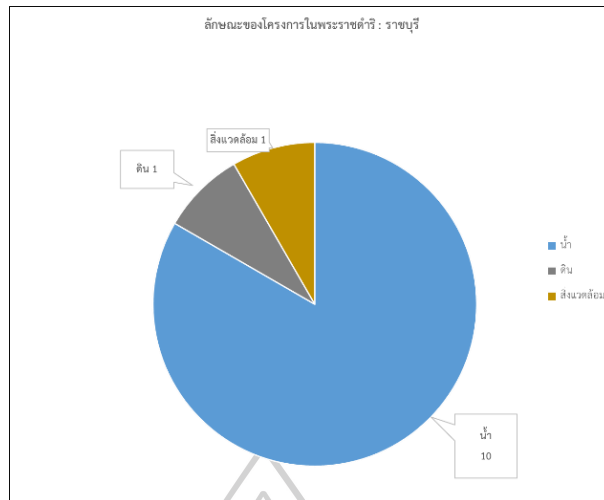
ภาพที่ 18 แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดตาก

(2) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณพบว่าส่วนใหญ่เป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำของราษฎรในการทำการเกษตรและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมโดยการปลูกป่าไม้ให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์และจัดสรรพื้นที่ทำกินตลอดจนสร้างเครือข่ายสหกรณ์ในชุมชน และขยายผลความสำเร็จของโครงการไปสู่ชุมชน

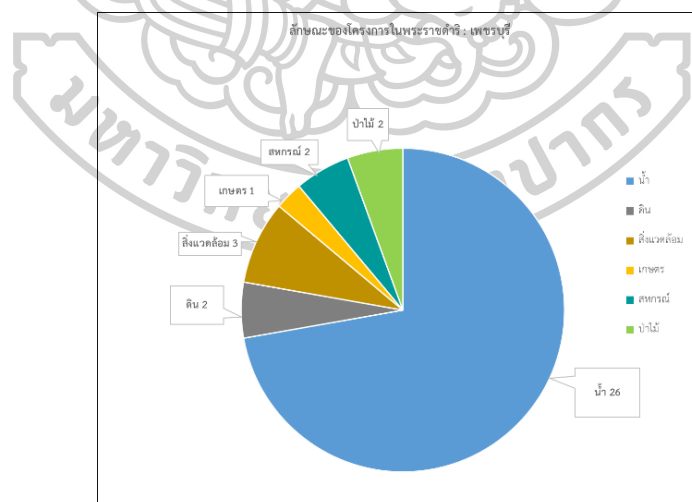
ภาพที่ 19 แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

(3) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณทำให้พบว่าโครงการส่วนใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำสำหรับช่วยเหลือการเพาะปลูกของเกษตรกรที่อาศัยในเขตของโครงการ และเพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำสำหรับอุปโภคบริโภคและเลี้ยงสัตว์ในฤดูแล้ง นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำให้ประชาชนใช้บริโภค ตามมาด้วยการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการพัฒนาดิน

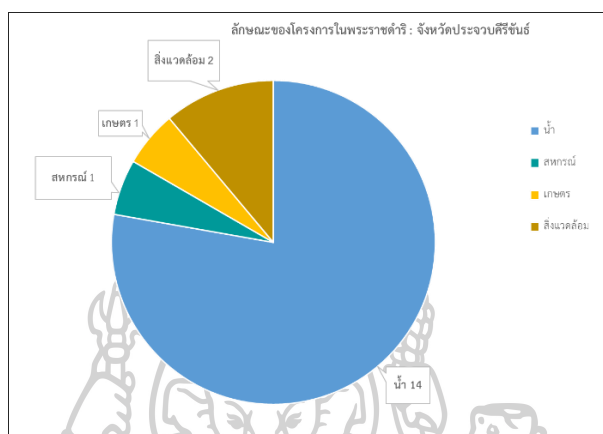
ภาพที่ 20 แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี

(4) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณทำให้พบว่าโครงการส่วนใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำเพื่อช่วยเหลือราษฎรบริเวณโครงการให้มีน้ำใช้ในการอุปโภค บริโภคและทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี การจัดสรรที่ดินให้ราษฎรทำกิน เป็นการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า และสนับสนุนให้ราษฎรรวมตัวกันในรูปแบบสถาบันการเกษตรหรือระบบสหกรณ์

ภาพที่ 21 แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี

(5) โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณทำให้พบว่าโครงการส่วนใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรน้ำเพื่อช่วยเหลือแก้ไขปัญหาขาดแคลนน้ำของราษฎรในการทำการเกษตร การพัฒนาด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและ การสร้างเครือข่ายสหกรณ์

ภาพที่ 22 แผนภาพแสดงลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตารางที่ 1 สรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาคตะวันตกของประเทศไทย

โครงการ/ ปัญหาในพื้นที่	ปัญหาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการเกษตร			ปัญหา พื้นที่ทำกิน	การสร้าง เครือข่ายชุมชน
	น้ำ	ป่าไม้	ดิน		
1. จังหวัดตาก	/	/	/		
2. จังหวัดกาญจนบุรี	/	/	/	/	/
3. จังหวัดราชบุรี	/	/	/		
4. จังหวัดเพชรบุรี	/	/	/	/	/
5. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	/	/	/		/

จากการศึกษาข้อมูลในเชิงปริมาณทำให้ค้นพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในภาคตะวันตกของประเทศไทยมีปัญหาที่ครอบคลุม 3 ด้าน คือ

1. ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตร
2. ปัญหาพื้นที่ทำกิน
3. ปัญหาการสร้างเครือข่ายชุมชน

ดังนั้นจึงนำปัญหาทั้ง 3 ประการในข้างต้นมาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกพื้นที่ เพื่อเข้าไปทำการศึกษาและค้นหาหัวใจสำคัญของการพัฒนาด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงการค้นหาวัสดุเหลือใช้จากภายในโครงการเพื่อนำมาทดลองแล้วดูผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอันนำไปสู่แนวทางในการออกแบบเครื่องประดับไทยร่วมสมัยต่อไป

ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ที่เคยประสบปัญหาทั้ง 3 ด้านคือ ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตร ปัญหาพื้นที่ทำกิน และปัญหาการสร้างเครือข่ายชุมชน ซึ่งได้รับการพัฒนาด้วยหลักการทรงงานภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จนเห็นผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่

1. โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
2. โครงการห้วยองค์อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
3. ศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
4. ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
5. โครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง
6. โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ
7. โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.4.1 โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พื้นที่แห่งนี้เดิมเคยเป็นฟาร์มปศุสัตว์และปลูกพืชไร่ ที่มีการใช้ดินอย่างผิดวิธี ทำให้หน้าดินเกิดความเสียหาย ขาดความอุดมสมบูรณ์จนไม่สามารถปลูกพืชได้ หรือปลูกได้แต่ผลผลิตลดลงมาก ส่งผลให้พื้นที่ถูกปล่อยทิ้งร้าง บางส่วนมีการขุดลูกรังไปขาย ทำให้ดินสวนใหญ่เป็นดินตื้น เป็นดินร่วนปนทรายและปนกรวด

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ดังนี้

2.4.1.1 การสร้างแหล่งน้ำ ด้วยการสร้างอ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้ม เพื่อเป็นแหล่งน้ำสนับสนุนพื้นที่โครงการฯ สำหรับใช้ในการอุปโภคบริโภค และเกษตรกรรม อีกทั้งสร้างความชุ่มชื้นให้กับพื้นดินอันแห้งแล้งของพื้นที่

ภาพที่ 23 อ่างเก็บน้ำเขาชะงุ้ม

2.4.1.2 การฟื้นฟูสภาพป่า ด้วยการจัดการระบบนิเวศวิทยาในป่าเต็งรังบริเวณเขาเขียวซึ่งเป็นพื้นที่ในโครงการฯ ที่มีพันธุ์ไม้สำคัญที่เป็นพื้นฐานทางนิเวศวิทยาในพื้นที่มากที่สุด ได้แก่ ต้นเต็ง และต้นรัง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จึงได้ทรงมีพระราชดำริให้ปลูกต้นประดู่ ซึ่งเป็นพรรณไม้พื้นบ้านดั้งเดิมของไทย เพื่อเสริมสร้างระบบนิเวศให้อุดมสมบูรณ์ เป็นการปลูกป่าโดยไม่ต้องปลูกโดยปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติจนบริเวณเขาเขียวแห่งนี้กลายเป็นป่าเบญจพรรณที่สร้างความชุ่มชื้นให้แก่พื้นดินด้วยหลักการแห่งการเกื้อกูลกันทางธรรมชาติ

ภาพที่ 24 (ซ้าย) ป่าเต็งรังบริเวณเขาเขียวในโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ภาพที่ 25 (ขวา) ต้นประดู่ที่บริเวณอ่างเก็บน้ำเชิงป่าเขาเขียว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปลูกไว้เพื่อฟื้นคืนสภาพจากป่าเต็งรังกลายเป็นป่าเบญจพรรณ

2.4.1.3 การพัฒนาที่ดินเสื่อมโทรม ด้วยการปรับปรุงดินลูกรังให้กลายเป็นดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก โดยการฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของชุดดินด้วยระบบปลูกพืชตระกูลถั่วร่วมกับข้าวไร่ และใช้ประโยชน์จากหญ้าแฝกในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำให้เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น การใช้หญ้าแฝกป้องกันการพังทลายของดิน และเพื่อรักษาความชุ่มชื้น ป้องกันดินถูกกัดเซาะเป็นร่องลึก รวมถึงได้ปรับปรุงฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมโดยการใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์น้ำและปุ๋ยพืชสด เช่น การปลูกปอเทือง ถั่วพรางแล้วไถกลบและรักษาความชุ่มชื้นในดินด้วยการปลูกพืชคลุมดิน ทำให้ดินเสื่อมโทรมมีการเปลี่ยนแปลงสู่ความอุดมสมบูรณ์

ภาพที่ 26 การปลูกพืชคลุมดินเพื่อป้องกันการพังทลายของหน้าดิน

2.4.1.4 ปล่อยไว้ในสภาพเดิม เพื่อให้ธรรมชาติฟื้นฟูตัวเอง เป็นแนวทางการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้ แหล่งน้ำ และดิน โดยใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ ที่ช่วยพลิกฟื้นผืนดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มให้มีความอุดมสมบูรณ์โดยไม่ต้องลงทุนสูงหรือใช้เทคโนโลยีที่ยุ่งยาก

โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประสบความสำเร็จเป็นอย่างยิ่ง สามารถพลิกฟื้นผืนดินที่แห้งแล้งกลับมาสมบูรณ์เป็นแหล่งต้นน้ำ และแหล่งอาศัยของสัตว์ต่าง ๆ เพิ่มขึ้น นับได้ว่าโครงการฯสามารถทำหน้าที่เป็นต้นแบบ และศูนย์เรียนรู้ให้กับเกษตรกร และราษฎรในจังหวัดราชบุรีได้เป็นอย่างดี โดยในขณะนี้ได้มีการขยายผลการพัฒนาพื้นที่เสื่อมโทรมไปสู่หมู่บ้านรอบ ๆ ทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน ให้เกิดการนำพื้นที่กลับมาใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ส่งผลให้มีรายได้ และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมีการขยายผลสู่ชุมชนโดยรอบ ให้เกษตรกรปลูกพืชผลได้เนื่องจากรู้จักการปรับสภาพดิน สร้างรายได้สู่ครอบครัวและชุมชน จากหลักการพัฒนาดังกล่าว จะเห็นถึงการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัด สามารถทำให้พื้นที่ที่เสื่อมโทรมเกิดความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมอาชีพให้เกษตรกรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่โครงการได้เรียนรู้วิธีการจัดการดิน น้ำ และพืชอย่างถูกต้อง และยั่งยืน ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่วิถีชีวิตที่ดีของเกษตรกร

“...หลักการสำคัญในการพัฒนาพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การใช้ศักยภาพของธรรมชาติในการฟื้นฟูธรรมชาติด้วยตนเอง เพื่อนำไปสู่ความสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ ส่งผลให้พื้นที่ที่เสื่อมโทรมเกิดความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัดแต่นำมาซึ่งประสิทธิภาพสูงสุด...”

2.4.2 โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลสมเด็จเจริญ อำเภอนองปรี จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีสภาพเสื่อมโทรมและถูกราชกรบุกกรัดไม้ทำลายป่าเป็นบริเวณกว้าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 จึงทรงพระราชทานพระราชดำริให้จัดหาที่ดินในพื้นที่เพื่อพัฒนาและช่วยเหลือประชาชน โดยทรงเน้นเรื่องการบริหารและจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และให้ราษฎรได้อยู่อาศัยและทำกิน ร่วมกับการคงอยู่ของธรรมชาติอย่างเกื้อหนุนกันตามหลักการฟื้นฟูและสร้างสมดุลในระบบนิเวศวิทยา

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาภายในโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดังนี้

2.4.2.1 จัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ ด้วยการทำแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน เพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) พื้นที่อนุรักษ์ป่าต้นน้ำที่ต้องรักษาให้คงเดิม คำนึงถึงสภาพแวดล้อมเป็นหลักไม่นำต้นไม้แปลกปลอมเข้ามา 2) พื้นที่ปลูกป่าในพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ด้วยการปลูกป่าสามอย่างได้ประโยชน์สี่อย่าง คือ ไม้ที่หนึ่งเป็นไม้ใช้สอย ไม้ที่สองเป็นไม้เชื้อเพลิง ไม้ที่สามเป็นไม้ผลสำหรับบริโภค ประโยชน์สี่อย่างเกิดขึ้นโดยประโยชน์ต่อระบบนิเวศ สร้างความสมบูรณ์และก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่า 3) พื้นที่ที่มีสภาพดินไม่ดีหรือดินมีปัญหาจัดให้เป็นที่อยู่อาศัย สร้างบ้านเรือนของคนในพื้นที่ นับเป็นการใช้ประโยชน์ผืนดินที่คำนึงถึงความต้องการของวิถีชีวิตของประชาชนอย่างแท้จริง การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ภายในโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ แสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมระหว่างธรรมชาติและมนุษย์

ภาพที่ 27 บริเวณป่าไม้ในโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.4.2.2 การสร้างชุมชน เป็นหลักการพัฒนาที่ต้องทำร่วมกันกับการจัดสรรพื้นที่ และแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ด้วยการจัดสรรที่ดินทำกินให้คนในพื้นที่ มุ่งเน้นการสร้างที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ใกล้เคียงกัน มีความเป็นกลุ่มก้อน ประสานเชื่อมโยง

กิจกรรมภายในชุมชน สร้างเป็นชุมชนเกษตรกรรม โดยมีการจัดทำแปลงทดสอบปลูกผลไม้ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ส่วนกลาง เพื่อนำผลการทดสอบเผยแพร่แก่เกษตรกรในพื้นที่ ทำให้ทุกคนสามารถ มีผลผลิตที่อุปโภคบริโภคในพื้นที่ของตนเอง บางส่วนผลิตเพื่อขายตามความสอดคล้องกับตลาด และ ดำเนินงานในส่วนสหกรณ์เพื่อช่วยกันบริหารทรัพยากรอย่างเหมาะสม

ภาพที่ 28 การจัดทำแปลงทดสอบปลูกผลไม้ การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ในพื้นที่ส่วนกลาง

โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการพัฒนาแบบบูรณาการ ราษฎรมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นและช่วยเหลือชุมชน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสร้างความสามัคคี จากหลักการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่เหมาะสมกับสภาพ พื้นที่และการสร้างชุมชนภายในโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะเห็นถึงการแก้ปัญหา โดยคำนึงถึงความสอดคล้องตามภูมิสังคม คือ ภูมิศาสตร์ และ สังคมศาสตร์ การพัฒนาให้ประชาชน สามารถอยู่ในสังคมได้ตามสภาพแวดล้อมและสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด

“...หลักการปฏิบัติที่สำคัญของโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ คือ การจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับพื้นที่และความเป็นอยู่ของคนในสังคม (ภูมิสังคม) และ การสร้างเครือข่ายในชุมชนเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน แสดงให้เห็นถึง การเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสมระหว่างธรรมชาติและมนุษย์...”

2.4.3 ศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าแร่ อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 พระราชทานที่ดินให้กับมูลนิธิชัยพัฒนานำไปใช้ประโยชน์ เพื่อทดสอบระบบการปลูกพืชเศรษฐกิจ แบบผสมผสาน โดยการทดสอบแปลงปลูกไม้หอม พืชสมุนไพร ปลูกไม้ผล ปลูกไม้ยืนต้นในบริเวณ คันกั้นน้ำ ปลูกข้าวนาปีและนาปรังทดสอบระบบส่งน้ำและระบายน้ำเข้าออกแปลงพืชไร่และพืชสวน รวมทั้งถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาศูนย์สาธิต พืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้ ดังนี้

2.4.3.1 ปรับปรุงสภาพดิน เนื่องจากสภาพของดินภายในโครงการเป็นดินเหนียว และดินเค็ม ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญของการเพาะปลูก การพัฒนาในช่วงแรกจึงเป็นการปรับปรุงโครงสร้างของดินให้เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช ด้วยการทำให้ดินมีการระบายน้ำและอากาศได้ดีขึ้น ด้วยการทดสอบการทำนาแบบอินทรีย์ โดยไม่ใช้สารเคมี แต่ใช้ปุ๋ยคอกและปุ๋ยหมักแห้งชีวภาพ ทำให้ดินมีการระบายน้ำและอากาศดีขึ้น ช่วยเพิ่มความคงทนของการจับตัวเป็นเม็ดดิน และเป็นแหล่งอาหารให้แก่จุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดิน

2.4.3.2 ปลูกพืชแบบผสมผสาน เป็นการอาศัยหลักการความสัมพันธ์ระหว่างพืช สิ่งมีชีวิตและจุลินทรีย์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศตามธรรมชาติมาจัดการและปรับใช้ในระบบ การเกษตร ตัวอย่างเช่น การปลูกตาลโตนดในนาข้าว การปลูกพริกไทยร่วมกับมะพร้าว การปลูกมะนาว ร่วมกับกล้วย เป็นต้น

ภาพที่ 29 การปลูกพืชแบบผสมผสาน

โครงการศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาการศึกษาและทดสอบพืชไร่ และพืชสวนที่มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เป็นศูนย์สาธิตการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นดินเหนียวและดินเค็มที่เกษตรกรในพื้นที่โดยรอบสามารถเข้ามาเรียนรู้และนำไปปฏิบัติตามได้จริง

“...หลักการสำคัญของการพัฒนาศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การสร้างความสัมพันธ์ทางธรรมชาติ เชื่อมโยงพืช สิ่งมีชีวิต และจุลินทรีย์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศตามธรรมชาติให้อยู่รวมกัน เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในด้านการเกษตร...”

2.4.4 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลสามพระยา อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี เดิมพื้นที่แห่งนี้มีสภาพป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์นานาชนิดโดยเฉพาะตัวเนื้อทรายซึ่งเป็นสัตว์ประจำถิ่นลงมากินน้ำในลำห้วยเป็นจำนวนมาก พื้นที่แห่งนี้จึงได้ชื่อว่า “ห้วยทราย” ต่อมาราษฎรได้เข้ามาอาศัยทำกินและมีการบุกรุกถางป่าเพื่อประกอบอาชีพทางการเกษตร โดยขาดหลักวิชาการ ทำให้ป่าไม้ได้ถูกทำลายลง ส่งผลให้ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล และมีปริมาณลดน้อยลงจนมีลักษณะเป็นพื้นที่อัปฝน ดินขาดการบำรุงรักษาจนเกิดความไม่สมดุลทางธรรมชาติ และเกิดการพังทลายของดินค่อนข้างสูง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้พระราชทานพระราชดำริให้พัฒนาพื้นที่ดังกล่าว โดยจัดให้ราษฎรที่เข้ามาทำกินอยู่เดิมได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ มีการพัฒนาด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการปลูกป่า โดยใช้ประโยชน์จากป่าไม้ในลักษณะที่เป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต เพื่อให้ประชาชน ผู้ยากไร้อยู่รอดและธรรมชาติอยู่รอด

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนากายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดังนี้

2.4.4.1 พื้นฟูสภาพป่า ด้วยการจัดหาแหล่งน้ำสนับสนุนการปลูกป่า ศึกษาวิธีการระบบป้องกันไฟไหม้ป่า โดยใช้แนวคลองส่งน้ำและแนวพืชชนิดต่าง ๆ ที่ปลูกตามแนวคลองนี้ เรียกว่าระบบป้องกันไฟเปียก อีกทั้งมีการปลูกป่าสามอย่างได้ประโยชน์สี่อย่าง คือ ไม้ที่หนึ่งเป็นไม้ใช้สอย ไม้ที่สองเป็นไม้เชื้อเพลิง ไม้ที่สามเป็นไม้ผลสำหรับบริโภค ประโยชน์สี่อย่างเกิดขึ้นโดยประโยชน์ต่อระบบนิเวศ สร้างความสมบูรณ์และก่อให้เกิดความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่า

ภาพที่ 30 ภายในศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

2.4.4.2 พัฒนาดิน ด้วยการปลูกหญ้าแฝกในพื้นที่ทำการเกษตร เพื่อมุ่งเน้นในเรื่องของการอนุรักษ์ดิน ลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน การช่วยเก็บกักตะกอนดินในพื้นที่ลาดชัน สำหรับในพื้นที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ดินจะมีลักษณะเป็นดินทราย กักเก็บน้ำได้น้อย จึงมีการนำหญ้าแฝกมาปลูกล้อมรอบต้นไม้เป็นวงกลมเพื่อให้รากของหญ้าแฝก

ประสานกันเป็นร่างแหช่วยดูดซับน้ำไว้เป็นการเพิ่มปริมาณความชื้นในดิน นอกจากนี้ระบบรากของหญ้าแฝกที่แทรกลงไปดินเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ทำให้ดินมีศักยภาพในการให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มขึ้น

ภาพที่ 31 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดิน

2.4.4.3 การมีส่วนร่วม จากการอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าไม้และสภาพแวดล้อมให้เกิดความชุ่มชื้นในพื้นที่ของโครงการ และบริเวณใกล้เคียงให้กลับคืนสู่ความอุดมสมบูรณ์ จึงสานต่อสู่การจัดระเบียบให้ราษฎรในพื้นที่สร้างอาชีพ และทำกินให้สอดคล้องกับธรรมชาติ มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ มีการพัฒนาด้านเกษตรกรรมควบคู่ไปกับการปลูกป่าด้วยการทำระบบวนเกษตร หมายถึง การทำการเกษตรในพื้นที่ป่า เช่น การปลูกพืชเกษตรแซมในพื้นที่ป่าธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการปลูกไม้ยืนต้น ไม้ผล และไม้ใช้สอยต่าง ๆ ให้เป็นองค์ประกอบหลักของไร่นา ผสมผสานกับการปลูกพืชชั้นล่างที่ไม่ต้องการแสงแดดมาก หรือได้อาศัยร่มเงา และความชื้นจากการที่มีพืชชั้นบนขึ้นปกคลุม รวมทั้งการจัดองค์ประกอบการผลิตทางการเกษตรให้มีความหลากหลายชนิดของพืชและสัตว์

ภาพที่ 32 การทำเกษตรในพื้นที่ป่า

ผลของการดำเนินงานโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับเป็นรูปแบบการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เสื่อมโทรมที่ประสบผลสำเร็จ อันเป็นแบบอย่างที่ดีในการนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อการพัฒนาในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีปัญหาในลักษณะใกล้เคียงกัน ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และมีความอยู่ดีมีสุขในวิถีชีวิตตามอัตภาพของตนเอง

“...หลักการสำคัญของการพัฒนาศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำรินับเป็นการส่งเสริมให้เกิดการอยู่ร่วม เกิดการเกื้อกูลกันทางธรรมชาติ เพื่อนำไปสู่ความสมบูรณ์ทางระบบนิเวศ ส่งผลให้พื้นดินทรายเกิดความอุดมสมบูรณ์และใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นถึงการแก้ปัญหาด้วยความเรียบง่ายและประหยัดแต่นำมาซึ่งประสิทธิภาพสูงสุด”

2.4.5 โครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง

โครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง ตั้งอยู่ที่ ตำบลเขาใหญ่ อำเภอลำลูกกา จังหวัดเพชรบุรี เป็นพื้นที่ที่เกษตรกรขาดแคลนทุนทรัพย์ในการประกอบอาชีพ ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงโปรดเกล้าให้จัดหาที่ดินให้กับกลุ่มเกษตรกรดังกล่าวเข้าอาศัยและทำประโยชน์ในที่ดินจัดสรร และจัดสร้างเป็นหมู่บ้านเกษตรกร โดยมีทางราชการคอยช่วยเหลือและได้มีการศึกษาอบรมเกี่ยวกับการสร้างอาชีพ และหลักเกณฑ์ วิธีการของสหกรณ์ เพื่อให้สมาชิกหมู่บ้านเกษตรกรมีความเข้าใจ

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาภายในโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง ได้ดังนี้

2.4.5.1 พื้นที่ทำกิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงแก้ปัญหาพื้นที่ทำกินของเกษตรกรในพื้นที่หุบกะพงด้วยทรงจับจองพื้นที่ป่าคุ้มครองของกรมป่าไม้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อพื้นที่ได้ออกจากการเป็นป่าคุ้มครองของกรมป่าไม้อันแล้ว จึงปรับปรุงสภาพที่ดินขาดแคลนน้ำให้ดีขึ้นและจัดสรรให้เกษตรกรที่ได้รับความเดือดร้อนขาดแคลนที่ดินทำกินได้เข้าไปอยู่อาศัยและทำประโยชน์ในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้เป็นชุมชนที่สามารถบริหารจัดการที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการพัฒนาและส่งเสริมอาชีพเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของเกษตรกร โดยการประกอบอาชีพตามวิธีการเกษตรแผนใหม่ แต่ไม่ให้กรรมสิทธิ์ในการถือครองที่ดิน

ภาพที่ 33 พื้นที่ทำกินของเกษตรกร

2.4.5.2 ประโยชน์ส่วนรวม เมื่อมีการจัดสรรพื้นที่เพื่อการประกอบอาชีพแล้ว การพัฒนาภายในโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพงลำดับต่อไป คือ การจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์เพื่อการเกษตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สมาชิกดำเนินกิจการร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตั้งแต่เริ่มการผลิตไปจนถึงการจำหน่ายออกสู่ตลาด ช่วยต่อยอดผลผลิตของเกษตรกรที่มีอยู่ให้มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น ทำให้มีเงินหมุนเวียนในสหกรณ์หมู่บ้านและสร้างความสามัคคีให้ชุมชนและทำให้คนในชุมชนยอมรับฟังข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะของกันละกัน เช่น โครงการผลิตภัณฑ์จักสาน ปานศรนารายณ์ สหกรณ์การเกษตรหุบกะพง เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับราษฎรในหมู่บ้านหุบกะพง และเป็นอาชีพที่มั่นคงมาจนถึงปัจจุบัน

การพัฒนาภายในโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง ประสบความสำเร็จ อย่างเป็นรูปธรรมทั้งทางด้านการสร้างอาชีพของเกษตรกรอันเกิดจากการจัดสรรพื้นที่อย่างเหมาะสม รวมกลุ่มเกษตรกรที่ได้รับการจัดสรรที่ดินเหล่านี้จัดตั้งเป็นสหกรณ์การเกษตร โดยใช้หลักการและวิธีการสหกรณ์แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของสมาชิก ตั้งแต่เริ่มการผลิตจนถึงการจำหน่ายสู่ตลาด ปัจจุบันโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพงยังเป็นศูนย์สาธิตและทดลองการเกษตรเพื่อศึกษาข้อมูลในด้านการปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ที่เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่แห้งแล้ง

“....หลักการสำคัญของการพัฒนาในโครงการตามพระราชประสงค์ สหกรณ์หุบกะพง คือ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ด้วยการเอาประโยชน์ ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่คนในชุมชนจะได้รับโดยไม่เบียดเบียน ธรรมชาติและเพื่อนมนุษย์....”

2.4.6 โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

โครงการชั่งหัวมันตามพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัด เพชรบุรี ที่มาของชื่อโครงการ เริ่มต้นจากมีชาวบ้านนำมันเทศมาถวายให้กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ณ วังไกลกังวล ช่วงนั้นพระองค์ต้องเสด็จกลับกรุงเทพฯ เลยรับสั่งให้

เจ้าหน้าที่นำห้วยมณฑลนั้นไปวางไว้บนตาชั่งในห้องทรงงาน เวลาล่วงเป็นเดือน เมื่อเสด็จกลับมาห้วยหิน ทรงพบว่ามณฑลนั้นได้แตกใบ เลยตรัสว่า “มัน อยู่ที่ไหนก็ขึ้น” ดังนั้นจึงมีพระราชดำริให้จัดหาที่ดิน โดยทรงซื้อจากราษฎรในพื้นที่ เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์รวบรวมพืชเศรษฐกิจนานาชนิด เพื่อเป็นแนวทาง ให้กับเกษตรกรโดยเฉพาะในพื้นที่อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ที่มีพื้นที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ทรงพระราชทานพันธุ์มันเทศ ซึ่งงอกออกมาจากห้วยมณฑลที่ตั้งโชว์ไว้บนตาชั่งในห้องทรงงานที่วังไกลกังวลให้นำมาปลูกไว้ที่ที่ดินแปลงนี้และพระราชทานชื่อโครงการว่า "โครงการชั่งห้วยมณฑล ตามพระราชดำริ"

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาภายใน โครงการโครงการชั่งห้วยมณฑลตามพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ได้ดังนี้

2.4.6.1 รวบรวมพันธุ์พืชเศรษฐกิจ พื้นที่เดิมของโครงการชั่งห้วยมณฑล ตามพระราชดำริ มีสภาพพื้นที่โดยทั่ว ๆ ไป แห้งแล้ง ดินปนทรายและหินลูกรัง เจ้าของที่ดินเดิมปลูกต้นยูคาลิปตัส เอาไว้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงให้ทำการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแปลงปลูกพืชเศรษฐกิจ โดยการนำพันธุ์พืชเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง มาปลูกไว้ที่นี่ ซึ่งมีทั้งพืชผักสวนครัว นาข้าว สวนไม้ผล ยางพารา มะพร้าว สับปะรด พืชไร่ ฯลฯ

ภาพที่ 34 พันธุ์พืชเศรษฐกิจของโครงการชั่งห้วยมณฑล ตามพระราชดำริ

2.4.6.2 การมีส่วนร่วม การพัฒนาด้านการเกษตรในพื้นที่ของโครงการมีหลักการสำคัญคือ การมีส่วนร่วมโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้เข้ามาช่วยกัน ปรับปรุงพัฒนาพื้นที่ เช่น การทำถนนเข้าโครงการ ขุดสระเก็บน้ำ ทำรั้วรอบโครงการ ก่อสร้างอาคาร และสาธารณูปโภค ติดตั้งระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล ทำระบบชลประทาน ทำให้พื้นที่โครงการและหมู่บ้านใกล้เคียงมีความเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ที่สำคัญคือ ให้คนในชุมชนโดยรอบเข้ามามีส่วนร่วม ลงแรงกันคนละไม้คนละมือ มีความเสียสละเพื่อให้โครงการและพื้นที่ใกล้เคียงมีความก้าวหน้า

2.4.6.3 การจัดการพลังงาน โดยนำพลังงานสะอาดมาใช้ให้เกิดประโยชน์ อันเกิดจากพระราชดำริให้มีการติดตั้งกังหันลมผลิตไฟฟ้า จำนวน 20 ต้น มีกำลังการผลิตขนาด 50 กิโลวัตต์ และระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์ กำลังการผลิตขนาด 50 กิโลวัตต์ เพื่อจำหน่ายไฟฟ้าให้กับ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค นำรายได้มาสมทบทุนเป็นค่าไฟฟ้าที่ใช้ในโครงการ นอกจากนี้ยังมีการจัดการพืชผักที่เน่าเสียจากการผลิตมาแปรสภาพเป็นปุ๋ยหมัก ใช้ในแปลงเพาะปลูกของโครงการเพื่อลดการใช้ปุ๋ยเคมี

ภาพที่ 35 กังหันลมภายในโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

จากการดำเนินการของโครงการชั่งหัวมัน ได้พิสูจน์ให้เห็นว่า แม้พื้นที่ที่แห้งแล้งและยากที่สุดในการทำการเกษตรยังสามารถพลิกฟื้นกลับมามีความอุดมสมบูรณ์ได้ ด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และที่ขาดไม่ได้คือคนในพื้นที่ ที่ช่วยเหลือกันอย่างมุ่งมั่นสามัคคี ทำให้โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริเป็นโครงการต้นแบบที่ดีของเกษตรกรและมีศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อการศึกษาและนำไปดัดแปลงใช้อย่างเหมาะสมบนผืนดินของตนเองต่อไป

“...หลักการสำคัญของการพัฒนาในโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ คือ การมีบูรณาการด้านความรู้เพื่อพัฒนาทรัพยากรภายในพื้นที่เพื่อการเกษตร และส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี เกื้อกูลกันในสังคม...”

2.4.7 โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบลแหลมผักเบี้ย อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เป็นโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำริให้มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงาน กปร. กรมชลประทาน และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ร่วมกันศึกษาวิธีแก้ไขปัญหาสีน้ำเขียวที่เกี่ยวกับขยะมูลฝอยและน้ำเสียในชุมชน ซึ่งมีผลต่อการรักษาสุขภาพประชาชนเล่นด้วยวิธีการทางธรรมชาติ

จากการลงพื้นที่สำรวจ ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปหลักการพัฒนาภายในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมผักเป็ดอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้ดังนี้

2.4.7.1 บำบัดน้ำเสีย ด้วยวิธีการที่เรียบง่ายโดยใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ เช่น การใช้สาหร่ายในการสังเคราะห์แสง เพื่อเติมออกซิเจนให้จุลินทรีย์หายใจและย่อยสลายสารอินทรีย์ในน้ำเสีย การใช้พืชและหญ้าในการกรองน้ำเสีย โดยใช้ธูปฤๅษี กกกลม (กกจันทบูร) หญ้าแฝก พืชเหล่านี้มีคุณสมบัติกรองและดูดซับของเสียที่อยู่ในน้ำ ใช้วิธีให้น้ำเสียไหลผ่านแปลงหญ้าหรือที่เรียกว่า การกรอง

ภาพที่ 36 การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบการใช้พืชและหญ้าในการกรองน้ำเสีย

และระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม เป็นพื้นที่ที่เปียกชุ่ม หรือพื้นที่ที่มีน้ำขัง โดยปล่อยน้ำเสียผ่านบ่อดินตื้น ๆ ที่ภายในปลูกพืชประเภทกก รากของพืชเหล่านี้จะช่วยดูดซับสารพิษ (toxin) และอินทรีย์สารให้ลดน้อยลง และย่อยสลายให้หมดไปในที่สุด

ภาพที่ 37 การบำบัดน้ำเสียด้วยระบบพื้นที่ชุ่มน้ำเทียม เป็นพื้นที่ที่เปียกชุ่ม หรือพื้นที่ที่มีน้ำขัง

จากทั้ง 3 ระบบการบำบัดน้ำเสียในข้างต้น จะมีขั้นตอนสุดท้าย คือ ปล่อยน้ำที่บำบัดแล้วลงสู่ป่าชายเลนและไหลสู่ทะเล ต่อมาคือระบบแปลงพืชป่าชายเลน ระบบนี้ใช้หลักการบำบัดจากการเจือจางระหว่างน้ำทะเลกับน้ำเสีย โดยให้น้ำทะเลไหลเข้าสู่แปลงป่าชายเลน แล้วปิดประตูระบายน้ำเพื่อขังน้ำทะเลไว้ แรงการตกตะกอน พืชจะช่วยในการดูดสารอาหารจากการย่อยสลายสารอินทรีย์ของจุลินทรีย์ในดิน เพื่อไปใช้ในการสร้างความเจริญเติบโตของพืชป่าชายเลน

2.4.7.2 การกำจัดขยะ โดยใช้กล่องคอนกรีต เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีการกำจัดขยะชุมชน ด้วยวิธีการนำมาหมักเป็นปุ๋ย โดยประยุกต์กระบวนการฝังกลบมาทำในกล่องคอนกรีต เพื่อลดการสูญเสียพื้นที่ขนาดใหญ่ ประหยัดค่าใช้จ่าย ทั้งยังสะดวกในการนำปุ๋ยที่ได้จากการหมักมาใช้ประโยชน์อีกด้วย

จากการดำเนินการของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งผลให้เกิดป่าชายเลน เกิดหาดโคลน และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์และแหล่งทำมาหากินของคนเพิ่มขึ้น โครงการแหลมผักเบี้ยนี้ นับว่าเป็นแบบอย่างแก่ชุมชนทั่วประเทศ ในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียได้เป็นอย่างดี เพราะนอกจากจะเป็นแบบที่เรียบง่าย แล้วยังเข้าใจง่าย จึงสามารถนำไปใช้ปฏิบัติตามได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง และใช้เทคโนโลยีที่ไม่สูงนัก ซึ่งความเรียบง่ายนี้เองที่จะนำชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้ในที่สุด

“...หลักการสำคัญของการพัฒนาในโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ คือ การเข้าใจธรรมชาติ อยู่ใกล้ชิดธรรมชาติจนเข้าใจถึงปัญหาและศักยภาพของธรรมชาติ นำศักยภาพดังกล่าวมาแก้ไขปัญหา โดยปล่อยให้ธรรมชาติช่วยในการฟื้นฟูธรรมชาติ ซึ่งเป็นแบบที่เรียบง่าย แล้วยังเข้าใจง่าย จึงสามารถนำไปใช้ปฏิบัติตามได้ง่าย มีค่าใช้จ่ายที่ไม่แพง และใช้เทคโนโลยีที่ไม่สูงนัก ซึ่งความเรียบง่ายนี้เองที่จะนำชุมชนไปสู่ความยั่งยืนได้ในที่สุด....”

จากเนื้อหาสาระสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในข้างต้น ทำให้เห็นว่าเป็นปรัชญาที่ครอบคลุมทุกมิติของการดำรงอยู่และการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาประเทศที่นำไปสู่ความยั่งยืน หากพิจารณาอย่างละเอียดเราจะเห็นถึงความลึกซึ้งของการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มากกว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่เป็นการขับเคลื่อนที่เชื่อมโยงทุกอย่างเข้าด้วยกัน หมายถึง แม้จะกระทำแบบแยกส่วนแต่ก็ต้องให้ทุกอย่างประกอบกันได้ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุดของงาน

ในมิติของการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับด้านสุนทรียศาสตร์ จริงอยู่ที่ศิลปะ อาจเป็นปัจจัยรองในการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่เป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าด้านจิตใจ สามารถยกระดับกระตุ้นเตือนจิตสำนึกที่ดีผ่านความงามที่พอประมาณ ความล้ำค่าไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่มูลค่า แต่มีแง่มุมที่ลึกซึ้งด้วยการปรับเปลี่ยนค่านิยมอันเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองทางด้านจิตใจได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาหน้าที่ของงานศิลปะที่มีส่วนในการฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์ เพื่อนำมาบูรณาการกับแก่นแท้ อันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับต่อไป

2.5 หน้าที่และความสำคัญของศิลปะที่มีผลต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

ศิลปะมีสัมพันธ์แนบแน่นกับมนุษย์มาอย่างช้านาน หากศึกษาจากหลักฐานทางด้านศิลปกรรม จะพบว่า ศิลปะ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตมนุษย์โดยแท้จริง ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มนุษย์ได้พยายามถ่ายทอดภาพที่เห็นอย่างตรงไปตรงมาด้วยการเขียนภาพสีและชุดขีดบนผนังถ้ำ และเพิงผา เป็นภาพสัตว์ การล่าสัตว์และภาพลวดลายธรรมชาติ เรขาคณิต โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงออกเกี่ยวกับวิถีชีวิตประจำวัน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมในชีวิตบางอย่าง นอกจากนี้มนุษย์มีการสังเกต จดจำ และมีจินตนาการ ศิลปะจึงแฝงอยู่ในทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อปัจจัย 4 ในการดำรงชีวิต ศิลปะจึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการกระทำของมนุษย์ มีความหมายที่ควบคู่กันระหว่าง ความงามและความดี ทำหน้าที่เพื่อประโยชน์ทางจิตใจและปัญญา ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้อธิบายความหมายของศิลปะในด้านวิจิตรศิลป์ ไว้ว่า เป็นความพากเพียรของมนุษย์ นอกจากต้องใช้ ความพยายามด้วยมือและความคิดแล้ว ยังต้องมีการพวยพุ่งแห่งปัญญาและจิตออกมาด้วย จุดมุ่งหมายในการสร้างงานศิลปะเพื่อทำหน้าที่เช่นเดียวกับศาสนา บันดาลให้มนุษย์มีมโนธรรมอันสูงส่ง ประสิทธิ์ประสาทสิ่งสะเทือนใจให้ช่วยขัดเกลาวิญญาณและจิตใจของมนุษย์ให้ผุดผ่อง ประณีตขึ้น²⁷ เห็นได้จากงานศิลปกรรมในยุคต่าง ๆ ในอดีตที่เป็นเครื่องมือวัดความเจริญทางอารยธรรม ตั้งแต่อียิปต์ กรีก โรมัน จีน อินเดีย ในอดีตศิลปินสร้างสรรค์งานเพื่อรับใช้ศาสนา มีพลังแห่งความศรัทธาในศาสนาผนวกกับพลังศรัทธาในงานศิลปะจึงกลายเป็นงานสร้างสรรค์ที่ยิ่งใหญ่เต็มเปี่ยมไปด้วยความงามและศาสนปรัชญา

ศิลปะดำเนินเรื่อยมาจนกระทั่งความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอันสืบเนื่องมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมในยุโรป ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวิถีคิดของมนุษย์ โดยเฉพาะด้านงานศิลปกรรมที่มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องโดยศิลปินมีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบวิถีคิด จนแยกงานศิลปะออกจากศาสนาโดยสิ้นเชิง ศิลปินต่างค้นหาวิถีทางสร้างสรรค์ในแนวทางเฉพาะตัว ทั้งทางเรื่องราว เนื้อหา รูปแบบ และเทคนิคที่มีความเป็นปัจเจก นำไปสู่การนำเสนองานศิลปะที่มีการตัดทอนรูปร่าง รูปทรง ลดรายละเอียดของความเป็นรูปธรรมลง โดยการใช้ สีเส้น ที่แปรปรวน การแสดงออกทางอารมณ์ของศิลปิน และผลงานสิ่งที่ไม่เหมือนจริงเข้าไปเป็นตัวถ่ายทอดความงาม ทำให้เกิดรูปแบบของงานศิลปะสมัยใหม่ขึ้น และหลังสมัยขึ้น

ศิลปะจึงเปรียบเสมือนภาษาแห่งความงาม ความคิด และอารมณ์ความรู้สึก ศิลปะมิใช่เป็นเพียงความงามของรูปลักษณ์ภายนอกตามที่ตามองเห็นเท่านั้น แต่แก่นแท้ของศิลปะต้องสัมผัสได้ด้วยจิตใจ และปัญญาด้วย อิทธิพล ตั้งโณกุล ได้อธิบายถึงแก่นแท้ของศิลปะที่มักจะใช้ศัพท์เฉพาะว่า

²⁷ หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, **บทความ ข้อเขียน และงานศิลปกรรมของ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี** (กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2545), 76.

“สุนทรียะ” หรือ “สุนทรียภาพ” สุนทรียภาพ (Aesthetic) เป็นศัพท์ที่บัญญัติขึ้นโดย อเล็กซานเดอร์ โบมการ์เต็น (Alexander Baumgarten ค.ศ. 1718 - 1762) จากรากศัพท์ภาษากรีก Aistheticos ซึ่งแปลว่า ความรู้สึกจากประสาทสัมผัส (sense perception) ความงามทางศิลปะเป็น “สารัตถะ” สำคัญมีความลึกซึ้งถึงขนาดที่เป็น “ศาสตร์” ในระดับปรัชญาที่นักศึกษาศิลปะทุกคนต้องเรียน โดยอิทธิพล ตั้งโถลก ได้อ้างถึงหลักคิดของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่ได้กล่าวสรุปถึงประเด็น สุนทรียภาพไว้ว่า แท้จริงความรู้สึกสะท้อนใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของเรา อันเนื่องมาจากสุนทรียภาพที่มี อยู่ในสิ่งนั้นไม่ใช่เป็นเพราะความงามหรือความประณีตบรรจงที่มีเท่านั้นโดยลำพัง เพราะศิลปะกรรม ที่เป็นเลิศ ซึ่งนอกจากมีองค์ประกอบและวิธีทำที่สมบูรณ์แล้ว ยังต้องมีการแสดงความคิดสูง อันได้แก่ ความคิดที่ขยักจิตใจของผู้พินิจดู หรือผู้อ่าน ผู้ฟังศิลปะกรรมนั้นขึ้นลอยสูงด้วย ด้วยเหตุผลอย่างนี้ จึงยกเอาพระพุทธรูป หรือเทวรูปของกรีก ขึ้นมาเป็นอนุสาวรีย์ เพื่อให้เห็นตัวอย่างศิลปะอันสูงบริสุทธิ์²⁸ ศิลปะจึงมีหน้าที่และความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ คือ

2.5.1 ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความงาม ถึงแม้ว่าศิลปะจะมีการขยาย เติบโต เปลี่ยนแปลงไปจากชนบเดิม แต่แก่นแท้ หรือ สาระของศิลปะก็คือความงาม ซึ่งเป็นนามธรรม ที่จับต้องไม่ได้ ต้องใช้ตาและจิตใจ สัมผัสโดยตรง เป็นความรู้สึกเฉพาะตัวที่ลึกซึ้ง ศิลปะที่เป็นภาษา แห่งความงามศิลปะมุ่งหมายที่จะสร้างคุณค่าทางรูปทรง โครงสร้างองค์ประกอบ และกระบวนการ สร้างสรรค์ที่สมบูรณ์ มีความประณีต พิถีพิถัน เพื่อให้เกิดความงามบริสุทธิ์สมบูรณ์ เพราะหลักการ สำคัญคือ การรับรู้สุนทรียภาพรูปทรงที่มองเห็น เพราะศิลปะต่างเชื่อว่าหากมนุษย์ได้สัมผัสกับ ความงามที่เจริญตา เจริญใจ ความงามเหล่านั้นจะช่วยขัดเกลา ค้ำจุน ยกยกระดับจิตใจและปัญญา ของมนุษย์ได้

2.5.2 ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความรู้สึก ศิลปะนอกจากจะมีคุณค่าทางด้าน ความงามแล้ว ยังครอบคลุมไปถึงการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกสะท้อนใจ ดังที่ศาสตราจารย์ ศิลป์ พีระศรี ได้กล่าวไว้แล้วว่า ศิลปะกรรมที่มีความครบถ้วนทางด้านความงาม อารมณ์ ความรู้สึกและ เนื้อหา จะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีงามต่อจิตใจของมนุษย์ ศิลปินที่สร้างผลงานเพื่อการแสดงออกทาง อารมณ์นี้มีขั้นเชิงในการถ่ายทอดคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีได้สะท้อนชีวิตและสังคมในลักษณะ ที่เป็นจริง หรือเหมือนจริงตามที่ตาเห็น แต่เป็นการแสดงออกถึงความจริงของสภาวะภายในจิตใจ ผ่านเทคนิคต่าง ๆ โดยปฏิเสธความประณีต ละเอียดอ่อนของความงามทางรูปทรงและเทคนิคฝีมือ แต่เน้นการใช้แสง สี บรรยากาศที่แปลกตา ศิลปะที่เป็นภาษาแห่งอารมณ์ความรู้สึก จึงมีเป้าหมาย เพื่อกระตุ้นอารมณ์สะท้อนใจของผู้ดู รวมทั้งการค้นพบ และเปิดเผยตัวตนของตัวศิลปินเอง

²⁸ อิทธิพล ตั้งโถลก, **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550), 89.

2.5.3 ศิลปะเป็นการแสดงออกทางความคิด เนื่องจากศิลปะและวิทยาการต่าง ๆ ได้เป็นไปตามวิวัฒนาการของโลก ศิลปะได้ก้าวสู่ยุคแห่งความคิด ที่มองว่าสาระของศิลปะมิใช่แค่เรื่องของสุนทรียภาพหรืออารมณ์ ศิลปินกลุ่มนี้มีความเชื่อว่าศิลปะ คือ เครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นเรื่องราว ความหมายเกี่ยวกับชีวิต สังคมและโลก เพื่อยกระดับจิตใจและสังคมให้สูงส่งดีขึ้น แนวคิดได้กลายเป็นเนื้อหา หรือสาระสำคัญที่สุดของงานศิลปะ อิทธิพล ตั้งโฉลกได้อธิบายว่าศิลปะเป็นภาษาแห่งความคิด เมื่อมาถึงศตวรรษที่ 20 แห่งยุคโมเดิร์นนิสม์ ศิลปินแต่ละคนล้วนแล้วแต่มุ่งมั่นค้นคว้าหาวิถีทางสร้างสรรค์ในแนวทางเฉพาะตัว ทั้งทางเรื่องราว เนื้อหาทางรูปแบบ และทางเทคนิควิธีการในลักษณะของ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่นเดียวกับศาสตร์ในสาขาอื่น ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการก้าวสู่ยุค ปัจเจกนิยม อย่างแท้จริง²⁹ ดังนั้นเมื่อศิลปินมีแนวทางที่เฉพาะตัว สิ่งที่เป็นปัจจัยหลักในการทำงานคือการใช้ปัญญาและความคิด จึงเห็นได้ว่างานศิลปกรรมที่มีคุณค่าสูงจะสมบูรณ์พร้อมในทุกด้าน สุนทรียภาพไม่ใช่เรื่องของความงามที่ประณีตเท่านั้น แต่จะต้องมีการแสดงความคิดที่สามารถช่วยพัฒนาปัญญาและจิตใจ

2.6 แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมและงานออกแบบด้วยหลักของความพอประมาณ และความมีเหตุผลที่มีผลลัพธ์ในการช่วยฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์

แนวความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ปรับเปลี่ยนไปพร้อมกับบริบททางความคิดและบริบททางสังคมสมัยใหม่ วิรุญ ตั้งเจริญ ได้ให้ทรรศนะว่า งานทัศนศิลป์สากลมักจะส่งอิทธิพลมาพร้อมกับกระแสอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

ในขณะที่โลกของเราอยู่บนกระแสการเปลี่ยนแปลงที่ระบบเศรษฐกิจเป็นเสมือนตัวกำหนดวิถีชีวิตความเป็นไปของโลก ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเข้ามาเปลี่ยนรูปแบบการดำรงชีวิต สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อวิถีชีวิต พฤติกรรม และทัศนคติของผู้คนอย่างมากมาย แต่ในทางกลับกัน ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ส่งผลให้เกิดความใหม่ ของโลกในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อพฤติกรรมของคนที่มีมุมมองการใช้ชีวิต การบริโภคที่สมเหตุสมผล มีจิตสำนึกและคำนึงถึงความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น มองเห็นคุณค่าของการดำรงชีวิตด้วยความสุขและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล มองเห็นความพิเศษในสิ่งที่เรียบง่าย สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดงานศิลปะและการออกแบบอย่างยั่งยืน (Sustainable Design)

จากการติดตามกระแสเทรนด์โลก แนวความคิดเกี่ยวกับการแสวงหาความสงบ การแสวงหาความมั่นคงทางใจ วิถีที่เรียบง่าย การสร้างประโยชน์จากทรัพยากรพื้นฐาน พัฒนารูปแบบการนำมาใช้ใหม่ ลดขั้นตอนการผลิตแต่ยังคงคุณภาพ และการคำนึงถึงผู้อื่น³⁰ ได้ถูกหยิบยกมาใช้ในงานศิลปะและ

²⁹ เรื่องเดียวกัน.

³⁰ เจาะเทรนด์โลกโดย TDCD, **โครงสร้างรวมแนวโน้มเทรนด์ 2013**, หน้า 7, เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <https://web.tcdc.or.th/th/Publication/Detail>

การออกแบบตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2012 ต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันปี ค.ศ. 2020 โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสด้านการใช้ทรัพยากรอย่างพอประมาณ หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ศิลปิน นักออกแบบทั่วโลกได้เลือกใช้วัสดุธรรมชาติ ปลอดภัย และวัสดุเหลือใช้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้วัสดุที่หลากหลายกับงานศิลปะจึงเป็นตัวสะท้อนถึงความคิดของมนุษย์ และเป็นเครื่องมือในการฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจด้วยการแสวงหาวัสดุที่เป็นทางเลือก เพื่อให้เกิดการกระตุ้นเตือนถึงการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ไม่เบียดเบียนธรรมชาติ และสังคมมนุษย์ด้วยกันเอง

ยกตัวอย่างงานสถาปัตยกรรมที่มุ่งเน้นการนำกลับมาใช้ใหม่ ด้วยการขึ้นโครงสร้างอาคารจากแผ่นไม้แปรรูปหลาย ๆ ชิ้นมาประกอบและยึดติดกันให้เป็นไม้แผ่นใหญ่แผ่นเดียวที่มีขนาดตามต้องการ ซึ่งนอกจากจะได้โครงสร้างอาคารที่แข็งแรงปลอดภัยแล้ว ยังเป็นมิตรต่อธรรมชาติมากกว่าการใช้คอนกรีตหรือเหล็ก ของอาคาร Sweden Pavilion อันเป็นแนวคิดของการออกแบบที่ดำเนินควบคู่ไปกับบริบททางสังคมและภายใต้การบริหารจัดการเมืองแบบซิมไบโอซิตีของประเทศสวีเดน ที่มุ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลของมนุษย์ เมือง และธรรมชาติ และการใช้ทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาพที่ 38 The Swedish Pavilion

ที่มา: Archilovers, **The Swedish Pavilion - Nature at the core Shanghai Expo 2010**, เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2561, เข้าถึงได้จาก <http://www.archilovers.com/projects/29062/the-swedish-pavilion-nature-at-the-core.html>

ผลงานโคมไฟ Sustainable Wood Light Sculptures ของ Nori Morimoto ที่เป็นเหมือนประติมากรรมแสง จากการนำไม้ในท้องถิ่นมาสร้างสรรค์เพื่อสื่อถึงความใกล้ชิดและเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ และคำนึงถึงการสร้างความคุ้มค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติ โดยการนำความเรียบง่ายด้านวัสดุมาออกแบบให้มีรายละเอียดด้วยจังหวะการซ้ำเกิดเป็นการบังคับทิศทางของแสง

ภาพที่ 39 ผลงานโคมไฟ Sustainable Wood Light Sculptures ของ Nori Morimoto
ที่มา: Interior, **Sustainable Wood Light Sculptures by Nori Morimoto**, เข้าถึงเมื่อ 22
กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://interior4you.wordpress.com/2009/01/08/sustainable-wood-light-sculptures-by-nori-morimoto/>

ผลงานของ รศ.ดร.สิงห์ อินทรชูโต ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมของไทย
กับผลงานออกแบบ EMARBLE MATERIAL & STOOL วัสดุหินเทียมจากเปลือกไข่ไก่เหลือทิ้ง
ถูกนำมาขึ้นรูปเป็นที่นั่งรูปไข่ ใช้วิธีการขัดโดยที่ไม่ใช้โครงสร้างอื่นใดนอกจากตัววัสดุเอง เพื่อแสดง
ศักยภาพความแข็งแรงและเลือกใช้สีเอร์ธโทนเพื่อแสดงความรู้สึกที่เป็นมิตรของวัสดุ นอกจากนี้พื้นผิว
เก้าอี้มีความเป็นธรรมชาติที่ให้ความรู้สึกที่ดีต่อผู้ใช้

ภาพที่ 40 EMARBLE MATERIAL & STOOL วัสดุหินเทียมจากเปลือกไข่ไก่เหลือทิ้ง
ที่มา: Osisu, เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/Osisu-273873142783888/>

ผลงานชื่อ Wasara biodegradable collection โดย Shinichiro Ogata ซึ่งสามารถถ่ายทอด
สุนทรียภาพแบบญี่ปุ่นได้อย่างแก่นแท้ นอกจากความเรียบง่ายที่เป็นเอกลักษณ์ของงานออกแบบ
ญี่ปุ่นแล้ว Shinichiro Ogata ยังสร้างจุดเด่น ด้วยการสร้างสรรค์ให้เป็นชุดภาชนะแบบใช้แล้วทิ้ง
สามารถย่อยสลายได้ โดยทำจากวัสดุอย่างเปลือกไม้ เยื่อไม้ไผ่ ชานอ้อยที่ผ่านกระบวนการสกัด
น้ำตาลแล้ว มีรูปทรงโค้งมน นุ่มนวลให้ความรู้สึกแตกต่างจากรูปแบบเดิม ๆ และที่สำคัญสามารถใช้
ประโยชน์ได้จริง

ภาพที่ 41 ผลงาน Wasara biodegradable collection โดย Shinichiro Ogata
ที่มา: Treecycle, เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://www.treecycle.com/bagasse.html>

ชุดภาชนะและโคมไฟ Autarchy โดย Formafantasma ที่ทำจากแป้ง สิ่งเหลือใช้จากการเกษตรและหินปูน ย้อมสีธรรมชาติจากผัก เครื่องเทศ และรากไม้ จึงเกิดเป็นสีที่แตกต่างกันไป ซึ่งสะท้อนแก่นความงามตามจริงแบบถ่อมเนื้อถ่อมตัว

ภาพที่ 42 ภาชนะและโคมไฟ Autarchy โดย Formafantasma
ที่มา: Diariodesign, **Formafantasma expone en Otrascosas de Villar-Rosàs las colecciones Botanica y Autarchy.**, เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก <https://diariodesign.com>

แบรนด์เฟลท์ (FEIT) เริ่มใช้หนังที่ผลิตโดยพืชผักขยะจากการเกษตร เศษไม้ ใบไม้ และซากรากไม้เก่า ใช้กระบวนการอัดและแปรรูปด้วยวิธีที่ใช้ชีวมวลของพืชให้กลับมามีชีวิตและสามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติภายใต้อายุของชีวภาพ ซึ่งตอบโจทย์กลุ่มผู้รักสุขภาพและรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกลุ่มวีแกนในอเมริกา จนเกิดเป็นคำว่า “Bio-Trainer”

ภาพที่ 43 ผลิตภัณฑ์จากการนำซากรากไม้เก่ามาอัดและแปรรูปของแบรนด์ FEIT
ที่มา: Dooddot /FEIT Bi-Color Series, เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก
<https://www.dooddot.com/>

ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ Nel Linssen และ Michihiro Sato ศิลปินผู้นำ
กระดาษเหลือใช้มาเป็นวัสดุในการแสดงออกถึงความสมบูรณ์แบบทางคณิตศาสตร์ ความงามที่เกิดขึ้น
สะท้อนให้เห็นว่าโลหะมีค่าหรืออัญมณีมีใช้วัสดุที่เป็นสาระสำคัญอีกต่อไป แต่การบรรลุถึงการนำวัสดุ
อันแสนจะธรรมดา มาสร้างสรรค์ให้กลายเป็นงานศิลปะต่างหากที่น่าสนใจ และที่สำคัญคือการรับรู้
ของผู้สวมใส่และผู้ชมเกี่ยวกับวัสดุเหลือใช้กับการสร้างสรรค์ที่มีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 44 ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ Nel Linssen
ที่มา: Nel Linssen, เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก http://www.nellinssen.nl/work_2011-2015.html

ภาพที่ 45 ผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยของ Michihiro Sato
ที่มา: [iiiiinspired.blogspot](http://iiiiinspired.blogspot.com), ACCESSORIES, ART _ paper jewels by michihiro sato, เข้าถึง
เมื่อ 24 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก <http://iiiiinspired.blogspot.com/2012/11/accessories-art-paper-jewels-by.html>

งานเครื่องประดับร่วมสมัยเป็นการแสดงออกทางสุนทรียะที่เกิดจากเนื้อหาทางความคิด และการแสดงออกทางองค์ประกอบศิลป์ ผวนกับการใช้วัสดุทางเลือกใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดการสร้างจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการเพิ่มคุณค่าของงานงานเครื่องประดับในมิติของการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการใช้ชีวิต เช่น ผลงานเครื่องประดับของ Malgosia Kalinska ที่นำถุงพลาสติกเหลือใช้มาสร้างเป็นงานเครื่องประดับ

ภาพที่ 46 ผลงานของ Malgosia Kalinska

ที่มา: Vogue, **Malgosia Kalinska**, เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก https://www.vogue.it/en/vogue-gioiello/designer/2014/06/malgosia-kalinska?refresh_ce=

และผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยของ รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเส้นใยกล้วย ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้คนเกิดความตื่นตัวต่อวิถีการดำรงชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ใช้สอยทางกาย และเสริมสร้างจิตใจที่มุ่งเน้นให้เกิดการประจักษ์ต่อคุณค่าของการดำรงชีวิตด้วยความสุขและการอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างสมดุล ด้วยการใช้เทคโนโลยีที่พึ่งพาตนเอง ไม่ซับซ้อน และพัฒนารูปแบบไปสู่เครื่องประดับเชิงพาณิชย์ สามารถขับเคลื่อนวงการการออกแบบและเศรษฐกิจยั่งยืนในอนาคต

ภาพที่ 47 ผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากเส้นใยกล้วย

จากการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปกรรมและงานออกแบบ ด้วยหลักของความพอประมาณ และความมีเหตุผล ที่มีผลลัพธ์ในการช่วยฟื้นฟูสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์ ทั้งผลงานที่มีขนาดใหญ่อย่างงานสถาปัตยกรรม จนถึงชิ้นงานขนาดเล็กที่ใช้ประดับร่างกายอย่างงานเครื่องประดับ ทำให้เห็นว่าศิลปะเป็นเรื่องของการสื่อสาร เพื่อขัดเกลาจิตใจให้เกิดทัศนคติที่ดีงามผ่านเนื้อหาสาระ การคัดสรรวัสดุอย่างมีเหตุผลที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแง่ของการปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีกระบวนการออกแบบและผลิตที่เป็นเหตุเป็นผล แห่งทางสายกลางที่พึ่งพาตนเอง ไม่ซับซ้อน หรือพึ่งพาเทคโนโลยีที่มากเกินไป ตลอดจนมีภาพลักษณ์ที่สะท้อนวิถีคิดและการปฏิบัติที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคมีความรู้สึกร่วมไปกับสาระของผลงานนั้น ๆ

ดังนั้นการประยุกต์ใช้ทฤษฎีพอเพียงในการออกแบบด้วยหัวใจของความพอประมาณ ความมีเหตุผล ที่บูรณาการเข้ากับหลักสุนทรียศาสตร์ จะเกิดผลลัพธ์ในแง่ของศิลปะที่สามารถสร้างภูมิคุ้มกันที่ยั่งยืนแก่สังคมและจิตใจของมนุษย์ได้ โครงการวิทยานิพนธ์นี้จึงต้องการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์ อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคน ในศตวรรษที่ 21

ลำดับต่อไปคือกระบวนการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวรรณกรรม ในข้างต้น เพื่อสรุปแก่นแท้ อันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปบูรณาการกับความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีบทบาทสำคัญในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยเห็นชัดเจนอย่างมากในช่วงปีพ.ศ.2540 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาภาวะทางเศรษฐกิจตกต่ำ ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกนำมาปรับใช้กับวิถีดำรงอยู่ของคนไทยในทุกอาชีพ ทุกชนชั้น ด้วยการปฏิบัติโดยยึดหลักทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีคุณธรรมในการนำความรู้มาใช้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการศึกษาปรัชญาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าแท้จริงแล้วเป็นหลักการพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต มิใช่การให้ความสำคัญแค่เพียงตัวเลขทางเศรษฐกิจหรือการพัฒนาทางด้านการเกษตรเพียงเท่านั้น แต่มีคุณค่าทั้งทางด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และสุนทรียศาสตร์

โครงการคุณิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านผลงานเครื่องประดับ ที่สามารถต่อยอดภูมิแผ่นดินเพื่อพัฒนาสู่การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศชาติ อีกทั้งมุ่งหวังขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย ผู้วิจัยจึงต้องการค้นหาหลักการที่สำคัญ 3 ด้าน เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกันสู่งานออกแบบ คือ

1. **ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** เป็นข้อมูลจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศไทย และข้อมูลที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงจากสถานที่จริง คือ พื้นที่ภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย

2. **ด้านสุนทรียศาสตร์** ศึกษาผลงานของศิลปินแห่งชาติและนักออกแบบไทยที่มีการสร้างสรรค์ด้านเนื้อหาสาระและวิธีการแสดงออกที่สะท้อนถึงการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. **ด้านวัสดุ** ศึกษาและค้นหาวัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยคัดเลือกวัสดุที่ทำหน้าที่ในการพัฒนา ฟื้นฟูพื้นที่ภายในโครงการ และศึกษาวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน นำมาทดลองด้วยกระบวนการที่สอดคล้องกับหลักความพอเพียง

เพื่อต้องการนำหลักการทั้ง 3 ด้านที่กล่าวมานี้ มาบูรณาการเข้าด้วยกันเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัยต่อไป จึงมีวิธีการดำเนินการวิจัยที่ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

- (1) การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
- (2) ค้นหา คัดเลือกคำสำคัญ (Keywords) ของหลักการพัฒนาที่ถูกพูดถึงตรงกันมากที่สุด
- (3) สรุปลักษณะพัฒนาจากจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุด
- (4) การขยายความสำคัญของหลักการพัฒนา เพื่อสร้างทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาประเทศไทย

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศไทย โดยจัดแบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

- (1) เนื้อหาจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
- (2) เนื้อหาจากหนังสือหรือบทความวิชาการ
- (3) เนื้อหาจากหนังสือ และ การฟังบทสัมภาษณ์นักวิชาการ บุคคลและองค์กรที่นำองค์ความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง จนเห็นผลเป็นรูปธรรม

3.1.1.1 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตรด้วยการสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก ก)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระบรมราโชวาท 23 กุมภาพันธ์ 2538

เหมาะสม	พอควร	ร่วมมือ
---------	-------	---------

- พระบรมราโชวาท 4 ธันวาคม 2541

สอดคล้อง	ร่วมมือ	ดัดแปลง	ยืดหยุ่น
----------	---------	---------	----------

- พระบรมราโชวาท 17 มิถุนายน 2520

คุ้มค่า	ร่วมมือ	เหมาะสม
---------	---------	---------

- พระบรมราชโองการ 23 กรกฎาคม 2541

ดัดแปลง	ปรับปรุง	เหมาะสม	เหมาะสม
---------	----------	---------	---------

- พระราชดำรัส 14 กรกฎาคม 2541

ดัดแปลง	ยืดหยุ่น	วางแผน
---------	----------	--------

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือทฤษฎีใหม่ หลักการพึ่งพาตนเองที่ยั่งยืน (สำนักงาน กปร.)

มีส่วนร่วม	บูรณาการ	ประโยชน์	ประโยชน์	เหมาะสม	ร่วมมือ	จัดการ	ปรับเปลี่ยน
ประโยชน์	เหมาะสม	เหมาะสม	ยืดหยุ่น	จัดการ	ประสาน	มีส่วนร่วม	ประโยชน์

- หนังสือตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

พอประมาณ	สอดคล้อง	อนุโลม	เชื่อมโยง	เรียบง่าย	ประหยัด	ประยุกต์	ดัดแปลง
----------	----------	--------	-----------	-----------	---------	----------	---------

- หนังสือใต้เบื้องพระยุคลบาท, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

สอดคล้อง	ประโยชน์	พึงพิง	เหมาะสม	ประโยชน์	สอดคล้อง	เหมาะสม	ปรับเปลี่ยน
สอดคล้อง	สอดคล้อง	ประโยชน์					

- หนังสือจอมปราชญ์แห่งการพัฒนา ทฤษฎีใหม่ (กปร.)

จัดการ	ประโยชน์	พึงพิง	จัดแบ่ง	เหมาะสม	ประโยชน์	ร่วมมือ	ประโยชน์
ร่วมมือ	สมควร	ปรับใช้					

- หนังสืองานศึกษาและพัฒนาปรับปรุงดิน ศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การจัดการ	ประโยชน์	ส่วนแบ่ง	ร่วมแรง	จัดสรร	ยืดหยุ่น	เหมาะสม	พึงพิง
-----------	----------	----------	---------	--------	----------	---------	--------

- หนังสือจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กว่า 10 ทศวรรษ

เชื่อมโยง	ประยุกต์	เต็มศักยภาพ	จัดการ
-----------	----------	-------------	--------

- บทความทฤษฎีใหม่ มุลนิธิชัยพัฒนา

จัดการ	ประโยชน์	จัดสรร	ร่วมมือ	ประโยชน์	คำนวณ	เหมาะสม	ประโยชน์
พอควร							

คำสำคัญจากบุคคลและองค์กรที่นำความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง

- ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร ไทยโพส ขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์แตกตัวทั่วไทย

เหมาะสม สอดคล้อง เหมาะสม ร่วมมือ

- ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร เกษตรทฤษฎีใหม่ : เกษตรพระราชาสู่โคก หนอง นา

คำนวณ อะลุ่มอล่วย

- ดร.วิวัฒน์ ศัลยกำธร สอน “อาจารย์ยักษ์”จิตวิญญาณที่พอเพียง

ปรับปรุง ยืดหยุ่น เหมาะสม

- ต่อวงศ์ บัญชีพันธวงศ์ อดีตอาจารย์ผู้หันมาเดินตามรอยศาสตร์พระราชามาเต็มตัว

ออกแบบ สอดคล้อง ผสาน

- พิเชฐ โสวิทยสกุล อาจารย์คณะสถาปัตยกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ออกแบบ เหมาะสม

- นายจันทร์ที ประทุมภา ปราชญ์แผ่นดินเศรษฐกิจพอเพียง 2554

จัดการ	เหมาะสม	สอดคล้อง	ปรับเปลี่ยน	พอประมาณ	ผสาน	เกื้อกูล
จัดแบ่ง	ประโยชน์	ประโยชน์	วางแผน	สัดส่วน	ดัดแปลง	ร่วมมือ
						คุ้มค่า

- นายสมศักดิ์ เครือวัลย์ ปราชญ์แผ่นดินเศรษฐกิจพอเพียง 2558

เปลี่ยนแปลง	พอดี	ประโยชน์	สอดคล้อง	ออกแบบ	ผสาน	เหมาะสม	ดัดแปลง
ฟังฟัง	ยืดหยุ่น	ประยุกต์					

- นายบุญเป็ง จันทะกา ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (กปร.)

ประโยชน์ เหมาะสม ประโยชน์ จัดแบ่ง ผสาน คุ้มค่า

- นายขวัญใจ แก้วหางค์ แปลงตัวอย่างการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (กปร.)

จัดแบ่ง	ปรับเปลี่ยน	เหมาะสม	ประโยชน์	ปรับเปลี่ยน	จัดแบ่ง	ยืดหยุ่น	จัดแบ่ง
ปรับเปลี่ยน	คุ้มค่า	ปรับเปลี่ยน	คุ้มค่า	เหมาะสม	ยืดหยุ่น	ประยุกต์	ลดทุน

- นายละมัย พิงแสงสุ ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ตามแนวพระราชดำริ (กปร.)

จัดสรร ลดทุน ผสาน

ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านการเกษตร

ภาพที่ 48 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านการเกษตร

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านการเกษตรด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ “การจัดการพื้นที่” เป็นการบริหารพื้นที่อย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุดและยืดหยุ่นได้ตามภูมิสังคม

3.1.1.2 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีด้วยการสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก ข.)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระบรมราโชวาท 18 กรกฎาคม 2541

ประมาณตน	ประโยชน์	เหมาะสม	ประสิทธิภาพ	เกื้อกูล	คิดค้น
----------	----------	---------	-------------	----------	--------

- พระบรมราโชวาท 18 กรกฎาคม 2517

ลำดับขั้น	พอควร	สอดคล้อง
-----------	-------	----------

- พระบรมราโชวาท 23 กรกฎาคม 2539

วางแผน	พอเหมาะ	ประโยชน์
--------	---------	----------

- พระราชดำรัส 23 สิงหาคม 2527

ประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือแนวความคิดการประยุกต์เศรษฐกิจพอเพียงกับโครงสร้างการผลิตที่เหมาะสม

ค่อยเป็นค่อยไป	ผสาน	สอดคล้อง	เหมาะสม	ประโยชน์	สมดุล	เหมาะสม
เลือกใช้	เหมาะสม	ประโยชน์	สอดคล้อง	ประมาณตน	ผสาน	

- หนังสือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ สำนักงาน ก.พ.

เหมาะสม สอดคล้อง พอประมาณ

- หนังสือจากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กว่า 1 ทศวรรษ

ไม่เกินตัว	สมดุล	บริหาร	เหมาะสม	พอประมาณ	ประสิทธิภาพ	ค่อยเป็นค่อยไป
------------	-------	--------	---------	----------	-------------	----------------

- บทความ ความสอดคล้องของหลักการของนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจพอเพียง, วิสาขา ภูจินดา

เชื่อมโยง	ประโยชน์	เชื่อมโยง	ประสิทธิภาพ	ร่วมกัน	พอประมาณ	วางแผน	พอประมาณ
-----------	----------	-----------	-------------	---------	----------	--------	----------

- บทความ การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคอุตสาหกรรม ด้วย มอก.9999 แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม, ทศพนธ์ นรทัศน์

คุ้มค่า	สมดุล	ไม่สุดโต่ง	ประโยชน์	พอประมาณ	มีส่วนร่วม	เหมาะสม
---------	-------	------------	----------	----------	------------	---------

- มอก.9999 แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม, วงศกร ตระกูลศิริผดุง

มีส่วนร่วม	เหมาะสม	คุ้มค่า	พอประมาณ	ประสิทธิภาพ	ประโยชน์
------------	---------	---------	----------	-------------	----------

- วารสารวิชาการ ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, สุกานดา กลิ่นขจร ขวัญมงคล ดอนขวา

สมดุล	ส่วนร่วม	ประโยชน์
-------	----------	----------

- ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ในบริบทปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : ทางเลือกและทางออก, สุดา เหลืองโรจนกุล

คุ้มค่า	ลดต้นทุน	ลดต้นทุน	บูรณาการ	ประยุกต์
---------	----------	----------	----------	----------

- เปิดมาตรฐานเศรษฐกิจพอเพียง อุตสาหกรรมอยู่ร่วมชุมชน, อมราวดี อ่องลา

เป็นขั้นตอน	มีส่วนร่วม
-------------	------------

- สารคดีเฉลิมพระเกียรติ ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงภาคอุตสาหกรรม

ประโยชน์	ส่วนร่วม	พอเหมาะ	ประสิทธิภาพ	สอดคล้อง	เหมาะสม
----------	----------	---------	-------------	----------	---------

- เศรษฐกิจพอเพียงและหลักการทรงงานที่เรเรียนไม่รู้จบ, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

พอเหมาะ	พอประมาณ	มีส่วนร่วม	ลดทุน	ลดความเสี่ยง
---------	----------	------------	-------	--------------

คำสำคัญจากบุคคลและองค์กรที่นำความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง

- บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (SCG) การน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาดำเนินงานเพื่ออยู่รอดระยะยาว

ประมาณตน	เหมาะสม	คุ้มค่า	ลดทุน	คุ้มค่า	ลดทุน	ร่วมมือ	ประโยชน์
----------	---------	---------	-------	---------	-------	---------	----------

- บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (SCG) ธุรกิจพอเพียง อยู่ยั่งยืน 103 ปี

ประมาณตน	ประโยชน์
----------	----------

- บริษัท บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) การประกวดผลงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ครั้งที่ 2

สอดคล้อง	ประมาณตน	เชื่อมโยง
----------	----------	-----------

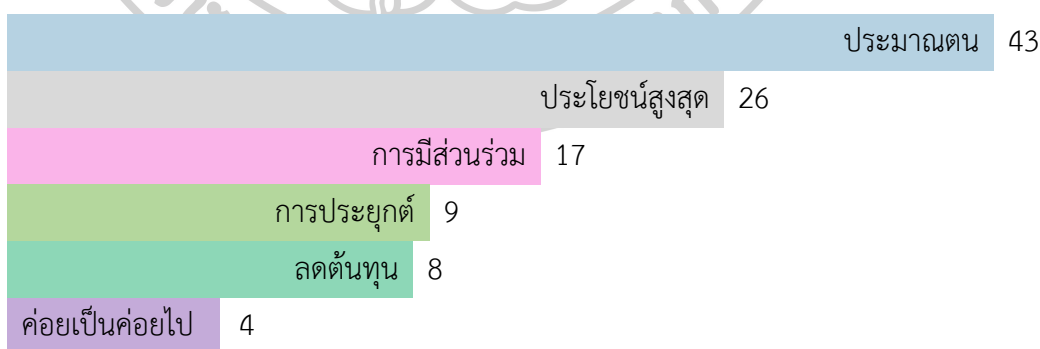
- การเรียนรู้ศาสตร์พระราชากับวิถีบางจาก

สมดุล	มีส่วนร่วม	สอดคล้อง
-------	------------	----------

- บริษัทไทยโตชิบ่าอุตสาหกรรม จำกัด เศรษฐกิจพอเพียง

ปรับปรุง	ประสิทธิภาพ	สอดคล้อง	ค่อยเป็นค่อยไป	ประหยัด	เรียบง่าย	สอดคล้อง
เหมาะสม	ประโยชน์	ร่วมมือ	ประโยชน์	ประยุกต์	คุ้มค่า	ประยุกต์

ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

ภาพที่ 49 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ “ประมาณตน” การคำนึงถึงขีดความสามารถหรือศักยภาพของตน ไม่กระทำการใดที่เกินตัว

3.1.1.3 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา
ด้านสังคมด้วยการสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ
งานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก ค.)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระบรมราโชวาท 29 ตุลาคม 2517

สามัคคี ประรองดอง ประโยชน์

- พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2536

สอดคล้อง สามัคคี ประรองดอง

- พระราชดำรัส 31 มีนาคม 2538

เกื้อกูล ประรองดอง ประโยชน์

- พระราชดำรัส 26 มีนาคม 2527

พร้อมพรัก เอื้อเพื่อ ประโยชน์

- พระราชดำรัส 14 กรกฎาคม 2541

สามัคคี ประโยชน์

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือมิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง, ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

เชื่อมโยง	เกื้อกูล	เสมอภาค	เท่าเทียม	ร่วมมือ	ประสิทธิภาพ	เกื้อกูล	สอดคล้อง
พึ่งพา	เชื่อมโยง	เสมอภาค	อะลุ่มอล่วย	เอื้อเพื่อ	เหมาะสม	เสมอภาค	เอื้อเพื่อ
เกื้อกูล							

- หนังสือโต้เบียงพระยุคลบาท, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ประสาน เชื้อโยง ส่วนร่วม ประโยชน์ สอดคล้อง

- หนังสือตามรอยพระยุคลบาท, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

สามัคคี เอื้ออาทร

- หนังสือพุทธเกษตรเพื่อชีวิตและสังคม, พลโทฉลอง โชติกะคาม

เกื้อกูล เหมาะสม เกื้อกูล พึ่งพา

- เอกสารสรุปการประชุมประจำปี การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เชื่อมโยง เหมาะสม

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ (กพ.)

พอควร เกื้อกูล เกื้อหนุน เหมาะสม ประโยชน์ สอดคล้อง ประชาธิปไตย

- การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เกื้อกูล สามัคคี

- เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

เกื้อกูล ประสาน เหมาะสม เชื่อมโยง

- บทความการดำเนินชีวิตโดยการใช้การพึ่งพาตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในโครงการช่างหัวมัน ตามพระราชดำริ

เกื้อกูล ประโยชน์

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับสังคมไทย, ศ.ณัฐพงศ์ ทองภักดี

สามัคคี สอดคล้อง อนุโลม เป็นกลาง เท่าเทียม เสมอภาค

- โลกาภิวัตน์กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : สังคม

เชื่อมโยง เป็นธรรม

- วิฤทธิเศรษฐกิจ 2540 และความเป็นมาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนา
ที่ยั่งยืน : สังคม ดร.ปริญญช พิบูลสรารุช

เกื้อกูล เป็นธรรม ปรงดอง เหมาะสม

- พอแล้วดี THE CREATOR มิติด้านสังคม

เอื้ออาทร

- โครงการตามพระราชประสงค์หุบกะพง จ.เพชรบุรี สหกรณ์เป็นแนวทางพัฒนาชีวิต

เป็นธรรม เกื้อกูล

คำสำคัญจากบุคคลและองค์กรที่นำความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง

- กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ ต.น้ำขาว จ.สงขลา

ประสาน ประโยชน์ สอดคล้อง สามัคคี ฟังฟัง ประมาณตน

- สหกรณ์ศูนย์ส่งเสริมศิลปหัตถกรรมชุมชน กรุงเทพฯ

เชื่อมโยง ประโยชน์

- โครงการปิดทองหลังพระสืบสานแนวพระราชดำริ

เสมอภาค ประสาน มีส่วนร่วม

ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาสังคม

ภาพที่ 50 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านสังคม

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านสังคมด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ “การเชื่อมโยง ประสาน” การเชื่อมโยงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ทุกระดับเข้าด้วยกันผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยทั้งความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

3.1.1.4 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยการสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก ง.)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระราชดำรัส 5 ธันวาคม 2529

ประโยชน์ เหมาะสม ประโยชน์

- พระบรมราโชวาท 15 กรกฎาคม 2519

ปรับปรุง ประโยชน์ ประโยชน์

- พระบรมราโชวาท 16 สิงหาคม 2547

ปรับใช้ ประโยชน์

- พระบรมราโชวาท 20 พฤศจิกายน 2539

ปรับปรุง มีส่วนร่วม

- พระบรมราชาวาท 19 กรกฎาคม 2517

คุ่มค่า สอดคล้อง

- พระราชดำรัส 18 ตุลาคม 2520

ประโยชน์ ประโยชน์

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือโต้เบียงพระยุคลบาท, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ใช้น้อย ประโยชน์ เชื่อมโยง ปรับปรุง อนุรักษ์ จัดสรร เหมาะสม ประสิทธิภาพ
ประโยชน์ สอดคล้อง สอดคล้อง ประโยชน์ ประยุกต์

- หนังสือมิติทางวัฒนธรรม ในยุคเศรษฐกิจพอเพียง, ศ.ดร.นิธิ เอียวศรีวงศ์

แก๊งกุล ฟันฟู คุณค่า ประโยชน์

- หนังสือการพัฒนาเกษตรแบบยั่งยืน หัวข้อการพัฒนาแนวโน้วหรือปรัชญาสีเขียว, ฉลอง โชติกะคาม

อนุรักษ์ คุ่มครอง สมดุล ประโยชน์

- หนังสือถอดรหัสนักวิชาการผู้มองเห็นอนาคต

คุ่มค่า ประสิทธิภาพ ฟันฟู ทำให้ง่าย คุ่มค่า เหมาะสม จัดสรร มูลค่า

- บทความ บริหารน้ำอย่างรู้ค่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ประโยชน์ จัดการ เหมาะสม ประยุกต์ ประโยชน์

- บทความ การดำเนินชีวิตโดยการพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โครงการ ช่างหัวมัน

ประโยชน์ อนุรักษ์ ประยุกต์ ประโยชน์

- เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน : ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สอดคล้อง มูลค่า ประโยชน์ เหมาะสม

- แนะนำเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรยั่งยืนแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม, ไทยรัฐออนไลน์, อำนวยการ
เสนาณรงค์

ร่วมกัน อนุรักษ์ ฟันฟู ปรับปรุง

- โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม (กปร.)

ประโยชน์ ทำให้ง่าย เหมาะสม ประโยชน์ จัดสรร เหมาะสม เหมาะสม ประโยชน์
ทำให้ง่าย รักษา ประโยชน์ ประโยชน์

- หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : การพัฒนาสู่ความยั่งยืน, อานนท์ บุญยรัตเวช

ประโยชน์ ประหยัด คุณค่า

คำสำคัญจากบุคคลและองค์กรที่นำความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง

- โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ : โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ปรับปรุง เหมาะสม

- โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, มูลนิธิชัยพัฒนา

เรียบง่าย บำบัด เรียบง่าย ประโยชน์

- แหลมผักเบี้ย วิธีบำบัดตามแนวทางพ่อ, ศ.ดร. เกษม จันทร์แก้ว

บำบัด เรียบง่าย

- โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)

ฟื้นฟู เหมาะสม อนุรักษ์ เหมาะสม ประหยัด ประโยชน์

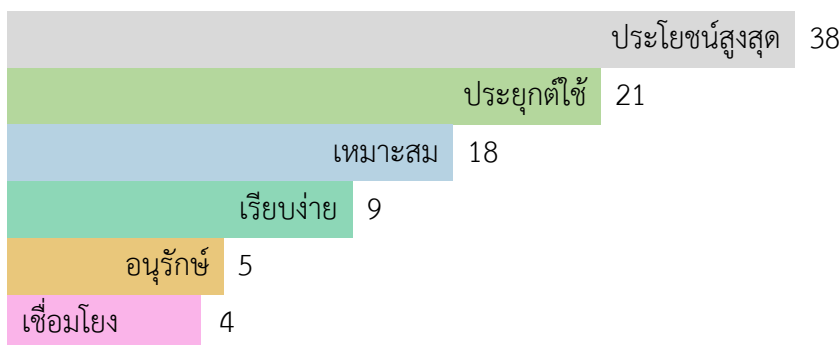
- บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) SCG โครงการจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ประสิทธิภาพ สอดคล้อง อนุรักษ์ ประโยชน์ จัดการ เหมาะสม ประโยชน์

- บริษัท ปตท. จำกัด โครงการรักษ์ป่า สร้างคน 84 ตำบล วิธีพอเพียงกับ ปตท.

คุ้มค่า ประหยัด ประยุกต์

ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 51 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ “**ประโยชน์สูงสุด**” เป็นการประยุกต์ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุด

3.1.1.5 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา ด้านศิลปกรรมด้วยการสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก จ.)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระบรมราโชวาท 12 ตุลาคม 2513

สร้างสรรค์ รักษา

- พระราชดำรัส 26 ธันวาคม 2504

คุ้มค่า รักษา

- พระราชดำรัส 12 ตุลาคม 2509

เกื้อกูล

- พระราชดำรัส 8 กันยายน 2515

เหมาะสม

- พระราชดำรัส 10 สิงหาคม 2519

ประโยชน์ ประโยชน์

- พระราชดำรัส ปี 2550

คุ้มค่า ประโยชน์

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (2560 – 2564)

ประยุกต์ เชื่อมโยง ประยุกต์

- หนังสือ Living Thai

รักษา คุ้มค่า คุ้มค่า เรียบง่าย ประยุกต์ ดำรง เชื่อมโยง

- หนังสือพระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ผ่านงานสถาปัตยกรรม, วรชัย ตันติศิริวัฒน์ และวนิดา สภาพร

คุ้มค่า	ประโยชน์	เรียบง่าย	ประหยัด	เหมาะสม	ประยุกต์	เหมาะสม	เรียบง่าย
เอกลักษณ์	พอดี						

- หนังสือพระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ผ่านงานสถาปัตยกรรม, วรชัย ตันติศิริวัฒน์ และวนิดา สภาพร

เรียบง่าย	ออกแบบ	ประโยชน์	เรียบง่าย	เชื่อมโยง	พอควร	เกื้อกูล
-----------	--------	----------	-----------	-----------	-------	----------

- การสร้างศาลหลักเมือง กรุงเทพมหานคร

ดัดแปลง	เหมาะสม	คุ้มค่า	ประหยัด	คุ้มค่า	บูรณาการ	สอดคล้อง	ประโยชน์
---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------	----------

- การสร้างวัดพระราม 9 กาญจนาภิเษก

เหมาะสม	เรียบง่าย	ประโยชน์	เชื่อมโยง
---------	-----------	----------	-----------

- หนังสือมิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง, ศ.ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

พอประมาณ	คุณค่า	คุณค่า	ประโยชน์	ประหยัด	พึงพิง	จัดการ	ทุนต่ำ
ประยุกต์	อนุรักษ์	ประโยชน์	จ่ายต่ำ	พลิกแพลง	สอดคล้อง		

คำสำคัญจากบุคคลและองค์กรที่นำความรู้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้จริง

- คณาจารย์ภาควิชาออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประโยชน์	ประหยัด	สอดคล้อง	ประยุกต์	ประหยัด	ประโยชน์
----------	---------	----------	----------	---------	----------

- ศรุต เกียรติภาคภูมิ เศษวิเศษที่เสกด้วยปัญญา

ประมาณตน	ประเมิน	พึงพา	ประโยชน์
----------	---------	-------	----------

- ปราชญ์ นิยมคำ ผ้าครามที่สอนให้คนรักธรรมชาติ

รู้ประมาณ	เชื่อมโยง	คุณค่า	ประยุกต์	ลดต้นทุน
-----------	-----------	--------	----------	----------

- ศุภชัย แก้วทงค์ (TIMA)

ประยุกต์	เรียบง่าย	เชื่อมโยง
----------	-----------	-----------

- แบรินด์ SODA ผ้าพันคอ “พอเพียง”

เชื่อมโยง

ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านศิลปกรรม

ภาพที่ 52 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านศิลปกรรม

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านศิลปกรรมด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ **“ประโยชน์สูงสุด”** เป็นการสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดด้านการประยุกต์ใช้วัสดุ

3.1.1.6 การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา ด้านจิตใจ ด้วยการสรุปจำนวนคำที่พุดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ งานวิจัย ดังนี้ (ภาคผนวก ฉ.)

คำสำคัญจากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

- พระราชดำรัส 4 ธันวาคม 2541

พอประมาณ มั่นคง เป็นกลาง

- พระบรมราโชวาท 12 กรกฎาคม 2529

หนักแน่น ส่วนรวม เมตตา

- พระบรมราโชวาท 11 มีนาคม 2524

หนักแน่น มั่นคง

- พระบรมราโชวาท 14 กรกฎาคม 2526

มั่นคง เป็นกลาง

- พระบรมราโชวาท 2 กรกฎาคม 2535

สงบ หนักแน่น

- พระบรมราโชวาท 21 กรกฎาคม 2526

แนวแน่ เป็นกลาง สงบ เป็นกลาง

คำสำคัญจากเนื้อหาในหนังสือหรือบทความวิชาการ

- หนังสือใต้เบื้องพระยุคลบาท, ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

เอื้ออาทร เมตตา

- หนังสือมิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง, ศ.นพ. ประเวศ วะสี

เอื้ออาทร สงบ

- บทความการดำเนินชีวิตโดยใช้การพึ่งพาตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ในโครงการช่างหัวมันตามพระราชดำริ, วิโรจน์ เกษภูาลักษณ์, กมลวรรณ ตรีชั้น,
ทิพย์สุรีย์ เริ่มสูงเนิน

เข้มแข็ง เอื้ออาทร เข้มแข็ง ประโยชน์

- เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง, คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เป็นกลาง เข้มแข็ง หนักแน่น ประโยชน์ เมตตา สงบ

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร ด้านจิตใจ (กปร.)

รู้จักพอ มั่นคง

- เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน, รศ.ดร.พรชัย เจดามาน

เข้มแข็ง เอื้ออาทร ประโยชน์

- การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

เข้มแข็ง เอื้ออาทร ประโยชน์ มั่นคง

- จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ กว่า 1 ทศวรรษ

เป็นกลาง มั่นคง เป็นธรรม

- ยึดแนวพระราชดำรัส 3 มิติเดินหน้าสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน สนพ.กรุงเทพธุรกิจ, ดร.วีรไท
สันติประภาพ

เอื้อเฟื้อ ประโยชน์

- ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ (กพ.)

เข้มแข็ง มั่นคง เอื้ออาทร ประโยชน์ ประโยชน์

- ความสัมพันธ์แห่งหลักพุทธปรัชญากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, อ.วิรุณ ศิริจานุสรณ์

รู้ประมาณ เข้มแข็ง แน่วแน่ ประโยชน์

- พอแล้วดี THE CREATOR, มิติทั้ง 4 ด้านของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง: จิตใจ

พอประมาณ มั่นคง

- วิธีการพัฒนาชีวิตโดยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

เอื้ออาทร ประโยชน์ เข้มแข็ง

- หลักการพึ่งตนเอง เศรษฐกิจพอเพียง: จิตใจ

เข้มแข็ง หนักแน่น เอื้ออาทร มั่นคง

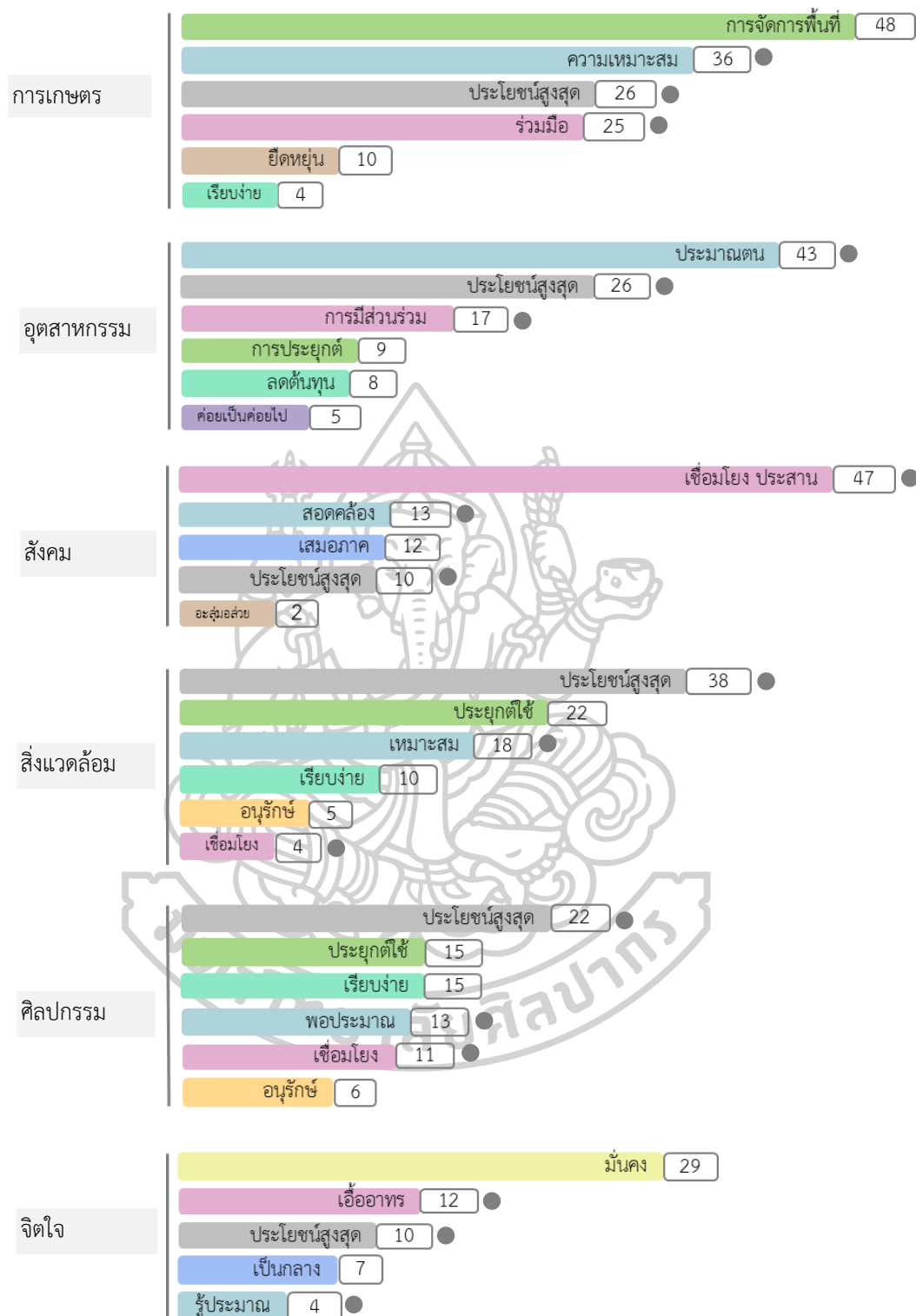
ข้อสรุปจำนวนคำที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดจากเอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ในการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านจิตใจ

ภาพที่ 53 แสดงปริมาณการจัดกลุ่มคำสำคัญ ในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านจิตใจ

สรุปผลจากการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ ทำให้ค้นพบว่า หลักการสำคัญในการปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านจิตใจด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือ “**มั่นคง**” คือ มีพื้นฐานจิตใจที่มั่นคง เอื้ออาทร คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

ลำดับต่อไปจึงทำการคัดกรองข้อมูล จากความหมายของคำและจากการแทนค่าด้วยสีที่เหมือนกันให้เหลือเฉพาะคำสำคัญที่พูดถึงตรงกันและครอบคลุมอยู่ในทุกด้านของการพัฒนาประเทศไทยในช่วงต้นมากที่สุด เพื่อนำไปสู่การสร้างทฤษฎีหรือองค์ความรู้ใหม่ และบูรณาการร่วมกับหลักการทางสุนทรียศาสตร์เพื่อสร้างสรรค์งานเครื่องประดับร่วมสมัยต่อไป

ภาพที่ 54 แสดงคำสำคัญที่พูดถึงตรงกันมากที่สุดและครอบคลุมอยู่ในทุกด้านของการพัฒนาประเทศไทย

3.1.2 สรุปหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม และด้านจิตใจ ด้วยกระบวนการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ (Keywords) และการคัดกรองคำที่เหมือนให้เหลือเฉพาะคำสำคัญที่พูดถึงตรงกันมากที่สุด และครอบคลุมอยู่ในทุกด้านของการพัฒนาประเทศไทย ทำให้ค้นพบหลักการสำคัญที่เป็นแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประกอบไปด้วย 3 ประการ ดังนี้

1.ประมาณตน	การคำนึงถึงขีดความสามารถ หรือ ศักยภาพของตน ไม่ทำอะไรเกินตัว
2.ประโยชน์สูงสุด	การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุขโดยไม่ต้องลงทุนสูง
3.เชื่อมโยง ประสาน	การคิดและดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงมิติต่างๆเข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

ภาพที่ 55 สรุปหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย

3.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลจากการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากสถานที่จริงของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาครอบคลุมในด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตร ปัญหาพื้นที่ทำกิน และปัญหาการสร้างเครือข่ายชุมชนโดยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ได้ทรงพัฒนาพื้นที่ในโครงการดังกล่าวจนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม โครงการวิจัยนี้จึงต้องการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการสำคัญที่เป็นแก่นแท้ของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย เพื่อนำไปบูรณาการร่วมกับหลักสุนทรียศาสตร์เพื่อการออกแบบเครื่องประดับต่อไป

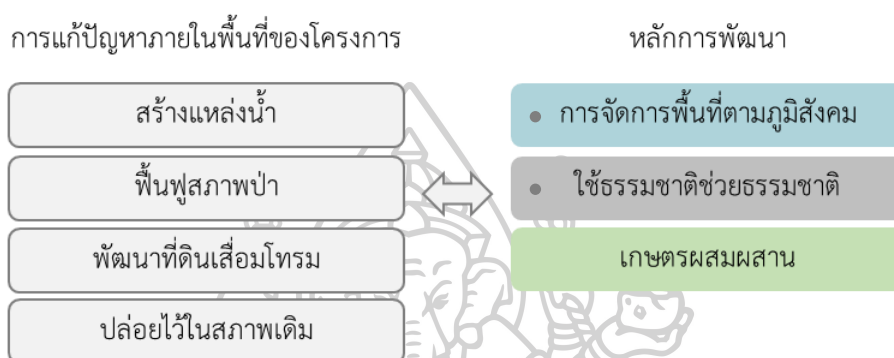
ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถแบ่งได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

(1) การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทรงงานหรือหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงนำมาแก้ไขปัญหภายในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย

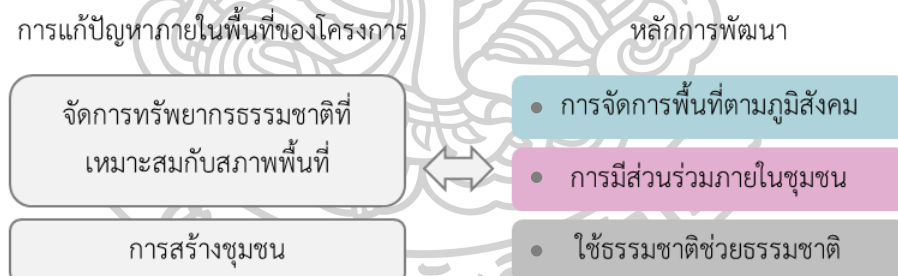
(2) การนำหลักการทรงงานหรือหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล(ส่วนที่1)มาเป็นเกณฑ์ในการค้นหาแก่นแท้ของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทรงงานหรือหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงนำมาแก้ไขปัญหภายในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ประกอบด้วย 7 โครงการ ดังนี้

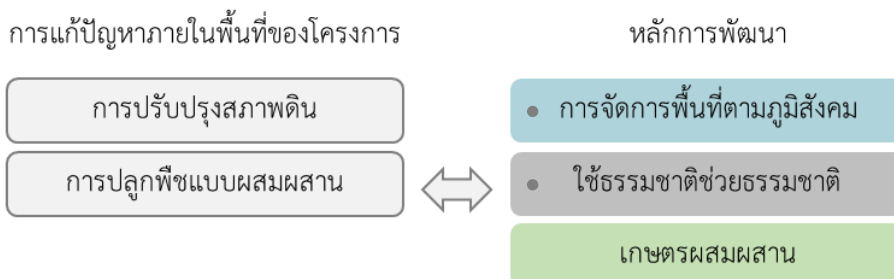
3.1.3.1 โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

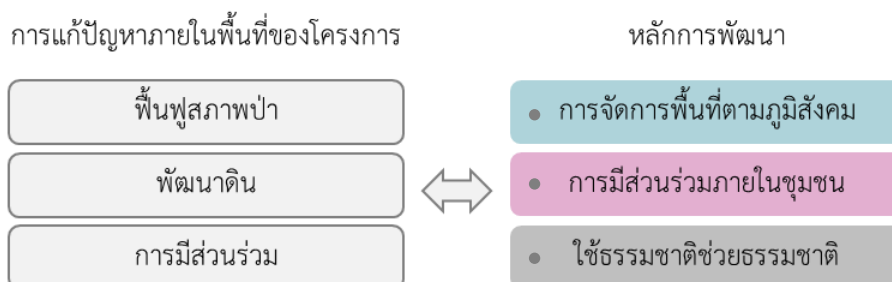
3.1.3.2 โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

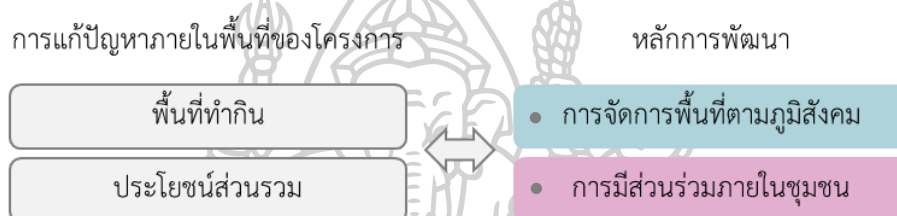
3.1.3.3 ศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.1.3.4 ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

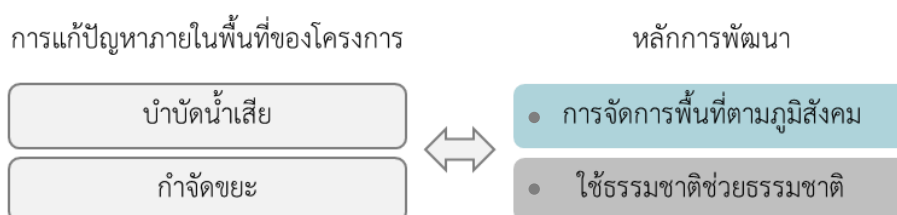
3.1.3.5 โครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง

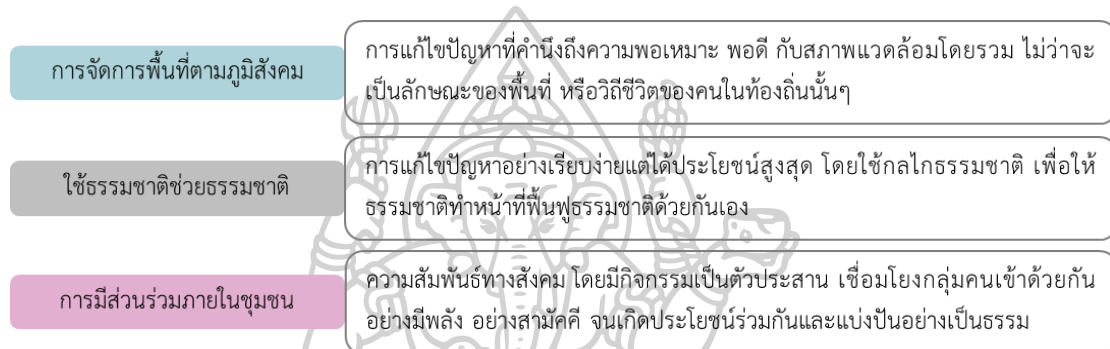
3.1.3.6 โครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

3.1.3.7 โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

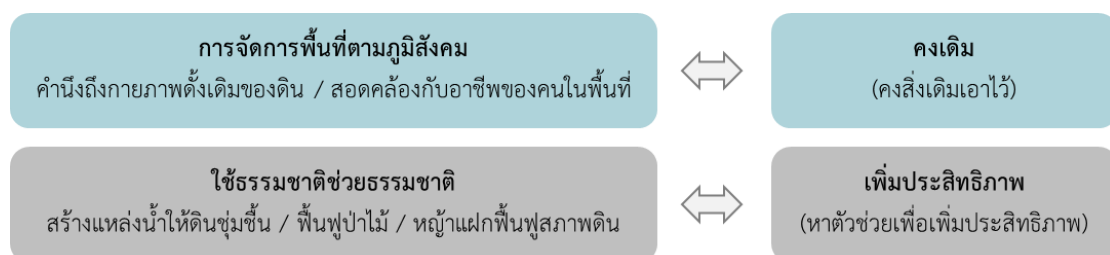
จากการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทรงงานหรือหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ที่ทรงนำมาแก้ไขปัญหภายในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการจัดกลุ่มเพื่อทำการคัดเลือกคำสำคัญ (Keywords) และการคัดกรองคำที่เหมือนให้เหลือเฉพาะคำสำคัญที่พูดถึงตรงกันมากที่สุด ทำให้ค้นพบหลักการสำคัญของการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตก ที่ประกอบไปด้วยหลักการพัฒนา 3 ประการ คือ การจัดการพื้นที่ตามภูมิสังคม ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การมีส่วนร่วมภายในชุมชน

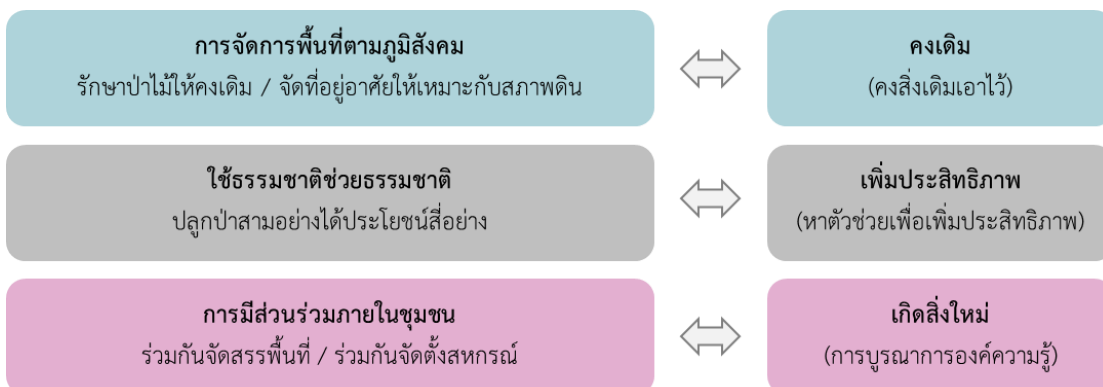
ภาพที่ 56 แสดงหลักการสำคัญของการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย

ส่วนที่ 2 การนำหลักการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 อันประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ตามภูมิสังคม ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ การมีส่วนร่วมภายในชุมชน มาเป็นเกณฑ์ในการค้นหาแก่นแท้ของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย

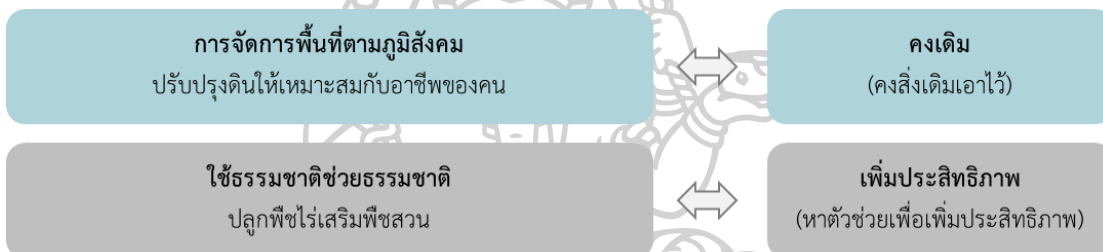
- การพัฒนาภายในพื้นที่ของโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

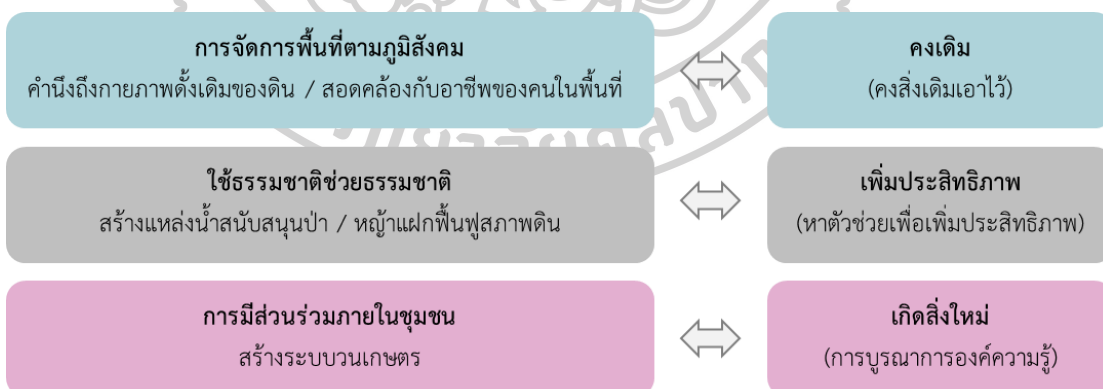
- การพัฒนาภายในพื้นที่ของโครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

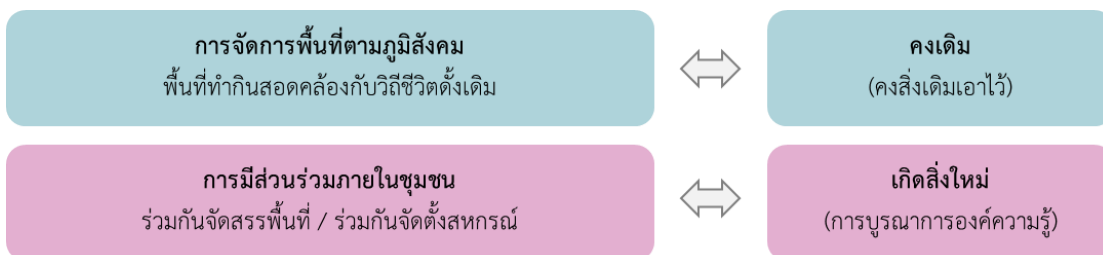
- การพัฒนาภายในพื้นที่ของศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

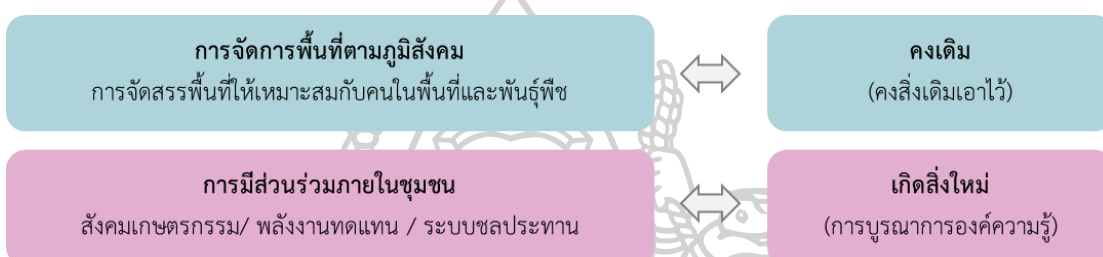
- การพัฒนาภายในพื้นที่ของศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

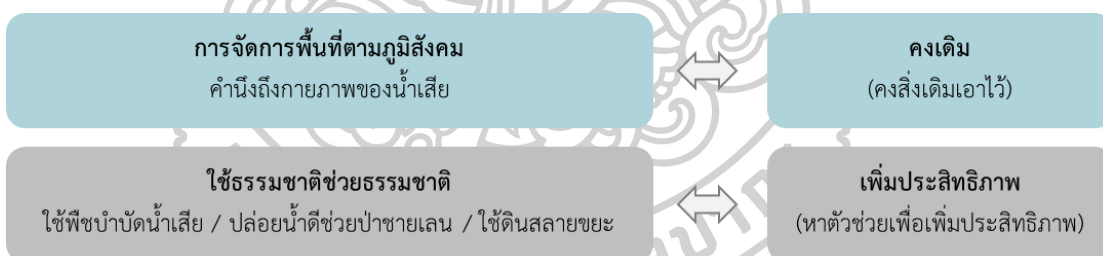
- การพัฒนาภายในพื้นที่ของโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง

- การพัฒนาภายในพื้นที่ของโครงการชั่งหัวมัน ตามพระราชดำริ

- การพัฒนาภายในพื้นที่ของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

3.1.4 สรุปหลักการสำคัญของการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ เพื่อพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากการวิเคราะห์ข้อมูลการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้พัฒนาพื้นที่ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย จะเห็นได้ว่าการดำเนินในพื้นที่มุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างพอเพียง เพื่อปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการเกษตร ปัญหาพื้นที่ทำกิน และปัญหาการสร้างเครือข่ายชุมชน จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่าหลักการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย 3 ประการ คือ คงเดิม (การคงสิ่งเดิมเอาไว้) เพิ่มประสิทธิภาพ (การหาตัวช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ) และเกิดสิ่งใหม่ (การบูรณาการองค์ความรู้)

คงเดิม	การรักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะพอดี มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและสิ่งแวดล้อมเคารพในภูมิสังคม
เพิ่มประสิทธิภาพ	การขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป
เกิดสิ่งใหม่	การบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาร่วมกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดสิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์

ภาพที่ 57 หลักการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย

3.1.5 สรุปหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะให้คนดำเนินชีวิตด้วยทางสายกลาง ด้วยการปฏิบัติหรือกระทำการใด ๆ ด้วยความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ประกอบกับการมีคุณธรรมในการนำความรู้มาใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ทุกคนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมีความสุขทั้งทางกายและจิตใจท่ามกลางกระแสการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้งของโลก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงถูกนำมาพัฒนาประเทศไทยในทุกมิติ ครอบคลุมทั้งทางด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และสุนทรียศาสตร์ โครงการวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ผ่านผลงานเครื่องประดับที่สามารถขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

ในการสร้างองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การพัฒนาด้านการเกษตร ด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ด้านสังคม ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านศิลปกรรม และด้านจิตใจ ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสามารถค้นพบหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย ดังนี้

(1) **ประมาณตน** คือ การคำนึงถึงขีดความสามารถ หรือ ศักยภาพของตน ไม่ทำอะไรเกินตัว

(2) **ประโยชน์สูงสุด** คือ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผล เกิดประโยชน์และความสุขโดยไม่ต้องลงทุนสูง

(3) **เชื่อมโยง ประสาน** คือ การคิดและดำเนินงานอย่างเป็นองค์รวม เชื่อมโยงมิติต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างกลมกลืน

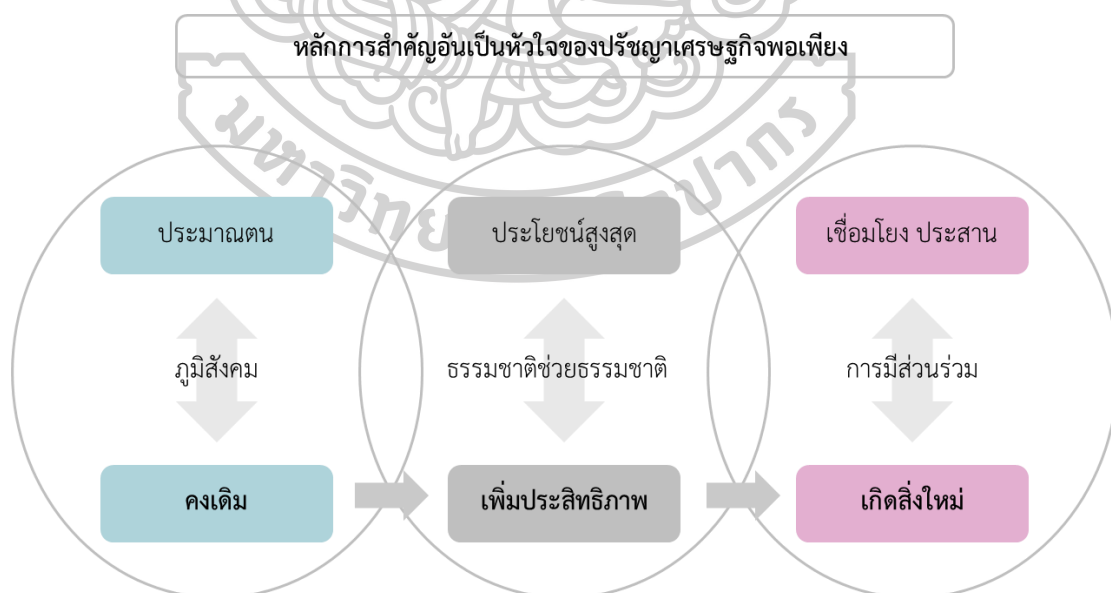
ซึ่งหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาประเทศไทย ในข้างต้น ย่อมมีความครอบคลุมการพัฒนาในทุกมิติของประเทศ ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย ทำให้ค้นพบหลักการสำคัญของการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาพื้นที่โครงการในภาคตะวันตกได้ ดังนี้

(1) **การจัดการพื้นที่ตามภูมิสังคม : คงเดิม** คือ การแก้ไขปัญหาที่คำนึงถึงความพอเหมาะ พอดี กับสภาพแวดล้อมโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของพื้นที่ หรือวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ

(2) **ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ : เพิ่มประสิทธิภาพ** คือ การแก้ไขปัญหาอย่างเรียบง่ายแต่ได้ประโยชน์สูงสุด โดยใช้กลไกธรรมชาติ เพื่อให้ธรรมชาติทำหน้าที่ฟื้นฟูธรรมชาติด้วยตัวเอง

(3) **การมีส่วนร่วมภายในชุมชน : เกิดสิ่งใหม่** คือ ความสัมพันธ์ทางสังคม โดยมีกิจกรรมเป็นตัวประสาน เชื่อมโยงกลุ่มคนเข้าด้วยกันอย่างมีพลัง อย่างสามัคคี จนเกิดประโยชน์ร่วมกันและแบ่งปันอย่างเป็นธรรม

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของหลักการพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

ภาพที่ 58 แสดงหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทำให้สามารถสรุปองค์ความรู้อันเป็นเนื้อหาสาระของหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปบูรณาการกับความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับได้ 3 ประการด้วยกัน คือ

1. คงเดิม คือ การรักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะพอดี มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและสิ่งแวดล้อมเคารพในภูมิสังคม

2. เพิ่มประสิทธิภาพ คือ การขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป

3. เกิดสิ่งใหม่ คือ การบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาร่วมกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดสิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์

ดุชนิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ในการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านศิลปะเครื่องประดับ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาสติปัญญาและการตระหนักถึงหัวใจของความพอเพียง ดังนั้นเมื่องานเครื่องประดับเทียบได้กับสื่อทางปรัชญาและสุนทรียศาสตร์อันสามารถสะท้อนภาพความคิดและการรับรู้อันมีประสิทธิภาพต่อผู้ชมและผู้สวมใส่ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อนำมาบูรณาการร่วมกับหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงสามารถนำไปสู่แนวทางการสร้างสรรค์งานเครื่องประดับอันมีผลลัพธ์ในการฟื้นฟู พัฒนาสภาพสังคมและจิตใจของมนุษย์ได้อย่างลุ่มลึก สอดคล้องกับหลักคิดของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่ได้กล่าวสรุปถึงประเด็นสุนทรียภาพไว้ว่า แท้จริงความรู้ลึกสะเทือนใจที่เกิดขึ้นในจิตใจของเราอันเนื่องมาแต่สุนทรียภาพที่มีอยู่ในสิ่งนั้น ไม่ใช่เป็นเพราะความงามหรือความประณีตบรรจงที่มีเท่านั้นโดยลำพัง เพราะศิลปะกรรมที่เป็นเลิศนอกจากมีองค์ประกอบและวิธีทำที่สมบูรณ์แล้ว ยังต้องมีการแสดงความคิดสูง อันได้แก่ความคิดที่ยกจิตใจของผู้พินิจดู หรือผู้อ่านผู้ฟังศิลปะกรรมนั้นขึ้นลอยสูงด้วย³¹

ในกระบวนการค้นหาหลักการทางสุนทรียศาสตร์ ได้มีการศึกษาวิธีการสื่อสารภาษาแห่งทัศนศิลป์ของศิลปินผ่านผลงานศิลปะในแขนงต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ และสื่อผสม สถาปัตยกรรม รวมถึงเครื่องประดับ โดยจัดแบ่งแหล่งข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

³¹ อธิพิล ตั้งโกลก, *แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง*, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2550), 89.

- (1) ผลงานศิลปะ ที่มีแนวความคิดสะท้อนตัวตนของศิลปิน
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
 - ศิลปินแห่งชาติสาขาทัศนศิลป์
 - ศิลปิน นักร้องแบบ
- (2) ผลงานศิลปะ ที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์
 - พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9
 - ศิลปิน นักร้องแบบ

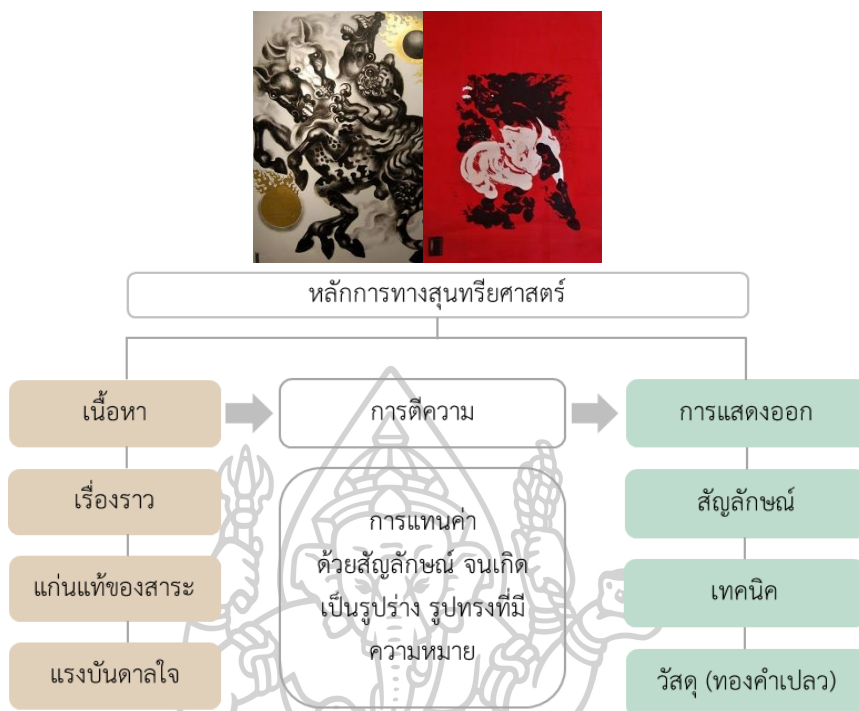
3.2.1 วิเคราะห์ผลงานศิลปะ ที่มีแนวความคิดสะท้อนตัวตนของศิลปิน

3.2.1.1 จิตรกรรมฝีพระหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

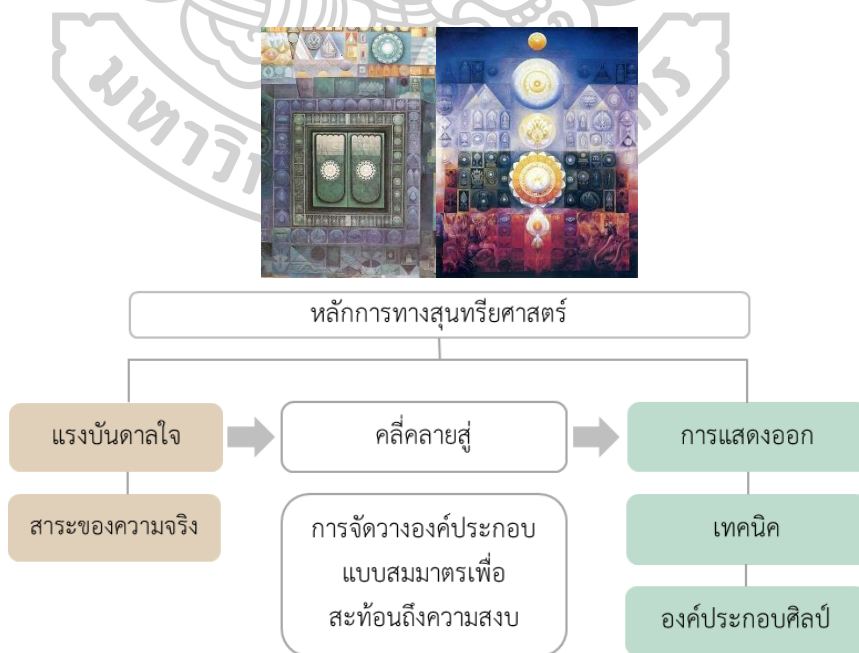
ภาพที่ 59 แสดงหลักการทำงานจิตรกรรมฝีพระหัตถ์ในพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

3.2.1.2 ดร. กล้วย์ ดัชนี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) พ. ศ. 2544

ภาพที่ 60 แสดงหลักการผลงานของ ดร. กล้วย์ ดัชนี

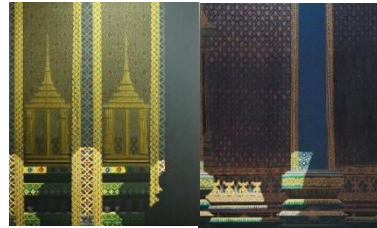
3.2.1.3 นายพิชัย นรินทร์ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม) พ.ศ. 2546

ภาพที่ 61 แสดงหลักการผลงานของนายพิชัย นรินทร์

3.2.1.4 ศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)

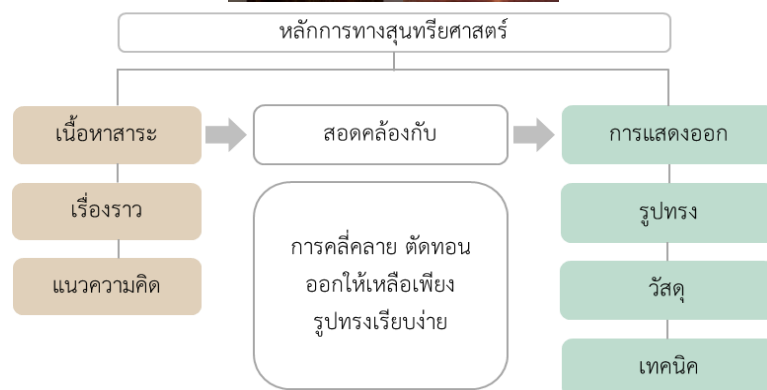
พ.ศ. 2552

ภาพที่ 62 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ปรีชา เกาทอง

3.2.1.5 ศาสตราจารย์ชลุต นิมเสมอ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประติมากรรม)

พ.ศ. 2541

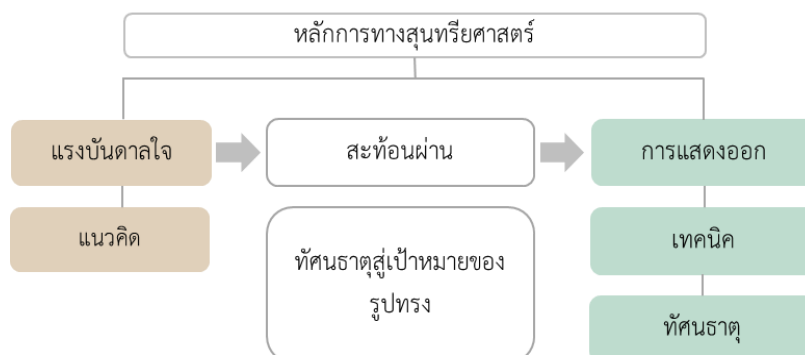
ภาพที่ 63 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ชลุต นิมเสมอ

3.2.1.6 ศาสตราจารย์เมธีนนทิวรรณ จันทนะพะลิน ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์
(ประติมากรรม) พ.ศ.2549

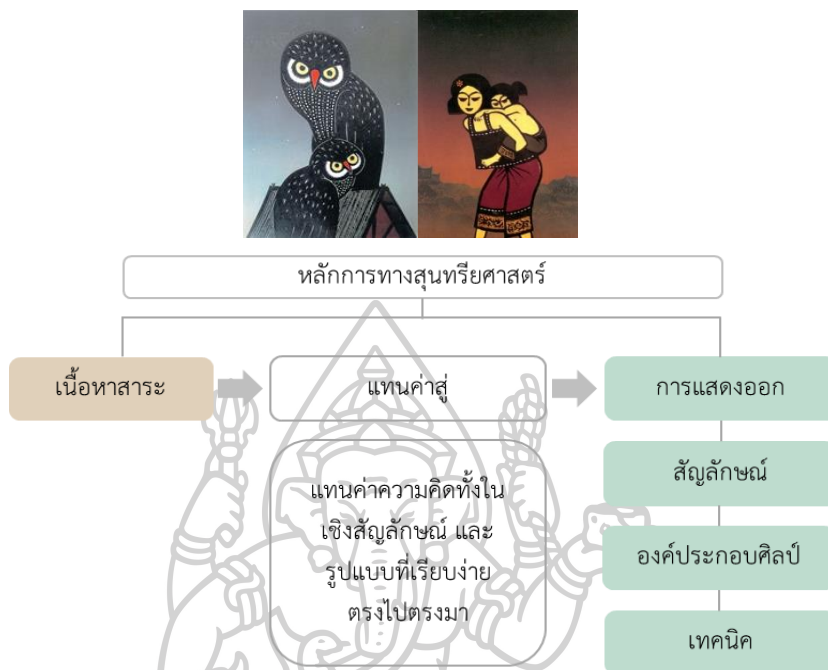
ภาพที่ 64 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์เมธีนนทิวรรณ จันทนะพะลิน

3.2.1.7 รองศาสตราจารย์เข็มรัตน์ กองสุข ศิลปินแห่งชาติ ปี สาขาทัศนศิลป์
(ประติมากรรม) พ.ศ.2555

ภาพที่ 65 แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์เข็มรัตน์ กองสุข

3.2.1.8 ศาสตราจารย์เกียรติคุณประหยัด พงษ์ดำ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์) พ.ศ. 2541

ภาพที่ 66 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์เกียรติคุณประหยัด พงษ์ดำ

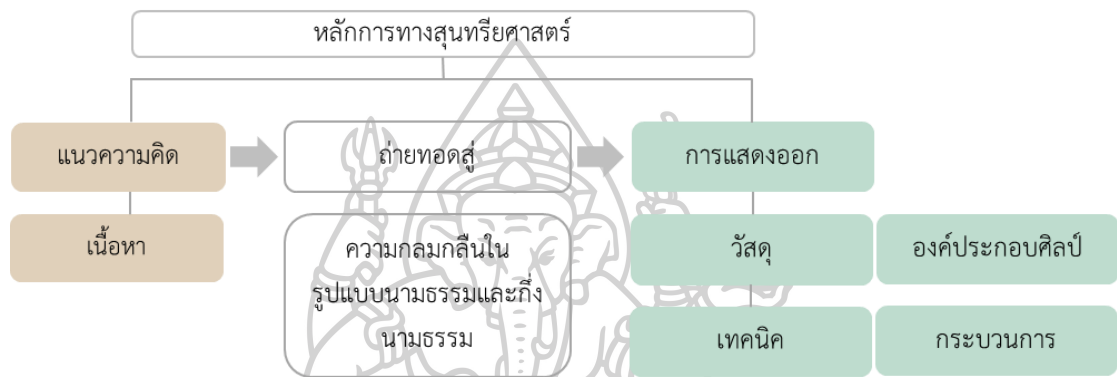
3.2.1.9 ศาสตราจารย์เดชา วราชน ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพพิมพ์และสื่อผสม) พ.ศ. 2550

ภาพที่ 67 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์เดชา วราชน

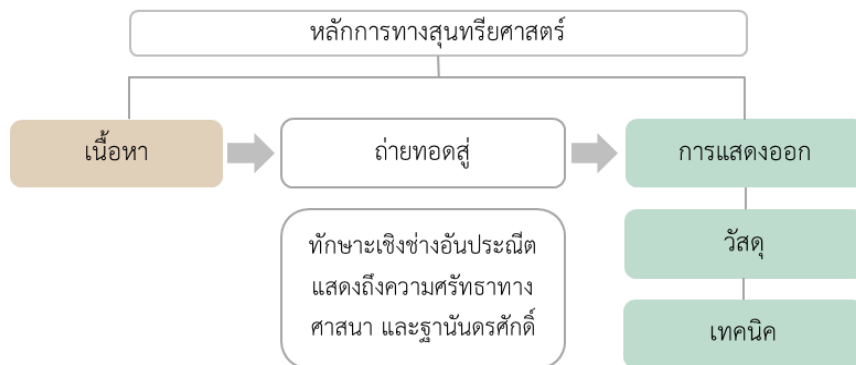
3.2.1.10 ศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (สื่อผสม)

พ.ศ. 2555

ภาพที่ 68 แสดงหลักการผลงานของศาสตราจารย์ วิโชค มุกดามณี

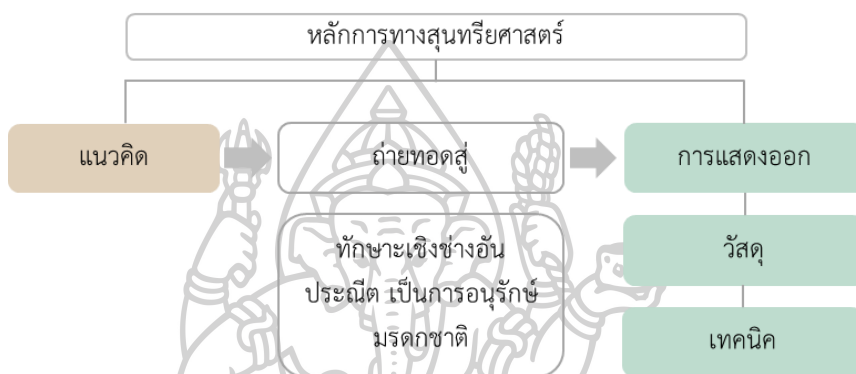
3.2.1.11 เครื่องประดับไทยประเพณีนิยม

ภาพที่ 69 แสดงหลักการผลงานของเครื่องประดับไทยประเพณีนิยม

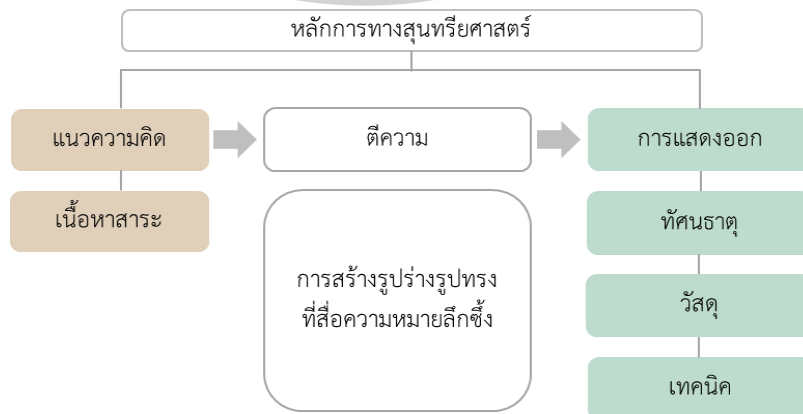
3.2.1.12 ครูเนื้อง แผงสีคำ ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ประณีตศิลป์)

พ.ศ. 2555

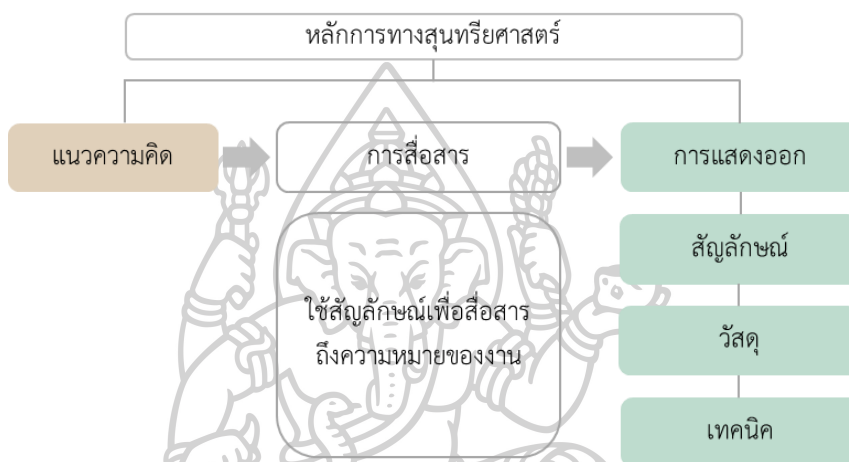
ภาพที่ 70 แสดงหลักการผลงานของครูเนื้อง แผงสีคำ

3.2.1.13 รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ : งานเครื่องประดับร่วมสมัย

ภาพที่ 71 แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์

3.2.1.14 นุตร์ อารยะวานิชย์ เชนยะวณิช : งานเครื่องประดับร่วมสมัย

ภาพที่ 72 แสดงหลักการผลงานของนุตร์ อารยะวานิชย์ เชนยะวณิช

จากข้อมูลในกลุ่มผลงานศิลปะที่มีแนวความคิดสะท้อนตัวตนของศิลปิน จะเห็นได้ว่าศิลปินมีวิธีการถ่ายทอดผลงานที่หลากหลาย เพื่อนำเสนอองค์ความรู้ด้านศิลปะวิชาการ การแสดงทางความงาม ความคิด ความรู้สึก สู่จินตนาการของผู้ชม ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคัดเลือกคำสำคัญ (Keywords) ที่ศิลปินพูดถึงตรงกันมากที่สุด จนสามารถสรุปหลักการทางสุนทรียศาสตร์ได้ว่า ในการสร้างสรรค์ผลงานจะประกอบไปด้วย 2 ส่วนที่ควบคู่ ดังนี้

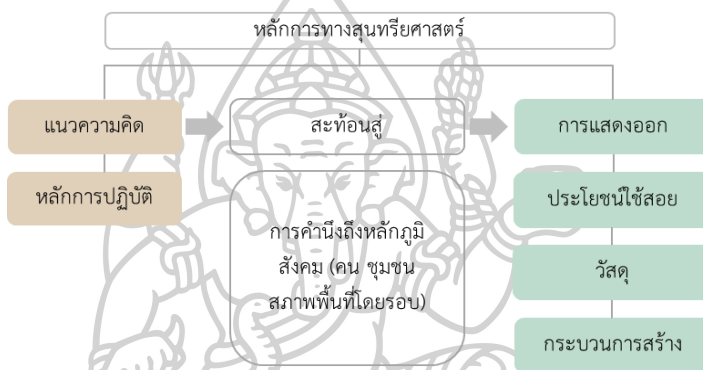
(1) ด้านเนื้อหาสาระ คือ ข้อมูลที่ศิลปินได้ศึกษาหรือทำการวิจัยอย่างเป็นระบบ จนค้นพบทฤษฎีหรือองค์ความรู้เพื่อนำมาเป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดสู่การสร้างสรรค์

(2) ด้านการแสดงผล คือ การนำเนื้อหา สาระ มาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการใช้เทคนิค วัสดุ และหลักองค์ประกอบศิลป์ จนเกิดคุณค่าทางความงาม

ซึ่งผลงานของศิลปินในกลุ่มนี้มีวิธีการเชื่อมโยงส่วนสำคัญ ทั้ง 2 ส่วน อันประกอบด้วยเนื้อหาสาระ และการแสดงผล ที่หลากหลาย เช่น การถ่ายทอดออกไปตรงมา การแทนค่า การซ่อนความหมายที่ที่เอื้อให้ผู้ชมเกิดการตีความ เป็นต้น เนื่องจากศิลปินต้องการแสดงความเป็นตัวตนผ่านผลงานศิลปะนั้นเอง

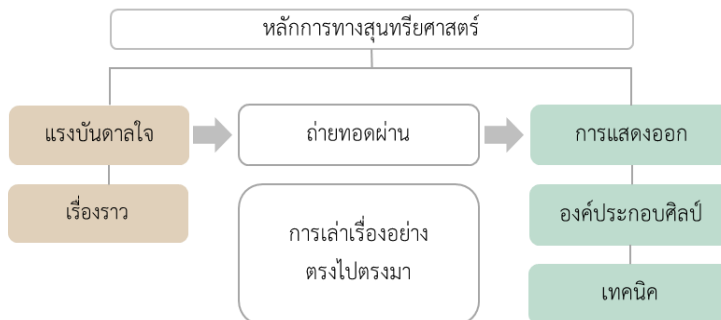
3.2.2 วิเคราะห์ผลงานศิลปะที่ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็น แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์

3.2.2.1 พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 : งานสถาปัตยกรรม

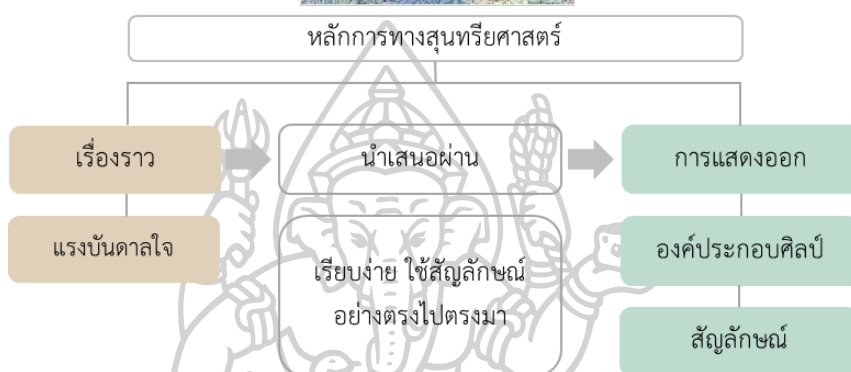
ภาพที่ 73 แสดงหลักการผลงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9

3.2.2.2 วิทมนต์ ชุนเพ็ชร: งานจิตรกรรม

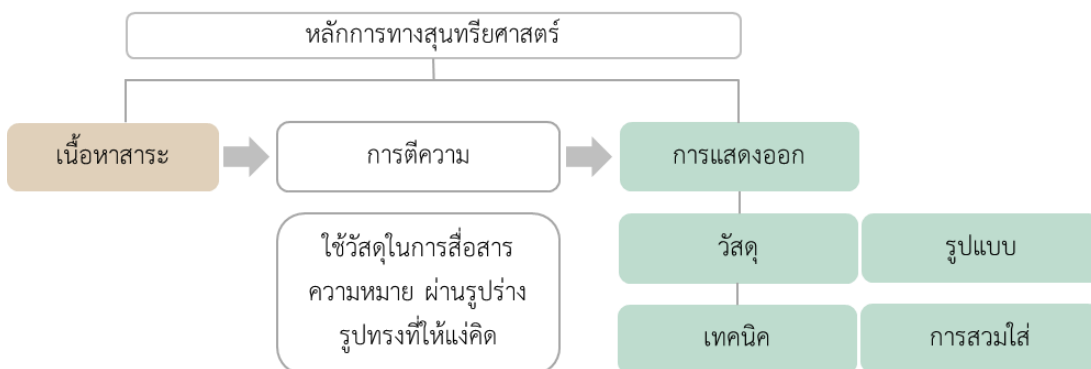
ภาพที่ 74 แสดงหลักการผลงานของวิทมนต์ ชุนเพ็ชร

3.2.2.3 ประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์: งานจิตรกรรม

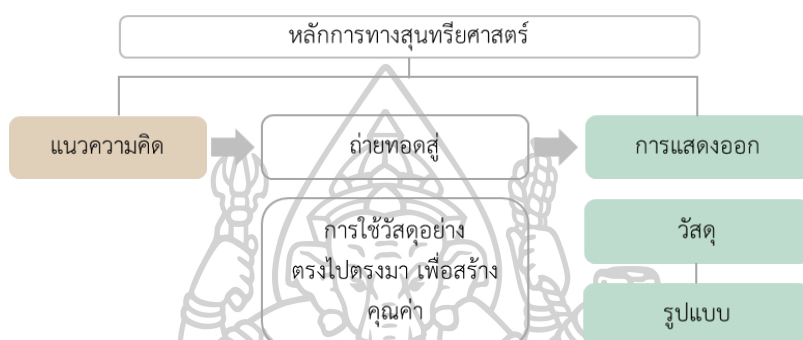
ภาพที่ 75 แสดงหลักการผลงานของประภาพร ศุภตรัยวรพงศ์

3.2.2.4 รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์ : งานเครื่องประดับร่วมสมัย

ภาพที่ 76 แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สุภาวี ศิรินคราภรณ์

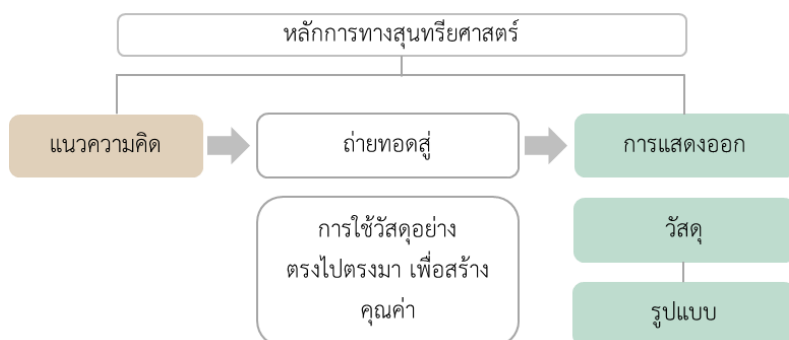
3.2.2.5 อาจารย์ทัศนัฐรสงข ศรีกุลกรณม์ : งานเครื่องประดับร่วมสมัย

ภาพที่ 77 แสดงหลักการผลงานของอาจารย์ทัศนัฐรสงข ศรีกุลกรณม์

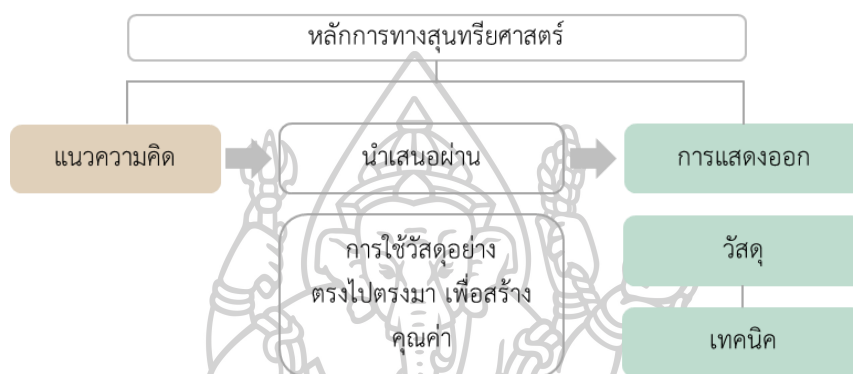
3.2.2.6 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมาภรณ์ ประพิศพงศ์วานิช : งานเครื่องประดับร่วมสมัย

ร่วมสมัย

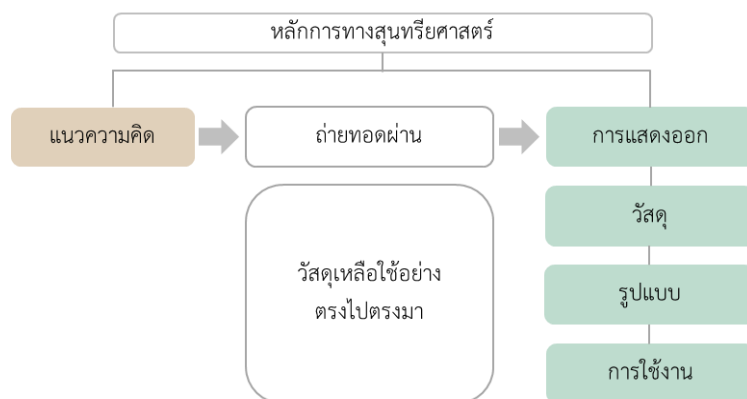
ภาพที่ 78 แสดงหลักการผลงานของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมาภรณ์ ประพิศพงศ์วานิช

3.2.2.7 รองศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ อินทรชูโต : งานผลิตภัณฑ์

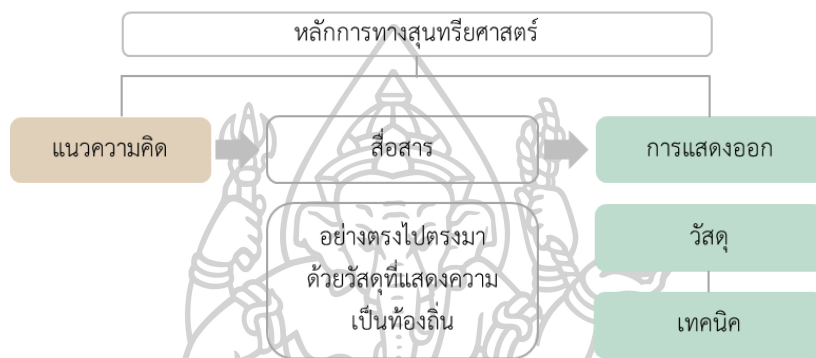
ภาพที่ 79 แสดงหลักการผลงานของรองศาสตราจารย์ ดร.สิงห์ อินทรชูโต

3.2.2.8 ศรุตฯ เกียรติภาคภูมิ : งานผลิตภัณฑ์

ภาพที่ 80 แสดงหลักการผลงานของศรุตฯ เกียรติภาคภูมิ

3.2.2.9 ศุภชัย แก้วทงงค์ : งานผลิตภัณ์ท์

ภาพที่ 81 แสดงหลักการผลงานของศุภชัย แก้วทงงค์

3.2.2.10 แบรินด์ SODA : งานสิ่งทอ

ภาพที่ 82 แสดงหลักการผลงานของแบรินด์ SODA

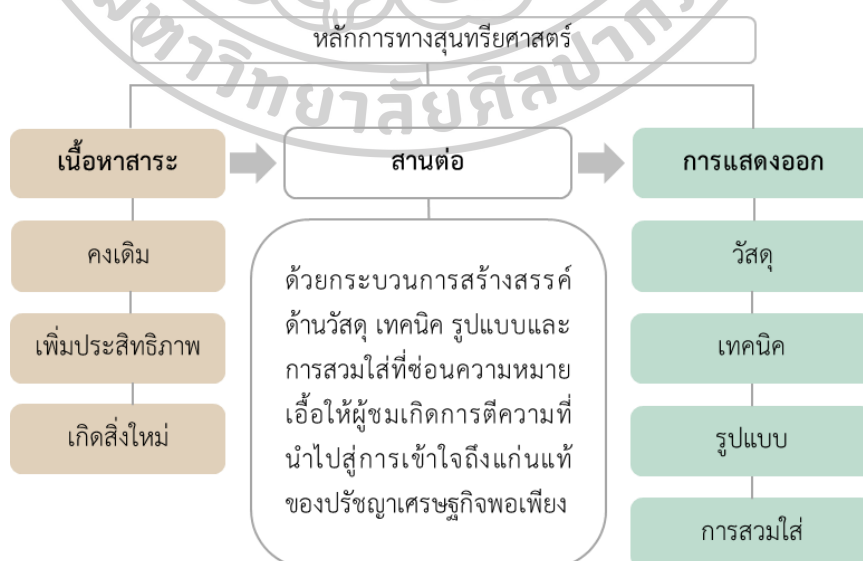
จากข้อมูลในกลุ่มผลงานศิลปะที่ น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์จะเห็นได้ว่าศิลปิน นักออกแบบ มีวิธีการถ่ายทอดผลงานอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการนำหลักของความพอประมาณ ความมีเหตุผล มาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผ่านการใช้วัสดุให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้ชมเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคัดเลือกคำสำคัญ (Keywords) ที่ศิลปินพูดถึงตรงกันมากที่สุด สามารถสรุปหลักการทางสุนทรียศาสตร์ของกลุ่มผลงานศิลปะที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ ที่ประกอบไปด้วย 2 ส่วนที่ควบคู่ ดังนี้

(1) ด้านแนวความคิด คือ การศึกษาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจนเข้าใจถึงความหมายและคุณค่าที่แท้จริงและนำมาเป็นแนวทางหรือกรอบความคิดในการสร้างสรรค์ผลงาน

(2) ด้านการแสดงออก คือ การนำเนื้อหาสาระ มาปฏิบัติให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมด้วยการใช้เทคนิค วัสดุ และหลักองค์ประกอบศิลป์ ที่มีคุณค่าทางความงาม

ซึ่งผลงานของศิลปินในกลุ่มนี้มีวิธีการเชื่อมโยงส่วนสำคัญ ทั้ง 2 ส่วน อันประกอบด้วยเนื้อหา สาระ และการแสดงออก ที่หลากหลาย เช่น การถ่ายทอดอย่างไปตรงมา การแทนค่า การซ่อนความหมายที่ที่เอื้อให้ผู้ชมเกิดการตีความ เป็นต้น เนื่องจากศิลปินต้องการแสดงความเป็นตัวตนผ่านผลงานศิลปะนั่นเอง

จากกาวิเคราะห์ผลงานของศิลปินทั้ง 2 กลุ่ม จึงได้สรุปหลักการทางสุนทรียศาสตร์เพื่อนำไปบูรณาการกับความรู้ของหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และใช้เป็นแนวทางในการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับในลำดับต่อไปได้ ดังนี้

ภาพที่ 83 สรุปหลักการทางสุนทรียศาสตร์ เพื่อนบูรณาการร่วมกับหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 วิเคราะห์ศักยภาพของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่แนวทางการออกแบบ

การคำนึงถึงประโยชน์สูงในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติเป็นหนึ่งในหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ว่าจะเป็นการคงสภาพเดิมเอาไว้หรือการการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีมาใช้เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพ จนสามารถเกิดเป็นสิ่งใหม่ที่อยู่บนพื้นฐานของความยั่งยืนเพื่อการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีแก่ประเทศชาติ

โครงการคชภูมินิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมไทย มาผนวกกับความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์เพื่อนำไปสู่แนวทางการสร้างสรรค์ผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย มุ่งเน้นการสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงศักยภาพของตนหรือการคงสิ่งเดิมที่มีคุณค่าเอาไว้ และการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสิ่งที่มีอยู่ ด้วยการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยการนำวัสดุธรรมชาติภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ภายในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย มาประยุกต์ใช้ สู่การสร้างสุนทรียะเพื่อการออกแบบที่ยั่งยืน เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

3.3.1 วัสดุภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

การพัฒนาพื้นที่ภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เป็นการพัฒนาที่เคารพในภูมิสังคม โดยการคงเดิมในคุณค่าและความสำคัญไว้ อย่างพอเหมาะพอดี มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและทรัพยากรในพื้นที่ ด้วยการนำศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติมาช่วยธรรมชาติด้วยกันเองเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพ สร้างความคุ้มค่าหรือคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป เช่น การสร้างแหล่งน้ำเพื่อสนับสนุนป่าและดิน การใช้หญ้าแฝกช่วยฟื้นฟูป่าสภาพดิน ปลูกป่าสามอย่างได้ประโยชน์สี่อย่าง ตลอดจนการบูรณาการความรู้จนเกิดสิ่งใหม่ เช่น การทำเกษตรผสมผสาน ระบบวนเกษตร เป็นต้น

การศึกษาหลักการพัฒนาพื้นที่ภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงประโยชน์ของทรัพยากรชนิดต่าง ๆ ที่มีส่วนสำคัญในการร่วมกันช่วยพลิกฟื้นพื้นที่ให้มีความสมบูรณ์ ดังนี้

ตารางที่ 2 วัสดุภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย

ชนิดของทรัพยากร/วัสดุ	ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่
<p>ใบเต็ง-รัง</p> 	<p>พรรณไม้ที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ป่าแห้งแล้ง และเป็นพื้นดินปนทรายหรือปนกรวด พบที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>
<p>ผลประดู่</p> 	<p>พรรณไม้ที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาล 9 นำมาปลูกในพื้นที่โครงการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม เพื่อสร้างความสมดุลให้ระบบนิเวศเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการฟื้นฟูสภาพป่าแห้งแล้งโดยให้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ</p>
<p>ผลมะรุมป่า</p> 	<p>พรรณไม้ที่เกิดขึ้นใหม่จากความสมดุลทางระบบนิเวศ ในพื้นที่โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>
<p>หญ้าแฝก</p> 	<p>พืชที่ใช้ปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพดิน ป้องกันการชะล้างของหน้าดิน พบในโครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>

ตารางที่ 2 วัสดุภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย (ต่อ)

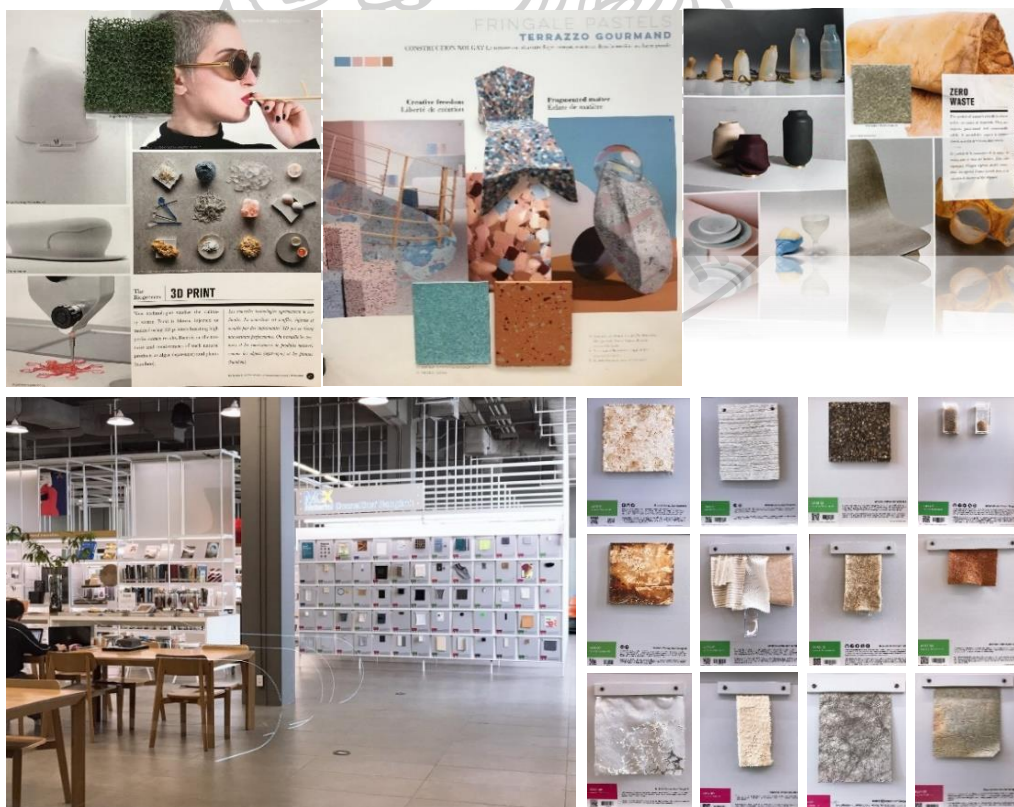
ชนิดของทรัพยากร/วัสดุ	ประโยชน์ในการพัฒนาพื้นที่
<p>ใบตอง</p> 	<p>พืชที่ปลูกในระบบเกษตรผสมผสานเพื่อเกื้อกูลให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุล อีกทั้งช่วยพัฒนาดินในโครงการศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง</p>
<p>เปลือกข้าวโพด</p> 	<p>พืชไร่ที่ปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพดินและสร้างผลผลิตทางการเกษตร โครงการศึกษาวิธีการฟื้นฟูที่ดินเสื่อมโทรมเขาชะงุ้ม อันเนื่องมาจากพระราชดำริและโครงการตามพระราชประสงค์สหกรณ์หุบกะพง</p>
<p>ใยมะพร้าว</p> 	<p>พืชที่ปลูกในระบบเกษตรผสมผสานเพื่อเกื้อกูลให้ระบบนิเวศเกิดความสมดุล อีกทั้งช่วยพัฒนาดินในโครงการศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>
<p>ฟางข้าว</p> 	<p>พืชที่ปลูกขึ้นเพื่อผลผลิตทางการเกษตรหลังจากได้ฟื้นฟูสภาพดินแล้วในโครงการศูนย์สาธิตพืชไร่และพืชสวนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ</p>

3.3.2 วัสดุที่มีความสอดคล้องกับแนวทางการออกแบบในศตวรรษที่ 21

ผลของการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นเสมือนตัวกำหนดความเป็นไปของโลก และส่งผลต่อวิถีชีวิต พฤติกรรม ทักษะคติของมนุษย์ ดังนั้นในศตวรรษที่ 21 จึงเกิดรูปแบบของการบริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้คนตระหนักถึงภัยอันเกิดจากความก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งของระบบอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี ด้วยการหันกลับมาองถึงความยั่งยืนมากขึ้นและการบริโภคที่สมเหตุสมผล การมองเห็นถึงประโยชน์สูงสุดหรือความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติมากขึ้น ทักษะคติดังกล่าวมีผลต่อการสร้างสรรค์งานศิลปกรรมและงานออกแบบ ดังที่ปัจจุบันเราเห็นงานสร้างสรรค์หลาย ๆ ชิ้นมีการใช้วัสดุ สี สีสัน และผิวสัมผัสที่แปลกตา อันมีผลมาจากการกำหนดทิศทางร่วมกันของนักวิชาการ และนักออกแบบหรือที่เรียกว่าการสรุปแนวโน้มเทรนด์ เพื่อเป็นแนวหลักคิดของแพชชั่น วัสดุ เทคโนโลยี สี พื้นผิว และการใช้ชีวิต จากการศึกษาเทรนด์โลกจาก TCDC (Thailand Creative & Design Center) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2012-2020 จะเห็นได้การสร้างความหมายใหม่ให้กับวัสดุเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดทัศนคติด้านความคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ในปี ค.ศ. 2012 เป็นจุดเริ่มของการหันมาสนใจความสมดุลจากพลังแห่งธรรมชาติ การมองว่าธรรมชาติคือครูผู้ยิ่งใหญ่ แนวคิดดังกล่าวให้ความสำคัญต่อวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ขั้นตอนการผลิตไปจนถึงหลังการใช้งาน เป็นแนวคิดที่ต้องการตอบสนองระบบนิเวศ นักออกแบบจึงมองหาหนทางที่จะอยู่ร่วมกับธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืน นำมาซึ่งจุดเริ่มต้นหลักการ Reuse – Recycle – Reduce ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งในการแสดงจิตสำนึกรักษ์โลก วัสดุในปี ค.ศ. 2012 นี้จึงมีการนำวัสดุธรรมชาติประเภทเส้นใยจากพืช สัตว์ มาสร้างความงามอย่างตรงไปตรงมา มีสีสัน รูปทรงที่คงเดิมสู่ผลิตภัณฑ์ที่เข้าใจง่ายต่อการกระตุ้นเตือนจิตสำนึกที่ดีต่อธรรมชาติ และสร้างมุมมองใหม่ของคำว่าคุณค่า และ ราคา ซึ่งกระแสสมดุลในธรรมชาตินี้ได้ส่งอิทธิพลต่อมายังแนวความคิดในการใช้วัสดุเพื่อการออกแบบ ในปี ค.ศ. 2013-2014 ที่นักออกแบบผลิตภัณฑ์คำนึงถึงกระบวนการผลิตที่ใช้ทรัพยากรน้อยลง และยังมีมองถึงความเป็นไปได้ในการนำกลับมาใช้ใหม่ในอนาคต เพื่อสร้างความสมบูรณ์ทั้งกระบวนการผลิต การใช้งาน และหลังการใช้งานอย่างมีคุณภาพครบทั้งสายพาน วัสดุเพื่อการออกแบบในปี ค.ศ. 2014 มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาผสานกับวัสดุทางธรรมชาติมากขึ้น เพื่อประสิทธิภาพในการใช้งาน ความทนทาน แต่ปลอดภัยต่อสุขภาพและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จนเข้าสู่ปี ค.ศ. 2015 เป็นยุคแห่งการนำพาผู้คนให้ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากขึ้นด้วยนวัตกรรม เช่น การแปลงจุลินทรีย์จากปึกแมลงให้กลายเป็นพลาสติกชนิดใหม่ การสร้างผนังเทียมจากสาหร่ายทะเล เป็นต้น ภายใต้กระแสธรรมชาติเหนือจริง และจากการกลมกลืนกับธรรมชาติแบบพึ่งพาเทคโนโลยี ในปี ค.ศ. 2015 นี้ กลับทำให้ผู้คนโหยหาธรรมชาติมากยิ่งขึ้น ต้องการเข้าถึงธรรมชาติเพื่อการคืนความสมดุลให้กับชีวิตเพื่อผ่อนคลายอารมณ์ จึงเกิดแนวคิดความพิเศษในความธรรมดาสามัญที่เรียบง่ายขึ้นในปี ค.ศ. 2016 วัสดุที่เห็นชัดเจน คือ วัสดุที่เอื้อให้ผู้คนเข้าถึงธรรมชาติ เช่น กระดาษ เครื่องเขียนที่ใส่เมล็ดพืชซึ่งนำไปปลูกได้ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ใช้สี รูปทรง และกลิ่น

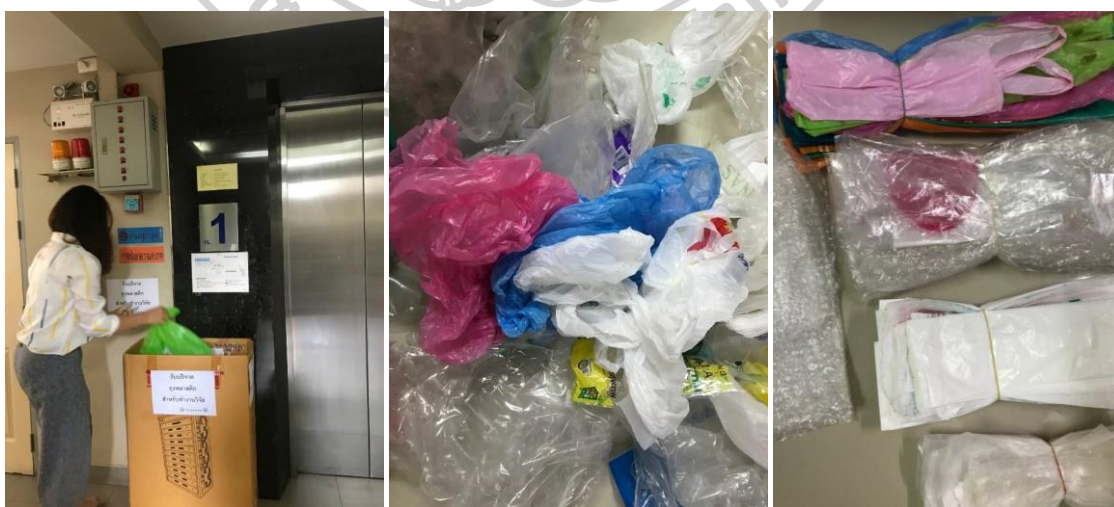
ที่เชื่อมโยงต่อความรู้สึกใกล้ชิดธรรมชาติ ความต้องการทิ้งตัวในธรรมชาติจึงเชื่อมโยงมาสู่ทิศทางการออกแบบในปี ค.ศ. 2017 ที่ไม่ว่าจะเป็นการรีโกลาอาหารออร์แกนิก ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนแล้วเป็นการเชื่อมโยงผู้คนเข้ากับสิ่งแวดล้อม จนเกิดเป็นกระแสสังคมแห่งความยั่งยืน ซึ่งในปี 2017 นี้เองที่มีการพูดถึงกลยุทธ์ทางเศรษฐกิจที่สอดคล้องกับธรรมชาติตามระบบห่วงโซ่การผลิตหรือเศรษฐกิจแบบวงรอบ (Circular Economy) อันมีอิทธิพลต่องานออกแบบเพื่อสิ่งแวดล้อมในรูปแบบการลดปริมาณของเสียให้เป็นศูนย์ วัสดุที่ใช้ในการออกแบบจึงเป็นการนำขยะหรือวัสดุเหลือใช้จากภาคการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น วัสดุจากเศษกาแฟบด วัสดุจากเปลือกไม้สู่กระเป๋ารองเท้า เป็นต้น ซึ่งกระแสการนำทรัพยากรทางธรรมชาติและวัสดุเหลือใช้ในชีวิตประจำวันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนี้ ยังคงเป็นทิศทางการออกแบบในรูปแบบการลดปริมาณของเสียให้เป็นศูนย์ยาวนานต่อเนื่องมาจนถึงปี ค.ศ. 2018 - 2019 และปี ค.ศ. 2020 ที่นักออกแบบและผู้บริโภคมีความรับผิดชอบต่อบริเวณมากขึ้น สนใจสิ่งแวดล้อมและภาวะรอบตัว คำนี้ถึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อความยั่งยืน โดยเฉพาะแนวคิดแบบ Zero Waste Fashion Designs (ZWFD) เริ่มได้รับความสนใจมากขึ้น การออกแบบด้านวัสดุจึงมีเทคนิคต่างกันไป ตั้งแต่การผลิตเส้นใยจากวัสดุรีไซเคิล ไปจนถึงนวัตกรรมอ็อปโซคลิ่งหรือการเปลี่ยนขยะพลาสติกให้มีมูลค่า ซึ่งต้องมีการวางแผนกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 84 ทิศทางของวัสดุกับแนวทางการออกแบบในศตวรรษที่ 21 (TCD)

ดังนั้นหลักการออกแบบในศตวรรษที่ 21 คือ การคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุดซึ่งเป็นทิศทางของงานออกแบบที่เป็นกระแสต่อเนื่องอย่างยาวนาน สะท้อนให้เห็นว่าทั้งนักออกแบบและผู้บริโภคต่างพยายามปรับตัวสู่ความสมดุลเพื่อการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาสาระของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คำนึงถึงการสร้างคุณค่าและประโยชน์สูงสุดให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ อันเกิดจากกระบวนการผลิตอย่างประมาทตน ด้วยการรักษาสິงเดิมควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างสรรค์จนเกิดเป็นสิ่งใหม่ ด้วยกระบวนการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ จึงมุ่งเน้นการนำวัสดุธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผสมผสานวัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวันร่วมด้วย เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบเครื่องประดับที่สอดคล้องกับชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

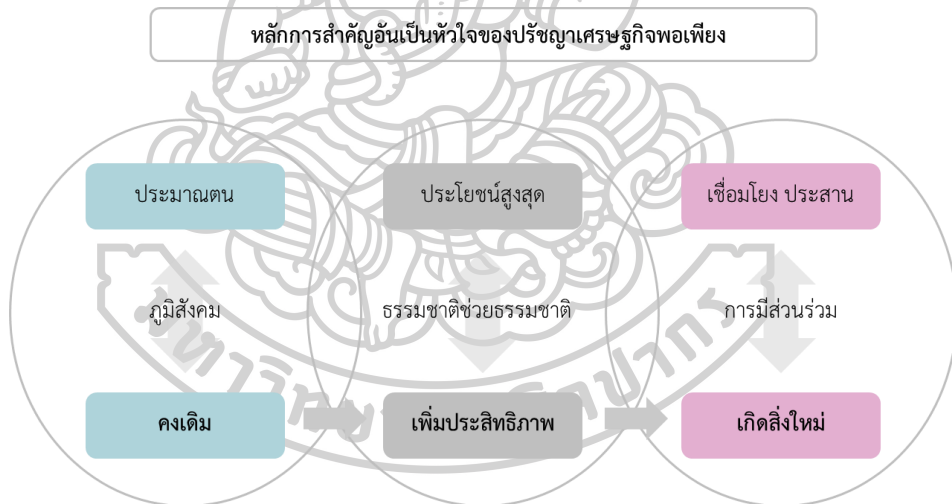
การสร้างสรรค์เครื่องประดับในโครงการดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการออกแบบอย่างยั่งยืน ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้วิธีการรวบรวมรวมพลาสติกเหลือใช้จากผู้พักอาศัยในหอพัก เพื่อนำมาคัดแยก และนำเอาพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) ที่มักพบในการใช้งานประเภทถุงหิ้วหิ้วสีชุ่น เนื่องจากมีความยืดหยุ่น ทนความร้อนได้ไม่มากนัก สามารถหลอมละลายได้ด้วยการให้ความร้อน นำไปสู่การทดลองนำพลาสติกชนิดดังกล่าวมาเป็นตัวประสานเส้นใยธรรมชาติเข้าด้วยกันแทนการใช้กาว และพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่ม High Density Polyethylene (HDPE) ที่มีค่าความหนาแน่นสูงมีความเหนียว ค่อนข้างนิ่ม ยืดหยุ่น ความต้านทานแรงต่าง ๆ ได้ดี นิยมเพิ่มสีสัันในพลาสติกประเภทนี้

ภาพที่ 85 การรับบริจาควัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน

บทที่ 4 แนวทางการสร้างสรรค์

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีหัวใจหลักอันสำคัญ คือ “คงเดิม” หรือการรักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะ พอดี มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เคารพในภูมิสังคม ในขณะที่มีการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ร่วมกันเพื่อ “เพิ่มประสิทธิภาพ” ให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่า คุ่มค่าหรือสร้างประโยชน์สูงสุด ด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป จนสามารถการบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาร่วมกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมจน “เกิดสิ่งใหม่” การบูรณาการองค์ความรู้ที่ได้จากการพัฒนาร่วมกับมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดสิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์

ภาพที่ 86 แสดงหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1 การประยุกต์ใช้หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการออกแบบเครื่องประดับ

การน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย จึงเป็นการสานต่อหลักการอันสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีเนื้อหาสาระของความ “คงเดิม” “เพิ่มประสิทธิภาพ” “เกิดสิ่งใหม่” ด้วยการแสดงออกผ่าน วัสดุ เทคนิค รูปแบบและการสวมใส่ เพื่อกระตุ้นเตือนให้ผู้ชมเกิดการตระหนักถึงคุณค่าของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

4.1.1 คงเดิม : การออกแบบที่มุ่งเน้นการเคารพภูมิสังคมและศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

- ด้านเนื้อหา

การพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มีส่วนสำคัญหนึ่งที่ได้เห็นได้อย่างเด่นชัดคือ การมองเห็นคุณค่าของรากฐานที่ดี และการรักษาความเจริญที่มีอยู่แล้วให้คงอยู่ตามสภาพความเป็นจริงของลักษณะของภูมิประเทศ ลักษณะทางสังคม ไม่ใช่การพัฒนาด้วยความกระหายที่จะสร้างของใหม่เพื่อความแปลกใหม่จรรโลงของเดิมจนหมดสิ้น พระองค์ท่านทรงมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงกระทำ แต่สิ่งสำคัญที่ควรคำนึงถึงคือ ความประมาทตนและการดำรงศักยภาพของเดิมที่มีอยู่เอาไว้อย่างพอเหมาะพอดี เพื่อเป็นรากฐานในการสร้างสิ่งใหม่อย่างยั่งยืน

โครงการชุมชนนิพนธ์นี้จึงต้องการสร้างสุนทรียะแห่งความคงเดิมผ่านผลงานเครื่องประดับร่วมสมัยที่มุ่งเน้นการคำนึงถึงศักยภาพของตนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการประยุกต์ใช้ทักษะเชิงช่าง และมีกระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ยุ่ยาก ผ่านการเผยแพร่เอกลักษณ์ของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา มุ่งเน้นการสร้างสุนทรียภาพจากสีสน ผิวสัมผัส ของวัสดุเหลือใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณค่าด้วยศักยภาพของตัววัสดุเอง เพื่อให้งานเครื่องประดับทำหน้าที่ปลุกฝังความประมาทตน ตระหนักในความพอดีกับศักยภาพของตนและทรัพยากรธรรมชาติ เคารพต่อหลักภูมิสังคม อีกทั้งไม่ยึดติดกับสังคมแห่งวัตถุ ดังนั้นการออกแบบที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จึงมีคุณค่าทั้งทางด้านการใช้สอยประดับตกแต่งร่างกายควบคู่ไปกับจิตใจ เพื่อความงามที่มีคุณค่าอย่างแท้จริง ภายใต้หลักปรัชญาแห่งความพอเพียง

- ด้านการแสดงออก

วัสดุ : เปิดเผยแพร่เอกลักษณ์ของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา ด้วยการนำวัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทเส้นใยธรรมชาติ ผสมผสานเข้ากับวัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่มพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) ที่มักพบในการใช้งานประเภทถุงหิ้ว ถุงชนิดซุ่น และประเภท High Density Polyethylene (HDPE) ที่มีค่าความหนาแน่นสูง เพื่อต้องการปรับและแปรสภาพของวัสดุให้มีความแข็งแรง

เทคนิค : ใช้กระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ และกระบวนการผลิตชิ้นงานเครื่องประดับที่เรียบง่าย ต้นทุนต่ำไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่สามารถสร้างผลลัพธ์หรือเกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

รูปลักษณ์ : มุ่งเน้นการสร้างสุนทรียภาพจากสีสน ผิวสัมผัส ของวัสดุเหลือใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณค่าด้วยศักยภาพของตัววัสดุเอง มีรูปร่างรูปทรงที่แฝงไปด้วยความหมายเอื้อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสวมใส่ : เรียบง่าย แสดงออกทางความงามอย่างตรงไปตรงมา

4.1.2 เพิ่มประสิทธิภาพ : การนำทรัพยากรมาผนวกกันเพื่อการขับเคลื่อนให้เกิด ศักยภาพสูงสุดด้านการออกแบบ

- ด้านเนื้อหา

การประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดด้วยกระบวนการที่ไม่ต้องลงทุนสูงจนเกินศักยภาพตน เป็นเป้าหมายอันสำคัญ อย่างหนึ่งภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นได้จากการเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนา โดยการนำศักยภาพเดิมอันดีงามของทรัพยากรแต่ละด้านเข้ามาประสานหรือผนวกกัน เพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตัวอย่างของการใช้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ ที่นับได้ว่าเป็น การขับเคลื่อนศักยภาพของตัวช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผลลัพธ์

โครงการชุมชนนิพนธ์นี้จึงต้องการสร้างสุนทรียะที่เกิดจากการนำทรัพยากรที่มี อยู่เดิมมาสร้างคุณค่าทางความงาม ด้วยการผสมผสานกระบวนการทางด้านวิทยาศาสตร์และทักษะ เชิงช่างที่เกิดจากการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการผลิตงานเครื่องประดับเข้าด้วยกัน โดยมี จุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับรูปลักษณะของวัสดุที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในการสร้าง ประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไป นับเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการออกแบบ เชิงก้าวหน้าผ่านการพัฒนารูปลักษณะและการเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

- ด้านการแสดงผล

วัสดุ : การออกแบบรูปลักษณะของวัสดุเชิงก้าวหน้าที่มีการผสมผสานวัสดุ จากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเภทเส้นใยธรรมชาติ ผสมผสานเข้ากับวัสดุประเภท กุ้งพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่มพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) และกุ้งพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่ม High Density Polyethylene (HDPE) ที่มีค่าความหนาแน่นสูง เพื่อ ต้องการปรับและแปรสภาพของวัสดุ

เทคนิค : ใช้กระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ และกระบวนการผลิต ขึ้นงานเครื่องประดับที่เรียบง่าย ต้นทุนต่ำไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่มีการเพิ่ม ประสิทธิภาพให้กับผลลัพธ์ที่ได้รับอย่างสูงสุดด้วยการผสมผสานเทคนิคในงานออกแบบเครื่องประดับมาใช้ ในการแปรสภาพหรือพัฒนารูปลักษณะของวัสดุ

รูปลักษณะ : มุ่งเน้นการสร้างสุนทรียภาพจากสีส้ม ผิวสัมผัส รูปร่าง รูปทรงของ วัสดุเหลือใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการผสมผสานศักยภาพของตัววัสดุจนเกิดประสิทธิภาพ และเกิดความงามในเชิงก้าวหน้า แต่ยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ อันเอื้อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่า ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสวมใส่ : ตำแหน่งที่แสดงศักยภาพของวัสดุและความงามได้อย่างมี ประสิทธิภาพ

4.1.3 เกิดสิ่งใหม่ : การบูรณาการองค์ความรู้ เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างงานเครื่องประดับกับคนและสภาพแวดล้อม

- ด้านเนื้อหา

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ความสำคัญกับการบูรณาการองค์ความรู้หรือการพัฒนาแบบองค์รวม คือการมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดอย่างเป็นระบบครบวงจร ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกัน มองสิ่งที่เกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างเชื่อมโยง นับเป็นการพัฒนาร่วมกันระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดสิ่งใหม่ ดังนั้นเป้าหมายในการสร้างสรรค์เครื่องประดับนี้คือการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยการบูรณาการข้อค้นพบจากหัวข้อของความคงเดิมที่ต้องการเปิดเผยสีผิวสัมผัสของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา และการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการผสมผสานเทคนิคในงานออกแบบเครื่องประดับมาใช้ในการแปรสภาพหรือพัฒนารูปลักษณะของวัสดุ จนเกิดสิ่งใหม่ด้านเทคนิค และรูปลักษณะของวัสดุ อันเนื่องมาจากการผสมผสานรูปแบบการทดลองแนวทางต่าง ๆ เข้าด้วยกัน จนเกิดเป็นสิ่งใหม่ อันสามารถสะท้อนให้เห็นการพัฒนารูปลักษณะของวัสดุ และงานเครื่องประดับในเชิงก้าวหน้า ที่สามารถขยายผลคุณค่าแห่งความรู้เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยสู่ระดับสากล เป็นการสร้างองค์ความรู้ที่เป็นแนวทางใหม่ของการออกแบบและแนวทางใหม่เพื่อชีวิตของคนในศตวรรษที่ 21

อีกทั้งยังมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์ในด้านชุมชนและพื้นที่ ด้วยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม ที่เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของความเป็นท้องถิ่น เสริมสร้างรายได้และอาชีพแก่ชุมชนด้วยวิธีการพลิกแพลงภูมิปัญญาสู่ทักษะเชิงช่าง ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงวิธีการชี้หรือโน้มน้าวให้ผู้ดำเนินธุรกิจเห็นความสำคัญและศักยภาพของการออกแบบที่มุ่งยกระดับรูปแบบงานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงคุณภาพการผลิตแต่มีค่าใช้จ่ายต่ำเพื่อการบูรณาการเพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างงานเครื่องประดับกับคนและสภาพแวดล้อม(ชุมชน)

- ด้านการแสดงผล

วัสดุ : การออกแบบรูปลักษณะของวัสดุเชิงก้าวหน้าที่มีการผสมผสานวัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเภทเส้นใยธรรมชาติ ผสมผสานเข้ากับวัสดุประเภทถุงพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่มพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) และถุงพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่ม High Density Polyethylene (HDPE) ที่มีค่าความหนาแน่นสูง เพื่อต้องการปรับและแปรสภาพของวัสดุ

เทคนิค : ใช้กระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ ที่ผสมผสานการทดลองในรูปแบบที่หลากหลายขึ้น

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผลลัพธ์ที่ได้รับอย่างสูงสุด ด้วยการผสมผสานเทคนิคในงานเครื่องประดับเพื่อแปรสภาพของวัสดุที่มีกระบวนการทำที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ จนเกิดเป็นทักษะเชิงช่างในรูปแบบใหม่ แต่ใช้ต้นทุนต่ำไม่เบียดเบียนทรัพยากรธรรมชาติ

รูปลักษณะ : มุ่งเน้นการสร้างสุนทรียภาพจากสีสันทัน ผิวนุ่มสัมผัส ของวัสดุเหลือใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของการผสมผสานศักยภาพของตัววัสดุจนเกิดประสิทธิภาพและเกิดความงามในเชิงก้าวหน้า มีรูปร่างรูปทรงที่แฝงไปด้วยความหมาย เอื้อให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การสวมใส่ : ตำแหน่งที่แสดงศักยภาพของวัสดุและความงามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 กระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ

โครงการคุณิพนธ์ฉบับนี้ มีเป้าหมายเพื่อออกแบบเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมผ่านการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุ เพื่อเป็นการนำวัสดุมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยกระบวนการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมุ่งหวังว่าวัสดุและกระบวนการผลิตสู่งานเครื่องประดับจะสามารถเป็นเครื่องมือให้ผู้ชมหรือผู้สวมใส่ตระหนักถึงแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณะของวัสดุจึงมีการนำวัสดุ 2 ประเภทมาผสมกัน

(1) วัสดุอันเป็นทรัพยากรธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทำหน้าที่สำคัญในการร่วมกันช่วยเหลือพื้นที่พื้นที่ในภาคตะวันตกของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ ประกอบด้วย ใบเต็ง-รัง ผลประดู่ ผลมะรุ่ยป่า หญ้าแฝก เปลือกข้าวโพด ฟางข้าว ใบตองแห้งและไยมะพร้าว

ภาพที่ 87 ทรัพยากรธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในภาคตะวันตกของประเทศไทย

(2) วัสดุประเภทถุงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการออกแบบอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 88 วัสดุประเภทถุงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน

ในกระบวนการทดลองวัสดุผู้วิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาคุณสมบัติของวัสดุดังนี้

(1) วัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเภทเส้นใยธรรมชาติ มีความแข็งแรงยืดตัวออกได้เล็กน้อย นำมาย่อยขนาดได้ด้วยการตัด ปั่น บดและการใช้สารเคมีประเภทโซดาไฟ และวัสดุเส้นใยพืชสามารถประสานเข้าด้วยกันได้ด้วยส่วนผสมของของเหลวหรือวัสดุแข็งของเหลวที่สามารถเชื่อมติดประเภท

(2) วัสดุประเภทถุงพลาสติกเหลือใช้ ในกลุ่มพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ Low Density polyethylene (LDPE) มีลักษณะนิ่ม ยืดหยุ่นได้ดี สามารถใช้ความร้อนเชื่อมติดผนึกได้ดี และทนต่อการที่มทะเลและการฉีกขาด ป้องกันการผ่านของความชื้นได้ดี ที่มักพบในการใช้งานประเภทถุงหิ้ว ถุงเย็นและขวดพลาสติกบางชนิด และถุงพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่ม High Density Polyethylene (HDPE) ที่มีค่าความหนาแน่นสูงมีความเหนียว ค่อนข้างนิ่ม ยืดหยุ่น ความต้านทานแรงต่าง ๆ ได้ดี นิยมเพิ่มสีส่นในถุงพลาสติกประเภทนี้

การออกแบบรูปลักษณะของวัสดุในโครงการชุมชนนิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ในการนำถุงพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) มาเป็นตัวประสานเส้นใยธรรมชาติเข้าด้วยกันแทนการใช้กาว เนื่องจากสามารถใช้ความร้อนเชื่อมติดผนึกได้ดี ถุงพลาสติกเหลือใช้ในกลุ่มมีค่าความหนาแน่นสูง (High Density Polyethylene ,HDPE) มาใช้ร่วมด้วยเพื่อสร้างความแตกต่างของพื้นผิวและสีซึ่งจะทำการทดลองค้นหากรรมวิธีการผลิตวัสดุสำหรับงานเครื่องประดับในลำดับต่อไป

การทดลองนำวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติมาใช้ร่วมกับถุงพลาสติก

(1) นำวัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประเภทเส้นใยธรรมชาติมาปั่นด้วยความเร็ว 5000-6000 รอบ/นาที นาน 1 นาที ให้เส้นใยมีความละเอียด

ภาพที่ 89 วัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปั่นละเอียด

ภาพที่ 90 วัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริปิ่นละเอียด (ต่อ)

(2) ตัดถุงพลาสติกเหลือใช้ ในกลุ่มพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำ (Low density polyethylene, LDPE) หรือถุงพลาสติกขุ่น ขนาด 21x29 เซนติเมตร

ภาพที่ 91 วัสดุประเภทถุงพลาสติก

(3) ขั้นตอนการนำถุงพลาสติก มาเป็นตัวประสานเข้ากับเส้นใยธรรมชาติ

1. ใช้กระดาษไขเป็นวัสดุรองรีด

2. นำเส้นใยที่ปั่นแล้วมาวางบนถุงพลาสติก

3. นำถุงพลาสติกมาวางซ้อนทับบนเส้นใย

4. ปิดทับด้วยกระดาษไข

5. ให้ความร้อนกับวัสดุโดยใช้เตารีด
ที่อุณหภูมิ 100 -130 องศาเซลเซียส
นาน 1 นาที เพื่อให้วัสดุประสานกัน

6. ลอกวัสดุออกจากกระดาษไข

ภาพที่ 92 แสดงกระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ

ภาพที่ 93 วัสดุที่ได้จากการลอง

ผลของการทดลองพบว่าวัสดุประเภทถุงพลาสติกโพลีเอทิลีนชนิดความหนาแน่นต่ำสามารถหลอมละลายจนประสานเส้นใยธรรมชาติเข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี และมีข้อดีที่ค้นพบดังต่อไปนี้

- (1) วัสดุมีความโปร่งแสง ผู้ผลิตสามารถกำหนดความโปร่งและทึบแสงได้ด้วยปริมาณชั้นของแผ่นพลาสติกและปริมาณของเส้นใยธรรมชาติ
- (2) สามารถนำวัสดุมาสร้างเป็นรูปร่าง รูปทรงต่าง ๆ ได้ง่ายเพียงแค่การให้ความร้อน วัสดุจะมีการยืดหยุ่น
- (3) วัสดุสามารถโดนความร้อนได้ มีความคงทนมากกว่าการใช้กาวเป็นตัวประสาน
- (4) สามารถแยกความงามจากตัววัสดุตัวเอง

จากนั้นผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า ปริมาณ สัดส่วนของวัสดุเส้นใยธรรมชาติกับสัดส่วนของถุงพลาสติกสามารถส่งผลต่อกระบวนการและรูปลักษณะของวัสดุได้อย่างไรบ้าง จึงได้ทำการทดลองเพื่อค้นหาปริมาณที่เหมาะสมในการใช้วัสดุทั้งสองชนิดร่วมกัน เพื่อให้ได้วัสดุสำหรับงานเครื่องประดับ ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดลองเพื่อค้นหาปริมาณ สัดส่วนของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติและ
ถุงพลาสติก

จำนวนชั้น ถุงพลาสติก	ตัวอย่างที่ 1 ปริมาณเส้นใย 0.4 กรัม	ตัวอย่างที่ 2 ปริมาณเส้นใย 1.2 กรัม	ตัวอย่างที่ 3 ปริมาณเส้นใย 2.0 กรัม
3	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี มี พลาสติกบางส่วนฉีกขาด จากการให้ความร้อน ทำ ให้พื้นผิวของวัสดุไม่เรียบ เสมอกัน มีความโปร่งแสง แต่ไม่มีความแข็งแรง	วัสดุสามารถประสานเข้า ด้วยกันได้ แต่มีพลาสติก บางส่วนขาด พื้นผิวของ วัสดุจึงไม่เรียบเสมอกัน	วัสดุไม่สามารถประสาน เข้ากันได้ เนื่องจากมี ปริมาณของพลาสติก น้อยเกินไปเมื่อเทียบกับ ปริมาณของเส้นใย ธรรมชาติ
5	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี มีความ โปร่งแสง แต่ไม่มีความ แข็งแรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี วัสดุมีความโปร่งแสงและ ยืดหยุ่น	วัสดุประสานเข้ากันได้ เล็กน้อย เนื่องจาก ปริมาณของพลาสติก มีน้อยเมื่อเทียบกับ ปริมาณของเส้นใย ธรรมชาติ
7	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี วัสดุมีความโปร่งแสง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี แต่ค่อนข้างทึบแสง	วัสดุประสานเข้ากันได้ วัสดุสำเร็จมีความทึบ แสง มีความแข็งแรงต่อการ นำมาสร้างรูปทรง
9	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี แต่ค่อนข้างทึบแสงและ ยืดหยุ่น	วัสดุประสานเข้ากันได้วัสดุ สำเร็จมีความทึบแสง มี ความแข็งแรงต่อการนำมา สร้างรูปทรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความ ทึบแสง มีความแข็งแรง ต่อการนำมาสร้างรูปทรง

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดลองเพื่อค้นหาปริมาณ สัดส่วนของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติและ
 ถูพลาสติก (ต่อ)

จำนวนชั้น ถูพลาสติก	ตัวอย่างที่ 1 ปริมาณเส้นใย 0.4 กรัม	ตัวอย่างที่ 2 ปริมาณเส้นใย 1.2 กรัม	ตัวอย่างที่ 3 ปริมาณเส้นใย 2.0 กรัม
11	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความทึบ แสง มีความแข็งแรงมากต่อ การนำมาสร้างรูปทรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความ ทึบแสง มีความแข็งแรง ต่อการนำมาสร้างรูปทรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความ ทึบแสง มีความแข็งแรง ต่อการนำมาสร้างรูปทรง
13	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความทึบ แสง มีความแข็งแรงมากต่อ การนำมาสร้างรูปทรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความ ทึบแสง มีความแข็งแรง ต่อการนำมาสร้างรูปทรง	วัสดุสามารถประสาน เข้าด้วยกันได้เป็นอย่างดี ความหนาของจำนวนชั้น ทำให้วัสดุสำเร็จมีความ ทึบแสง มีความแข็งแรง จนเกินไปยากต่อการ นำมาสร้างรูปทรง

จากการทดลองเพื่อค้นหาปริมาณที่เหมาะสมในการใช้วัสดุทั้งสองชนิดร่วมกัน สามารถ
สรุปผลลัพธ์ได้ดังนี้

ข้อดี : จำนวนชั้นของถูพลาสติกมีผลต่อความโปร่งแสงและความแข็งแรงของตัววัสดุ
 จึงเป็นข้อดีที่ผู้วิจัยจะสามารถกำหนดความโปร่งและทึบแสงได้ด้วยปริมาณชั้นของแผ่นพลาสติก
 และปริมาณของเส้นใยธรรมชาติ เพื่อนำไปสร้างสรรค์งานเครื่องประดับในลำดับต่อไป

ข้อเสีย : การใช้เส้นใยที่มากเกินไปทำให้ไม่มีช่องว่างที่ทำให้ตัวพลาสติกหลอมรวมเข้าหา
 กันได้และไม่มีรอยยึดหยุ่น

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส

ถุงพลาสติก จำนวน 5 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 10 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 15 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
 ใบเต็ง-รัง	 ใบเต็ง-รัง	 ใบเต็ง-รัง
 ผลประตู	 ผลประตู	 ผลประตู
 ผลมะรุมป่า	 ผลมะรุมป่า	 ผลมะรุมป่า

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส (ต่อ)

ถุงพลาสติก จำนวน 5 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 10 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 15 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
 หญ้าแฝก	 หญ้าแฝก	 หญ้าแฝก
 เปลือกข้าวโพด	 เปลือกข้าวโพด	 เปลือกข้าวโพด
 ฟางข้าว	 ฟางข้าว	 ฟางข้าว

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส (ต่อ)

ถุงพลาสติก จำนวน 5 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 10 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 15 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
		
ใบตองแห้ง	ใบตองแห้ง	ใบตองแห้ง
		
ใบมะพร้าว	ใบมะพร้าว	ใบมะพร้าว

สรุปผลการทดลอง

ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติก และจำนวนชั้นของถุงพลาสติก เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้เกิดความหนา ความแข็ง และสีส้น จะเห็นได้ว่าการใช้ถุงพลาสติกจำนวน 5 ชั้น จะได้ผลลัพธ์คือแผ่นวัสดุที่มีความโปร่งแสง ในขณะที่การใช้ถุงพลาสติกจำนวนมากขึ้น 10 และ 15 ชั้น แผ่นวัสดุจะมีสีที่เข้มและทึบแสง

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับเศษ
 ถุงพลาสติกที่ฉีกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้แก่ ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) และถุงพลาสติก
 หนาแน่นสูง (HDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศา
 เซลเซียส

ถุงพลาสติก จำนวน 20 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 30 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
 <p data-bbox="517 976 624 1014">ใบเต็ง-รัง</p>	 <p data-bbox="1064 976 1171 1014">ใบเต็ง-รัง</p>
 <p data-bbox="517 1373 624 1411">ผลประตู</p>	 <p data-bbox="1064 1373 1171 1411">ผลประตู</p>
 <p data-bbox="504 1769 636 1807">ผลมะรุมป่า</p>	 <p data-bbox="1054 1769 1187 1807">ผลมะรุมป่า</p>

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับเศษ
 ถุงพลาสติกที่ฉีกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้แก่ ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) และถุงพลาสติก
 หนาแน่นสูง (HDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศา
 เซลเซียส (ต่อ)

ถุงพลาสติก จำนวน 20 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 30 ชั้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
 <p data-bbox="517 976 624 1010">หญ้าแฝก</p>	 <p data-bbox="1070 976 1177 1010">หญ้าแฝก</p>
 <p data-bbox="485 1373 655 1406">เปลือกข้าวโพด</p>	 <p data-bbox="1038 1373 1209 1406">เปลือกข้าวโพด</p>
 <p data-bbox="523 1769 614 1803">ฟางข้าว</p>	 <p data-bbox="1075 1769 1166 1803">ฟางข้าว</p>

ตารางที่ 5 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดแผ่น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับเศษ
 ถุงพลาสติกที่ฉีกเป็นชิ้นเล็ก ๆ ได้แก่ ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) และถุงพลาสติก
 หนาแน่นสูง (HDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ 100 - 130 องศา
 เซลเซียส (ต่อ)

ถุงพลาสติก จำนวน 20 ชิ้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)	ถุงพลาสติก จำนวน 30 ชิ้น (แผ่นขนาด 5x6 เซนติเมตร)
 <p data-bbox="507 974 635 1010">ใบตองแห้ง</p>	 <p data-bbox="1059 974 1187 1010">ใบตองแห้ง</p>
 <p data-bbox="507 1368 635 1404">ไยมะพร้าว</p>	 <p data-bbox="1059 1368 1187 1404">ไยมะพร้าว</p>

สรุปการทดลอง

ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติกและจำนวนชั้นของถุงพลาสติก
 เป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้วัสดุมีค่าสีที่เข้มขึ้น มีความหนา ความแข็ง ความเหนียวและ ความเหนียว
 เป็นคุณสมบัติของวัสดุที่สามารถนำไปพัฒนาต่อได้ในการเปลี่ยนรูปร่างหรือการสร้างรูปทรงให้กับวัสดุ
 ด้วยการตัด การเจาะ การรีดได้ อีกทั้งสีขาวยที่เป็นลวดลายอันเกิดจากถุงพลาสติกสีขาว ยังสามารถ
 นำไปพัฒนาต่อในการสร้างลวดลายได้ในลำดับต่อไป

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดเส้น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส

ไบเต็ง-รังและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)	ไบเต็ง-รังและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)
	
ผลประตูและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)	ผลประตูและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)
	
ผลมะรุ่มป่าและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)	ผลมะรุ่มป่าและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)
	

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดเส้น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส (ต่อ)

<p>หญ้าแฝกและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)</p>	<p>หญ้าแฝกและถุงพลาสติกจำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)</p>
	
<p>เปลือกข้าวโพดและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)</p>	<p>เปลือกข้าวโพดและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)</p>
	
<p>ฟางข้าวและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)</p>	<p>ฟางข้าวและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)</p>
	

ตารางที่ 6 แสดงผลการทดลองสร้างวัสดุชนิดเส้น จากการประสานวัสดุเส้นใยธรรมชาติเข้ากับ
 ถุงพลาสติกชนิดหนาแน่นต่ำ (LDPE) ด้วยการให้ความร้อนโดยการใช้เตารีดที่อุณหภูมิ
 100 - 130 องศาเซลเซียส (ต่อ)

ไบตองแห้งและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)	ไบตองแห้งและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)
	
ไยมะพร้าวและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.25 x 75 ซม.)	ไยมะพร้าวและถุงพลาสติก จำนวน 3 ชั้น (เส้นขนาด 0.5 x 75 ซม.)
	

สรุปผลการทดลอง

ผลจากการทดลองนำแผ่นวัสดุที่มีการใช้ถุงพลาสติกเพียง 3 ชั้น มาตัดให้เป็นเส้นทำให้
 ค้นพบว่าวัสดุมีความเปราะบางเกินไป เมื่อตัดแล้วเส้นใยธรรมชาติหลุดออกมาได้ จึงควรมีการพัฒนา
 ต่อไปในเรื่องของการเพิ่มจำนวนชั้นของถุงพลาสติกเพื่อเพิ่มการยึดเกาะหรือการประสานวัสดุที่ดี
 ยิ่งขึ้น

จากการทดลองศึกษาสภาพของวัสดุด้วยการประสานวัสดุ 2 ชนิดเข้าด้วยกัน โดยการนำ
 เส้นใยธรรมชาติมาปั่นละเอียด วางลงบนถุงพลาสติก จากนั้นใช้ความร้อนและจากเตารีดเพื่อให้
 ถุงพลาสติกเกิดการหลอมละลาย เป็นการดึงคุณสมบัติของพลาสติกออกมาใช้ในการยึดเกาะและ
 ทำการประสานวัสดุเข้าด้วยกันแทนการใช้กาว

ผลจากการทดลองในข้างต้นทำให้ผู้วิจัยค้นพบลักษณะทางกายภาพของวัสดุในด้านต่าง ๆ เช่น ความหนา ความแข็ง ความเหนียว สี สัน ลวดลาย ผิวสัมผัส และน้ำหนัก เป็นต้น ลักษณะทางกายภาพ หรือ รูปลักษณ์ใหม่ของวัสดุอันเกิดจากผลของการทดลองดังกล่าวจะถูกนำไปสู่การพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย ดังนี้

ตารางที่ 7 แสดงแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ

ลักษณะทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ
ความหนา	<p>ความหนาของวัสดุเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ได้แก่</p> <p>(1) ลักษณะทางกายภาพของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติแต่ละชนิดที่มีความหนาและหยาบที่ไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น มะรุ่มป่ามีความแข็งแรงกรอบ ในขณะที่ใบตองแห้งมีความอ่อนนุ่มและเหนียว</p> <p>(2) ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติก</p> <p>(3) จำนวนชั้นของถุงพลาสติก</p> <p>ความหนา บาง ของวัสดุเป็นการทดลองที่สามารถควบคุมให้เกิดผลลัพธ์ในเรื่องของสี ความแข็งแรง ความยืดหยุ่น และน้ำหนักได้</p>
ความแข็ง	<p>ความแข็งของวัสดุเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ได้แก่</p> <p>(1) ลักษณะทางกายภาพของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติแต่ละชนิดที่มีความหนาและหยาบที่ไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น มะรุ่มป่ามีความแข็งแรงกรอบ ในขณะที่ใบตองแห้งมีความอ่อนนุ่มและเหนียว</p> <p>(2) ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติก</p> <p>(3) จำนวนชั้นของถุงพลาสติก</p> <p>ซึ่งความแข็งเป็นคุณสมบัติของวัสดุที่สามารถต้านทานหรือทนต่อการเสียรูปได้</p>

ตารางที่ 7 แสดงแนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ (ต่อ)

ลักษณะทางกายภาพ	แนวทางการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ
ความเหนียว	<p>ความเหนียวของวัสดุเกิดขึ้นจาก 3 ปัจจัย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ลักษณะทางกายภาพของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติแต่ละชนิดที่มีความหนาและหยาบที่ไม่เท่ากัน ยกตัวอย่างเช่น มะรุมาป่ามีความแข็งแกร่ง ในขณะที่ใบตองแห้งมีความอ่อนนุ่มและเหนียว (2) ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติก (3) จำนวนชั้นของถุงพลาสติก <p>ความเหนียวเป็นคุณสมบัติของวัสดุสามารถนำไปพัฒนาต่อได้ในการเปลี่ยนรูปร่างหรือการสร้างรูปทรงให้กับวัสดุ ด้วยการตัด การเจาะ การรีดได้</p>
สีสันท	<p>สีของวัสดุเกิดขึ้นจากปัจจัยหลัก คือ ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติกในขณะที่รีด ซึ่งในกระบวนการสร้างสรรค์วัสดุสามารถควบคุมค่าน้ำหนักของสีได้ อีกทั้งสีสันทที่แตกต่างกันสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างลวดลายได้ในลำดับต่อไป</p>
ผิวสัมผัส	<p>ผิวสัมผัสของวัสดุเกิดขึ้นจากการผสมวัสดุ 2 ชนิดเข้าด้วยกัน ทำให้วัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติแต่ละชนิดที่มีความหนาและหยาบที่ไม่เท่ากันสามารถเนียนเรียบได้ด้วยการเคลือบผิวอันเกิดจากการรีดด้วยเตารีดจนถุงพลาสติกเกิดการหลอมละลายในระดับที่พอดี ดังนั้นจึงเกิดเป็นข้อดีที่ทำให้วัสดุเป็นมิตรกับร่างกายยิ่งขึ้น</p>
น้ำหนัก	<p>น้ำหนักของวัสดุเกิดขึ้นจาก 2 ปัจจัย ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติก (2) จำนวนชั้นของถุงพลาสติก <p>น้ำหนักของวัสดุจะมีผลต่อการออกแบบขนาดและการสวมใส่งานเครื่องประดับ</p>

4.3 การพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการทดลองวัสดุด้วยกระบวนการที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการประยุกต์ใช้ทักษะเชิงช่าง และมีกระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ยุ่่งยาก ทำให้ได้ผลลัพธ์ทางกายภาพและคุณสมบัติของวัสดุที่สามารถขยายผลการทดลองไปสู่แนวทางการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุ เพื่อนำเสนอการแสดงผลที่มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

4.3.1 คงเดิม : เป็นหลักการที่คำนึงถึงศักยภาพของตนผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ด้วยการประยุกต์ใช้ทักษะเชิงช่าง และมีกระบวนการผลิตที่เรียบง่าย ไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีที่ยุ่่งยาก ผ่านการเผยแพร่ลักษณ์ของวัสดุโดยตรงไปตรงมา มุ่งเน้นการสร้างสุนทรียภาพจากสี สัน ผิวนสัมผัส ของวัสดุเหลือใช้ที่สะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณค่าด้วยศักยภาพของตัวเอง

ดังนั้นการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุเพื่อการแสดงผลที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจึงเน้นการเปิดเผยรูปลักษณ์ของวัสดุโดยตรงไปตรงมา ด้วยเทคนิคและการใช้เครื่องมือที่เรียบง่าย คือ เตารีด เพื่อให้ความร้อนในการประสานวัสดุ 2 ชนิดที่ประกอบด้วยเส้นใยธรรมชาติและถุงพลาสติกเหลือใช้ ความร้อนทำให้ถุงพลาสติกเกิดการหลอมละลาย ยึดเกาะและทำการประสานวัสดุเข้าด้วยกันแทนการใช้กาว โดยมีหลักการในการสร้างความเชื่อมโยงด้านเนื้อหาและการแสดงผล ดังนี้

(1) การสื่อสารด้านรูปธรรม : เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงควมมีคุณค่าของตัววัสดุที่แสดงถึงการเคารพต่อภูมิสังคมและการพึ่งพาตนเองได้ คือการ “คงเดิม” ไว้ซึ่งสี สัน ผิวนสัมผัสของวัสดุและสร้างสุนทรียภาพจากความชัดเจนหรือความเข้ม อ่อนของสี โดยการใช้สีดั้งเดิมของวัสดุมาจัดการให้เกิดค่าน้ำหนักสีได้ ดังนี้

- ความเข้ม อ่อนของสี ที่เกิดจากปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติกในขณะที่รีด
- ความชัดเจนของสีเกิดจากการซ้ำของวัสดุแต่ละแผ่น
- มิติของสีเกิดจากการซ้ำของวัสดุแต่ละแผ่นทำให้เกิดรูปทรง

(2) การสื่อสารด้านนามธรรม : กระบวนการค่อย ๆ เพิ่มปริมาณของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติ ในขณะที่รีดให้เกิดแผ่น เกิดเป็นการทำซ้ำ ๆ จนเห็นผลอย่างเป็นรูปธรรมในเรื่องของสี จากค่าของสีที่มีน้ำหนักเบา ค่อย ๆ มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจนเกิดเป็นมิติ เป็นการสร้างความงามโดยรักษาความคงเดิมด้านสี สัน ผิวนสัมผัสเอาไว้ เช่นเดียวกับการปฏิบัติตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่รักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะ พอดีในการพัฒนา มิใช่การกระทำ

ที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและสิ่งแวดล้อม เคารพ
ในภูมิสังคม เปรียบได้กับการเคารพในคุณสมบัติของวัสดุและกระบวนการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้
สู่การสร้างความงามในฐานะเครื่องประดับต่อไป

ภาพที่ 94 ตัวอย่างการไล่น้ำหนักความชื้น อ่อนของสี

ภาพที่ 95 ตัวอย่างการไล่น้ำหนักความชื้น อ่อนของสี (ต่อ)

ภาพที่ 96 มิติของสีเกิดจากการซ้ำของวัสดุแต่ละแผ่นทำให้เกิดรูปทรง

4.3.2 เพิ่มประสิทธิภาพ : เป็นหลักการที่มุ่งเน้นการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดด้วยกระบวนการที่ไม่ต้องลงทุนสูงจนเกินศักยภาพตน ซึ่งเป็นเป้าหมายอันสำคัญอย่างหนึ่งภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เห็นได้จากการเพิ่มประสิทธิภาพของการพัฒนาโดยการนำศักยภาพเดิมอันดีงามของทรัพยากรแต่ละด้านเข้ามาประสานหรือผนวกกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นตัวอย่างของการใช้ธรรมชาติช่วยฟื้นฟูธรรมชาติ ที่นับได้ว่าเป็นการขับเคลื่อนศักยภาพของตัวช่วยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้กับผลลัพธ์

ดังนั้นการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุเพื่อการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงยังคงรักษาความคงเดิมในการเปิดเผยรูปลักษณ์ของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา ทั้งในเรื่องของ สี สัน ผิวนสัมผัส อันเกิดจากการค่อย ๆ เพิ่มปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติกในขณะที่รีด การเพิ่มปริมาณยังสามารถทำให้เกิดความหนา ความแข็ง ความเหนียวให้กับวัสดุได้อีกด้วย

ในการ “เพิ่มประสิทธิภาพ” ในทางปฏิบัติ หมายถึงการทำให้มากขึ้น การเติมเข้าไปเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีขึ้น ดังนั้นในออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ จึงได้เพิ่มกระบวนการให้มีการผสมเครื่องมือในการทำเครื่องประดับซึ่งนับเป็นทรัพยากรสำคัญในงานช่างฝีมือเข้ามาขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุจนเกิดเป็นรูปลักษณ์ใหม่ โดยมีหลักการในการสร้างความเชื่อมโยงด้านเนื้อหาและการแสดงออก ดังนี้

(1) การสื่อสารด้านรูปธรรม : เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่โดยการนำศักยภาพเดิมอันดีงามในแต่ละด้านของทรัพยากรมาประสานหรือผนวกกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีการนำทักษะเชิงช่างที่เกิดจากการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านการผลิตงานเครื่องประดับมาผสมผสานกับลักษณะทางกายภาพอันคงเดิมของวัสดุ เช่น สี สัน ผิวสัมผัส ความหนา ความแข็ง และความเหนียว ดังนี้

- เพิ่มความชัดของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียว ด้วยการเพิ่มปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนฉลุพลาสติกและจำนวนชั้นของฉลุพลาสติก

- เพิ่มจำนวนหน่วยของวัสดุ ด้วยการตัดแบ่งวัสดุที่รีดเป็นแผ่นหนาให้กลายเป็นเส้น เป็นการเพิ่มจำนวนแต่ลดน้ำหนักให้เบาลง

- เพิ่มเครื่องมือในการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุ คือการใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับ ซึ่งนับเป็นทรัพยากรสำคัญในงานช่างฝีมือประเภทแป้นดิ่งลวด (โลหะ) เข้ามาขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุ เป็นการสร้างรูปทรงของวัสดุในรูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุได้แสดงคุณสมบัติอย่างเต็มที่

- เพิ่มความท้าทายศักยภาพของวัสดุชนิดเส้นด้วยการโค้งงอและสร้างรูปทรงที่มีมิติ

(2) การสื่อสารด้านนามธรรม : กระบวนการเพิ่มประสิทธิภาพโดยการนำศักยภาพเดิมอันดีงามของทรัพยากรแต่ละด้านเข้ามาประสานหรือผนวกกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพที่มากยิ่งขึ้นผ่านการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุ เป็นการแสดงออกที่สะท้อนความเป็นนามธรรมของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในด้านของการประสาน เพิ่มพูนความมั่นคง การขับเคลื่อนอย่างมีพลังเพื่อผลักดันศักยภาพของทรัพยากรให้ปรากฏแจ่มชัดขึ้น และมีความเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ก้าวหน้าขึ้น

ภาพที่ 97 การเพิ่มความชัดของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุ

ภาพที่ 98 การตัดแบ่งวัสดุที่รีดเป็นแผ่นหนาให้กลายเป็นเส้น

ภาพที่ 99 การใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับ แป้นดิ่งลวด(โลหะ)มาสร้างรูปทรงใหม่ที่ส่งเสริมให้ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุ

ภาพที่ 100 เพิ่มความท้าทายศักยภาพของวัสดุชนิดเส้นด้วยการโค้งงอและสร้างรูปทรงที่มีมิติ

4.3.3 เกิดสิ่งใหม่ : เป็นการสร้างสรรค์ที่มุ่งเน้นการบูรณาการองค์ความรู้หรือการพัฒนาแบบองค์รวม คือการมองสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม ทุกสิ่งทุกอย่างมีมิติเชื่อมต่อกัน ไม่ว่าจะเป็นการเคารพศักยภาพดั้งเดิมของทรัพยากรและการเพิ่มประสิทธิภาพโดยการนำคุณสมบัติเด่นของทรัพยากรมาเกื้อหนุนกัน ดังนั้นการเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ของทรัพยากรและองค์ความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกันจึงทำให้เกิดสิ่งใหม่อันเป็นการพัฒนาในเชิงก้าวหน้า

ดังนั้นการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุเพื่อการแสดงออกที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงมีความเชื่อมโยงประสานการรักษาความคงเดิมด้านสี สัน ผิวสัมผัส ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุ อันเกิดจากการค่อย ๆ เพิ่มปริมาณของเส้นใยธรรมชาติที่วางลงบนถุงพลาสติกในขณะที่รีด และการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการผสมผสานเครื่องมือในการทำเครื่องประดับที่หลากหลายมากขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุจนเกิดเป็นรูปลักษณ์ใหม่อย่างมีการบูรณาการ โดยมีหลักการในการสร้างความเชื่อมโยงด้านเนื้อหาและการแสดงออก ดังนี้

(1) การสื่อสารด้านรูปธรรม : เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การผสมผลลัพธ์หรือข้อค้นพบจากหัวข้อของความคงเดิมที่ต้องการเปิดเผยสี ผิวสัมผัสของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา และการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการผสมผสานเทคนิคในงานออกแบบเครื่องประดับมาใช้ในการแปรสภาพหรือพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุ จนเกิดสิ่งใหม่ด้านรูปลักษณ์ของวัสดุด้วยกระบวนการดังนี้

- ประสานวัสดุ โดยการเพิ่มปริมาณเส้นใยธรรมชาติเข้ากับถุงพลาสติก เพื่อสร้างความชัดของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียว ด้วยการให้ความร้อนจากเตารีด
- ประสานถุงพลาสติกสีขาว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาต่อด้านลวดลายของแผ่นวัสดุ

- ประสานเครื่องมือในการทำเครื่องประดับชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างรูปลักษณ์ใหม่ให้กับวัสดุ อันประกอบด้วย เครื่องเจาะโลหะ ดอกสว่าน เครื่องรีด ซึ่งนับเป็นทรัพยากรสำคัญที่เข้ามาขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุ สู่การสร้างลวดลายจากสีสันที่ต่างกันของถุงพลาสติก และทำท่ายความยืดหยุ่นของวัสดุด้วยการรีด ที่มีแรงบีบอัด ให้เกิดการยืดขยายตัวของวัสดุด้วยเครื่องรีดโลหะ

(2) การสื่อสารด้านนามธรรม : การบูรณาการองค์ความรู้ เครื่องมือ และเทคนิคต่าง ๆ เข้าด้วยกันในการพัฒนารูปลักษณ์ใหม่ของวัสดุ เป็นการสะท้อนการเชื่อมโยงประสานการพัฒนา ร่วมกันระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อมจนเกิดเครือข่าย หรือเกิดเป็นแนวทางใหม่ที่มีคุณประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจของมนุษย์ตามหลักการพัฒนาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ภาพที่ 101 ประสานเส้นใยเข้ากับถุงพลาสติก เพื่อเพิ่มปริมาณของสี ความหนา ความแข็ง ความเหนียว

ภาพที่ 102 แผ่นวัสดุที่มีความหนาแตกต่างกัน

ภาพที่ 103 ประสานเครื่องมือในการทำเครื่องประดับประเภทเครื่องเจาะ

ภาพที่ 104 แสดงการเจาะให้เห็นชั้นของวัสดุ

ภาพที่ 105 การนำวัสดุที่เจาะแล้วไปเข้าเครื่องรีด เพื่อให้วัสดุยืด ขยาย ด้วยแรงบีบ กด จนเกิดเป็น ลวดลาย

ภาพที่ 106 วัสดุรูปลักษณะใหม่ ที่ได้จากการประสานเทคนิคและเครื่องมือในงานเครื่องประดับ

ภาพที่ 107 การนำวัสดุมาจัดการให้เกิดมิติของสี ลวดลาย ที่เกิดจากการซ้ำของวัสดุแต่ละแผ่นทำให้เกิดรูปทรง

4.4 การออกแบบงานเครื่องประดับเพื่อสานต่อหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากการค้นพบ (1) หลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) กระบวนการสร้างสรรค์รูปลักษณ์ของวัสดุ และ (3) วัสดุใหม่ เพื่องานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง ซึ่งทั้ง 3 สิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบมีความสอดคล้องเชื่อมโยงกันภายใต้กรอบของหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่ประกอบด้วย “คงเดิม” “เพิ่มประสิทธิภาพ” และ “เกิดสิ่งใหม่”

ดังนั้นในกระบวนการออกแบบงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง จึงได้สังเคราะห์เป็นทัศนธาตุเพื่อพัฒนาสู่องค์ประกอบศิลป์ การสร้างรูปทรง ขนาด สัดส่วน ด้วยการสร้างต้นแบบสามมิติเพื่อการแสดงออกถึงเนื้อหาสาระหรือหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ ดังนี้

4.4.1 การออกแบบเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านความ “คงเดิม”

การ “คงเดิม” ไว้ซึ่งสีสันทัน ผิวนสัมผัสของวัสดุและสร้างสุนทรียภาพจากความชัดเจนหรือความเข้ม อ่อนของสี โดยการใช้สีดั้งเดิมของวัสดุมาจัดการให้เกิดค่าน้ำหนักสีจากค่าของสีที่มีน้ำหนักเบาค่อย ๆ มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจนเกิดเป็นมิติ เป็นการสร้างความงามโดยรักษาความคงเดิมด้านสีสันทัน ผิวนสัมผัสเอาไว้ เช่นเดียวกับการปฏิบัติตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่รักษาคุณค่าและความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะ พอดีในการพัฒนา มิใช่การกระทำที่รื้อทิ้งของเดิมจนหมดสิ้น แต่คำนึงถึงสภาพความเป็นจริงของศักยภาพคนและสิ่งแวดล้อม เคารพในภูมิสังคมเปรียบได้กับการเคารพในคุณสมบัติของวัสดุและกระบวนการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้สู่การสร้าง ความงามในฐานะเครื่องประดับต่อไป

ดังนั้นในการออกแบบจึงต้องอาศัยรูปร่างรูปทรงที่เอื้อให้เห็นค่าของสีที่เกิดจากการซ้ำ การเพิ่มปริมาณจากน้ำหนักสีที่เบาค่อย ๆ มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจนเกิดเป็นมิติ

ภาพที่ 108 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

ภาพที่ 109 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

4.4.2 การออกแบบเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านความ “เพิ่มประสิทธิภาพ”

การ “เพิ่มประสิทธิภาพ” ด้วยการเพิ่มเครื่องมือในการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุ คือการใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับ ซึ่งนับเป็นทรัพยากรสำคัญในงานช่างฝีมือประเภทแป้นดิ่งลวด (โลหะ) เข้ามาขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุ เป็นการสร้างรูปทรงของวัสดุในรูปแบบใหม่ที่ส่งเสริมให้ความหนา ความแข็ง ความเหนียวของวัสดุได้แสดงคุณสมบัติอย่างเต็มที่ เพื่อเพิ่มความท้าทายศักยภาพของวัสดุชนิดเส้นด้วยการโค้งงอและสร้างรูปทรงที่มีมิติ

ดังนั้นในการออกแบบจึงต้องอาศัยรูปร่างรูปทรงที่เอื้อให้เห็นค่าของสิ่งที่เกิดจากการซ้ำ การเพิ่มปริมาณจากน้ำหนักสีที่เบาให้ค่อย ๆ มีความชัดเจนยิ่งขึ้นจนเกิดเป็นมิติ อีกทั้งต้องการสร้างสรรค์ชิ้นงานขนาดใหญ่เพื่อส่งเสริมให้เห็นว่าวัสดุชนิดเส้นมีน้ำหนักเบาและสามารถสร้างให้เกิดจังหวะของการซ้ำ การซ้อนชั้นที่มีความเคลื่อนไหว

ภาพที่ 110 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

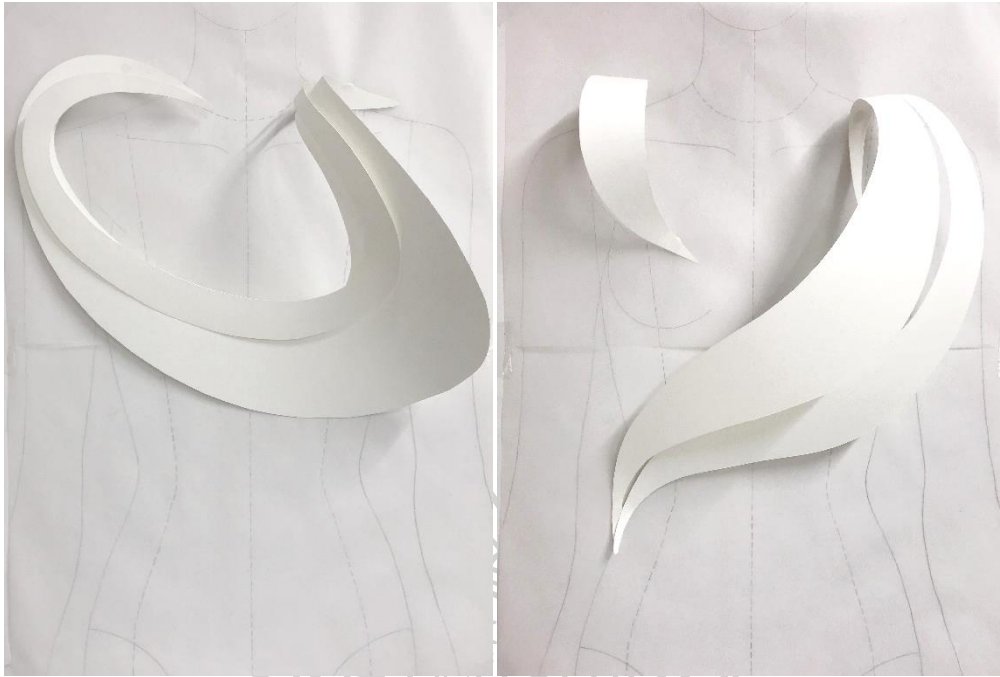

ภาพที่ 111 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

4.4.3 การออกแบบเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านความ “เกิดสิ่งใหม่”

การ “เกิดสิ่งใหม่” เป็นการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เป็นการผสมผสานผลลัพธ์หรือข้อค้นพบจากหัวข้อของความคงเดิมที่ต้องการเปิดเผยสี ผิวนสัมผัสของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา และการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการผสมผสานเทคนิคและเครื่องมือในการทำเครื่องประดับชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างรูปลักษณ์ใหม่ให้กับวัสดุ อันประกอบด้วย เครื่องเจาะโลหะ ดอกสว่าน เครื่องรีด ซึ่งนับเป็นทรัพยากรสำคัญที่เข้ามาขับเคลื่อนหรือเพิ่มศักยภาพให้กับวัสดุสู่การสร้างลวดลายจากสีสันทันทีต่างกันของถุงพลาสติก และทำท่ายความยืดหยุ่นของวัสดุด้วยการรีดที่มีแรงบีบอัด ให้เกิดการยืด ขยายตัวของวัสดุด้วยเครื่องรีดโลหะ

ดังนั้นในการออกแบบจึงเน้นการนำสิ่งใหม่ที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการกระบวนการผลิต คือ ฟันผิว และลวดลายมาสร้างรูปร่าง รูปทรงด้วยการซ้อนชั้น การซ้ำ การค้อย ๆ เพิ่ม เพื่อให้วัสดุแสดงออกทางความงามอย่างสมบูรณ์ที่สุด

ภาพที่ 112 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

ภาพที่ 113 ภาพร่าง 3 มิติเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

บทที่ 5 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ

การสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาปฏิบัติให้เกิดสุนทรียประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้งานเครื่องประดับเป็นเครื่องมือในการสานต่อปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ที่แสดงท่อนถึงแก่นแท้อันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้ง 3 หลักการ ซึ่งเป็นหลักการที่มีความเกี่ยวโยง ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ อันประกอบด้วย การคำนึงถึงศักยภาพของตนหรือการคงสิ่งเดิมที่มีคุณค่าเอาไว้ผ่านการสร้างงานเครื่องประดับที่สื่อสารผ่านการใช้รูปลักษณ์ของวัสดุอย่างตรงไปตรงมา และการเพิ่มประสิทธิภาพให้กับสิ่งที่มีอยู่ด้วยการขับเคลื่อนศักยภาพของทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยวิธีการที่ไม่ยุ่งยากหรือซับซ้อนจนเกินไปโดยใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับเข้ามาเสริม ชับเน้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ด้านวัสดุที่ดีขึ้น และสร้างสรรค์อย่างบูรณาการโดยรักษาความสำคัญเดิมเอาไว้อย่างพอเหมาะ พอดี ในขณะที่นำเครื่องมือและเทคนิคทางงานเครื่องประดับมาประสาน เชื่อมโยงองค์ความรู้เข้าด้วยกันจนเกิดเป็นสิ่งใหม่หรือแนวทางใหม่ของการออกแบบในศตวรรษที่ 21

จากการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการสำคัญอันเป็นหัวใจของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ลำดับต่อไปจึงเป็นการอธิบายถึงกระบวนการสร้างสรรค์ความงาม และการผลิตผลงานเครื่องประดับด้วยการสร้างต้นแบบ 3 มิติ เพื่อให้เห็นถึงขนาดและสัดส่วนที่ชัดเจนของชิ้นงาน ตลอดจนการออกแบบวิธีการสวมใส่เครื่องประดับในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้ได้ผลของการออกแบบที่สมบูรณ์และสามารถสื่อสารถึงแก่นแท้ของความพอเพียงได้ ประกอบด้วยชิ้นงานเครื่องประดับรวมทั้งหมด 5 ชิ้น ดังนี้

เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านความ	“คงเดิม”	จำนวน 2 ชิ้น
เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านการ	“เพิ่มประสิทธิภาพ”	จำนวน 1 ชิ้น
เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านการ	“เกิดสิ่งใหม่”	จำนวน 2 ชิ้น

5.1 กระบวนการผลิตชิ้นงานเครื่องประดับ

5.1.1 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านความ “คงเดิม”

การสร้างรูปร่าง รูปทรงโดยใช้และเทคนิคขั้นพื้นฐานคือการซ้ำของแผ่นระนาบ เกิดมิติ และเอื้อให้เห็นค่าของสีที่เกิดจากน้ำหนักสีที่เบาและค่อย ๆ มีความเข้ม คมชัดยิ่งขึ้น เพื่อส่งเสริมศักยภาพความคงเดิมด้านสีสันทัน ผิดสัมผัสเอาไว้ สะท้อนถึงการเคารพในศักยภาพของทรัพยากร เคารพในภูมิสังคม ด้วยกระบวนการผลิตที่พึ่งพาตนเองได้ ตามหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ชิ้นงานเครื่องประดับประกอบด้วย กำไลและเข็มกลัด

5.1.1.1 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ : กำไล

ภาพที่ 114 วัสดุชนิดแผ่นจากเส้นใยธรรมชาติและแผ่นพลาสติกจำนวน 5 ชั้น

ภาพที่ 115 การนำแผ่นวัสดุมาประกบด้วยกันและไล่ค่าน้ำหนักสีจากอ่อนไปเข้มเพื่อสร้างมิติ

ภาพที่ 116 การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 117 เครื่องประดับ : กำไล

ภาพที่ 118 เครื่องประดับ : กำไล

5.1.1.2 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด

ภาพที่ 119 วัสดุชนิดแผ่นจากเส้นใยธรรมชาติและแผ่นพลาสติกจำนวน 5 ชั้น

ภาพที่ 120 การนำแผ่นวัสดุมาประกอบเข้าด้วยกันและใส่ค่าน้ำหนักสีจากอ่อนไปเข้มเพื่อสร้างมิติ

ภาพที่ 121 การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 122 เครื่องประดับ : เข็มกลัด

ภาพที่ 123 เครื่องประดับ : เข็มกลัด

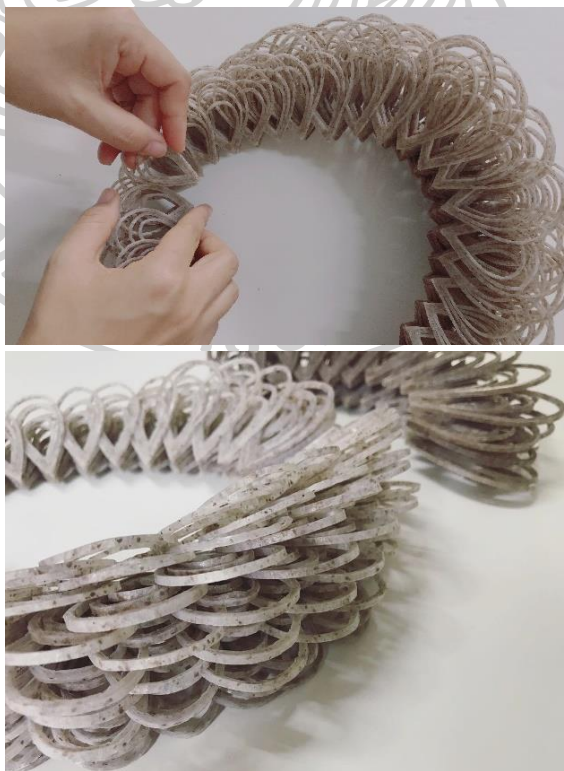
5.1.2 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านการ “เพิ่มประสิทธิภาพ”

การสร้างรูปร่าง รูปทรงของงานเครื่องประดับที่มีชิ้นงานขนาดใหญ่ โดยการใช้วัสดุที่พัฒนาด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพจากการใช้เครื่องมือในการทำเครื่องประดับให้เกิดเป็นเส้นที่มีน้ำหนักเบา

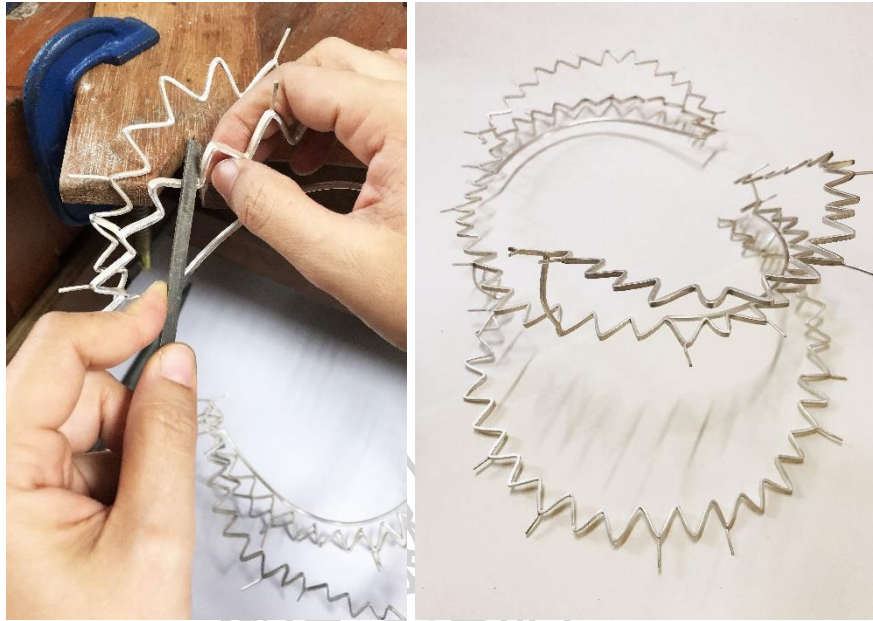
5.1.2.1 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่

ภาพที่ 124 นำวัสดุชนิดเส้นมาตัดให้เกิดความโค้ง เป็นรูปทรงหยดน้ำซ้อนกัน

ภาพที่ 125 การนำเส้นวัสดุที่ตัดเป็นรูปหยดน้ำมาซ้อนกันให้เกิดจังหวะจากการซ้ำ

ภาพที่ 126 การผลิตตัวเรือนเครื่องประดับจากโลหะเงิน

ภาพที่ 127 การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 128 เครื่องประดับ : ประดับไหล่

5.1.3 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงด้านการ “เกิดสิ่งใหม่”

เป็นการสร้างสรรค์งานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงการบูรณาการให้เกิดสิ่งใหม่ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพด้วยการผสมผสานเทคนิคและเครื่องมือในการทำเครื่องประดับชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างรูปลักษณ์ใหม่ให้กับวัสดุ จึงนำวัสดุที่มีพื้นผิว และลวดลายมาสร้างรูปร่าง รูปทรง ด้วยการซ้อนชั้น การซ้ำ การค้อย ๆ เพิ่ม เพื่อให้วัสดุแสดงออกทางความงามอย่างสมบูรณ์ที่สุด

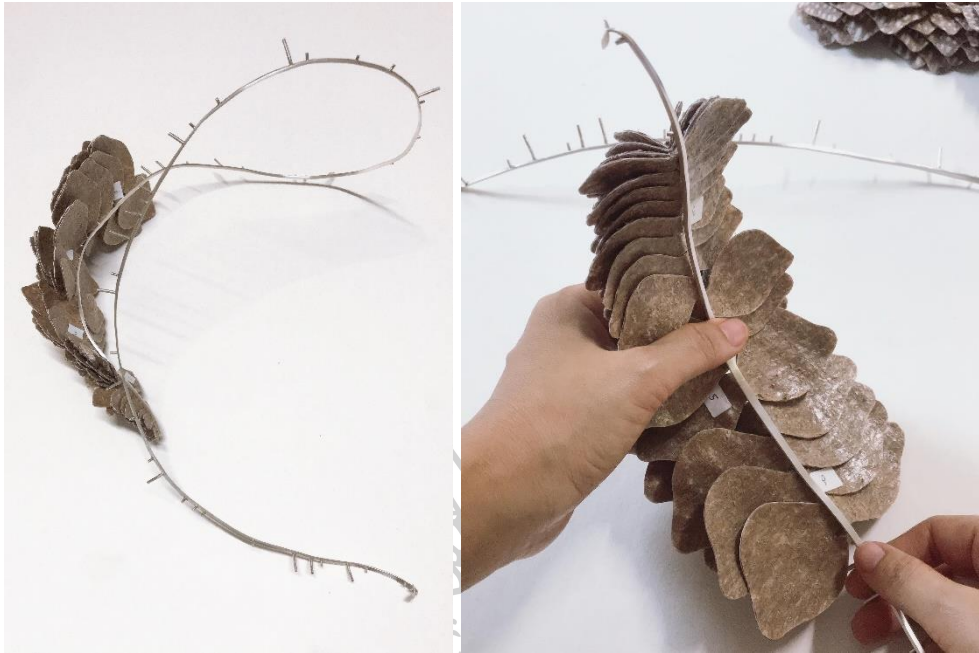
5.1.3.1 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัว

ภาพที่ 129 แผ่นวัสดุที่มีลวดลายอันเกิดจากการผสมเทคนิคและเครื่องมือในการทำเครื่องประดับ
ชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ภาพที่ 130 การนำแผ่นวัสดุที่มีลวดลายมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างมิติจากการทับซ้อน

ภาพที่ 131 การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 132 การสร้างรูปทรงของงานเครื่องประดับที่สอดคล้องกับสัดส่วนของร่างกาย

5.1.3.2 กระบวนการสร้างสรรค์ชิ้นงานเครื่องประดับ : แหวน

ภาพที่ 133 การนำแผ่นวัสดุที่มีลวดลายมาประกอบเข้าด้วยกันเพื่อสร้างมิติจากการทับซ้อน

ภาพที่ 134 การผลิตตัวเรือนเครื่องประดับจากโลหะเงิน

ภาพที่ 135 การประกอบตัวเรือนเครื่องประดับที่ทำจากโลหะเงิน

ภาพที่ 136 เครื่องประดับ : แทวน

5.2 การสวมใส่ผลงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียง

5.2.1 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง “คงเดิม”

ภาพที่ 137 ผลงานเครื่องประดับ : กำไล

ภาพที่ 138 ผลงานเครื่องประดับ : กำไล

ภาพที่ 139 ผลงานเครื่องประดับ : กำไล

ภาพที่ 140 ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด

ภาพที่ 141 ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด

ภาพที่ 142 ผลงานเครื่องประดับ : เข็มกลัด

5.2.2 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง “เพิ่มประสิทธิภาพ”

ภาพที่ 143 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่

ภาพที่ 144 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่

ภาพที่ 145 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับไหล่

5.2.3 เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง “เกิดสิ่งใหม่”

ภาพที่ 146 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัว

ภาพที่ 147 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัว

ภาพที่ 148 ผลงานเครื่องประดับ : ประดับลำตัวและแหวน

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผล

“เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง” เป็นการสร้างสรรค์ริยะแห่งความยั่งยืนผ่านผลงานเครื่องประดับร่วมสมัย ภายใต้เนื้อหาสาระอันเป็นแก่นแท้ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่คำนึงถึงการสร้างคุณค่าและประโยชน์สูงสุดให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยกระบวนการผลิตอย่างพอประมาณตน ที่มุ่งเน้นการรักษาสิ่งเดิมควบคู่ไปกับการเพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างสรรค์จนเกิดเป็นสิ่งใหม่ ด้วยการบูรณาการองค์ความรู้ด้านการออกแบบและการผลิตอันแสดงออกถึงการพึ่งพาตนเองได้

ผลงานชุดนี้แสดงให้เห็นถึงการประจักษ์เฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการและผลงานสร้างสรรค์ซึ่งดำเนินการควบคู่กันอย่างเป็นระบบ เริ่มต้นจากผลลัพธ์ด้านวิชาการจะปรากฏในรูปแบบการเผยแพร่บทความวิชาการลงในวารสารที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับทั้งระดับชาติและนานาชาติ การเผยแพร่ดังกล่าวเผยให้เห็นถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านสาขาวิชาการออกแบบ อันมีความสัมพันธ์ต่อสาขาสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และปรัชญา นอกจากนี้ยังสามารถสร้างการตระหนักถึงความสำคัญของวิธีการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการสร้างสรรค์ สามารถกระตุ้นแนวทางการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นรูปธรรมอันไม่ได้มุ่งเป้าเพียงการสร้างคุณค่าทางความงามผ่านการออกแบบเท่านั้น แต่ยังเสริมสร้างคุณประโยชน์ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างครอบคลุม

ในระดับชาติ ชุดนี้เป็นการสะท้อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ถูกน้อมนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดและทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจมหภาคของไทย ซึ่งบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 - 12 ผ่านการสร้างสรรค์แห่งความยั่งยืน ที่สามารถชักจูงให้ผู้คนตระหนักถึงคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านการผลิตงานเครื่องประดับด้วยการพึ่งพาตนเอง โดยการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรมที่เหมาะสม สามารถเกิดผลลัพธ์ที่เสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนแก่ประเทศชาติ รวมไปถึงสามารถเป็นแนวทางการออกแบบที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมไทยได้

ระดับท้องถิ่น ชุดนี้ได้นำเสนอคุณค่าผ่านการพึ่งพาตนเองได้ในระดับพื้นฐานผ่านวัสดุและกระบวนการผลิตวัสดุสูงงานเครื่องประดับ ที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ทางทรัพยากร รู้จักนำเอาศักยภาพของคน และการเสาะแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัสดุในท้องถิ่นที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อขยายผลสู่การสร้างความก้าวหน้าจากระดับชุมชนสู่เครือข่ายที่กว้างขึ้น จนนำไปสู่การสร้างความยั่งยืนของชาติต่อไป

นอกจากนี้ผลงานดุษฎีนิพนธ์ยังแสดงให้เห็นถึงการเกื้อกูลกันในด้านชุมชน พื้นที่ และ นวัตกรรมผ่านผลลัพธ์ของการศึกษาหลักการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย โดยผู้วิจัยในฐานะ นวัตกรรมเห็นถึงความสำคัญของการคำนึงถึงหลักภูมิสังคม ผ่านคุณค่าของวัสดุที่นำมาพัฒนา รูปลักษณะซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพภูมิประเทศ และวิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบ ส่งผลต่อ แนวคิดและผลลัพธ์ของการทดลองสร้างสรรค์วัสดุเพื่องานเครื่องประดับที่มุ่งเน้นการเคารพศักยภาพ ของทรัพยากรธรรมชาติ และศักยภาพของคน มองเห็นรากฐานทางภูมิปัญญา และการพึ่งพาตนเอง ได้อย่างเข้มแข็ง ผู้วิจัยจึงเผยแพร่ผลลัพธ์ของดุษฎีนิพนธ์ฉบับนี้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ ขยายผลในวงกว้าง เพื่อให้เครื่องประดับสานต่อความพอเพียงนี้สามารถเป็นส่วนในการพัฒนา คุณภาพชีวิตของมนุษย์ และเกิดความเชื่อมโยงสู่สังคมที่ยั่งยืน

โดยผู้วิจัยได้เข้าร่วมการนำเสนอผลงานทางวิชาการและวิจัย ในงานศิลปากรวิจัยครั้งที่ 11 : นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในระหว่างวันที่ 13-14 มิถุนายน 2562 ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ จ.นครปฐม โดยเนื้อหาในบทความวิชาการนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาวิจัยและการลงพื้นที่โครงการในพระราชดำริเพื่อดุษฎีนิพนธ์ “เครื่องประดับ สานต่อความพอเพียง”

ภาพที่ 149 นำเสนอผลงานทางวิชาการและวิจัย ในงานศิลปากรวิจัยครั้งที่ 11

การเผยแพร่กระบวนการสร้างสรรค์รูปลักษณะใหม่ของวัสดุ สู่การออกแบบผลงาน เครื่องประดับเพื่อสื่อสารถึงปรัชญาแห่งความยั่งยืน นับเป็นการสังเกตการณ์ผลตอบรับของผู้บริโภค และทิศทางการขยายผลไปสู่กระบวนการออกแบบและผลิตเชิงอุตสาหกรรมขนาดย่อมที่พึ่งพา ตนเองได้ มุ่งยกระดับรูปแบบงานเครื่องประดับที่แสดงออกถึงคุณภาพการผลิตแต่มีค่าใช้จ่ายต่ำ เพื่อโน้มน้าวให้ผู้ดำเนินธุรกิจเห็นความสำคัญและศักยภาพของการออกแบบที่ยั่งยืน มีความรับผิดชอบ ต่อระบบนิเวศ และสังคม โดยเข้าร่วมแสดงผลงานในงาน Innovation and Design Zone, Bangkok Gems & Jewelry Fair ครั้งที่ 64 กันยายน 2562 ณ Impact เมืองทองธานี กรุงเทพฯ ประเทศไทย

ภาพที่ 150 ร่วมแสดงผลงานในงาน Innovation and Design Zone, Bangkok Gems & Jewelry Fair ครั้งที่ 6

การเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ในรูปแบบนิทรรศการ ชื่อผลงาน “ Po Pieng Jewellery” ในงาน The Korea Association of Art and Design The International Symposium 2019 ณ มหาวิทยาลัยเอวา วูเมน (Ewha Womans University) กรุงโซล ประเทศเกาหลีใต้เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2562

ภาพที่ 151 การเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ในรูปแบบนิทรรศการ ชื่อผลงาน “ Po Pieng Jewellery”

การเผยแพร่นิทรรศการรายงานความก้าวหน้าผลงานดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร “Design & Diversity” Progress of the Ph.D. Exhibition 2020 ระหว่างวันที่ 4-8 มีนาคม 2563 ณ ห้องนิทรรศการ 5 ชั้น 2 หอศิลป์ร่วมสมัยราชดำเนิน

ภาพที่ 152 การเผยแพร่กิจกรรมการรายงานความก้าวหน้าผลงานดุษฎีนิพนธ์ หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการออกแบบ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ด้านนโยบาย

เป็นการศึกษาและวิจัยที่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 – 12 โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ได้น้อมนำหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9 - 11 เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและช่วยให้สังคมไทยสามารถยืดหยุ่นได้อย่างมั่นคง สามารถบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 – 12 ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 – 12

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564
1. ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ ที่ดี	1. ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพ คนและสังคมไทยสู่ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้	1. ยุทธศาสตร์ การสร้าง เป็นธรรมในสังคม	1. การเสริมสร้างและ พัฒนาศักยภาพ ทุนมนุษย์

ตารางที่ 8 แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 - 12 (ต่อ)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564
2. ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพ คนและการคุ้มครอง ทางสังคม	2. ยุทธศาสตร์ การสร้างความ เข้มแข็งของชุมชน และสังคมให้เป็น รากฐานที่มั่นคง ของประเทศ	2. ยุทธศาสตร์ การพัฒนาคนสู่ สังคมแห่งการ เรียนรู้ตลอดชีวิต อย่างยั่งยืน	2. ยุทธศาสตร์ การสร้างความเป็น ธรรมและลดความ เหลื่อมล้ำในสังคม
3. ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้าง การพัฒนาชนบท และเมืองอย่างยั่งยืน	3. ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้าง เศรษฐกิจให้สมดุล และยั่งยืน	3. ยุทธศาสตร์ ความเข้มแข็งภาค เกษตร ความมั่นคง ของอาหารและ พลังงาน	3. ยุทธศาสตร์ การสร้างความ เข้มแข็งทาง เศรษฐกิจและ แข่งขันได้อย่าง ยั่งยืน
4. ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้าง การพัฒนาชนบท และเมืองอย่างยั่งยืน	4. ยุทธศาสตร์ การพัฒนาบนฐาน ความหลากหลาย ทางชีวภาพและ การสร้างความ มั่นคงของฐาน ทรัพยากร สิ่ง แวดล้อม	4. ยุทธศาสตร์ การปรับโครงสร้าง เศรษฐกิจสู่การ เติบโตอย่างมี คุณภาพและยั่งยืน	4. ยุทธศาสตร์ การเติบโตที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนา อย่างยั่งยืน
5. ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดกา ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม	5. ยุทธศาสตร์ การเสริมสร้าง ธรรมาภิบาลในการ บริหารจัดการ ประเทศ	5. ยุทธศาสตร์ การสร้างความ เชื่อมโยงกับประเทศ ในภูมิภาคเพื่อความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ และสังคม	5. ยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างความ มั่นคงแห่งชาติเพื่อ การพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคงและ ยั่งยืน

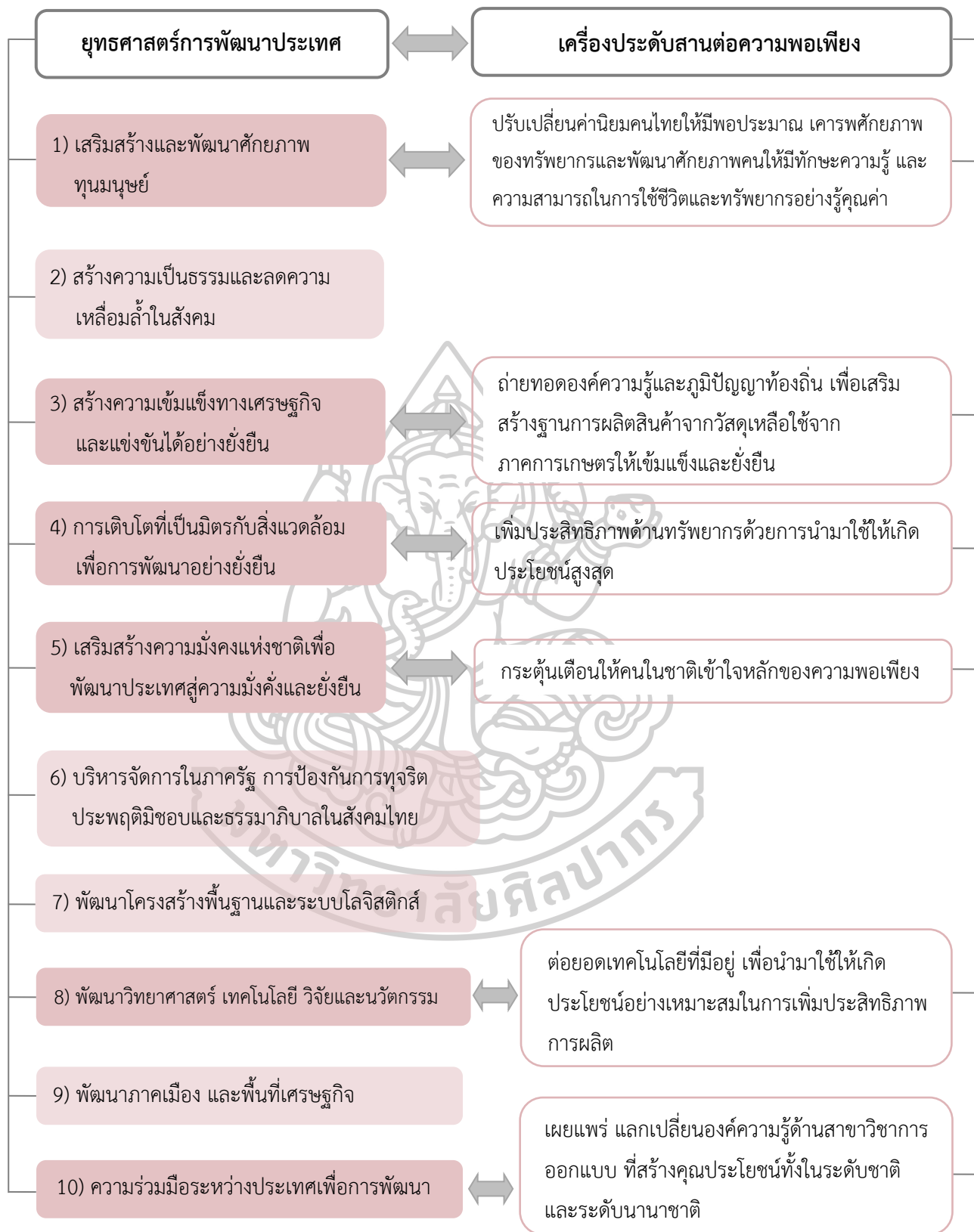
ตารางที่ 8 แสดงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 - 12 (ต่อ)

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 - 2549	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550 - 2554	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564
6. ยุทธศาสตร์ การบริหาร เศรษฐกิจส่วนรวม		6. ยุทธศาสตร์ การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม อย่างยั่งยืน	6. ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการ ในภาครัฐ การป้องกัน การทุจริตประพฤติ มิชอบ และ ธรรมาภิบาล ในสังคมไทย
7. ยุทธศาสตร์การเพิ่ม สมรรถนะและ ขีดความสามารถ ในการแข่งขันของ ประเทศ			7. การพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน และระบบ โลจิสติกส์
8. ยุทธศาสตร์การ พัฒนาความ เข้มแข็งทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี			8. การพัฒนา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม
			9. การพัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
			10. ความร่วมมือ ระหว่างประเทศเพื่อ การพัฒนา

จากตารางในข้างต้น จะเห็นได้ถึงโครงสร้างของการพัฒนาที่มีความต่อเนื่องเพื่อความยั่งยืน ในทุกมิติของการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทย เริ่มตั้งแต่การพัฒนาคุณภาพคน สร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนและสังคม ตลอดจนขยายวงกว้างการเสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่งคั่งและยั่งยืน ดังนั้นเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ การเป็นประเทศที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 จึงมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ซึ่งเป็นแผน แม่บทหลักของการพัฒนาประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ประกอบด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 10 ยุทธศาสตร์ด้วยกัน ได้แก่

- 1) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์
- 2) สร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม
- 3) สร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน
- 4) การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 5) เสริมสร้างความมั่นคงแห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศสู่ความมั่งคั่งและ ยั่งยืน
- 6) บริหารจัดการในภาครัฐการป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบและธรรมาภิบาลในสังคมไทย
- 7) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบโลจิสติกส์
- 8) พัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัยและนวัตกรรม
- 9) พัฒนาภาคเมือง และพื้นที่เศรษฐกิจ
- 10) ความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนา ซึ่งผลงาน ดุษฎีนิพนธ์ “เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง” สามารถตอบโจทย์แผนแม่บทหลักของการพัฒนา ประเทศ และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ ดังภาพที่ 121

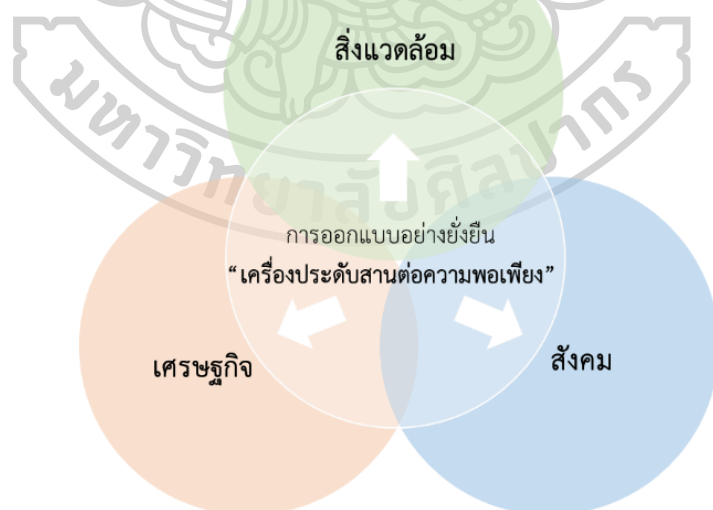
ภาพที่ 153 แสดงความสอดคล้องกันของเครื่องประดับฐานต่อความพอเพียงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

เครื่องประดับสานต่อความพอเพียง เป็นงานวิจัยที่มีกระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่สามารถสานต่อความพอเพียงได้โดยใช้หลักการอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาผนวกกับหลักการทางสุนทรียศาสตร์ และกระบวนการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุที่เป็นไปในทิศทางของการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป้าหมายของการออกแบบอย่างยั่งยืน อันสอดคล้องกันทั้ง 3 มิติ คือ

1. มิติทางสังคม คือการกระตุ้นเตือนให้เกิดการเชื่อมโยงประสาน การสร้างเครือข่ายกันของภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นเกษตรกร นักออกแบบ และกลุ่มผู้บริโภค เชื่อมโยงผู้คนเข้ากับสิ่งแวดล้อม รู้คุณค่าของหลักภูมิสังคม

2. มิติทางเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาเศษวัสดุอย่างสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการพัฒนารูปลักษณ์วัสดุเหลือใช้ หรือการทำให้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถใช้งานตามหน้าที่เดิมให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูงขึ้น

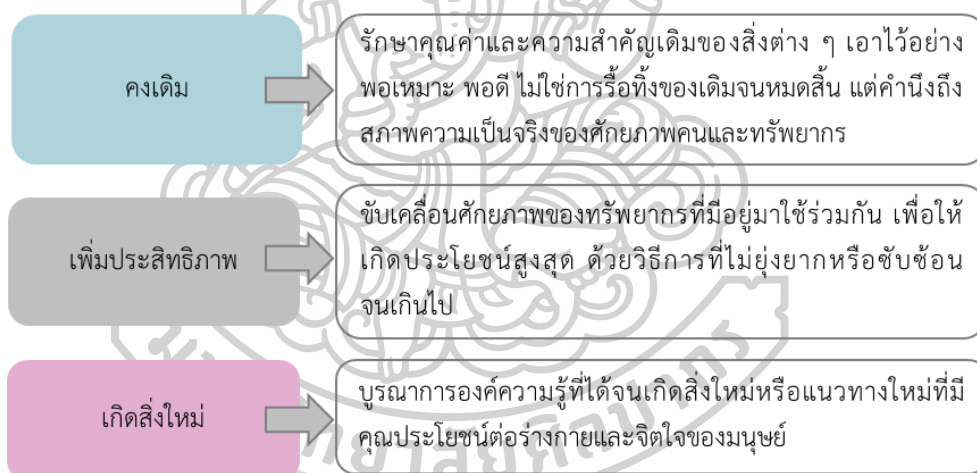
3. มิติด้านสิ่งแวดล้อม เป็นกรรมวิธีการผลิตวัสดุสำหรับผลิตภัณฑ์เครื่องประดับจากวัสดุเหลือใช้ ที่ได้เลือกใช้วัสดุธรรมชาติ ปลอดภัย ร่วมกับวัสดุเหลือใช้ประเภทพลาสติก ซึ่งมีการวางแผนกระบวนการผลิตที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าผ่านผลงานออกแบบเครื่องประดับร่วมสมัย

ภาพที่ 154 แสดงความสอดคล้องของงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงกับการออกแบบอย่างยั่งยืน

ด้านวิชาการ

ผลงานเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงเกิดจากการค้นคว้าด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ จนเกิดผลงานที่มีเอกลักษณ์ สามารถขยายผลคุณค่าของความรู้สร้างสรรค์ให้เกิดเป็นเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงได้อย่างสมบูรณ์ มุ่งเน้นให้เกิดการตระหนักถึงหลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 สู่การสร้างภูมิคุ้มกันให้ประเทศชาติผ่านผลงานออกแบบเครื่องประดับ โดยใช้เนื้อหาสาระที่เป็นหัวใจหลักของการพัฒนา คือ “คงเดิม” “เพิ่มประสิทธิภาพ” และ “เกิดสิ่งใหม่” มาสานต่อด้วยการแสดงออกผ่านหลักการทางสุนทรียศาสตร์ ด้วยการพัฒนาระบบการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุในทิศทางของนวัตกรรมศิลป์ที่สามารถพึ่งพาตนเองได้หรือพอดีกับศักยภาพของตน เพื่อให้เกิดความงามผ่านรูปลักษณ์ สี และผิวสัมผัสของวัสดุ ตลอดจนวิธีการสวมใส่ที่สื่อสารให้เห็นถึงคุณค่าในแง่มุมของการสร้างสุนทรียะแห่งความยั่งยืน ผ่านการประดับตกแต่งร่างกาย ซึ่งองค์ความรู้ด้านหลักการในข้างต้นสามารถนำไปประยุกต์สู่การออกแบบแขนงอื่น ๆ ได้อย่างบูรณาการ

ภาพที่ 155 แสดงแนวทางการออกแบบโดยใช้เนื้อหาสาระอันเป็นหัวใจหลักของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ดังนั้นการสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการบูรณาการศาสตร์และศิลป์จะสามารถช่วยขับเคลื่อนให้เกิดทิศทางของการศึกษาซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการค้นหาความรู้หรือเทคนิคอย่างมีอิสระ มีความเข้าใจในความก้าวหน้าทางวิชาการที่มีความสัมพันธ์กับบริบทของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและมนุษย์ ซึ่งเป็นการยกระดับคุณภาพการศึกษาและพัฒนามนุษย์ในศตวรรษที่ 21 โดยกระแสในสถาบันอุดมศึกษา 3 - 5 ปีที่ผ่านมา มีนโยบายในการเผยแพร่การประชุมวิชาการมีการส่งเสริมด้านความยั่งยืน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างเช่น การประชุม

วิชาการประจำปี 2560 สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในหัวข้อ "ประเทศไทยกับการเปลี่ยนผ่านไปสู่สังคมที่ยั่งยืน" ที่มีเป้าหมายเพื่อการสร้างสังคมการบริโภค และการสร้างนวัตกรรมเพื่อความยั่งยืน การประชุมวิชาการเพื่อเสริมสร้างศักยภาพบุคลากรเพื่อการเรียนรู้เป้าหมายที่ยั่งยืน ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประจำปี 2561 เพื่อแลกเปลี่ยนงานวิจัยด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การให้ความสำคัญและเน้นการทำงานเพื่อการขับเคลื่อนตามปรัชญา สังคมศาสตร์เพื่อสังคม พร้อมทั้งสร้างความสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ใหม่ในเรื่องของเป้าหมายที่ยั่งยืน ได้แก่ ความเป็นอยู่ที่ดี ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการประชุมวิชาการศิลปการวิจัย ครั้งที่ 11 ของมหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปี 2562 ในหัวข้อเรื่อง “นวัตกรรมและการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” เพื่อเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยในกลุ่มศิลปะและการออกแบบกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิทยาศาสตร์ ได้มีการเผยแพร่ผลงานเพื่อให้เกิดการบูรณาการระหว่างศาสตร์มากยิ่งขึ้น ทำให้เห็นว่าทุกภาคส่วนร่วมมือกันขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้ตรงตามความต้องการของชุมชน สังคมและประเทศชาติ ซึ่งจะเป็นการตอบสนองต่อยุทธศาสตร์ชาติอีกทางหนึ่ง

ด้านวัสดุรักษ์โลก

คุณฉวีนิพนธ์ฉบับนี้มีการศึกษา ทดลอง สร้างสรรค์ศักยภาพด้านวัสดุและทรัพยากรจากโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ในภาคตะวันตกของประเทศไทย ซึ่งเป็นทรัพยากรที่ทำหน้าที่สำคัญในการร่วมกันช่วยพลิกฟื้นพื้นที่ในภาคตะวันตกของประเทศไทยให้มีความสมบูรณ์ ประกอบด้วย ใบเต็ง-รัง ผลประดู่ ผลมะรุมป่า หญ้าแฝก เปลือกข้าวโพด ฟางข้าว ใบตองแห้งและไยมะพร้าว(ตารางที่ 2) นำมาผสมเข้ากับวัสดุประเภทพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นวัสดุที่สอดคล้องกับหลักการออกแบบอย่างยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 ทำให้ได้ผลลัพธ์ของการพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุที่สามารถสานต่อความพอเพียงผ่านผลงานเครื่องประดับที่อยู่ภายใต้หลักการของ ความ “คงเดิม” “เพิ่มประสิทธิภาพ” และ “เกิดสิ่งใหม่”

ในการสร้างสรรค์ผลงานเครื่องประดับได้มีการใช้ปริมาณของเส้นใยธรรมชาติมาเป็นตัวกำหนดค่าความหนา ความแข็ง และความเข้มของสี เพื่อให้เห็นถึงการค่อย ๆ เพิ่มขึ้นด้วยปริมาณและการทำซ้ำส่งผลให้วัสดุแสดงศักยภาพอย่างชัดเจนด้วยหลักการทางสุนทรียศาสตร์ ซึ่งในชิ้นงานเครื่องประดับต้นแบบผู้วิจัยได้เลือกใช้เปลือกข้าวโพด ไยมะพร้าวและใบเต็ง-รัง เพื่อเป็นตัวให้สี โทนสีเหลืองอ่อนและสีน้ำตาลซึ่งเป็นเพียงหนึ่งในโทนสีทั้งหมดของวัสดุประเภทเส้นใยธรรมชาติที่ค้นพบ เนื่องจากต้องการผลลัพธ์ที่ชัดเจนของการปรากฏค่าสีในวัสดุตั้งต้น ดังนั้นการพัฒนากระบวนการออกแบบรูปลักษณ์ของวัสดุในอนาคตเพื่อต่อยอดจากคุณฉวีนิพนธ์ฉบับนี้ คือ การจัดกลุ่มสี

จากวัสดุแต่ละชนิดที่ค้นพบจากในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยมุ่งหวังการค้นพบความแตกต่างของสีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ เพื่อประโยชน์ทางด้านวิชาการและด้านการสร้างสรรค์ 2 ประการ ดังนี้

1. สร้างองค์ความรู้ด้านสีจากพืชพันธุ์ทางการเกษตรและป่าไม้จากพื้นที่ภายในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในพื้นที่ภาคตะวันตกของประเทศไทย เพื่อพัฒนาต่อยอดสู่การสร้างควมงาม

2. ขยายผลเรื่องสีของวัสดุให้สอดคล้องกับทิศทางการออกแบบตามกระแสนิยมเพื่อนำไปสู่การออกแบบงานเครื่องประดับในเชิงศิลปะและเชิงพาณิชย์ต่อไป

ด้านพาณิชย์

ดุชฎินิพนธ์สามารถแสดงการประยุกต์ใช้องค์ความรู้สู่การออกแบบผลงานเครื่องประดับที่สามารถผลิตด้วยกระบวนการพึ่งพาตนเอง ด้วยการนำวัสดุจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และถุงพลาสติกเหลือใช้ในชีวิตประจำวันมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนารูปลักษณ์ของวัสดุเหลือใช้ หรือการทำให้วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถใช้งานตามหน้าที่เดิมให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณภาพและมีมูลค่าสูงขึ้น อีกทั้งสามารถนำไปสู่กระบวนการออกแบบและผลิตเชิงอุตสาหกรรมขนาดย่อมได้ในอนาคต

ปัจจุบันธุรกิจการออกแบบอย่างยั่งยืนในประเทศไทยได้รับการสนับสนุนอย่างดียิ่งจากทั้งภาครัฐและเอกชน ตัวอย่างเช่น ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) ที่สนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนในกลุ่มธุรกิจสินค้าอุปโภค โดยมีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการได้รับความรู้ด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อสิ่งแวดล้อมบนแนวคิดการออกแบบโดยตลอดวัฏจักรชีวิต ที่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพสูงสุด

โครงการคัดเลือกสินค้าไทยที่มีการออกแบบดี ประจำปี 2563 หรือ Design Excellence Award 2020 (DEmark) ที่จัดโดยสำนักส่งเสริมวัฒนธรรมและสร้างมูลค่าเพิ่ม กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ที่ยกระดับสินค้าไทยให้เป็นที่ยอมรับแพร่หลายในตลาดโลกด้วยแนวคิด Circular Design, Cycle of Life ดีไซน์หมุนเวียนเปลี่ยนโลกส่งเสริมการใช้ทรัพยากรของโลกอย่างรู้คุณค่าเศรษฐกิจสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการออกแบบเศรษฐกิจที่เน้นการนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่เป็นวงจรไม่รู้จบ หัวใจสำคัญคือการกลับไปทำความเข้าใจการออกแบบและการทำงานของธรรมชาติ ซึ่งเป็นระบบการผลิตแบบหมุนเวียนที่ทรงประสิทธิภาพที่สุด และไม่มีของเหลือใช้เกิดขึ้น

โครงการ “พอแล้วดี The Creator” ที่น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 มาผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์ ปัจจุบันมีนักออกแบบ และเจ้าของธุรกิจการออกแบบอย่างยั่งยืนหลายคนอยู่ในโครงการ เช่น บริษัท PiN โดยมีคุณศรุตตา เกียรติภาคภูมิ เป็นเจ้าของกิจการการนำเศษเหล็กเหลือใช้จากโรงงานอุตสาหกรรมมาสร้างงาน ออกแบบของตกแต่งบ้าน บริษัท Mann Craft ร้านจำหน่ายสินค้าหัตถกรรม ประเภทผ้าทอมือ สีธรรมชาติ โดยดึงเอาคนในชุมชนที่เคยมีทักษะฝีมือการทอผ้าไหมผ้าฝ้ายแล้วเลิกทอ เนื่องจาก ไม่มีช่องทางตลาดจำหน่าย หรือไม่มีเงินทุนให้เขากลับมาแสดงฝีมือและสร้างความภูมิใจเหมือนเคย มีรายได้เสริมที่มากขึ้นมีความเป็นอยู่ที่มั่นคงขึ้น จะเห็นได้ว่านอกจากจะสร้างประโยชน์สูงสุดทางด้าน ทรัพยากรแล้ว ยังเกิดการเกื้อหนุนเชื่อมโยงระหว่างชุมชน สังคมและระบบอุตสาหกรรมทำให้เกิด อาชีพและการสร้างรายได้ที่มั่นคง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในด้านพาณิชย์เป็นบทพิสูจน์ว่า เศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่ปรัชญาที่ใช้ได้กับเฉพาะภาคเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่สามารถที่จะนำมา ประยุกต์ใช้ได้อย่างสร้างสรรค์กับหลากหลายอุตสาหกรรมเพื่อประเทศไทยที่ยั่งยืนสืบไป

ดังนั้นทิศทางการพัฒนาโครงการเครื่องประดับสานต่อความพอเพียงเพื่อเป้าหมายในเชิง พาณิชย์อย่างยั่งยืนต่อไป สามารถสรุปได้เป็น 3 แนวทาง ดังนี้

1. การออกแบบชุดงานเครื่องประดับ หรือการสร้างคอลเล็กชั่น เพื่อขยายผลจากชิ้นงาน ต้นแบบให้เกิดเป็นเอกลักษณ์ของผลผลิตที่มีการใช้วัสดุและกระบวนการผลิตที่สื่อสารถึงแนวความคิด อันเป็นหลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างชัดเจน ซึ่งในการสร้างคอลเล็กชั่นจะมีการพัฒนาในเรื่องของขนาด สัดส่วน ที่สามารถใช้งานได้จริงในชีวิตประจำวัน ตลอดจนมีการออกแบบสี ของวัสดุเพื่อให้สอดคล้องกับกระแสนิยมและรสนิยมของกลุ่มผู้บริโภค

2. การพัฒนาต่อยอดด้านกระบวนการผลิต เพื่อให้เกิดการผลิตซ้ำและเพิ่มปริมาณของ ผลผลิตด้านวัสดุที่รวดเร็วขึ้นและประหยัดพลังงานคน ทั้งนี้ต้องยังสามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิด การประยุกต์ใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์ เพื่อการดำเนินธุรกิจ อย่างสร้างสรรค์และยั่งยืน

3. การสร้างรายได้อย่างยั่งยืนให้กับชุมชน เนื่องจากวัสดุที่นำมาใช้ในการพัฒนารูปลักษณ์ เพื่อสานต่อความพอเพียงเป็นทรัพยากรจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ ภาคตะวันตกของประเทศไทย ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการนำกระบวนการดังกล่าว ที่มีวิธีการเรียบง่าย สามารถพึ่งพาตนเองได้กลับไปเผยแพร่ต่อชุมชนโดยรอบของโครงการฯ เพื่อให้คน ในพื้นที่เกิดการตระหนักถึงการใช้จ่ายต้นทุนทางการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการเคารพต่อ ภูมิสังคมของตน อีกทั้งเป็นต้นทางที่ทำให้ชุมชนสามารถขยายผลสู่กระบวนการออกแบบและผลิต เชิงอุตสาหกรรมขนาดย่อม หรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อสามารถสร้างมูลค่าให้กับทรัพยากรธรรมชาติ เหลือใช้ในท้องถิ่นสู่การสร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืนแก่ประเทศชาติ ต่อไป

ภาพที่ 156 แสดงแนวทางการนำความรู้ด้านวัสดุมาขยายผลในเชิงพาณิชย์

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

คำพ่อสอน. “ประมวลพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัส เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง.” ใน **หนังสือเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพระดาบส, 2559.

โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง. **โครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการประยุกต์ใช้**, 2551.

เจาะเทรนด์โลก. **TCDC Projects**. เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก

<http://www.tcdc.or.th/projects/trend/?lang=th>

เจาะเทรนด์โลกโดย TDCD. **โครงสร้างรวมแนวโน้มเทรนด์ 2013**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <https://web.tcdc.or.th/th/Publication/Detail>

เจาะเทรนด์โลกโดย TDCD. **โครงสร้างรวมแนวโน้มเทรนด์ 2014**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <http://www.tcdc.or.th/trend2014/index2-v1.php>

เจาะเทรนด์โลกโดย TDCD. **โครงสร้างรวมแนวโน้มเทรนด์ 2015**. เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <http://www.tcdc.or.th/publications/ebook/20547/>

ทีมงานสานต่อที่พ่อทำ. **ถอดรหัสกษัตริย์ผู้มองเห็นอนาคต**. สมุทรสาคร: ยูไนเต็ด์โปรดักชั่น เพรส, 2560.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. **มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร, 2544.

บ้านและสวน. **10 ดีไซน์เนอร์ไทย หัวใจคราฟต์**. เข้าถึงเมื่อ 25 ตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก

<https://www.baanlaesuan.com/99530/design/lifestyle/10-designer-thai/2>

ปราชญ์เกษตรของแผ่นดิน. **สาขาปราชญ์เกษตรเศรษฐกิจพอเพียง**. เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560.

เข้าถึงได้จาก <https://www.moac.go.th/philosopher-philosopher-preview-382991791802>

ปรีชา เกาทอง. “แนวทางการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้ ด้านการสร้างสรรค์ศิลปะวิชาการ.”

วารสารสมาคมนักวิจัย 19, 2 (พฤษภาคม – สิงหาคม 2557).

มูลนิธิชัยพัฒนา. **จุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง**. เข้าถึงเมื่อ 3 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<https://www.chaipat.or.th/2010-06-03-05-50-26.html>

มูลนิธิชัยพัฒนา. **ทฤษฎีใหม่ขึ้นก้าวน้ำ**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<https://www.chaipat.or.th/2010-06-03-05-50-26.html>

รวมพลังตามรอยพ่อของแผ่นดิน. **ต่อวงศ์ ปุ้ยพันธุ์วงศ์ บ้านไร่ยายลิ้ม อ.หนองหญ้าปล้อง จ.เพชรบุรี.**

เข้าถึงเมื่อ 18 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.ajourneyinspiredbytheking.org/th/about/konmeejai-detail.php?id=56>

วรชัย ตันติศิริวัฒน์. **พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียงผ่านงานสถาปัตยกรรม.** พิมพ์ครั้งที่ 3.

กรุงเทพฯ: พลัสเพลส จำกัด, 2552.

วิชาชา ภูจินดา. “ความสอดคล้องของหลักการของนิคมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจนิเวศกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง.” **วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม 3, 1 (2550).**

สยามธุรกิจ. **วิวัฒน์ ศัลยกำธร ประชาญณ์แผ่นดินผู้เดินตามศาสตร์พระราชา.** เข้าถึงเมื่อ 20 ตุลาคม

2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.chaipat.or.th/2010-06-03-05-50-26.html>

สานต่อที่พ่อทำ. **The visionary ถอดรหัสกลยุทธ์ผู้มองเห็นอนาคต.** กรุงเทพฯ: ยูไนเต็ด์โปรดักชั่น

เพรส จำกัด, 2560.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง**

สู่การปฏิบัติกว่า 1 ทศวรรษ, 2555.

สำนักงาน กปร. **หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.** เข้าถึงเมื่อ 22 มกราคม 2561.

เข้าถึงได้จาก <http://www.rdpb.go.th/UploadNew/Documents>

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน

กปร.). **ทฤษฎีใหม่หลักการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์
การพิมพ์, 2559.

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. **โครงการวิจัย แนวทางการพัฒนาเมืองสวยด้วยการสร้างสรรค์งาน**

ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กรณีศึกษาภูมิปัญญาและวิถีชีวิตแห่งชุมชนบ้านแม่หมี่ใน

จังหวัดลำปาง กับพัฒนาการการสร้างสรรค์สุนทรียภาพของเครื่องประดับชาติพันธุ์

ร่วมสมัย. สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม, 2552.

สุภาวี ศิรินคราภรณ์. **จับคู่พลิกโฉมวัสดุไทย.** เข้าถึงเมื่อ 25 ธันวาคม 2560. เข้าถึงได้จาก

<http://th.materialconnexion.com/siamesetwist/trial02.html#nog>

สุเมธ ตันติเวชกุล. **ตามรอยพระยุคลบาท ครูแห่งแผ่นดิน.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, 2556.

สุเมธ ตันติเวชกุล. **ใต้เบื้องพระยุคลบาท.** พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: มติชน, 2553.

หอศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. **บทความ ข้อเขียน และงานศิลปกรรมของ ศาสตราจารย์ศิลป์**

พีระศรี. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด, 2545.

หอสมุดพระราชวังสนามจันทร์ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร. ศูนย์ข้อมูลภาคตะวันตก.

เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562. เข้าถึงได้จาก http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/localpulinet/?page_id=83

อรุณ ศิริจานุสรณ์. “ความสัมพันธ์แห่งหลักพุทธปรัชญากับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง.”

จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์ 31, 121 (กรกฎาคม-กันยายน 2552).

อิทธิพล ตั้งโฉลก. **แนวทางการสอนและสร้างสรรค์จิตรกรรมชั้นสูง**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2550.

เอกสารประกอบการประชุมประจำปี. **การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย**. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2546.

ภาษาอังกฤษ

Archilovers. **The Swedish Pavilion - Nature at the core Shanghai Expo 2010**. เข้าถึงเมื่อ 6 มีนาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://www.archilovers.com/projects/29062/the-swedish-pavilion-nature-at-the-core.html>

Diariodesign. **Formafantasma expone en Otrascosas de Villar-Rosàs las colecciones Botanica y Autarchy**. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://diariodesign.com>

Dooddot. **FEIT Bi-Color Series**. เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.dooddot.com/>

Energy Policy and Planning Office. **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ**. เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2562. เข้าถึงได้จาก <http://www.eppo.go.th/index.php/en/component/k2/item/10844>

Global Compact. **กษัตริย์นักพัฒนาของประชาชนชาวไทย**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก <http://www.globalcompact-th.com/unite-bulletin/detail/13>

iiiiinspired.blogspot. **ACCESSORIES, ART _ paper jewels by michihiro sato**. เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <http://iiiiinspired.blogspot.com/2012/11/accessories-art-paper-jewels-by.html>

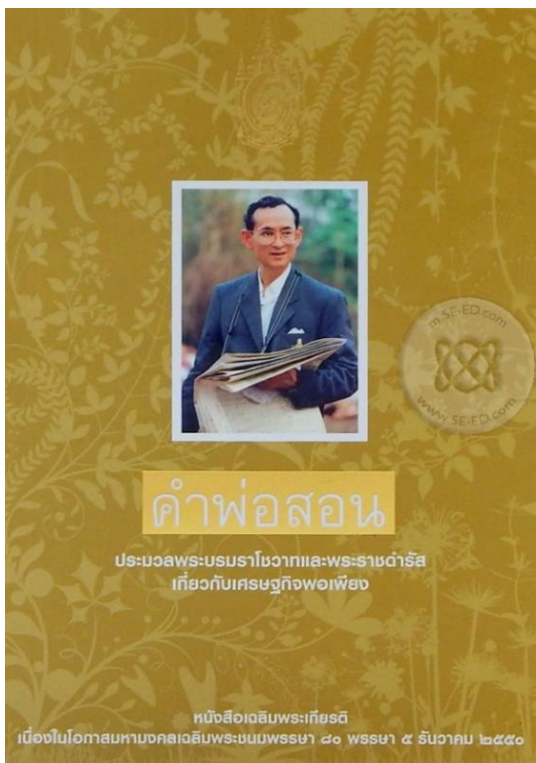
Interior. **Sustainable Wood Light Sculptures by Nori Morimoto**. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://interior4you.wordpress.com/2009/01/08/sustainable-wood-light-sculptures-by-nori-morimoto/>

- mthai.com. พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสของ พระเจ้าอยู่หัวในพระบรมโกศ พระราชทาน แก่องค์กรคณะบุคคลต่าง ๆ. เข้าถึงได้จาก <https://news.mthai.com/general-news/525176.html>
- Nel Linssen. เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก http://www.nellinssen.nl/work_2011-2015.html
- Osisu. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/Osisu-273873142783888/>
- Royal Thai Embassy Washington D.C. **Sufficiency Economy Philosophy**. Accessed June 22, 2017. Available from <https://thaiembdc.org/sufficiency-economy-philosophy/>
- Slideshare. **Think Design and Sustainability**. Accessed June 22, 2017. Available from https://www.slideshare.net/micema/mireia-cebrian-sustainabilityinpackaging/9-SUSTAINABLE_DESIGN_What_is_Sustainability
- Sufficiency Economy Initiative. **วันที่โลก (ต้อง) เรียนรู้ ศก.พอเพียง**. เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2560. เข้าถึงได้จาก http://www.sufficiencyeconomy.com/2008/10/blog-post_27.html
- Treecycle. เข้าถึงเมื่อ 22 กันยายน 2562. เข้าถึงได้จาก <http://www.treecycle.com/bagasse.html>
- UNDP Thailand. **Undp Human Development Award**. Accessed October 1, 2017. Available from <https://www.th.undp.org/content/thailand/en/home/presscenter/articles/2014/09/undp-human-development-award.html>
- Vogue. **Malgosia Kalinska**. เข้าถึงเมื่อ 24 กันยายน 2562, เข้าถึงได้จาก https://www.vogue.it/en/vogue-gioiello/designer/2014/06/malgosia-kalinska?refresh_ce=

ภาคผนวก

สารบัญ

	หน้า
คำปรารภ	
คำนำ	
พระบรมราชาโฆวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	
ความพอเพียง	๓
ความพอประมาณ	๒๘
ความมีเหตุผล	๓๖
ความเจริญทางจิตใจ/ภูมิคุ้มกัน	๔๒
ความซื่อสัตย์	๗๐
ความเมตตา	๗๕
ความมีวินัย	๘๑
ความเพียร/ความอดทน	๘๘
สติ	๙๙
ปัญหาสังคม	๑๐๓
ปัญหาสิ่งแวดล้อม	๑๐๙
ชาติและความสมดุล	๑๑๕
การพัฒนา	๑๒๓
ความสามัคคี	๒๑๕
ภาคผนวก	
โครงการคำพ่อสอน	
มูลนิธิพระดาบส	
คณะกรรมการจัดทำหนังสือ	

สารบัญ

๖	บทนำ
๑๐	พระราชดำรัสเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่
๒๖	หลักการและแนวทางการดำเนินงาน
๕๒	ข้อสำคัญที่ควรพิจารณา
๕๖	เงื่อนไขของการทำทฤษฎีใหม่
๕๖	บทบาททฤษฎีใหม่ต่อบริบทการพัฒนา
๖๔	เกษตรทฤษฎีใหม่ที่ประสบความสำเร็จ
๙๐	บทส่งท้าย
๙๖	คณะผู้จัดทำ

**ตามรอยพระยุคลบาท
กรุทองแผ่นดิน**

สุเมธ ตันติเวชกุล

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**ตามรอยพระยุคลบาท
กรุทองแผ่นดิน**

“...ผู้มิใช่การแล้วจำเป็นจะต้องมีคุณสมบัติในตัวเอง นอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำคนมาชาติให้รอดและเจริญได้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่ ความละเอียดรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมืองและผู้ที่อยู่ภาวะดีมา ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและหน้าที่ และที่สำคัญอย่างมากก็คือ ความซื่อสัตย์...”

พระบรมราชาโชวาท พระราชทานแก่
คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล
เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒

ตามรอยพระยุคลบาทฯ
ISBN 978-974-03-3124-7

9 789740 331247
C112
2161100 120.00 บาท

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทร. ๐-๒๒๑๑-๒๒๖๖ โทรสาร ๐-๒๒๑๑-๒๒๖๖
e-mail: cupress@chula.ac.th
www.ChulaPress.com Knowledge to All
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ได้เบื้องพระยุคลบาท

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
สมหมาย ปวีจรศักดิ์ บรรณาธิการ

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๙
คำนำผู้เขียน	๑๙
คืนหนึ่งที่บ้านทุ่งเค็ง สายบุรี	๑๓
โน้ตหลวงของเรา	๑๔
โน้ตพระทัยมีแต่ทศกนิกร	๓๖
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๕๔
โครงการพระราชดำริกับคุณภาพชีวิต	๗๔
ทฤษฎีใหม่คืออะไร	๙๓
มูลนิธิชัยพัฒนากับการพัฒนาเกษตรไทย	๑๐๕
เกษตรยั่งยืนในประเทศไทย	๑๑๓
“หม้าแม่ก” พิษมหัศจรรย์ยิ่งใหญ่จากพระราชดำริ	๑๓๐
“น้ำนั่นคือชีวิต”	๑๔๑
การพัฒนาแหล่งน้ำ	๑๔๗

คำนำ

“๔๔ พรรษา ปราชญ์สุขสู่ปวงประชา” สำนักการเลขานุการ มูลนิธิชัยพัฒนา สำนักงบประมาณ และสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้ร่วมกันจัดขึ้นเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสอันเป็นมงคลที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระชนมพรรษา ๘๖ รอบ ในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๔

หนังสือชุด จอมปราชญ์แห่งการพัฒนา เป็นหนึ่งในกิจกรรมที่ได้จัดทำขึ้น เพื่อเผยแพร่พระราชกรณียกิจ พระราชดำริ พระปรีชาสามารถและผลสำเร็จจากการพัฒนาในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ก่อให้เกิด คุุณูปการต่อประชาชน ประเทศชาติอย่างต่อเนื่อง โดยจัดทำเป็นหนังสือชุด จอมปราชญ์แห่งการพัฒนา มีทั้งสิ้น ๑๔ เล่ม ประกอบด้วย หลักการทำงาน, วากุณความมั่นคงของมนุษย์, น้ำคือชีวิต, ปราชญ์แห่งดิน, รักบ้านรักเมือง, วิถีแห่งอุดมภาพ, ทฤษฎีใหม่, ระเบิดน้ำ : เพิ่มความชุ่มชื้น, กำแพงธรรมชาติที่มีชีวิต, พลังงานสีเขียว, จากนั้นเสียสู่น้ำใส, ศิษย์กวีธรรมชาติที่มีชีวิต, ผลสำเร็จสู่ประชาชน และพระเกียรติเกริกไกร

โดยมีเป้าหมายหลักคือ เพื่อให้การจัดโครงการเฉลิมพระเกียรติ “๔๔ พรรษา ปราชญ์สุขสู่ปวงประชา” เป็นไปอย่างสมพระเกียรติและสามารถเผยแพร่พระมหากรุณาธิคุณที่ทรงมีต่อพสกนิกรชาวไทย มาอย่างต่อเนื่องยาวนาน ประกอบกับเพื่อให้เยาวชนและประชาชนทั่วไป ได้มีส่วนร่วมในการสานต่อและถ่ายทอด แนวพระราชดำริได้อย่างชัดเจน เหมาะสม ผ่านการเรียนรู้จากหนังสือชุด จอมปราชญ์แห่งการพัฒนา ทั้ง ๑๔ เล่ม ที่มีลักษณะที่เรียบง่ายสามารถนำไปประยุกต์ได้อย่างหลากหลาย อันนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม องค์การ และประเทศชาติ ให้บังเกิดความสุขและความยั่งยืนตลอดไป

คณะกรรมการจัดทำหนังสือเฉลิมพระเกียรติ “๔๔ พรรษา ปราชญ์สุขสู่ปวงประชา”
สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
(สำนักงาน กปร.)

สารบัญ

	หน้า
ความเป็นมา	๕
หลักการสำคัญของทฤษฎีใหม่	๖
การจัดการในทฤษฎีใหม่	๖
ทฤษฎีใหม่ขั้นต้น การจัดสรรที่อยู่อาศัยและทำกิน	๘
ทฤษฎีใหม่ขั้นต้นทำสวน	๑๕
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สอง	๑๕
ทฤษฎีใหม่ขั้นที่สาม	๑๒
ประโยชน์ทฤษฎีใหม่	๑๓
แปลงตัวอย่างการทำเกษตรทฤษฎีใหม่	๑๔
สรุปการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ นายขวัญใจ แก้วหวางค์	๑๘

**จากปรัชญาของ
เศรษฐิกิจพอเพียง
สู่การปฏิบัติ...
กว่า๑ทศวรรษ**

สารบัญ

๖ **หน้า**

๑๐ **หน้า** **๖** **หน้า**

๑๖ **หน้า** **๑๐** **หน้า**

๕๔ **หน้า** **๑๖** **หน้า**

๖๒ **หน้า** **๕๔** **หน้า**

๖๘ **หน้า** **๖๒** **หน้า**

ภาคผนวก ข

การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านอุตสาหกรรมและ
เทคโนโลยี

สำนักงาน ก.พ.
OCSC
Office of the Civil Service Commission

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์
**ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
และการประยุกต์ใช้**

สารบัญ

คำนำ	02
บทที่ 1 บทนำ	12
บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17
บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ	43
บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ	66
บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	95
แบบทดสอบท้ายบท	129

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า ๑ ทศวรรษ

สารบัญ

๖	เกริ่นนำ
๑๐	ขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรอบ ๑๒ ปี
๑๖	จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การประยุกต์ใช้ของแต่ละภาคส่วน
๕๔	การสนับสนุนการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔)
๖๒	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทต่างประเทศ
๖๘	ก้าวต่อไปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิตที่มั่นคง

บทความวิจัย (Research article)

ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังโดยการประยุกต์ ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
สุคนธา ศรีสขร, ชัยกมล ลอนธา
1-9

PDF

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกทำเลที่ตั้งตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตขนาดกลางในจังหวัดหนองคาย
19-26

PDF

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับธรรมาภิบาลของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2
ณัฐพร จงโรจน์ภิญโญ
19-26

PDF

การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมาธิการ โรงเรียนเอกชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ประทีปศ นุญนำเสน, งาม งามชามะ, รัตติกา อลากนาง, พงษ์ศักดิ์ คู่มโนนำ
27-35

PDF

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดมหาเถรสมาคม
พระเอกสิทธิ์ เทียมสา, วราโร เต็งสวัสดิ์, รัตติกา อลากนาง, พรเทพ เต๋อธรมเพ็ญ
36-44

PDF

ปัจจัยการบริหารองค์กรที่สัมพันธ์กับประสิทธิภาพผลการบริหารงานวิชาการของศูนย์ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในจังหวัดนครพนม
นุสิทธิ์ นริเณก, สุมาลี ศรีพุทธจันทร์, ศักดา นิธนะนา
45-54

PDF

แนวทางการนำมาตรฐาน มอก.9999 ว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในภาคอุตสาหกรรม

ดวงกมล สอนบุญคุ้มแดง
wongkorn@icdmail.com

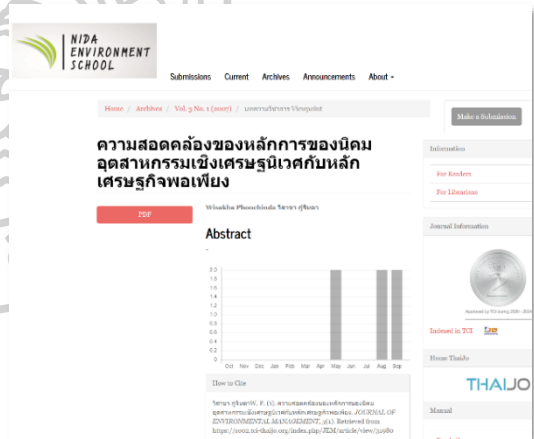
มอก.9999 มาตรฐานใหม่สู่ความยั่งยืน

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้ริเริ่มนำ "หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาประยุกต์ใช้ในภาคอุตสาหกรรม และถือเป็นหนึ่งในแนวพระราชดำริพัฒนาอุตสาหกรรมที่ทรงคุณค่า โดยที่ผู้ประกอบการควรเข้าใจว่า เศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องขยายอุตสาหกรรม เป็นเครื่องขับเคลื่อนและเป็นเครื่องวัดความสำเร็จและชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่ภาคอุตสาหกรรมไม่เพียงแต่ทำกำไร

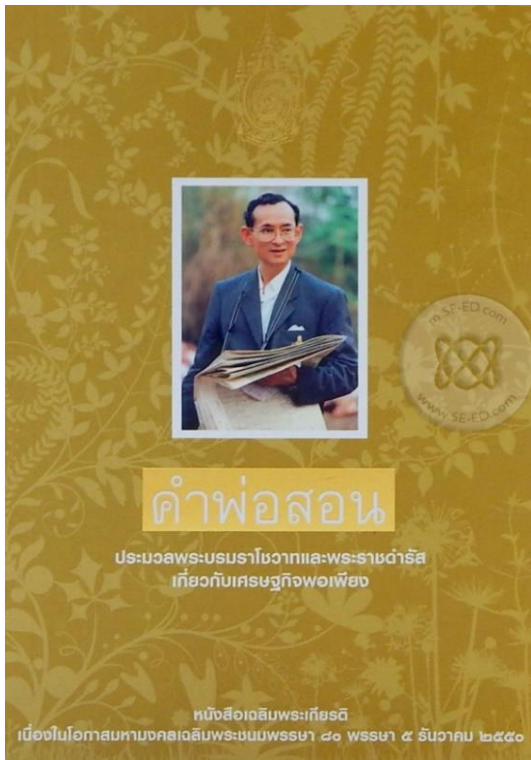
มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นมาตรฐาน มอก. 9999 มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ภาคอุตสาหกรรมนำไปใช้ขึ้นพื้นฐานของ 3 องค์ประกอบ (ความพอประมาณ, ความมีเหตุผล และความมีคุณธรรม) กับ 2 มิติ (ใจ (ความใจ) ใจผู้กระทำ) เพื่อให้ได้ทิศทางสามารถพัฒนาอย่างสมดุลทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม มีความเข้มแข็งยั่งยืนในระยะยาว โดยที่ทุกคนเป็นมาตรฐานเพื่อ มอก. 9999 ถือเป็นมาตรฐานแรก เพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 4 เมษายน พ.ศ. 2556

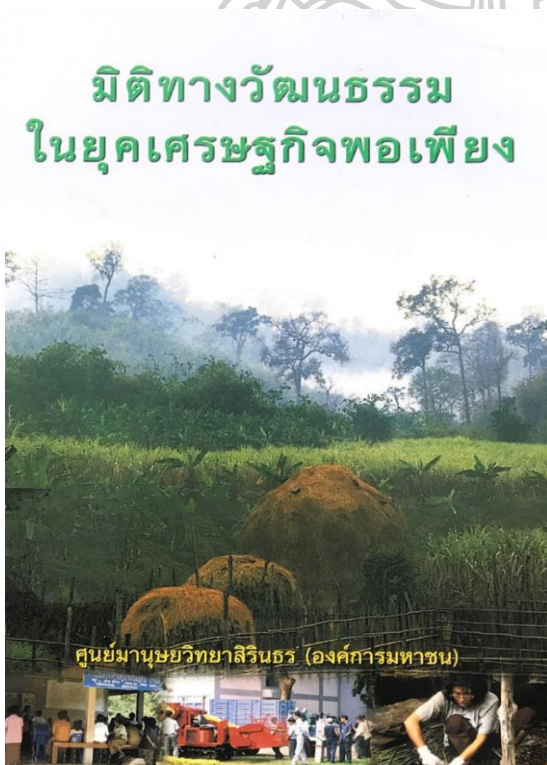
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานคำขวัญเศรษฐกิจพอเพียงแก่คนไทย และเป็นปรัชญาที่คิดค้นจากวิถีชีวิตและประสบการณ์ของชาวยุคสมัยใหม่อย่างยั่งยืน ไม่มุ่งเพียงกำไร หรือองค์การต่างๆ สังคม ประชากรบ้านเมืองอุตสาหกรรมและชุมชนอย่างยั่งยืน และโลกภายใน

สารบัญ	
	หน้า
คำปรารภ	
คำนำ	
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	
ความพอเพียง	๓
ความพอประมาณ	๒๘
ความมีเหตุผล	๓๖
ความเจริญทางจิตใจ/ภูมิคุ้มกัน	๔๒
ความซื่อสัตย์	๗๐
ความเมตตา	๗๕
ความมีวินัย	๘๑
ความเพียร/ความอดทน	๘๘
สติ	๙๙
ปัญหาสังคม	๑๐๓
ปัญหาสิ่งแวดล้อม	๑๐๙
ชาติและความสมดุล	๑๑๕
การพัฒนา	๑๒๓
ความสามัคคี	๒๑๕
ภาคผนวก	
โครงการคำพ่อสอน	
มูลนิธิพระดาบส	
คณะกรรมการจัดทำหนังสือ	

สารบัญ	
คำกล่าวเปิดการสัมมนา	๑
โดย ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	
ปาฐกถา นำ มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง :	
ความหมายและความสำคัญ	๓
โดย ศ. ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์	
สรุปสาระสำคัญจากกรณีศึกษา ๖ กรณี	๑๙
- กลุ่มลัจจะอ้อมทรัพย์ ต.น้ำขาว อ.จະนะ จ.สงขลา	
- มูลนิธิพิพิธประชาชน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์	
- ชุมชนทุ่งยาว ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน	
- ชุมชนยี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม	
- บริษัทกลุ่มสามมิตร จำกัด	
- ชุมชนประดิษฐ์โทรสาร เขตบางเขน กทม.	
โดย คุณอภิญญา ตันทวีวงศ์ และคณะผู้ศึกษา	
มิติทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง: ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา ๖๑	
โดย ผศ. บัณฑิต อ่อนคำ	
เศรษฐกิจพอเพียงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	๗๓
อภิปรายนำ โดย ผศ. ดร. สุเทพ สุนทรภาสี	
รศ. ศรัศิกร วังลิโภคม	

ได้เบื้องพระยุคลบาท

ดร. สุมเมธ ตันติเวชกุล
สมณนายก ปวริชฉัตต์ บรรณารักษกร

สารบัญ

คำนำสำนักพิมพ์	๗
คำนำผู้เขียน	๙
คืนหนึ่งที่บ้านทุ่งเค็ง สายบุรี	๑๓
ในหลวงของเรา	๑๙
ในพระทัยมีแต่พสกนิกร	๓๖
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๕๔
โครงการพระราชดำริกับคุณภาพชีวิต	๗๙
ทฤษฎีใหม่คืออะไร	๙๓
มูลนิธิชัยพัฒนากับการพัฒนาเกษตรไทย	๑๐๕
เกษตรยั่งยืนในประเทศไทย	๑๑๓
"หญ้าแฝก" พืชมหัศจรรย์ยิ่งใหญ่จากพระราชดำริ	๑๓๐
"น้ำหนัคือชีวิต"	๑๔๑
การพัฒนาแหล่งน้ำ	๑๔๗

**ตามรอยพระยุคลบาท
ครูห้องแผ่นดิน**

สุเมธ ตันติเวชกุล

สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามรอยพระยุคลบาท ครูห้องแผ่นดิน

“...ผู้มีวิชาการแล้วจำเป็นต้องมีคุณสมบัติในตัวเอง นอกจากวิชาความรู้ด้วย จึงจะนำตนนำชาติให้รอดและเจริญได้ คุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับทุกคนนั้น ได้แก่ ความละเอียดรอบคอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ทั้งในความคิดและการกระทำ ความกตัญญูรู้คุณชาติบ้านเมืองและผู้ที่มีอุปการะตัวมา ความไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น หากแต่มีความจริงใจ มีความปรารถนาดีต่อกัน เอื้อเฟื้อกันตามฐานะและหน้าที่ และที่สำคัญอย่างมากก็คือ ความซื่อสัตย์...”

พระบรมราชาโชวาท พระราชทานแก่
คณะอาจารย์ ครู และนักเรียนโรงเรียนวังไกลกังวล
เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๒๒

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนมหาไชย เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐
โทร ๐-๒๒๕๔๑๒๖๖ โทรสาร ๐-๒๒๕๔๑๒๖๖
e-mail: ocpublish@chula.ac.th
www.ChulaPress.com Knowledge to All
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามรอยพระยุคลบาท-๑
ISBN 978-974-03-3124-7

9 789740 331247
C112
2161100 120.00 บาท

สารบัญ	
บทคัดย่อ	หน้า
คำนำ	หน้า
สารบัญ	หน้า
สารบัญตาราง	หน้า
สารบัญแผนภาพ	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	หน้า
ความสำคัญของปัญหา	25
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	27
ขอบเขตของการวิจัย	27
วิธีดำเนินการวิจัย	28
ข้อจำกัดของการวิจัย	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	30
บทที่ 2 แนวคิดทางทฤษฎี	31
ทฤษฎีใหม่	32
ตัวแบบการพัฒนาสังคมของสมเด็จพระพรตมราชสุตธา	36
สยามราชกุมารี	37
การพัฒนาแบบยั่งยืน	37
การพัฒนาแนววิถีหรือปรัชญาสีเขียว	40
การพัฒนาแนวพุทธ	44
ทฤษฎีการพัฒนาแนวมนุษยนิยม	48
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	49
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ	60

บทที่ 3 การพัฒนาการเกษตรและการพัฒนาชุมชนในต่างประเทศ	63
การพัฒนาการเกษตรและชุมชนเกษตรกรของประเทศอิสราเอล	64
เกษตรกรรมชนชาติ กรณี มาซาโนบุ ฟูกูโอกะ ประเทศญี่ปุ่น	71
การพัฒนาชุมชนเกษตรกร กรณี แซมาอิล อุนดง ประเทศเกาหลี	76
การพัฒนาระบบการเกษตรของประเทศจีน	91
บทที่ 4 รูปแบบการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและความมั่นคงของชาติ	97
วนเกษตร กรณี ผู้ใหญ่บ้านวิบูลย์ เข้มเฉลิม จ.ฉะเชิงเทรา	98
เกษตรกรรมชนชาติ กรณี คำเตือง ภาณี จ.บุรีรัมย์	107
เกษตรเอ็ดอู๋ เอ็ดกิน กรณี พ่อจารย์ทองดี นันทะ จ.ขอนแก่น	112
เกษตรที่สูงแบบไร่นาผสม กรณี นายสวน แปงไชย จ.น่าน	118
เกษตรภาคใต้ กรณี ปิยะพรน หนัดหลี่ จ.สงขลา	122
พุทธเกษตรกรรม กรณี นายปชา ลาภานันต์ จ.พระนครศรีอยุธยา	127
การพัฒนาชุมชนชนบท กรณี โครงการของกองกำลังบูรพา/พล.ร.9	139
การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	152
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	165
สรุป	165
ข้อเสนอแนะ	176
บรรณานุกรม	179
ประวัติย่อผู้วิจัย	189

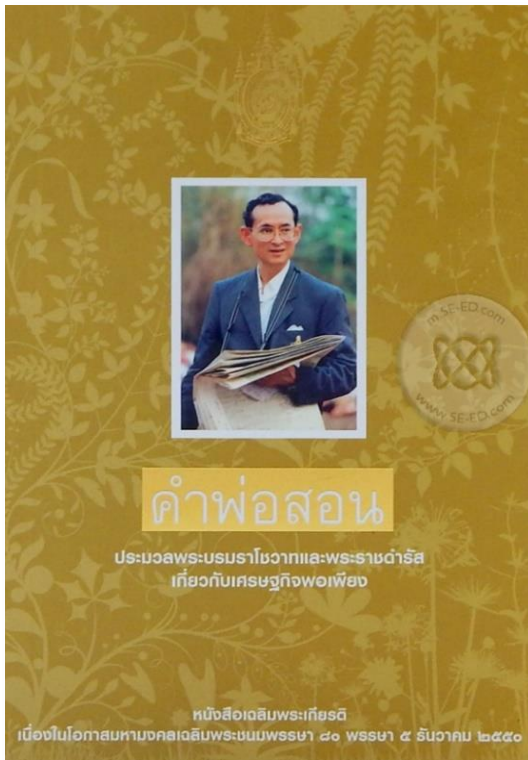
สารบัญตาราง	
ตารางที่	หน้า
1. แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแนวอุตสาหกรรมและแนววิถี	43
2. แสดงการเปรียบเทียบวิถีชีวิตแบบพุทธและอุตสาหกรรมนิยม	47
3. แสดงมิติของชีวิตและสิ่งชี้บอกคุณภาพชีวิต	52
4. แสดงคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานและเครื่องชี้วัด	54

 เอกสารประกอบการประชุมประจำปี การพัฒนาที่ยั่งยืน <small>เว็บไซต์ที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๒</small> <small>ศูนย์การประชุมสหประชาชาติ อิมแพค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี</small>	สารบัญ หน้า
<h1>การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย</h1>	ค ำ น ำ บทที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน 1 บทที่ 2 การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน 12 บทที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน 30 บทที่ 4 การพัฒนาสังคมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน 47 บทที่ 5 การพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย 61 บทที่ 6 การบริหารจัดการสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 75
<hr/> สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	ภา ค ศ น ว ก 1. ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย United Nations Commission on Sustainable Development 2. ดัชนีที่ดูแนวโน้มเพื่อใช้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย Economic and Social Commission for Asia and the Pacific, United Nations 3. ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหรัฐอเมริกา 4. ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนของไต้หวัน 5. ดัชนีชี้วัดระดับการพัฒนาที่ยั่งยืนประเทศสวีเดน รุ่นที่ 1 (ปี 2001)

 สำนักงาน ก.พ. OCSC Office of the Civil Service Commission หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการประยุกต์ใช้	สารบัญ														
	<table border="0"> <tr> <td>เค้าโครงหลักสูตร</td> <td style="text-align: right;">02</td> </tr> <tr> <td>บทที่ 1 บทนำ</td> <td style="text-align: right;">12</td> </tr> <tr> <td>บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</td> <td style="text-align: right;">17</td> </tr> <tr> <td>บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ</td> <td style="text-align: right;">43</td> </tr> <tr> <td>บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ</td> <td style="text-align: right;">66</td> </tr> <tr> <td>บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง</td> <td style="text-align: right;">95</td> </tr> <tr> <td>แบบทดสอบท้ายบท</td> <td style="text-align: right;">129</td> </tr> </table>	เค้าโครงหลักสูตร	02	บทที่ 1 บทนำ	12	บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17	บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ	43	บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ	66	บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	95	แบบทดสอบท้ายบท	129
เค้าโครงหลักสูตร	02														
บทที่ 1 บทนำ	12														
บทที่ 2 แนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	17														
บทที่ 3 ความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากนักวิชาการ และผู้ทรงคุณวุฒิ	43														
บทที่ 4 การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในภาคส่วนต่าง ๆ อาทิ ประชาชน เกษตรกร หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคธุรกิจ	66														
บทที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ของการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	95														
แบบทดสอบท้ายบท	129														

ภาคผนวก ง
การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม

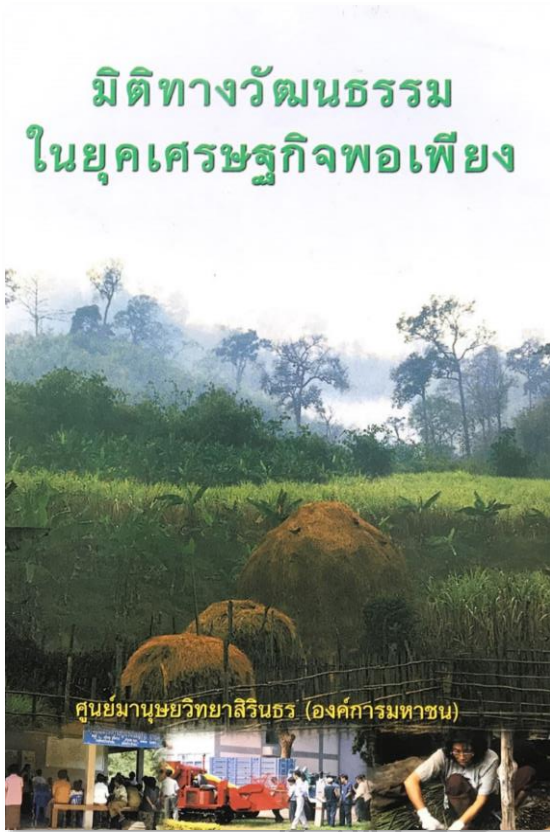
สารบัญ

	หน้า
คำปรารภ	
คำนำ	
พระบรมราชาธิวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	
ความพอเพียง	๓
ความพอประมาณ	๒๔
ความมีเหตุผล	๓๖
ความเจริญทางจิตใจ/ภูมิคุ้มกัน	๕๒
ความซื่อสัตย์	๗๐
ความเมตตา	๗๕
ความมีวินัย	๘๑
ความเพียร/ความอดทน	๘๘
สติ	๙๙
ปัญหาสังคม	๑๐๓
ปัญหาสิ่งแวดล้อม	๑๐๙
ชาติและความสมดุล	๑๑๕
การพัฒนา	๑๒๓
ความสามัคคี	๒๑๕
ภาคผนวก	
โครงการคำพ่อสอน	
มูลนิธิพระดาบส	
คณะกรรมการจัดทำหนังสือ	

สารบัญ

คำนำ	๗
คำนำสำนักพิมพ์	๗
คำนำผู้เขียน	๙
คืนหนึ่งที่บ้านทุ่งเค็ง สายบุรี	๑๓
ในหลวงของเรา	๑๙
ในพระทัยมีแต่พสกนิกร	๓๖
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๕๕
โครงการพระราชดำริกับคุณภาพชีวิต	๗๙
ทฤษฎีใหม่คืออะไร	๙๓
มูลนิธิชัยพัฒนากับการพัฒนาเกษตรไทย	๑๐๕
เกษตรยั่งยืนในประเทศไทย	๑๑๓
“หญ้าแฝก” พืชมหัศจรรย์ยิ่งใหญ่จากพระราชดำริ	๑๓๐
“น้ำนั้นคือชีวิต”	๑๔๑
การพัฒนาแหล่งน้ำ	๑๔๗

สารบัญ

คำกล่าวเปิดการสัมมนา ๑
โดย ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ปาฐกถา นำ มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง :
ความหมายและความสำคัญ ๓
โดย ศ. ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

สรุปสาระสำคัญจากกรณีศึกษา ๖ กรณี ๑๙

- กลุ่มลัจจะอ้อมทรัพย์ ต.น้ำขาว อ.จະนะ จ.สงขลา
- มูลนิธิพิพิธประชาชาติ ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์
- ชุมชนทุ่งยาว ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน
- ชุมชนยี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- บริษัทกลุ่มสามมิตร จำกัด
- ชุมชนประดิษฐ์โครงการ เขตบางเขน กทม.

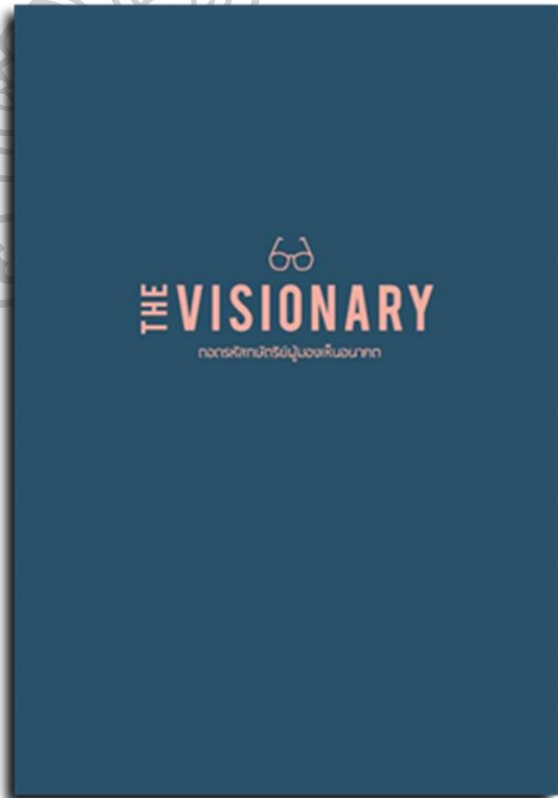
โดย คุณอภิญา ตันทวีวงศ์ และคณะผู้ศึกษา

มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง: ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา ๖๑
โดย ผศ. บัณฑิต อ่อนคำ

เศรษฐกิจพอเพียงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ๗๓
อภิปรายนำ โดย ผศ. ดร. สุเทพ สุนทรภัสส์
รศ. ศรัศิกร วลีโกดม

โครงการพระราชดำริ สำหรับทีมักศึกษาไทยเพื่อการแข่งขันการถ่ายทำ
ภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย ปี 2560

โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
แหลมผักเบี้ย จ.เพชรบุรี

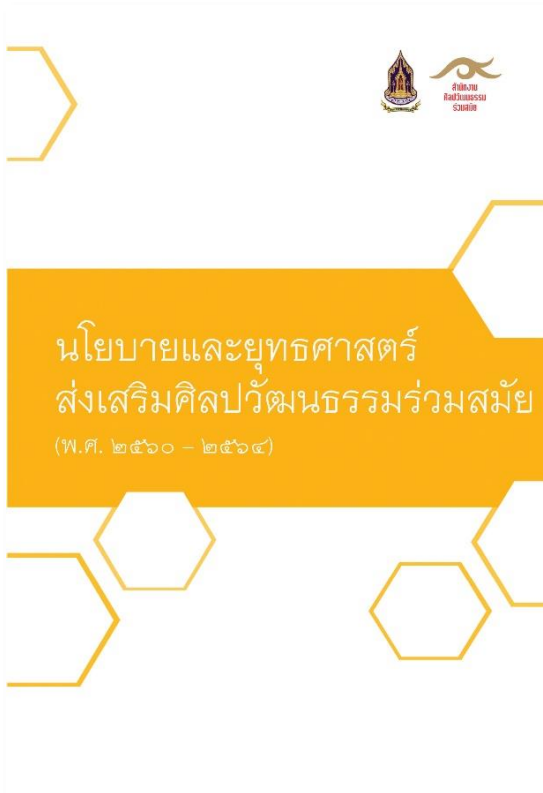
สารบัญ	
บทคัดย่อ	หน้า
คำนำ	หน้า
สารบัญ	หน้า
สารบัญตาราง	หน้า
สารบัญแผนภาพ	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	หน้า
ความสำคัญของปัญหา	25
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	27
ขอบเขตของการวิจัย	27
วิธีดำเนินการวิจัย	28
ข้อจำกัดของการวิจัย	29
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	30
บทที่ 2 แนวคิดทางทฤษฎี	31
ทฤษฎีใหม่	32
ตัวแบบการพัฒนาสังคมของสมเด็จพระพรตมราชสุทธา	36
สยามราชกุมารี	37
การพัฒนาแบบยั่งยืน	37
การพัฒนาแนววิถีหรือปรัชญาสีเขียว	40
การพัฒนาแนวพุทธ	44
ทฤษฎีการพัฒนาแนวมนุษยนิยม	48
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต	49
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ	60

บทที่ 3 การพัฒนาการเกษตรและการพัฒนาชุมชนในต่างประเทศ	63
การพัฒนาการเกษตรและชุมชนเกษตรกรของประเทศอิสราเอล	64
เกษตรกรรมชนชาติ กรณี มาซาโนบุ ฟูกูโอกะ ประเทศญี่ปุ่น	71
การพัฒนาชุมชนเกษตรกร กรณี แซมาอิล อุนดง ประเทศเกาหลี	76
การพัฒนาระบบการเกษตรของประเทศจีน	91
บทที่ 4 รูปแบบการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและความมั่นคงของชาติ	97
วนเกษตร กรณี ผู้ใหญ่บ้านวิบูลย์ เข้มเฉลิม จ.ฉะเชิงเทรา	98
เกษตรกรรมชนชาติ กรณี คำเตื่อง ภาณี จ.บุรีรัมย์	107
เกษตรเอ็ดอู๋ เย็ดกิน กรณี ทองจารย์ทองดี นันทะ จ.ขอนแก่น	112
เกษตรที่สูงแบบไร่นาผสม กรณี นายสวน แปงไชย จ.น่าน	118
เกษตรภาคใต้ กรณี ปิยะพรน หนัดหลี่ จ.สงขลา	122
พุทธเกษตรกรรม กรณี นายปชา ลาภานันต์ จ.พระนครศรีอยุธยา	127
การพัฒนาชุมชนชนบท กรณี โครงการของกองกำลังบูรพา/พล.ร.9	139
การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	152
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	165
สรุป	165
ข้อเสนอแนะ	176
บรรณานุกรม	179
ประวัติย่อผู้วิจัย	189

สารบัญตาราง	
ตารางที่	หน้า
1. แสดงเปรียบเทียบแนวทางการพัฒนาแนวอุตสาหกรรมและแนววิถี	43
2. แสดงการเปรียบเทียบวิถีชีวิตแบบพุทธและอุตสาหกรรมนิยม	47
3. แสดงมิติของชีวิตและสิ่งขับเคลื่อนคุณภาพชีวิต	52
4. แสดงคุณภาพชีวิตขั้นมูลฐานและเครื่องชี้วัด	54

ภาคผนวก จ
การค้นหาหลักการปฏิบัติด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาด้านศิลปกรรม

สารบัญ

	หน้า
● บทสรุปผู้บริหาร	ก - ฉ
● ความเชื่อมโยงระหว่างนโยบายและยุทธศาสตร์การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) กับยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒	ยู
ส่วนที่ ๑ บทนำ	
ความเป็นมา	๑
๑. แนวคิดที่เกี่ยวข้องและขอบข่ายของศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๓
๒. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม	๑๗
๓. กฎหมาย แนวคิดและนโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	๒๐
๔. มิติการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๔๓
ส่วนที่ ๒ ทิศทางการพัฒนาศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	
นโยบาย	๕๕
วิสัยทัศน์	๕๕
พันธกิจ	๕๕
เป้าประสงค์	๕๖

สารบัญ

พันธกิจที่ ๑ : ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการพัฒนา เผยแพร่ องค์ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย	๕๖
<ul style="list-style-type: none"> ● ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ศึกษา วิจัย และส่งเสริมการเผยแพร่ องค์ความรู้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ด้านงานสร้างสรรค์ วิชาการทางศิลปะและนวัตกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ● ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ส่งเสริมให้มี และพัฒนาพื้นที่การแสดง ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและแหล่งเรียนรู้ 	๕๗ ๖๐
พันธกิจที่ ๒ : ส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการบูรณาการความร่วมมือ ของทุกภาคส่วนในการสร้างสรรค์ผลงานด้านศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่สร้างคุณค่าทางสังคมและมูลค่าทางเศรษฐกิจ	๖๖
<ul style="list-style-type: none"> ● ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ส่งเสริมการสร้างสรรคศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย ที่สร้างคุณค่าทางจิตใจ สังคม และมูลค่าทางเศรษฐกิจ ● ยุทธศาสตร์ที่ ๔ บูรณาการความร่วมมือเชิงรุกเพื่อพัฒนา งานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยของทุกภาคส่วนทั้งใน และต่างประเทศ 	๖๖ ๗๐
ส่วนที่ ๓ การขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	
แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ	๗๕
แนวทางการติดตามประเมินผล	๗๖

สารบัญ

กลไกการขับเคลื่อนนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔	๗๗
แผนปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔)	๗๙
บรรณานุกรม	๘๘

CONTENTS

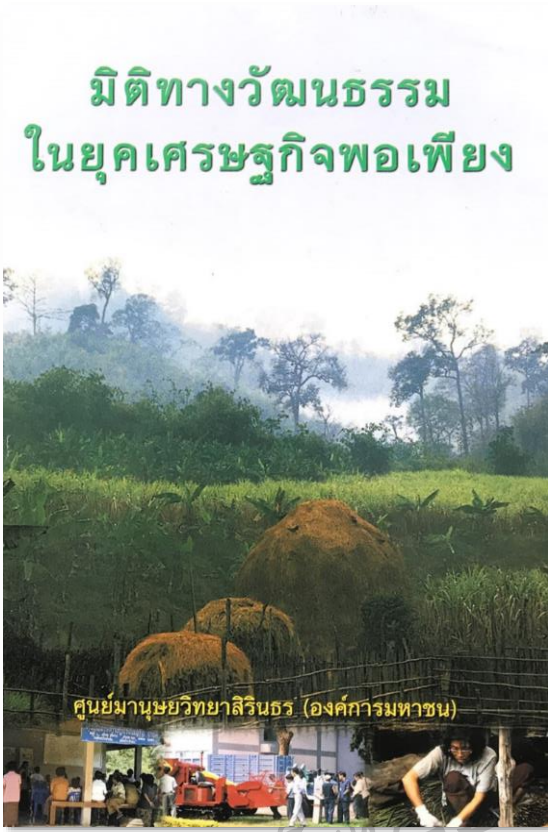
Volume 03/2015

<p>2 3</p> <p>Sustainable Crafts มีสุขอย่างยั่งยืน Sustainable Crafts: Sustainable Happiness</p> <p>16</p> <p>ภูเขา... ฝักรสสน... สานสายใยวัฒนธรรมอาเซียน The Golden Heritage of ASEAN Textiles</p> <p>28</p> <p>ศิลปหัตถกรรมเพื่อนี่และวันพรุ่งนี้ Timeless crafts for today and tomorrow</p> 	<p>EDITOR'S NOTE</p> <p>MAIN STORY</p> <p>ASIAN CRAFT</p> <p>LIVING ROOM</p>	<p>36</p> <p>ครูชโล นกทองคำ ก้นนางจักสานจับเพพที่ล้านมหาสารคาม Chalor Thontongkam Conserving the basketry of Mahason</p> <p>44</p> <p>สืบสานสร้างสรรค์กับดินผ้าคราม Touch of indigo-dyed chic</p> <p>54</p> <p>ออกแบบเส้นทางสู่อัตลักษณ์ไทยร่วมสมัย Designer's road to success</p> <p>62</p> <p>“ผ้าทองยี่ ครีก็ อ” จุดกระแสวิถีไทย งานรับนิยมชายรัฐ Discover Thai Cotton...Discover Thainess at The 8th Thai Cotton Fair by SACICT</p> <p>• ศ.ศ.ป.พัฒนาผลิตภัณฑ์ศิลปหัตถกรรม เพื่อความยั่งยืน สร้างชุมชนระหว่างชุมชน และงานสร้างสรรค์ Creative Communities and Sustainable Crafts</p> <p>68</p> <p>จดหมายจากผู้อ่าน What Our Readers Say</p> <p>70</p> <p>งานฝีมือที่คัดสรรจากสมาชิกทั่วประเทศ เพื่อการจำหน่าย A selection of exquisite creations offered by SACICT members</p>	<p>CRAFTSMASTER</p> <p>NEW HERITAGE</p> <p>SCENE & SEEN</p> <p>INSIDE SACICT</p> <p>MEMBERS' CORNER</p> <p>PRODUCT SHOWCASE</p>
---	--	---	---

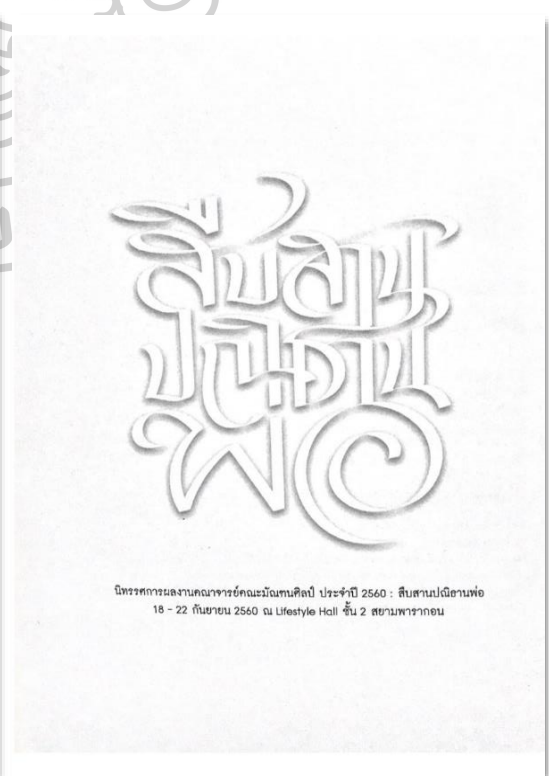
สารบัญ

• พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ผ่านงานสถาปัตยกรรม	๙
• พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบ สถาปัตยกรรมที่เรียบง่ายและประหยัด	๑๕
• พระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ที่ถ่ายทอดออกมาในรูปแบบ สถาปัตยกรรมที่สง่างามสมฐานานุกิติ์	๓๗
• บทสรุป: มาร่วมกันชื่นชมพระอัจฉริยภาพแห่งความพอเพียง ด้วยการน้อมนำไปใช้	๕๔
• คำตาม: ธรรมเนียมแห่งความพอเพียงเริ่มจาก “พอเพียงในใจของเราก่อน”	๕๘
• บรรณานุกรม	๖๖
• ที่มาของภาพ	๖๗
• ภาคผนวก	๖๘

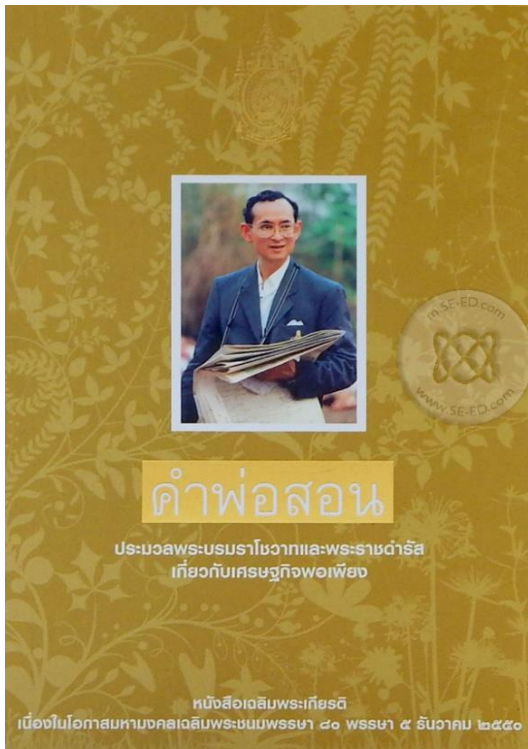

สารบัญ

คำกล่าวเปิดการสัมมนา โดย ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร	๑
ปาฐกถา นำ มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง : ความหมายและความสำคัญ โดย ศ. ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์	๓
สรุปสาระสำคัญจากกรณีศึกษา ๖ กรณี	๑๙
- กลุ่มลัจจะออมทรัพย์ ต.น้ำขาว อ.จะนะ จ.สงขลา	
- มูลนิธิพิพิธประชาชน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์	
- ชุมชนทุ่งยาว ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน	
- ชุมชนยี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม	
- บริษัทกลุ่มสามมิตร จำกัด	
- ชุมชนประดิษฐ์โทรการ เขตบางเขน กทม.	
โดย คุณอภิญญา ตันทวีวงศ์ และคณะผู้ศึกษา	
มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง : ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา ๖๑	๖๑
โดย ผศ. บัณฑิต อ่อนคำ	
เศรษฐกิจพอเพียงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม	๗๓
อภิปรายนำ โดย ผศ. ดร. สุเทพ สุนทรภาศี	
รศ.ศรีศักร วัลลิโภดม	

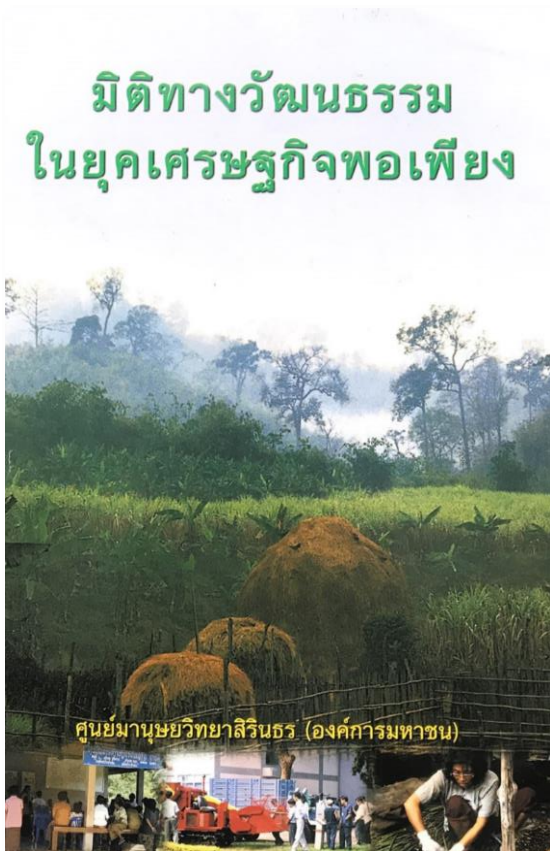
สารบัญ

	หน้า
คำปรารภ	
คำนำ	
พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง	
ความพอเพียง	๓
ความพอประมาณ	๒๘
ความมีเหตุผล	๓๖
ความเจริญทางจิตใจ/ภูมิคุ้มกัน	๔๒
ความซื่อสัตย์	๗๐
ความเมตตา	๗๕
ความมีวินัย	๘๑
ความเพียร/ความอดทน	๘๘
สติ	๙๔
ปัญหาสังคม	๑๐๓
ปัญหาสิ่งแวดล้อม	๑๐๙
ชาติและความสมดุล	๑๑๕
การพัฒนา	๑๒๓
ความสามัคคี	๒๑๕
ภาคผนวก	
โครงการคำพ่อสอน	
มูลนิธิพระดาบส	
คณะกรรมการจัดทำหนังสือ	

สารบัญ

คำนำ	๗
คำนำผู้เขียน	๙
คืนหนึ่งที่บ้านทุ่งเค็ง สายบุรี	๑๓
โมหหลวงของเรา	๑๙
ในพระทัยมีแต่ทศกนิกร	๓๖
อันเนื่องมาจากพระราชดำริ	๕๔
โครงการพระราชดำริกับคุณภาพชีวิต	๗๙
ทฤษฎีใหม่คืออะไร	๙๓
มูลนิธิชัยพัฒนากับการพัฒนาเกษตรไทย	๑๐๕
เกษตรยั่งยืนในประเทศไทย	๑๑๓
"หมู่บ้านแม่ก" พืชมหัศจรรย์ยิ่งใหญ่จากพระราชดำริ	๑๓๐
"น้ำนั่นคือชีวิต"	๑๔๑
การพัฒนาแหล่งน้ำ	๑๔๗

สารบัญ

คำกล่าวเปิดการสัมมนา ๑
โดย ผู้อำนวยการศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร

ปาฐกถานำ มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง :
ความหมายและความสำคัญ ๓
โดย ศ. ดร. นิธิ เอียวศรีวงศ์

สรุปสาระสำคัญจากกรณีศึกษา ๖ กรณี ๑๑๙

- กลุ่มสังข์จะจอมทรัพย์ ต.น้ำขาว อ.จະนะ จ.สงขลา
- มูลนิธิพิพิธประชาชน ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์
- ชุมชนทุ่งยาว ต.ศรีบัวบาน อ.เมือง จ.ลำพูน
- ชุมชนยี่สาร ต.ยี่สาร อ.อัมพวา จ.สมุทรสงคราม
- บริษัทกลุ่มสามมิตร จำกัด
- ชุมชนประดิษฐ์โทรการ เขตบางเขน กทม.

โดย คุณอภิญญา ต้นทิวังศ์ และคณะผู้ศึกษา

มิตินทางวัฒนธรรมในยุคเศรษฐกิจพอเพียง : ข้อค้นพบจากกรณีศึกษา ๖๑
โดย ผศ. บัณฑิต อ่อนคำ

เศรษฐกิจพอเพียงกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ๙๓
อภิปรายนำ โดย ผศ. ดร. สุเทพ สุนทรภักดิ์
รศ. ศรัศิกร วิไลโกดม

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นายพลัด	สิริประเสริฐ	ประธานกรรมการ
นายโชติ	ปิ่นเกษร	กรรมการ
นายพราน	จิตรเสนา ณ อุทยา	กรรมการ
นายณรงค์ชัย	จักรเศรณี	กรรมการ
นายอาร์	เดลาพันธ์	กรรมการ
คุณพรทิพย์	จาละ	กรรมการ
นางสุรี	วิจิตรวาทการ	กรรมการ
นายดีรินทร์	อุษิรัตน์	กรรมการ
นายสนิท	อักษรแก้ว	กรรมการ
นายประองต์	รณงค์	กรรมการ
ผู้ว่าการธนาคารแห่งประเทศไทย		กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน		กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานประกันสังคม		กรรมการ
ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง		กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ		กรรมการและเลขานุการ

คณะผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

นายอาคม	เดิมนิทยาไพสิฐ	เลขาธิการ
นางพิชญ์	อ่อนนิจ	รองเลขาธิการ
นางสุวรรณี	คำมัน	รองเลขาธิการ
นายประเมธี	วิมลศิริ	รองเลขาธิการ
นายวิชาญทิพย์	อมตมาภูษาดิ	รองเลขาธิการ
นายธานี	พะยอม	รองเลขาธิการ
นางสาวดารวิทย์	คำภา	รองเลขาธิการ
นางนิตยา	กมลวิมลนิตา	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นางสุดาภา	วงศ์สุพรรณ	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นายสมชาย	ศักดิ์ลาภศิริ	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นายภูมิจ	อัคนันท์	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นางรณิศา	มหากิจ	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นางสาวสุมาลี	เดชาวัชรินทร	ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน
นายไพโรจน์	ไพโรจน์	รักษาการที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

วารสารวิชาการ
Veridian E-Journal Silpakorn University

**ฉบับ
มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ**

ปีที่ 8 ฉบับที่ 2
เดือนพฤษภาคม - สิงหาคม 2558

ISSN 1906 - 3431

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
<http://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/>

การเรียกร้องสิทธิของแรงงานต่างด้าวเพื่อต่อรองกับนายจ้าง ในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ธีระพงษ์ เจริญอักษรณ์, วศนศ์ คงประภรณ์
1064-1074

PDF

อิทธิพลของการรับบริการนวดนวดบริการที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ เคเบิลทีวีท้องถิ่น เขตบางแค กรุงเทพมหานคร
ธีระพงษ์ เจริญอักษรณ์, กมลวรรณ ศรีชื่น, กำเนิดชัย เรืองสูงเนิน
1075-1089

PDF

ความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานชีวิตและคุณภาพชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพนักงานโรงงานฝ้ายผลิต ในจังหวัดสมุทรสาคร
ธีระพงษ์ เจริญอักษรณ์, ชาญชิตา เจริญวัฒน์, ทรัพย์ชนก เสดยานนท์
1090-1101

PDF

ลักษณะการบริโภคสินค้าและบริการของแรงงานต่างด้าว และการปรับตัวของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร
ธีระพงษ์ เจริญอักษรณ์, ชาญชิตา เจริญวัฒน์
1102-1113

PDF

การดำเนินชีวิตโดยใช้การพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในโครงการวังหัวมัน ตามพระราชดำริ ภาครัฐศึกษา: เกษตรกร ปานหนองคอกโก อำเภอท่าม่วง จังหวัดเพชรบุรี
ธีระพงษ์ เจริญอักษรณ์, กมลวรรณ ศรีชื่น, กำเนิดชัย เรืองสูงเนิน
1114-1125

PDF

รูปแบบการบริหารจัดการกรณีเหตุการณ์ศึกษา สำหรับศตวรรษที่ 21
สัณเฑาะ สุภาพร, ประเสริฐ อิ่มพรทัศน์
1126-1143

PDF

การศึกษาผลการเรียนรู้และทักษะการคิดขั้นสูงเชิง เศรษฐศาสตร์นำ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบซิปปา
ธีราวรรณ ปิ่นพูน
1144-1160

จากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ...กว่า ๑ ทศวรรษ

สารบัญ

๖ **ทัศน์นำ**

๑๐ **ขบวนการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรอบ ๑๒ ปี**

๑๖ **หากปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การประยุกต์ใช้ของแต่ละภาคส่วน**

๕๔ **การสร้างบรรทัดฐานการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (พ.ศ. ๒๕๕๑ - ๒๕๕๔)**

๖๒ **ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทต่างประเทศ**

๖๘ **ก้าวต่อไปปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานของชีวิตที่มั่นคง**

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวอรอุมา วิชัยกุล
วัน เดือน ปี เกิด	22 มกราคม 2527
สถานที่เกิด	จังหวัด นครศรีธรรมราช
วุฒิการศึกษา	พ.ศ. 2551 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาศิลปบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พ.ศ. 2559 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับ คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
ที่อยู่ปัจจุบัน	245/23 ซอย 25 ถนนราชวิถี ตำบลพระปฐมเจดีย์ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000
ผลงานตีพิมพ์	พ.ศ. 2560 พัฒนาการของงานเครื่องประดับยุคสมัยใหม่และ ยุคหลังสมัยใหม่. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (พฤษภาคม – สิงหาคม 2560). บทความ พ.ศ. 2561 “ชิมไปโอซิดี้” แนวทางการพัฒนาเมืองสีเขียวของสวีเดน สู่การออกแบบอย่างยั่งยืน. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ (กันยายน – ธันวาคม 2561). บทความ พ.ศ. 2562 เครื่องประดับร่วมสมัยกับหลักการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนในพื้นที่เขาชะงุ้ม. การประชุมวิชาการ “ศิลปากรวิจัย” ครั้งที่ 11 “นวัตกรรม และการสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน”. ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมเฉลิมพระเกียรติ 6 รอบพระชนมพรรษา นครปฐม Thailand. 13 มิถุนายน 2562 - 14 มิถุนายน 2562.

รางวัลที่ได้รับ

- พ.ศ. 2559 รางวัลชนะเลิศ : Thailand InnoFashion Awards 2016 (TIFA 2016)
- พ.ศ. 2560 รางวัลชนะเลิศ : สินค้าที่ระลึกสร้างเอกลักษณ์รุ่งเก่า มรดกโลกพิพิธภัณฑ์เจ้าสามพระยา
- พ.ศ. 2560 Finalist : Emerging Designer Awards 2017
- พ.ศ. 2562 Finalist : Emerging Designer Awards 2019

